

Nejvyšší soud

SBÍRKA soudních rozhodnutí a stanovisek

Ročník: LXXVI

6
2024

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce, ale jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Petr Šuk
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Zdeněk Krčmář, JUDr. Radek Doležel, JUDr. Vladimír Veselý, Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Michal Ježek

Adresa redakce:

Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: sbirka@nsoud.cz

Ročník LXXVI

Číslo 6/2024 vychází 24. 7. 2024

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
  - rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH.....	5
č. 22	
Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2024, sp. zn. 15 Tz 81/2023.....	6
č. 23	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2023, sp. zn. 5 Tdo 225/2023	22
č. 24	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2023, sp. zn. 6 Tdo 269/2023	41
č. 25	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2022, sp. zn. 11 Tdo 298/2022	69
č. 26	
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 3. 2022, sp. zn. 1 To 62/2021.....	86
ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH	93
č. 54	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2023, sp. zn. 23 Cdo 476/2023	94
č. 55	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2023, sp. zn. 23 Cdo 2193/2022	102
č. 56	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2023, sp. zn. 23 Cdo 3729/2022	113
č. 57	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. 23 Cdo 101/2023	123
č. 58	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2023, sp. zn. 22 Cdo 3718/2022	136
č. 59	
Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2023, sp. zn. 31 Cdo 1774/2023	145
č. 60	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2023, sen. zn. 29 NSČR 208/2022	158
č. 61	
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2022, sen. zn. 3 VSPH 706/2022.....	172
č. 62	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2023, sen. zn. 29 ICdo 137/2022	178

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

č. 22

Skutek spočívající v tom, že spolupachatelé jako členové organizované skupiny odcizili poškozenému peněženku obsahující platební kartu, peníze a další věci, je třeba zásadně posoudit jako trestné činy krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku a neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku spáchané v jednočinném souběhu. Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby u druhého z těchto trestných činů podle § 234 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, tj. spáchání tohoto činu členem organizované skupiny, je zde naplněna i tehdy, jestliže cílem jednání pachatelů nebylo zmocnění se platební karty, kterou po jejím odcizení ani nepoužili.

Zmírnění trestní represe lze v takovém případě dosáhnout u trestu odnětí svobody jen jeho případným mimořádným snížením za splnění podmínek podle § 58 tr. zákoníku, ale nikoli tím, že se v právní kvalifikaci skutku nezohlední uvedená zvláště přitěžující okolnost.

Organizovaná skupina, Krádež, Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, Mimořádné snížení trestu odnětí svobody

§ 205 odst. 1, odst. 4 písm. a), § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a), § 58 tr. zákoníku

Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2024, sp. zn. [15 Tz 81/2023](#), ECLI:CZ:NS:2024:15.TZ.81.2023.1

Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ve prospěch obviněných V. L., I. L., P. L. roz. S. a Š. L. proti pravomocnému usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. 4 To 66/2015.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze (dále též jen „soud prvního stupně“) ze dne 12. 1. 2015, sp. zn. 41 T 7/2014, byli obvinění V. L., I. L., P. L. a Š. L. společně s obviněnými R. D. a Z. S. odsouzeni pro rozsáhlou majetkovou trestnou činnost, přičemž pod bodem 1.12. výroku o vině v tomto rozsudku byli uznáni vinnými:

- obviněný V. L.

jednak pomocí ke zločinu krádeže podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 205 odst. 1 písm. d), odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku,

jednak pomocí ke zvláště závažnému zločinu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku;

- obviněná I. L.

jednak zločinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d), odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku,

jednak zvláště závažným zločinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku;

- obviněný P. L.

jednak zločinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku,

jednak zvláště závažným zločinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku;

- obviněný Š. L.

jednak zločinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), d), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku,

jednak zvláště závažným zločinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku.

2. Skutku popsaného pod bodem 1.12. ve výroku o vině v citovaném rozsudku se podle zjištění soudu prvního stupně dopustili obvinění tím, že dne 1. 8. 2012 v době od 15:40 hod. do 15:50 hod. v Praze 2 při jízdě na eskalátorech z vestibulu podchodu stanice metra XY vedoucích na zastávku tramvají směr XY společně po předchozí domluvě a rozdělení úloh Š. L., V. L., I. L. a P. L. využili nepozornosti D. M. a z kapsy batohu, který měla na zádech, jí odcizili peněženku bez hodnoty, která obsahovala finanční hotovost ve výši 1 000 Kč, občanský průkaz, řidičský průkaz, průkaz Všeobecné zdravotní pojišťovny, průkaz zvláště tělesně postiženého (ZTP) a platební kartu České spořitelny, a. s., č. XY, s platností do 06/14, a to tak, že obviněný Š. L. levou rukou sáhl poškozené do batohu, odcizil z něj uvedené věci a batoh následně zapnul, obviněná I. L. stála vedle něj a pomáhala přímo při krádeži tím, že kryla obviněného Š. L. a po krádeži mu pomáhala zapnout batoh, obviněný P. L. stál za obviněným Š. L. a kryl jeho jednání zezadu a obviněný V. L. stál pod eskalátory a hlídal, zda někdo nejde, a tímto jednáním způsobili D. M. škodu v celkové výši 1 000 Kč. Obviněná I. L. se dopustila uvedeného jednání přesto, že byla rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2, sp. zn. 4 T 183/2011, který nabyl právní moci dne 31. 5. 2012, odsouzena kromě jiného pro přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců se zařazením k jeho výkonu do věznice s ostrahou.

3. Za spáchanou trestnou činnost byli odsouzeni:

- obviněný V. L. podle § 234 odst. 4 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou,

- obviněná I. L. podle § 234 odst. 4 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazena do věznice s ostrahou,

- obviněný P. L. podle § 234 odst. 4 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 5 let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou, současně s tím byl podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušen výrok o trestu v trestním příkaze Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 29. 7. 2013, sp. zn. 6 T 176/2013, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a

- obviněný Š. L. podle § 234 odst. 4 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 6 let, pro jehož výkon byl zařazen podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku do věznice s ostrahou, současně s tím byly podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušeny výroky o trestech v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 1. 10. 2013, sp. zn. 9 T 191/2013, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 7 To 63/2014, a v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 19. 11. 2013, sp. zn. 67 T 198/2013, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tyto výroky, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

4. O odvoláních obviněných V. L., I. L., P. L. a Š. L., jakož i obviněné Z. S. a státního zástupce Městského státního zastupitelství v Praze, který je podal v neprospěch obviněných I. L. a Š. L. proti výroku o trestu, rozhodl Vrchní soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) usnesením ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. 4 To 66/2015 (dále též jen „napadené usnesení“), jímž všechna odvolání zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná.

II.

Stížnost pro porušení zákona

5. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. 4 To 66/2015, napadl ministr spravedlnosti stížností pro porušení zákona (dále též jen „stížnost“) podanou ve prospěch obviněných V. L., I. L., P. L. a Š. L.

6. V této stížnosti ministr spravedlnosti (dále též jen „stěžovatel“) vytýká napadenému usnesení, že jím byl porušen zákon v ustanovení § 256 tr. ř. a v řízení mu předcházejícím rozsudkem soudu prvního stupně ve výroku o vině obviněných pod bodem 1.12. v ustanovení § 234 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku. Stěžovatel nesouhlasí zejména se závěry soudů ohledně právní kvalifikace jednání obviněných jako zvláště závažného zločinu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku. Podle jeho názoru mělo být správně jejich jednání posouzeno jako zločin krádeže podle § 205

odst. 1 písm. d) [u obviněného Š. L. i podle písm. a)], odst. 4 písm. a) [u obviněného V. L. a u obviněné I. L. i podle odst. 2] tr. zákoníku v jednočinném souběhu s přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku. S odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. [8 Tdo 1149/2015](#), stěžovatel namítl, že obvinění utvořili organizovanou skupinu za účelem spáchání tzv. kapesní krádeže, aby získali finanční hotovost. S ohledem na to, že obvinění se snažili získat toliko finanční hotovost, přičemž nebylo zjištěno, že by si ponechali odcizenou platební kartu či se ji jinak pokusili uplatnit, omezovalo se fungování organizované skupiny objektivně i subjektivně pouze na krádež finanční hotovosti. Povahu a závažnost činu tak dostatečně vyjadřuje jeho právní posouzení jako trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d) [u obviněného Š. L. i podle písm. a)], odst. 4 písm. a) [u obviněného V. L. a u obviněné I. L. i podle odst. 2] tr. zákoníku a přečinu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku.

7. Z důvodu nesprávné právní kvalifikace skutku pak stěžovatel spatřuje nezákonnost i ve výrocích o trestech, které neměly být obviněným ukládány podle § 234 odst. 4 tr. zákoníku, ale v rámci mírnější trestní sazby, tj. podle § 205 odst. 4 tr. zákoníku.

8. Ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud:

- podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. 4 To 66/2015, byl v neprospěch obviněných V. L., I. L., P. L. a Š. L. porušen zákon v ustanovení § 256 tr. ř. a v jemu předcházejícím řízení rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 12. 1. 2015, sp. zn. 41 T 7/2014, ve výroku o vině pod bodem 1.12. v ustanovení § 234 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku,
- podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení ohledně jmenovaných obviněných a ve vztahu k nim zrušil i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o vině pod bodem 1.12. a ve výrocích o trestech, které se jich týkají, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a
- podle § 270 odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

III.

Vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona

9. Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství se ztotožnil s podanou stížností pro porušení zákona. Poukázal na to, že Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. [8 Tdo 1149/2015](#), uvedl, že i trestný čin, jehož se pachatel dopustil v ideálním souběhu s jiným trestným činem spáchaným jím jako členem organizované skupiny, nemusí být za každých okolností posouzen též za použití této zvlášť přitěžující okolnosti. Právě rozdílná povaha sbíhajících se činů může znamenat odlišný závěr o existenci organizované skupiny, případně o zavinění ve vztahu k této zvlášť přitěžující okolnosti. Vyplývá-li z provedených důkazů, že funkce organizované skupiny směřovala k obstarání finanční hotovosti, přičemž krádež platební karty byla toliko podružným, vedlejším produktem krádeže peněženky obsahující finanční hotovost (toto přesvědčení je ostatně utvrzeno tím, že skupina se po získání

peněženky spokojila pouze se zmocněním se peněžních prostředků a zbytek obsahu odhazovala), státní zástupce nepovažuje za vhodné přičítat jednotlivým jejím členům současně zavinění ke znaku kvalifikované skutkové podstaty podle § 234 odst. 4 tr. zákoníku. Zjištěné skutečnosti naopak svědčí ve prospěch závěru, že povaha a společenská škodlivost činu obviněných je dostatečně vyjádřena jeho právní kvalifikací jako trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku (podle konkrétních okolností i jiných odstavců tohoto paragrafu) a trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku.

10. Jestliže soud nesprávně právně kvalifikoval jednání obviněných, v důsledku čehož u všech čtyř spoluobviněných uložil trest v rozmezí stanoveném v § 234 odst. 4 tr. zákoníku, je nutno i v této okolnosti spatřovat porušení zákona, neboť v případě správné (a tedy mírnější) právní kvalifikace měl být trest odnětí svobody uložen podle § 205 odst. 4 tr. zákoníku v trestní sazbě od 2 roků do 8 let.

11. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud postupoval v souladu se závěrečným návrhem stížnosti pro porušení zákona. Pokud by Nejvyšší soud hodlal rozhodnout jiným způsobem než uvedeným v § 274 odst. 2 a 3 tr. ř., souhlasil pro tento případ s rozhodnutím v neveřejném zasedání (§ 274 odst. 4 tr. ř.).

12. Se stížností pro porušení zákona se ve vyjádření k ní ztotožnil i obhájce obviněných. V návaznosti na argumentaci jím podanou a opřenu též o odkazované rozhodnutí Nejvyššího soudu uzavřel, že pokud jednání a úmysl obviněných jako členů organizované skupiny směřovaly pouze k přisvojení si (krádeži) finanční hotovosti, aniž by jakkoliv nakládali s platební kartou, která byla v odcizené peněženke poškozené, nelze jednání organizované skupiny vztahovat k neoprávněnému opatření platebního prostředku ve smyslu § 234 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku. Kromě toho podle obhájce takové jednání a úmysl obviněných nevyplývají ani ze skutkové věty uvedené pod bodem 1.12. ve výroku o vině v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12. 1. 2015, sp. zn. 41 T 7/2014.

13. Ve vztahu k části stížnosti pro porušení zákona, v níž se ministr spravedlnosti zabývá její přípustností ve vztahu k obviněnému V. L. a jím podanému dovolání, odkazuje obhájce na zásadu *beneficium cohaesionis* a její přiměřené použití podle § 269 odst. 2 poslední věty tr. ř.

14. Z uvedených důvodů obhájce obviněných navrhl, aby Nejvyšší soud vyhověl podané stížnosti pro porušení zákona a rozhodl podle jejího závěrečného návrhu.

IV.

Důvod rozhodování věci velkým senátem trestního kolegia Nejvyššího soudu

15. Trestní věc obviněných byla v souladu s rozvrhem práce přidělena k rozhodnutí o podané stížnosti pro porušení zákona senátu č. 6 trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „senát č. 6“), který však nesouhlasí s právním názorem vysloveným Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. [8 Tdo 1149/2015](#) (viz níže bod 20.), o nějž se stěžovatel opírá ve své argumentaci, proto rozhodl podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, a předložil věc velkému senátu trestního kolegia

Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“ nebo „velký senát trestního kolegia“). Učinil tak usnesením ze dne 27. 7. 2023, sp. zn. [6 Tz 29/2023](#) (dále též jen „usnesení o předložení věci“), v jehož odůvodnění vyložil, jak přistoupil k řešení právní kvalifikace skutku v typově obdobné věci senát č. 8 trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „senát č. 8“) v usnesení, na které odkazuje ministr spravedlnosti v podané stížnosti, a proč se neztotožňuje s takovým právním názorem (viz dále část VI. tohoto usnesení).

16. Velký senát trestního kolegia shledal procesní postup senátu č. 6 odpovídajícím zákonu a také důvodným. Zjistil, že předkládající senát zaujal při užití hmotného práva (tj. při právním posouzení skutku, jehož podstatou byla koordinovaná součinnost více pachatelů při páchání trestné činnosti odůvodňující závěr, že jednali jako členové organizované skupiny) názor o bezvýjimečné nutnosti dovození kvalifikačního znaku spočívajícího ve spáchání trestného činu členy organizované skupiny u obou ideálně si konkurujících trestných činů (tj. jak v případě trestného činu krádeže podle § 205 tr. zákoníku, tak u trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 tr. zákoníku). Tento právní názor je nezbytné pokládat za odlišný od názoru senátu č. 8 vysloveného v dřívějším rozhodnutí Nejvyššího soudu, který neshledal důvodným dovození uvedeného zákonného znaku kvalifikované skutkové podstaty v případě trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 tr. zákoníku za situace jím vymezené (viz dále body 20. a 21. tohoto usnesení). Nastaly proto zákonné podmínky pro rozhodování velkého senátu trestního kolegia v nyní posuzované trestní věci.

V.

Přípustnost stížnosti pro porušení zákona

17. Před vlastním posouzením důvodnosti podané stížnosti pro porušení zákona musel velký senát trestního kolegia uvážit otázku přípustnosti podané stížnosti pro porušení zákona, a to s ohledem na zjištění, že ve vztahu k napadenému rozhodnutí již v minulosti Nejvyšší soud vydal jedno rozhodnutí, a to na podkladě jiného mimořádného opravného prostředku (dovolání). Bylo proto nutné rozhodnout, zda usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2016, sp. zn. [6 Tdo 333/2016](#), jímž rozhodl o dovolání obviněného V. L., nezakládá překážku, která by bránila věcně posoudit důvodnost stížnosti pro porušení zákona ve vztahu ke všem obviněným, v jejichž prospěch byla podána. Ve shodě s tím, co vyjádřil senát č. 6 ve svém usnesení o předložení věci (viz bod 16. jeho odůvodnění), i velký senát trestního kolegia konstatuje, že taková překážka neexistuje, neboť v posledně zmíněném rozhodnutí se Nejvyšší soud vůbec nezabýval spornou právní otázkou. Dovolatel zde totiž nevznesl námitku ohledně nesprávného hmotněprávního posouzení skutku z důvodu, který uplatňuje ministr spravedlnosti ve své stížnosti pro porušení zákona. Citovaným usnesením proto Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného V. L. podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., tedy proto, že bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř. Učinil tak vzhledem k tomu, že v dovolací argumentaci byly uplatněny pouze námitky skutkového charakteru, jež se míjely s dovolacími důvody vymezenými zákonem, tj. s jejich zákonnou úpravou účinnou v době rozhodování dovolacího soudu.

18. Jak už bylo uvedeno, právní kvalifikací spáchaného skutku, tedy otázkou, na niž se zaměřila podaná stížnost pro porušení zákona, se Nejvyšší soud ve svém dřívějším rozhodnutí vůbec

nezabýval a k problematice, které se týká stížnost ministra spravedlnosti, proto nevyslovil žádný právní názor.

19. Za této situace – jak ostatně vyplývá již z dřívějších rozhodnutí (k uvedenému viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2010, sp. zn. [4 Tz 92/2009](#), v němž Nejvyšší soud připustil stížnost pro porušení zákona v rozsahu námitek neuplatněných v předchozím řízení o dovolání v téže věci) týkajících se této otázky – je třeba dospět k závěru, že stížnost pro porušení zákona podaná ministrem spravedlnosti ve prospěch výše označených obviněných je přípustná. Velký senát trestního kolegia proto přistoupil k posouzení její důvodnosti.

VI.

Odlíšnost právního názoru senátů Nejvyššího soudu

č. 22

20. Jak bylo výše zmíněno, stížnost pro porušení zákona se opírá o právní názor vyslovený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2016, sp. zn. [8 Tdo 1149/2015](#), v jehož odůvodnění senát č. 8 vyjádřil právní názor (viz bod 34. odůvodnění citovaného rozhodnutí), že i trestný čin, jehož se pachatel dopustil v ideálním souběhu s jiným trestným činem spáchaným jím jako členem organizované skupiny, nemusí být za všech okolností právně posouzen též za použití této zvláště přitěžující okolnosti. Rozdílná povaha sbíhajících se činů může znamenat odlišný závěr o existenci organizované skupiny, případně o zavinění ve vztahu k této zvláště přitěžující okolnosti. Tento závěr vztáhl senát č. 8 právě na případ jednočinného souběhu trestných činů podle § 205 a § 234 tr. zákoníku, jak vyplývá i z jeho následující argumentace. V ní uvedl, že na rozdíl od trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jehož objektem je především vlastnictví věci, popřípadě její držba či jen faktické držení věci, objektem přečinu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, 2 a 3 tr. zákoníku je ochrana platebních prostředků v rámci bezhotovostního platebního styku, a tím i bezpečnost, funkčnost a spolehlivost (také z hlediska pravosti) finančního styku, který je jedním ze základních kamenů fungujícího tržního hospodářství. Pokud obviněným šlo pouze o to, aby se zmocnili peněz jiného v hotovosti (přičemž obviněná I. L. jinak odhazovala odcizené peněženky se zbytkem jejich obsahu), platební kartu si neponechali, ani se nepokusili jakkoliv ji uplatnit, omezovalo se fungování organizované skupiny se všemi jejími atributy objektivně i subjektivně na krádeže peněžní hotovosti, nikoliv na neoprávněné opatřování si platebních prostředků, a tedy i platebních karet. Takto zjištěné skutečnosti svědčí ve prospěch závěru, že povaha a společenská škodlivost činu je dostatečně vyjádřena jeho právním posouzením jako trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku (podle konkrétních okolností jako u obviněné i § 205 odst. 2 tr. zákoníku) a trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku.

21. Podle senátu č. 8 pak (viz bod 35. odůvodnění jeho rozhodnutí) takové úvahy nekolidují ani se závěry právní teorie i praxe, z nichž vyplývá, že jde-li o subjektivní podmínky přičítání okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, platí zásada podle § 17 tr. zákoníku, kterou je třeba uplatnit na jednotlivé spolupachatele individuálně, podle jejich osobního zavinění (viz rozhodnutí pod č. [20/1970](#) Sb. rozh. tr.). Je proto možné, že se tyto okolnosti některým zúčastněným přičítají, jiným vzhledem k nedostatku potřebné formy zavinění nikoliv

(viz k tomu SOLNAŘ V., FENYK J., CÍSAŘOVÁ D. Základy trestní odpovědnosti. Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, str. 364).

22. Oproti tomu senát č. 6 v usnesení o předložení věci neshledal důvod k tomu, aby v typově shodné situaci, jaká byla posuzována v rozhodnutích napadených stížností pro porušení zákona (tj. v případě, že na spáchání tzv. kapesní krádeže, při níž je poškozenému vyjma finanční hotovosti odcizena i platební karta, participuje více pachatelů, mezi nimiž jsou rozděleny úkoly v takovém rozsahu, že jejich kooperace svědčí o vyšší stupni sofistikovanosti, kterou je nutno při právním posouzení skutku vyjádřit užitím kvalifikačního znaku formulovaného tak, že pachatel „spáchá čin jako člen organizované skupiny“), byl příslušný skutek v části posouzené jako trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku kvalifikován pouze v jeho základní skutkové podstatě podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku. Takové posouzení totiž nevystihuje podstatu činu, který byl jako celek, tj. stran všech v úvahu připadajících právních kvalifikací (zde tedy podle § 205 a § 234 tr. zákoníku), spáchán členy organizované skupiny. V návaznosti na to senát č. 6 uvedl, že pokud skutková zjištění soudů odůvodňují závěr o spáchání daného trestného činu obviněným jako členem organizované skupiny ve vztahu k právní kvalifikaci podle § 205 tr. zákoníku, poté lze stěžít tvrdit, že je nedůvodné učinit tentýž závěr i ve vztahu k souběžné právní kvalifikaci téhož skutku podle § 234 tr. zákoníku. K naplnění znaku spočívajícího v opatření platebního prostředku jiného bez jeho souhlasu, tj. získání platební karty do dispozice pachatelů, totiž došlo právě v důsledku koordinace jejich činnosti, která odůvodňuje užití znaku vyjádřeného slovy „spáchá čin jako člen organizované skupiny“ i ve vztahu k této druhé právní kvalifikaci.

23. Senát č. 6 dále poukázal na to, že ustanovení § 234 odst. 1 tr. zákoníku posiluje ochranu zájmu jím chráněného již tím, že za dokonáný trestný čin prohlašuje i takový čin, který je svou povahou vlastně přípravou (viz formulaci „sobě nebo jinému opatří“), a že v základní skutkové podstatě není vyjádřena jako fakultativní znak pohnutka či cíl. Z toho vyplývá, že není nezbytné, aby si pachatel opatřil platební prostředek v úmyslu následně ho užít k účelu, jemuž slouží, tj. při platebním styku. Skutečnost, kterou při právním posouzení skutku zohlednil ve prospěch obviněných senát č. 8, tak podle názoru senátu č. 6 není relevantní v rovině základů trestní odpovědnosti (viny), neboť její význam může být zohledněn až v rovině právních následků zjištěné trestní odpovědnosti, tj. při ukládání trestní sankce. V případě, kdy skutková zjištění soudů svědčí o tom, že participace obviněných při páchaní trestné činnosti nabyla podoby odůvodňující závěr, že trestný čin krádeže spáchali jako členové organizované skupiny, poté při právním posouzení jimi spáchaného skutku je nezbytné tento kvalifikační znak vyjádřit i ve vztahu k souběžné právní kvalifikaci. Pokud je tato přísnější právní kvalifikace odůvodněna ve vztahu k trestnému činu krádeže podle § 205 tr. zákoníku, pak z povahy věci vyplývá, že – je-li předmětem posouzení jeden skutek *de iure*, který představoval základ i pro jeho právní kvalifikaci jako trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 tr. zákoníku (z důvodu odcizení platební karty) – se tato právní kvalifikace musí projevit ve vztahu k jeho (spolu)pachatelům nejen na úrovni základní skutkové podstaty, ale i v zohlednění jeho spáchání jako členy organizované skupiny, tedy i na úrovni jeho skutkové podstaty kvalifikované. Důvod pro takové posouzení shledal senát č. 6 i z hlediska naplnění subjektivní stránky trestného činu obviněnými (viz bod 25. odůvodnění usnesení o předložení věci).

VII.

Posouzení důvodnosti stížnosti pro porušení zákona

24. Velký senát trestního kolegia dospěl k závěru, že při právním posouzení skutku v nyní projednávané věci je třeba postupovat způsobem, který má základ v právním názoru senátu č. 6.

25. Nelze tedy podpořit závěr senátu č. 8 o nižší než typové společenské škodlivosti trestného činu pachatelů nemajících v úmyslu s platební kartou – která se do jejich dispozice dostane v důsledku jejich protiprávního jednání (jejího odcizení) – nakládat způsobem, k němuž je určena, tj. jako s platebním prostředkem. Akcentování subjektivního vztahu pachatelů k použití jimi odcizené platební karty, byl-li tento čin spáchán členy organizované skupiny, pomíjí podstatu trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 tr. zákoníku. K naplnění jeho skutkové podstaty totiž není nezbytné, aby pachatel platební kartu jiného, kterou odcizil sám či se svými spolupachateli, použil jako platební prostředek, nebo ji s touto představou opatřil sobě nebo jinému.

26. V dané souvislosti je nezbytné zdůraznit, že při právním posuzování spáchaného skutku je možné přihlížet jen k těm skutečnostem, jimiž byly naplněny zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu. Zohlednění skutečností, které leží mimo hranice znaků skutkové podstaty trestného činu (což se stalo v rozhodnutí senátu č. 8 – viz dále), při právním posouzení jednání jeho pachatele odporuje koncepci základů trestní odpovědnosti, jak je vymezil trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů), a to na rozdíl od dřívějšího trestního zákona (tj. zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále ve zkratce „tr. zák.“), který umožňoval přihlížet k takovým skutečnostem při posuzování viny pachatele s oporou o ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. Nyní ovšem formální, resp. formálně-materiální pojetí trestného činu vyžaduje, aby v rovině viny, tj. při rozhodování o tom, zda se obviněný dopustil trestného činu a o jaký trestný čin jde, soudy přihlížely jen k existenci těch prokázaných skutečností, které jsou významné pro hmotněprávní subsumpci spáchaného skutku pod příslušná ustanovení trestního zákoníku vymezující skutkovou podstatu příslušného trestného činu. Zohledňování dalších skutečností, které by se projevilo v odlišné právní kvalifikaci skutku (ať již ve prospěch, či v neprospěch pachatele), odporuje zásadě legality trestního práva.

27. V souvislosti s právním posouzením jednání pachatele, který se protiprávně zmocnil platební karty jiného, je třeba vzít v úvahu, že ochrana platebního styku, tj. objektu trestného činu podle § 234 tr. zákoníku, poskytovaná tímto ustanovením je dosti široká. Jak již vyplývá z výše uvedeného, možnost vyvození trestní odpovědnosti pachatele zde není podmíněna zjištěním o jeho neoprávněné manipulaci s platebním prostředkem, tj. jeho zneužitím sledujícím majetkové obohacení. Díkce citovaného ustanovení, konkrétně alternativa objektivní stránky podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku spočívající v tom, že pachatel opatří platební kartu sobě nebo jinému, zvyšuje tuto ochranu tím, že za dokonaný trestný čin prohlašuje i takové jednání pachatele, které je (z hlediska zásahu do majetkových práv vlastníka platební karty spojeného s neoprávněným nakládáním s tímto platebním prostředkem) svou povahou vlastně přípravou. Podobně jako u trestného činu pojistného podvodu je tak kriminalizováno již samotné „předpolí“ (viz tento termín užitý v nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2001, sp. zn. [Pl. ÚS 5/2000](#), uveřejněném pod č. 127/2001 Sb. a ve svazku 21 pod č. 31

Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), a trestnost jednání pachatele zde nastává, aniž by byl nutný poruchový následek projevující se v oblasti platebního styku např. formou čerpání peněžní hotovosti z účtu majitele karty, prováděním bezhotovostních plateb k jeho tíži apod. V dané souvislosti nelze odhlížet od faktu, že trestný čin podle § 234 tr. zákoníku je zařazen mezi trestné činy proti měně a platebním prostředkům, z čehož vyplývá, že předmětem ochrany jsou právě i platební karty a že společenskou škodlivost činu zde nelze spojovat až s jednáním, jímž pachatel, který si opatřil platební kartu protiprávním jednáním, ji užije některým z výše uvedených způsobů. Negativní důsledek jednání pachatele je třeba spatřovat již v tom, že osoba, jíž byla platební karta odcizena, s ní nemůže nakládat jako s platebním prostředkem.

28. Pohnutka či cíl nejsou vymezeny jako fakultativní znaky subjektivní stránky trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku v jeho základní skutkové podstatě podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku, takže z hlediska možnosti jeho spáchání je irelevantní, z jakých důvodů, s jakou motivací, pohnutkou či sledovaným cílem pachatel sobě či jinému opatřil platební kartu trestnou činností, tj. v nyní posuzované věci jejím odcizením, tedy krádeží. Proto k trestní odpovědnosti pachatele za zmíněný trestný čin se nevyžaduje, aby si neoprávněně opatřil cizí platební prostředek v úmyslu následně ho užít k účelu, jemuž slouží, tj. k jeho použití při platebním styku.

29. Není-li trestnost pachatele v podobě dokonatého trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku podmíněna užitím platebního prostředku, pak není namístě zohledňovat okolnost, že pachatel nijak nepoužil odcizenou platební kartu a ani neměl takový záměr, v jeho prospěch ani při úvaze o užití, resp. neužití okolnosti spočívající v tom, že spáchal čin jako člen organizované skupiny, nasvědčují-li naplnění této okolnosti i odpovídající skutková zjištění soudů.

30. Nesprávnost právního názoru senátu č. 8 shledává velký senát trestního kolegia v tom, že ve své podstatě umožňuje (podle konkrétního posouzení jednotlivé věci), aby okolnost, kterou je třeba zařadit do období následujícího po dokonání trestného činu, tedy až do stadia tzv. dokončení nebo ukončení trestného činu, a která tak spočívá vně zákonných znaků vymezujících trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku, byla zohledněna ve prospěch pachatele při řešení otázky jeho viny. Nakládání pachatele s platební kartou poté, co ji opatřil sobě nebo jinému, je z hlediska citovaného ustanovení jednáním realizovaným teprve ve stadiu po dokonání trestného činu. Subjektivní souvislosti spojené s nakládáním s odcizenou platební kartou, které byly (v důsledku jejího nezneužití) zohledněny při rozhodování otázky viny ve prospěch pachatelů senátem č. 8, mají vztah až k tomuto období následujícímu po dokonání trestného činu. Jako takové proto nemohou mít ten vliv na právní posouzení skutku, který mu přiznal v citovaném rozhodnutí senát č. 8. Pro kvalifikaci skutku mají totiž význam jen ty okolnosti, jež se pojí s jednotlivými vývojovými stadii trestného činu upravenými zákonem, jimiž jsou příprava, pokus a dokonání trestného činu.

31. Řešení umožňující zohlednit takové (či jiné) souvislosti, které mají vztah ke stadiu po dokonání trestného činu, již při stanovení viny pachatele se vymyká požadavku vyplývajícemu z principu předvídatelnosti soudního rozhodování. Jeho podstata zde spočívá v tom, že při právním posouzení správně zjištěného skutku je možné hodnotit jen ty okolnosti,

kteří jsou skutečně rozhodující z hlediska závěru o vině pachatele (obviněného). Mezi ně nelze zařadit takové, které přesahují rámec daný znaky příslušné skutkové podstaty a charakterizují až stadium ukončení trestného činu a které je třeba hodnotit (ať již ve prospěch, nebo naopak v neprospěch pachatele) až při úvahách o právním následku zjištěné trestní odpovědnosti, tj. při ukládání sankce pachateli.

32. Velký senát trestního kolegia tedy dospěl k závěru, podle něhož v případě, je-li prokázáno, že pachatel, resp. spolupachatel, se dopustil činu ve formě úmyslného společného jednání, jímž si opatřil cizí platební prostředek krádeží spáchanou členy organizované skupiny, je namístě při právním posouzení tohoto skutku užít kvalifikační znak spočívající ve spáchání činu členem organizované skupiny i u trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, kterého se pachatel dopustil v jednočinném souběhu s trestným činem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku.

č. 22

33. Skutečnost, kterou ve svém právním názoru zohlednil senát č. 8, tj. nesměřování pachatelů k dalšímu nakládání s platební kartou a nezmocnění se jí z tohoto důvodu (což by obecně vyjádřeno mohlo, jak již vyplývá z dosud uvedeného, představovat cíl, tj. jinak obecně fakultativní znak objektivní stránky), není relevantní pro vyvození trestní odpovědnosti pachatele, tj. v rovině jeho viny. Proto ji nelze zohledňovat ve prospěch obviněných při právním posouzení jejich jednání způsobem, k němuž přistoupil senát č. 8 v usnesení, na něž odkazuje ministr spravedlnosti v podané stížnosti. Její význam může být zohledněn až při úvahách o právních následcích zjištěné trestní odpovědnosti, tj. při ukládání trestní sankce vyměřované v rámci trestní sazby odpovídající zjištěnému trestnému činu (tedy podle § 234 odst. 4 tr. zákoníku), kde není *a priori* vyloučeno, že by mohla odůvodnit užití § 58 tr. zákoníku, a vést tak k uložení trestu odnětí svobody pod dolní hranicí trestní sazby vymezené v § 234 odst. 4 tr. zákoníku. To však jen při důsledném individuálním posouzení a hodnocení skutečností, které umožňují takové řešení.

34. Velký senát trestního kolegia při zaujetí výše uvedeného závěru neopomenul tu část odůvodnění usnesení senátu č. 8, v níž odkazoval na závěry trestněprávní nauky (viz bod 35. jeho usnesení), ale neshledal ji opodstatněnou. Lze souhlasit s názorem tohoto senátu, že jde-li o subjektivní podmínky přičítání okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, platí zásada podle § 17 tr. zákoníku, kterou je třeba užít na jednotlivé spolupachatele individuálně, a to podle jejich osobního zavinění (viz rozhodnutí pod č. [20/1970](#) Sb. rozh. tr.). Je proto možné, že se tyto okolnosti přičítají některým zúčastněným pachatelům, ale jiným vzhledem k nedostatku potřebné formy zavinění nikoliv. Uvedené závěry sice velký senát trestního kolegia nepokládá za nesprávné, ale senát č. 8 jim přiznal jiný význam, s nímž nelze souhlasit. Individuálně posuzovaným zaviněním, na které tento senát poukazuje, je totiž třeba rozumět zavinění podmiňující závěr o trestní odpovědnosti pachatele, tj. zavinění vyžadované příslušnou skutkovou podstatou. Jestliže skutková podstata určitého trestného činu nepodmiňuje naplnění její subjektivní stránky rovněž fakultativním znakem (tedy např. pohnutkou), což je i případ trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 tr. zákoníku, není možno individuální posouzení osobního zavinění toho kterého spolupachatele participujícího na činu odvíjet od okolnosti, která by z hlediska jeho posouzení byla označena za pohnutku.

VIII.**Způsob rozhodnutí, jeho důvody a závěrečné shrnutí**

35. Napadené usnesení odvolacího soudu a jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně nejsou zatíženy vadou spočívající v nesprávném hmotněprávním posouzení skutku, jehož spácháním byli obvinění shledáni vinnými. Jejich participace na činu ve vztahu k trestnému činu krádeže v podobě jeho spáchání členy organizované skupiny byla dána, a to jak objektivně, tak i subjektivně. Skutkový stav věci a popis jednání obviněných vyjádřený v tzv. skutkové větě odsuzujícího výroku poskytoval v tomto směru dostatečnou oporu pro takový závěr. Pokud byla přísnější právní kvalifikace odůvodněna ve vztahu k trestnému činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, pak z povahy věci vyplývá, že tentýž skutek je třeba posoudit jako trestný čin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, tedy rovněž jako čin spáchaný členy organizované skupiny. Na podporu tohoto závěru je vhodné zmínit rovněž následující skutečnosti.

č. 22

VIII./1. K otázce zavinění obviněných

36. Soudy rozhodující v této trestní věci důvodně dovodily zákonem vyžadované zavinění obviněných ve vztahu k základní skutkové podstatě trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku. Vůči takovému závěru nebrotí ani stěžovatel v podané stížnosti pro porušení zákona, protože ve své argumentaci uvádí, že obvinění se snažili získat toliko peněžní hotovost, přičemž nebylo zjištěno, že by si ponechali platební kartu nebo se jinak pokusili ji uplatnit, takže fungování organizované skupiny se omezovalo objektivně i subjektivně pouze na krádež peněžní hotovosti. Podle jeho názoru ovšem povahu a závažnost činu dostatečně vyjadřuje v případě trestného činu podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku tato právní kvalifikace, takže stěžovatel nezpochybňuje naplnění základní skutkové podstaty zmíněného trestného činu. Je proto namístě se zabývat toliko tím, zda bylo dáno zavinění obviněných i k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby obsažené v § 234 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, která spočívá ve spáchání činu členy organizované skupiny.

37. K tomu velký senát trestního kolegia zdůrazňuje, že obvinění si byli vědomi své participace na činu, který vedl k získání dispozice s platební kartou v podobě odůvodňující právní závěr o spáchání skutku členy organizované skupiny, a tímto způsobem (při rozdělení rolí atd.) se také chtěli zmocnit peněženky poškozené, v níž byla uložena platební karta, a k tomu také objektivně došlo. Museli přitom počítat s tím, že v této peněžence se nachází též platební karta, tedy byli srozuměni (minimálně ve formě smíření) s tím, že jako členové organizované skupiny se zmocňují i platební karty, tedy opatřují si platební prostředek jiného. Lze dodat, že nyní je již v praxi obvyklé každodenní používání platebních karet jako běžného platebního prostředku. Proto i v případě odcizení příruční kabelky či peněženky musí pachatel předpokládat, že s nimi odcizí též platební kartu v nich uloženou. Z tohoto důvodu je zde též existence alespoň eventuálního úmyslu ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 a § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. [3 Tdo 678/2013](#), ve spojení s nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. [III. ÚS 3255/13](#)).

38. Jako *obiter dictum* je vhodné zmínit, že výše uvedené závěry týkající se zavinění pachatele ve vztahu k trestnému činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 tr. zákoníku se nemusí uplatnit absolutně, byť ve většině případů přicházejí v úvahu. Vždy bude nezbytné vyhodnotit všechny relevantní poznatky vztahující se ke konkrétně posuzované situaci. Je zřejmé, že určitý stupeň vědomostní složky pachatele, tj. jeho představ stran toho, zda osoba, která se stane předmětem jeho útoku, u sebe má platební kartu, bude odvislý od okolností vlastního spáchání činu či osoby napadeného; tuto vědomost pachatele bude možné předpokládat např. v případě odcizení peněženky krátce poté, co poškozený prováděl bezhotovostní platbu na pokladně prodejny, či po výběru hotovosti z bankomatu, jak tomu bylo i v projednávané věci. Lze připustit, že odlišné závěry o existenci nezbytné formy zavinění pachatele (tj. alespoň jeho smíření) budou učiněny tehdy, pokud se předmětem útoku stane osoba, u níž bude obtížně představitelné, že je držitelem platební karty (např. bezdomovci, osoby těžce mentálně retardované, velmi malé děti apod.).

č. 22

39. V nyní posuzované trestní věci však evidentně nešlo o posledně zmíněné případy, u kterých by vyvstávala pochybnost o existenci úmyslné formy zavinění pachatelů ve vztahu ke zmocnění se platební karty formou jejího odcizení společně s finanční hotovostí a s jinými věcmi poškozené osoby (např. s legitimačními doklady). Nelze přehlížet fakt, že k odcizení platební karty, jak vyplynulo z výpovědi poškozené D. M., zde došlo v blízké časové návaznosti na použití platební karty, tj. v době od výběru částky 1 000 Kč z bankomatu do jejího příchodu do prodejny XY. Při tomto zjištění nelze považovat za vadné vyjádření odvolacího soudu, který v reakci na odvolací námitky obviněných směřující vůči právní kvalifikaci skutku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku a přísnosti její trestní sazby uvedl, že použití citovaného ustanovení na kapesní krádeže, při nichž se pachatel zmocňuje peněženky poškozeného, pokud se v peněžence zároveň nachází i platební karta, je v souladu se zákonem. Je nepochybné, že stejně tak, jako je pachatel takového činu srozuměn s jakoukoli finanční částkou, která se může nacházet v peněžence, a musí nést odpovědnost za její odcizení, je srozuměn též s tím, že v peněžence může být i platební karta, a musí tedy nést odpovědnost za to, že se jí zmocní. Tak je tomu podle odvolacího soudu nejen v případě trestné činnosti, u níž je platební karta primárním objektem zájmu pachatele, neboť jde o skutečnost přímo vyplývající ze zákona, kterou je nutno respektovat. S uvedeným závěrem, který vede k uznání pachatele vinným trestným činem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, se velký senát trestního kolegia ztotožňuje a opakuje, že případnému příliš tvrdému postihu konkrétního pachatele, který by nastal v důsledku uložení trestu odnětí svobody v zákonem stanovené trestní sazbě, lze (výjimečně) zabránit použitím ustanovení § 58 tr. zákoníku k tomu určeného.

40. Pokud tedy soudy nižších stupňů uzavřely, že je prokázáno zavinění obviněných ke skutečnostem odůvodňujícím vyslovení jejich viny nejen ve vztahu k trestnému činu krádeže, ale též ve vztahu k trestnému činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, pak s ohledem na způsob spáchání skutku, tj. získání platební karty společným jednáním členů organizované skupiny, bylo jak z hlediska stránky objektivní, tak i z hlediska stránky subjektivní, odůvodněno rozhodnutí o vině obviněných způsobem, k němuž přistoupily oba soudy nižších stupňů. Důvodně proto v případě dovozeného zavinění užily kvalifikační znak „spáchal čin jako člen organizované skupiny“ při vyslovení viny obviněných ve vztahu k oběma ideálně si konkurujícím trestným činům.

VIII./2. K otázce společenské škodlivosti činu
(i z hlediska zásady subsidiarity trestní represe)

41. Soudy zvolená právní kvalifikace skutku je zákonná i z hlediska podstaty stěžovatelovy argumentace, které je třeba vytknout, že nerozlišuje kritéria rozhodná z hlediska viny, tj. právní kvalifikace skutku na straně jedné, a právního následku trestní odpovědnosti, tj. trestní sankce na straně druhé. Demonstrovat to lze poukazem na jeho tvrzení, podle něhož jím prosazovaná kvalifikace by lépe vyjadřovala „povahu a závažnost činu“ obviněných. Akcentování těchto skutečností ministrem spravedlnosti však nemůže vést ke zpochybnění právní kvalifikace jednání obviněných, kterou použily soudy, neboť povaha a závažnost činu je jedním z kritérií významných pro stanovení druhu a výměry trestu (viz § 39 odst. 1 tr. zákoníku). Jinými slovy vyjádřeno, z hlediska rozhodování o vině jde o skutečnosti irelevantní. Podklad pro toto tvrzení lze nalézt i v komentářové literatuře. Podle ní trestní zákoník také terminologicky rozlišuje hodnocení rozhodných skutečností z hlediska míry společenské škodlivosti při použití zásady subsidiarity trestní represe od hodnocení kritérií podřazených pod pojem „povaha a závažnost trestného činu“ při určování druhu trestu a jeho výměry (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, str. 197). Zde se nutnost důsledného rozlišování zdůrazňuje právě poukazem na užití jiných pojmů obsažených v ustanoveních § 12 odst. 2 a § 39 odst. 2 tr. zákoníku. Důvodem vyvození trestní odpovědnosti pachatele je zjištění, že byly naplněny formální znaky trestného činu, a závěr, že protiprávní čin pachatele, který odpovídá znakům skutkové podstaty příslušného trestného činu z hlediska své konkrétní společenské škodlivosti, dosahuje alespoň dolní hranice jeho typové společenské nebezpečnosti, jež je vyjádřena jeho znaky. Přitom je nutno zdůraznit, že společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, resp. nejde o samostatný znak trestného činu, který by se hodnotil mimo formální znaky trestného činu, jako tomu bylo při materiálním pojetí trestného činu podle dřívějšího trestního zákona, ale jde o zásadu, která musí být zvažována a použita v průběhu celé interpretace a aplikace konkrétní trestněprávní normy na posuzovaný případ. To platí jak při výkladu jednotlivých znaků skutkové podstaty, tak i při celkové úvaze, zda jde o případ natolik společensky škodlivý, že nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu (princip *ultima ratio*) a že je nutné uplatnění trestní odpovědnosti.

42. Z odlišnosti nyní existujícího pojetí trestného činu v trestním zákoníku (formálního, resp. formálně-materiálního) ve srovnání s dřívějším trestním zákonem vyplývá, že již nelze postupovat způsobem, který dříve umožňovalo ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák., podle něhož bylo možné uznat pachatele vinným mírnějším trestným činem – naplňujícím znaky jen základní skutkové podstaty, ač byly jeho jednáním formálně naplněny i znaky kvalifikované skutkové podstaty. Společenská škodlivost činu se podle trestního zákoníku uplatňuje prostřednictvím zákonných znaků skutkové podstaty příslušného trestného činu a tím vymezuje hranice trestního bezpráví. Formulací konkrétních znaků skutkových podstat zákon stanoví, které činy je třeba pokládat za trestné činy, na něž je nutné reagovat prostředky trestního práva (jako *ultima ratio*) formou vyvození trestní odpovědnosti pachatele za jejich spáchání a zpravidla též jeho trestního postihu uložením příslušné trestní sankce.

43. Jinak vyjádřeno, jestliže konkrétní společenská škodlivost případu odůvodňuje závěr, že byl spáchán trestný čin, je třeba pachatele uznat vinným v tom rozsahu, v němž naplnil

všechny jeho zákonné znaky, tedy i ty, jimiž je podmíněno použití přísnější trestní sazby a které představují znaky kvalifikované skutkové podstaty příslušného trestného činu.

44. Zásada subsidiarity trestní represe nachází v aplikační praxi orgánů činných v trestním řízení svůj význam i jako korektiv zabraňující kvalifikaci konkrétního protiprávního jednání jako trestného činu (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, str. 195). Zjištění týkající se konkrétní společenské škodlivosti příslušného případu (i v souvislosti se zásadou subsidiarity trestní represe) proto může vést pouze k rozlišení, zda je nezbytné postihnout spáchaný čin jako trestný čin, či nikoli. Nemůže však odůvodnit jiné rozhodnutí o vině pachatele z hlediska užití či neužití kvalifikované skutkové podstaty určitého trestného činu, jejíž znaky pachatel naplnil svým jednáním. Řešení spočívající v tom, že soud vysloví vinu pachatele jen v podobě základní skutkové podstaty trestného činu, ač naplnil i zákonné znaky kvalifikované skutkové podstaty, je vyloučeno. Případnou neodůvodněnou tvrdost postihu vyplývající z trestní sazby trestu odnětí svobody stanovené za konkrétní spáchaný trestný čin, pokud neodpovídá okolnostem případu a osobě pachatele, lze řešit až na úrovni rozhodování o právním následku zjištěné trestní odpovědnosti, tedy např. u trestu odnětí svobody použitím ustanovení § 58 tr. zákoníku, pokud to bude odůvodněno splněním podmínek zde vymezených pro jeho jednotlivé alternativy.

45. Obdobně vyznívá i výklad obsažený ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. [Tpin 301/2012](#), publikovaném pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr., podle něhož zásadu subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku nelze uplatňovat tak, že by se s poukazem na ni nepřihlíželo k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, která byla jednáním pachatele naplněna. Proto naplnil-li pachatel znaky kvalifikované skutkové podstaty trestného činu, nelze posoudit takové jednání podle mírnější právní kvalifikace téže skutkové podstaty jen s odkazem na zásadu subsidiarity trestní represe, což je důsledkem toho, že materiální znak již není pojmovým znakem trestného činu, tj. součástí jeho definice v § 13 odst. 1 tr. zákoníku (viz k tomu ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, str. 209 a 210). Opačný názor, jemuž brání toto pojetí zásady subsidiarity trestní represe, by narušoval rovný přístup k jednotlivým pachatelům trestných činů, kteří naplnili danou okolnost odůvodňující použití vyšší trestní sazby. Velký senát trestního kolegia zdůrazňuje, že takové narušení rovného přístupu k pachatelům trestných činů by nastalo, pokud by akceptoval právní názor obsažený v podané stížnosti pro porušení zákona, a tím i názor vyjádřený ve výše citovaném rozhodnutí senátu č. 8, s nímž se zde neztotožnil.

VIII./3. K namítanému porušení zákona

46. Ministr spravedlnosti ve své stížnosti pro porušení zákona tvrdil, že soudy porušily v neprospěch obviněných zákon v ustanovení § 234 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku a v ustanovení § 256 tr. ř. Velký senát trestního kolegia však nedospěl k takovému závěru. Právní kvalifikace skutku užitá soudem prvního stupně je odpovídající jeho skutkovému zjištění, které – a tuto skutečnost ani ministr spravedlnosti nezpochybňuje – vyznělo tak, že platební karta poškozené se dostala do dispozice obviněných v důsledku koordinované činnosti více pachatelů, jež nabyla podoby skutku spáchaného členy organizované skupiny. Za tohoto stavu je zcela odůvodněné, aby kvalifikační znak, který vyjadřuje takový způsob spáchaní trestného činu,

byl při právním posouzení skutku spáchaného obviněnými užít ve vztahu ke všem ideálně si konkurujícím trestným činům, tj. v posuzovaném případě nejen ve vztahu k trestnému činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, ale i ve vztahu k trestnému činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku. Rozsudkem soudu prvního stupně, jímž byla vyslovena vina obviněných, proto nedošlo k namítanému porušení zákona v ustanovení § 234 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku v jejich neprospěch. Pokud se odvolací soud ztotožnil s právní kvalifikací skutku, k níž dospěl soud prvního stupně, a zamítl odvolání obviněných, neporušil zákon v neprospěch obviněných v ustanovení § 256 tr. ř.

47. Velký senát trestního kolegia tedy uzavírá, že skutek spočívající v tom, že spolupachatelé jako členové organizované skupiny odcizili poškozené peněženku obsahující platební kartu, peníze a další věci, je třeba zásadně posoudit jako trestné činy krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku a neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku spáchané v jednočinném souběhu. Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby u druhého z těchto trestných činů podle § 234 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, tj. spáchání tohoto činu členem organizované skupiny, je zde naplněna i tehdy, jestliže cílem jednání pachatelů nebylo zmocnění se platební karty, kterou po jejím odcizení případně ani nepoužili. Zmírnění trestní represe lze v takovém případě dosáhnout u trestu odnětí svobody jen jeho možným mimořádným snížením za splnění podmínek podle § 58 tr. zákoníku, ale nikoli tím, že se v právní kvalifikaci skutku nezohlední uvedená zvláště přitěžující okolnost. U trestného činu krádeže pak pochopitelně může jít o kteroukoliv z alternativ podle § 205 odst. 1 písm. a) až e), nebo odst. 2 tr. zákoníku.

48. K tvrzené nezákonnosti uloženého trestu postačuje uvést, že stěžovatel v něm argumentačně vycházel primárně z názoru o nesprávnosti právní kvalifikace spáchaného skutku, čemuž velký senát trestního kolegia nepřisvědčil. Z uvedeného logicky vyplývá, že i tato námitka stížnosti pro porušení zákona je nedůvodná.

VIII./4. K výroku rozhodnutí Nejvyššího soudu

49. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu z důvodů výše vyložených dospěl k závěru, že soudy nižších stupňů při posouzení otázky trestní odpovědnosti obviněných nepochybily a zjištěný skutek posoudily v souladu se zákonem. Nemohl proto přisvědčit tvrzení stěžovatele, že v neprospěch obviněných porušily zákon v jím uvedených ustanoveních. Nejvyšší soud proto rozhodl o podané stížnosti pro porušení zákona tak, že ji podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodnou zamítl. Tímto způsobem o ní rozhodl za splnění podmínek § 274 odst. 2 tr. ř. v neveřejném zasedání.

č. 23

I. U trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku může být v postavení poškozeného i Česká republika.

Poškození finančních zájmů Evropské unie, Poškozený

§ 260 odst. 1 tr. zákoníku, § 43 odst. 1 tr. ř.

II. Škodou u trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 3, odst. 4 písm. c) nebo odst. 5 tr. zákoníku je celá částka poskytnuté dotace za předpokladu, že s ohledem na závažnost porušení dotačních pravidel neměla být dotace vůbec poskytnuta nebo by poskytovatel mohl důvodně požadovat její vrácení v celé výši. To platí, i pokud byla dotace použita v zásadě na deklarovaný účel, ale nikoli za stanovených podmínek.

Poškození finančních zájmů Evropské unie, Škoda

§ 260 odst. 1, odst. 3, odst. 4 písm. c), odst. 5 tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2023, sp. zn. [5 Tdo 225/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:5.TDO.225.2023.1

Nejvyšší soud odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání obviněného P. V. podané proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 10. 2022, sp. zn. 3 To 26/2022, ve věci vedené u Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně pod sp. zn. 68 T 5/2018.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 18. 1. 2022, sp. zn. 68 T 5/2018, byli obvinění P. V. (pod bodem 1. výroku o vině) a obchodní společnost Ch. J. (pod bodem 2. výroku o vině) uznáni vinnými každý shodně zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen jako „tr. zákoník“), za což byl obviněný P. V. odsouzen podle § 260 odst. 4 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 2 roků, jehož výkon soud podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 2 a půl roku, a podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a člena statutárního orgánu obchodních korporací na dobu 3 roků. Obviněné obchodní společnosti Ch. J. krajský soud podle § 18 odst. 1, 2 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen jako „t. o. p. o.“), uložil peněžitý trest

ve výměře 80 denních sazeb po 2000 Kč, tj. v celkové výši 160 000 Kč, a podle § 20 odst. 1 t. o. p. o. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu přijímání dotací a subvencí s výjimkou dotací a kompenzací poskytovaných v souvislosti s pandemií COVID-19 na dobu 5 let.

2. Proti citovanému rozsudku podali odvolání obviněný, obviněná obchodní společnost a v neprospěch obviněného P. V. v rozsahu výroku o trestu také státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočky ve Zlíně. Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 12. 10. 2022, sp. zn. 3 To 26/2022, všechna odvolání zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná.

3. Zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku se obviněný P. V. dopustil skutkem podrobně popsáním ve výroku o vině v rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně pod bodem 1. a procesním stranám jsou okolnosti jeho spáchání dobře známy. Nejvyšší soud proto jen stručně připomíná, že obviněný P. V. jako jednatel a jediný společník obchodní společnosti Ch. J. podepsal za tuto obchodní společnost s Regionální radou regionu soudržnosti Střední Morava Smlouvu o poskytnutí dotace na projekt č. XY s názvem XY ve výši 7 683 746,01 Kč představující 50 % nákladů na projekt a pocházející výlučně z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Příjemce dotace se zavázal k vložení vlastních finančních prostředků do tohoto projektu ve stejné výši, jako byla poskytnutá dotace. Obviněný za příjemce dotace jako zadavatele uzavřel dne 12. 5. 2014 Smlouvu o dílo s obchodní společností P. s. Z., podle níž měl tento dodavatel za částku ve výši 15 538 525 Kč provést práce na projektu, avšak podle dodatku smluvního ujednání ze dne 20. 6. 2014 měla téměř všechny práce na rekonstrukci Ch. J. za částku 12 957 944 Kč provést obchodní společnost E. O., jejímž jediným společníkem byl od 28. 4. 2014 sám obviněný. S cílem, aby žadateli byla dotace skutečně vyplacena, a vědom si porušení čl. 12 odst. 3 a 7 Smlouvy o poskytnutí dotace obviněný tyto skutečnosti o subdodávkách stavebních prací poskytovateli dotace záměrně zamlčel a následně v úmyslu je zastřítil předložil poskytovateli dotace dne 1. 10. 2014 čestné prohlášení ze dne 29. 9. 2014, v němž prohlásil, že obchodní společnost E. O., neprovádí a neprováděla žádnou subdodavatelskou činnost na projektu XY, čímž vědomě porušil i čl. 12 odst. 1 Smlouvy o poskytnutí dotace. Celkově svým jednáním popsáním v tzv. skutkové větě pod bodem 1. výroku o vině v rozsudku krajského soudu obviněný způsobil České republice zastoupené Ministerstvem financí České republiky škodu ve výši 6 874 268,52 Kč.

4. Na tomto místě je vhodné připomenout, že soudy obou stupňů v této trestní věci rozhodovaly již třikrát. Poprvé byli oba obvinění odsouzeni za zločin poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 5 tr. zákoníku rozsudkem Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 13. 11. 2018, č. j. 68 T 5/2018-1380, a to obviněný P. V. (za použití moderačního ustanovení podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku) k trestu odnětí svobody v trvání 3 roků s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu v trvání 5 let a k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu v obchodních korporacích na dobu 5 let a obviněná obchodní společnost Ch. J. k peněžitému trestu v celkové výši 200 000 Kč a k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu přijímání dotací a subvencí na dobu 10 let. Citovaným rozsudkem soud dále vyslovil, že se zajišťuje náhradní hodnota, a to finanční prostředky obviněného v celkové výši zhruba 1 320 000 Kč a vlastnický podíl obviněného na nemovitosti specifikované ve výroku rozsudku, dále soud obviněným v adhezním řízení uložil povinnost zaplatit společně a nerozdílně poškozené Regionální radě soudržnosti Střední Morava na náhradě škody 6 874 268,52 Kč.

K odvolání obou obviněných a státního zástupce, který podal odvolání v neprospěch obviněného P. V., Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 21. 8. 2019, sp. zn. 3 To 29/2019, zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a věc vrátil soudu prvního stupně. Ten věc znovu projednal a rozsudkem ze dne 13. 10. 2020, č. j. 68 T 5/2018-1660, uznal obviněného P. V. a obviněnou obchodní společnost Ch. J. vinnými zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, za což uložil obviněnému trest odnětí svobody v trvání 2 let s podmíněným odkladem jeho výkonu na dobu v trvání 2 let a 6 měsíců, trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu v obchodních korporacích na dobu 3 let a trest propadnutí náhradní hodnoty – finančních prostředků ve výši 1 320 000 Kč; obviněné obchodní společnosti byl uložen peněžitý trest v celkové výši 160 000 Kč a trest zákazu činnosti spočívající v zákazu přijímání dotací a subvencí na dobu 7 let. V pořadí druhý rozsudek krajského soudu opět napadli řádnými opravnými prostředky oba obvinění i státní zástupce, který tak učinil v rozsahu výroku o trestu v neprospěch obviněného P. V. Z podnětu všech odvolání Vrchní soud usnesením ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 3 To 109/2020, napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil, neboť zejména trpěl nedostatky odůvodnění jednotlivých částí rozsudku, zásadní vady byly shledány v popisu skutku u obviněné obchodní společnosti, jenž obsahoval výhradně jednání obviněného, ohledně něhož však také nebylo postaveno najisto, jakým konkrétním jednáním porušil příslušná ustanovení Smlouvy o poskytnutí dotace. Věc tedy byla opakovaně vrácena krajskému soudu, který následně dne 18. 1. 2022 rozhodl ve věci rozsudkem, jehož výrok je citován v bodě 1. tohoto usnesení dovolacího soudu.

č. 23

II.

Dovolání obviněného a vyjádření k němu

a) Dovolání obviněného

5. Obviněný P. V. podal prostřednictvím svého obhájce proti citovanému usnesení Vrchního soudu v Olomouci dovolání, které opřel o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. spatřoval v tom, že rozhodná skutková zjištění určující pro naplnění znaků trestného činu jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, eventuálně ve vztahu k nim nebyly provedeny žádné důkazy. Druhý dovolací důvod obviněný uplatnil proto, že rozhodnutí dovolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení skutku i na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

6. Úvodem svého podání obviněný stručně shrnul napadená rozhodnutí soudů obou stupňů včetně skutkových zjištění, přičemž sám připustil, že skutečně předložil nepravdivé prohlášení, v němž bylo deklarováno, že obchodní společnost E. O. se nepodílela na subdodávkách při realizaci projektu. Poté obviněný vznesl výhrady vztahující se k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V této části dovolání zopakoval, že čestné prohlášení zaslané poskytovateli dotace dne 1. 10. 2014 obsahovalo nepravdivou informaci o nepodílení se obchodní společnosti E. O. na rekonstrukci objektu v XY, avšak v rozporu se svým tvrzením z bodu III. dovolání na tomto místě obviněný popřel, že by čestné prohlášení podepsal a odeslal, byť souhlasil s tím, že tím došlo k porušení čl. 12 odst. 1 Smlouvy o poskytnutí dotace a že za toto pochybení nese odpovědnost. Ohradil se však proti tomu, že by šlo o úmyslné jednání sledující neoprávněné čerpání dotačních prostředků, takový závěr podle obviněného

nemá oporu v provedeném dokazování. Byl přesvědčen, že personální propojenost nezastíral, již v žádosti o dotaci byla obchodní společnost E. O., v níž v té době byl jednatelem, uvedena jako provozovatel objektu, který je předmětem dotace. Rovněž to byl obviněný, kdo jako první a z vlastní iniciativy upozornil na nepravdivost čestného prohlášení ze dne 29. 9. 2014. Poněkud zmatečně obviněný v dovolání tvrdil, že jediným společníkem obchodní společnosti E. O. se stal „až 28. 4. 2014“, zatímco Smlouva o poskytnutí dotace byla uzavřena dne 29. 5. 2014, byť on ji za příjemce dotace podepsal dne 17. 4. 2014, tudíž do uzavření Smlouvy o poskytnutí dotace neměl jakékoli povinnosti z předmětné smlouvy, a to tím spíše, že obchodní společnost E. O. neměla se žádostí o dotaci nic společného (ačkoli předtím současně poukazoval na to, jak byla personální propojenost zřejmá již vzhledem ke skutečnosti, že E. O. objekt Ch. J. provozovala). Zdůraznil přitom, že v době podpisu Smlouvy o poskytnutí dotace ještě nebyl jediným společníkem obchodní společnosti E. O., a ani nebyla dosud uzavřena Smlouva o dílo se zhotovitelem P. s. Z., podle jejíhož bodu II/6 byl zhotovitel oprávněn využít při realizaci dodávek subdodavatele. S tímto zněním Smlouvy o dílo byl poskytovatel dotace obeznámen a neměl proti němu námitky, neboť následně bez výhrad podepsal dne 29. 5. 2014 Smlouvu o poskytnutí dotace. Obviněný namítl, že ani samotná tato smlouva nezakazuje využití subdodavatelských služeb, resp. nestanoví žádné podmínky omezující výběr subdodavatele. Obviněný tedy neporušil žádné ustanovení smlouvy, vztah mezi zhotovitelem P. s. Z. a subdodavatelem E. O. byl zcela standardní, navíc za subdodavatele byl sjednán S. T. a nikoli obviněným, jak soudy nesprávně interpretovaly.

7. Také z dalších důvodů podle obviněného provedené důkazy nesvědčily o tom, že by předložením čestného prohlášení zastíral provázanost žadatele o dotaci s obchodní společností E. O. Čestné prohlášení totiž předkládal (ačkoli o dva odstavce výše v dovolání tvrdil, že on čestné prohlášení nezasílal) na žádost obchodní společnosti JVM RPIC, s. r. o., která ho zastupovala v dotačním řízení, nešlo tedy o jeho iniciativu. Hájil se i tím, že předmětné prohlášení mělo sloužit pouze pro účely schválení zástavního práva na předmětu dotace, nebyl si vědom, že by mohlo mít vliv na poskytnutí dotace, která byla již schválena a stvrzena Smlouvou o poskytnutí dotace, a samotný projekt byl ve fázi realizace. Na subdodávky byla řádně uzavřena smlouva a veškeré práce byly fakturovány, což neodpovídá zastírání provádění stavebních prací subdodavatelem E. O. pro zhotovitele díla P. s. Z. Obviněný byl tudíž toho názoru, že bylo nanejvýše prokázáno uzavření Smlouvy o poskytnutí dotace, Smlouvy o dílo a Smlouvy o provedení subdodávek, což však nemůže naplnit skutkovou podstatu podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku.

8. V trestním řízení nebyl podle obviněného prokázán ani vznik škody České republice, resp. škody vůbec. Nemohlo totiž dojít ke způsobení jakékoli majetkové újmy za situace, v níž byly dotační prostředky užity v souladu s účelem dohodnutým ve Smlouvě o poskytnutí dotace. Z rozhodnutí soudů obou stupňů není ani patrné, jakým konkrétním jednáním měla škoda vzniknout, a zda existuje mezi jednáním a škodlivým následkem příčinná souvislost. Pokud došlo k porušení Smlouvy o poskytnutí dotace, bylo na dotačním orgánu, aby příjemce dotace sankcionoval, ale ani tehdy by nešlo o majetkovou újmu, tj. škodu, nýbrž o důsledek porušení smluvních povinností. S poukazem na písemné sdělení Regionální rady regionu soudržnosti Střední Morava (dále též jen jako „ROP Střední Morava“) z 10. 9. 2020 a sdělení Ministerstva pro místní rozvoj ze dne 8. 10. 2021 obviněný tvrdil nesrovnalosti mezi údaji poskytovanými státními úřady a prosazoval svůj názor, podle něhož škoda České republice nevznikla.

9. Co se týká dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., obviněný brojil proti tomu, že by jakékoli porušení Smlouvy o poskytnutí dotace včetně nepravdivého čestného prohlášení a neoznámení provádění díla subdodavately znamenalo neoprávněné použití dotačních prostředků. Opětovně k tomu zdůraznil, že projekt byl realizován v souladu s dotačními podmínkami a schváleným účelem, což podtrhuje i pozdější schválení a potvrzení udržitelnosti projektu. Vytkl soudům, že se důsledně nezabývaly vztahem mezi jednáním (vyhotovením, předložením, použitím nepravdivých dokladů apod.) a škodlivým následkem. Nesprávné právní posouzení skutku spatřoval obviněný také v tom, že poškozeným má být Česká republika, přestože skutková podstata podle § 260 tr. zákoníku chrání finanční zájmy Evropské unie.

10. Jiného nesprávného hmotněprávního posouzení se soudy měly dopustit především při hodnocení dodržení podmínek Smlouvy o poskytnutí dotace. Obviněný zpochybňoval důsledky vytýkaného porušení čl. 12 odst. 1 uvedené smlouvy, jež měly být způsobeny předložením nepravdivého čestného prohlášení. Vycházel z předpokladu, že koncem září roku 2014, tedy po uzavření Smlouvy o poskytnutí dotace, již byl poskytovatel dotace vázán včetně povinnosti vyplatit smluvené finanční prostředky, byl po samotné realizaci projektu a po jeho částečném proplacení již požadavek na předložení čestného prohlášení irelevantní. Nárok na poskytnutí dotace totiž nemohl být příjemci Ch. J. již upřen. Podle čl. 15 Smlouvy o poskytnutí dotace mohlo být porušení této smlouvy předložením nepravdivého čestného prohlášení řešeno předvídanými způsoby poskytovatelem dotace, avšak rozhodně nebylo toto pochybení způsobilé vyvolat ztrátu v souhrnném rozpočtu Evropské unie nebo ve veřejném rozpočtu České republiky. Ani nedodržení dotačních podmínek podle čl. 12 odst. 3 Smlouvy o poskytnutí dotace nemohlo podle obviněného být posouzeno jako naplnění ani základní skutkové podstaty podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku. Neoznámení provádění stavebních prací subdodavatelem nemělo vliv na majetkovou sféru příjemce dotace, šlo o záležitost mezi zhotovitelem a subdodavatelem, což představuje v obchodních vztazích zcela běžný jev. Konečně i závěr soudů o střetu zájmů a porušení čl. 12 odst. 7 Smlouvy o poskytnutí dotace obviněný rozporoval, neboť nedošlo k žádnému smluvnímu vztahu mezi jím vlastněnými obchodními společnostmi (přesněji obchodními podíly v nich). Pohledávka subdodavatele E. O. byla uhrazena zhotovitelem P. s. Z., nikoli tedy přímo z dotačních prostředků, a subdodavatel měl proto nárok na uhrazení faktur, i kdyby zhotovitel zapláceno nedostal.

11. Soudy podle obviněného rovněž nesprávně vyhodnotily podmínky aplikace zásady subsidiarity trestní represe. Vycházely ze zcela nepodložených tvrzení o sofistikované trestné činnosti dovolatele a obviněné obchodní společnosti spočívající v několika na sebe navazujících úkonech. Obviněný je však přesvědčen o tom, že podstatou vytýkaného pochybení byla pouhá jedna okolnost, a to že subdodavately se na realizaci projektu podílela obchodní společnost E. O., což nebylo oznámeno poskytovateli dotace, resp. mu byl tvrzen opak v čestném prohlášení. Nešlo tedy o „několik aktů“ ani o sofistikované jednání, protože tuto okolnost mohl kdokoli zjistit z řádně uzavřených smluv a z vystavených faktur. Kromě toho obviněný stejně jako v řádném opravném prostředku znovu vyjádřil pochybnosti o způsobení škody, jestliže dotace posloužila svému účelu, a zopakoval, že příjemce dotace subdodavately smlouvu neuzavíral, proto ani nemohl žádnou smlouvu porušit. Podotkl také, že jednání, které je předmětem trestního stíhání, se měl dopustit již v roce 2014, a že správní řízení bylo zahájeno s odstupem několika let po vyplacení dotace, přičemž důvody správního řízení Ministerstvo financí jako odvolací orgán shledal nezákonnými.

12. Závěrem svého dovolání obviněný P. V. navrhl Nejvyššímu soudu zrušit rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Vedle toho zároveň navrhl, aby Nejvyšší soud shodně s navrženým postupem rozhodl i ve vztahu k obviněné obchodní společnosti Ch. J.

13. Dne 27. 2. 2023 obviněný doplnil své podání o souhlas s konáním neveřejného zasedání podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. a současně opravil písařskou chybu v částech IV. a V. dovolání, v nichž omylem citoval § 266b tr. ř. namísto § 265b tr. ř.

b) Vyjádření k dovolání

14. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovolání obviněného P. V. prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který nejprve stručně připomněl dosavadní průběh řízení a dovolací námitky obviněného. Po formální stránce státní zástupce upozornil, že správně měl obviněný uplatnit dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě a teprve ve spojení s tímto důvodem další deklarované důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. Tato vada však podle něj nemohla založit vyloučení dovolací argumentace z přezkumu v dovolacím řízení. Obecně k trestnému činu podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku státní zástupce zdůraznil, že jde o ohrožovací delikt, který je dokonán již vytvořením podmínek pro vznik poruchového následku jednáním popsáním v citovaném ustanovení. Neoprávněným použitím peněžních prostředků je dále nutno rozumět porušení povinností souvisejících s účelem, na který byly prostředky poskytnuty, nedodržení pravidel Evropské unie při financování jednotlivých projektů, ale i porušení podmínek, za nichž byly prostředky poskytnuty.

15. Předloženým námitkám obviněného státní zástupce nepřisvědčil. Nesouhlasil s postojem obviněného, který bagatelizoval čestné prohlášení, jímž potvrdil, že jím zastupovaná obchodní společnost E. O. se nepodílí na subdodavatelských pracích na projektu. Pokud by čestné prohlášení pravdivě konstatovalo opak, zástava by umožněna nebyla a přiznané personální propojení by bylo důvodem pro vyloučení uchazeče a pro zákaz uzavření subdodavatelské smlouvy ve smyslu čl. 22 Metodického pokynu Zadávání zakázek a veřejných zakázek v programovém období 2007–2013, verze V 31 MP ZZ 8.0. Protože subdodavatelská smlouva uzavřena ve skutečnosti byla, podle čl. 12 odst. 3 Smlouvy o poskytnutí dotace měl žadatel o dotaci povinnost tuto okolnost sdělit poskytovateli dotace, což neučinil, a tím kromě porušení Smlouvy o poskytnutí dotace způsobil také ohrožení financování projektu z prostředků z evropských zdrojů spočívající v tom, že budou neoprávněně použity nebo zadrženy, přičemž takovým jednáním obviněný způsobil značnou škodu a naplnil znaky skutkové podstaty podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku. Státní zástupce považoval za škodu dotační prostředky vyplacené příjemci dotace Ch. J. ve třech platbách, jež byly refundovány Ministerstvem financí. Škoda ve smyslu znaku kvalifikované skutkové podstaty podle § 260 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku (ale i podle odst. 3 a 5 téhož ustanovení) není podle státního zástupce omezena na určitý okruh poškozených, což by ani s ohledem na obecný způsob financování ze strukturálních fondů Evropské unie a normativní úpravu ochrany finančních zájmů Evropské unie nedávalo smysl. Státní zástupce odkázal na bod 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1371 ze dne 5. 7. 2017, o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Evropské unie, který vyzdvihuje, že ochrana finančních zájmů Evropské unie se vztahuje také na aktiva

členských států, pokud jsou poškozována opatřeními, která mají význam pro politiky Evropské unie. Přitom není pochyb, že vyplacené dotační prostředky bytostně souvisejí s politikami Evropské unie. Podotkl také, že při zjištěných nesrovnalostech v dotačním řízení je nutné ze strany České republiky provést vůči Evropské unii tzv. finanční opravu, která se promítne do státního rozpočtu, v čemž je nutné spatřovat způsobenou škodu. Výhrady proti poškozenému subjektu tedy nebyly podle státního zástupce opodstatněné. Neztotožnil se ani s požadavkem obviněného, aby soudy aplikovaly zásadu subsidiarity trestní represe. K tomu uvedl, že odvod za porušení rozpočtové kázně, k němuž bude příjemce dotace případně povinen, trestní postih nevylučuje. Obviněný spáchal zločin takovým způsobem, že jeho jednání vyžaduje uplatnění trestní odpovědnosti. Výše citovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1371 ze dne 5. 7. 2017, jejíž implementaci do českého právního řádu představuje skutková podstata podle § 260 tr. zákoníku, navíc v čl. 7 odst. 1 stanoví povinnost členských států sankcionovat fyzické osoby účinnými, přiměřenými a odrazujícími trestními sankcemi.

č. 23

16. Na závěr svého vyjádření státní zástupce Nejvyššímu soudu navrhl odmítnout v neveřejném zasedání dovolání obviněného P. V. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné. Současně podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. připojil souhlas s tím, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání učinil i jiné než navrhované rozhodnutí.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

17. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky ke konání dovolacího řízení, dospěl k následujícím závěrům.

18. Úvodem je třeba zdůraznit, že dovolání je jedním z mimořádných opravných prostředků, kterým může být napadeno již pravomocné soudní rozhodnutí ve věci samé, pokud jde o některé z rozhodnutí vyjmenovaných v § 265a odst. 2 tr. ř. Jeho podání je podmíněno naplněním některého z taxativně vymezených dovolacích důvodů v ustanovení § 265b odst. 1, 2 tr. ř. Nestačí však na určitý důvod, či důvody, v dovolání odkázat, je nezbytné, aby konkrétní uplatněné námitky dovolatele označenému důvodu odpovídaly a byly podpořeny příslušnými argumenty. V opačném případě, tj. pokud obsahem dovolání je pouze formální odkaz na citované ustanovení, Nejvyšší soud takové dovolání zpravidla odmítne podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. [5 Tdo 482/2002](#), uveřejněné pod T 420 ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha; dále též usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#)).

19. Obecně lze uvést, že dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Tento dovolací důvod byl včleněn do taxativního výčtu dovolacích důvodů s účinností od 1. 1. 2022 zákonem č. 220/2021 Sb. Při posuzování důvodnosti uplatněných námitek ve vztahu k uvedenému dovolacímu důvodu je důležité skutečně pečlivě hodnotit,

jaký význam mohly mít případné vady dokazování na výsledek trestního řízení, eventuálně na zachování práva obviněného na spravedlivý proces. Tento dovolací důvod tak nemohou naplnit jen obecně formulované výhrady proti způsobu hodnocení důkazů soudy prvního či druhého stupně, nebo na nedostatečný rozsah dokazování a již vůbec nelze akceptovat námitky, které jsou primárně založeny na jiné verzi skutkového stavu, než kterou dovodily soudy, pokud z nich není zřejmý evidentní rozpor mezi obsahem důkazů a jejich hodnocením soudy.

20. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je určen k nápravě vyjmenovaných rozhodnutí, která spočívají na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Vadou, která je prostřednictvím tohoto důvodu dovolání vytýkána, je proto jen nesprávné použití ustanovení hmotného práva, typicky trestního zákoníku, případně na něj navazujících hmotněprávních norem mimo oblast trestního práva. K výkladu tohoto dovolacího důvodu Nejvyšší soud připomíná, že je dán tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru o tom, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin jde. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

21. Pokud dovolací argumentace obviněného částečně odpovídala uvedenému výkladu jím uplatněných dovolacích důvodů, nebyla opodstatněná.

b) K námitkám obviněného

22. Úvodem lze poukázat na správnou úvahu státního zástupce v jeho vyjádření k dovolání, podle níž měl obviněný správně uplatnit dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě, neboť napadl usnesení soudu druhého stupně, který zamítl jeho řádný opravný prostředek. Tuto alternativu pak mohl spojit s dalšími důvody dovolání, jimiž mělo být zatíženo řízení předcházející včetně rozsudku soudu prvního stupně. Nicméně tato nesprávnost neměla vliv na konání ani výsledek dovolacího řízení. Ačkoli obviněný formálně rozčlenil své námitky na ty, jež se týkají dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a na ty, které se vztahují k důvodu pod písmenem h) téhož ustanovení, Nejvyšší soud se s nimi vypořádá souhrnně, neboť jednotlivé dovolací argumenty spolu úzce souvisí. V podstatě obviněný odmítá závěr soudů, podle něhož předložil dotačnímu orgánu čestné prohlášení, dále popírá, že by tomuto orgánu cokoli zatajoval, a dovozuje, že neporušil čl. 12 odst. 1, 3 ani čl. 12 odst. 7 Smlouvy o poskytnutí dotace. Rovněž nesouhlasil se vznikem škody ani s tím, že by měla být způsobena České republice, a požadoval uplatnění zásady subsidiarity trestní represe. Veškeré výhrady obviněného však byly nedůvodné. Současně Nejvyšší soud podotýká, že s naprostou většinou námitek se již vypořádaly soudy obou stupňů, jejichž skutkové závěry byly učiněny na podkladě řádného a úplného dokazování a Nejvyšší soud je jimi v dovolacím řízení vázán.

23. Zcela bezpředmětné jsou výhrady obviněného popírající, že by zaslal elektronickou poštou čestné prohlášení, jímž deklaroval, že obchodní společnost E. O. neposkytuje subdodavatelské

služby v rámci předmětného dotačního projektu. Na č. l. 40 *verte* tr. spisu se nachází opis emailu ze dne 1. 10. 2014, jehož přílohou bylo právě uvedené čestné prohlášení ze dne 29. 9. 2014 (založené na č. l. 41 tr. spisu) a který byl zaslán z emailové adresy obviněného s tím, že pod krátkým textem emailu je podepsán, resp. označen jako odesílatel přímo obviněný P. V. Jeví se jako zcela nelogické, aby někdo z emailové adresy obviněného jeho jménem psal text emailu, k němuž bylo přiloženo vlastnoručně podepsané čestné prohlášení. Pokud by hypoteticky osoba odlišná od obviněného zasílala poskytovateli dotace požadované čestné prohlášení, nepochybně by tak učinila ze své vlastní emailové adresy s tím, že jménem žadatele předkládá vyžádaný dokument, na čemž by nebylo nic nedovoleného či podezřelého. Tomu odpovídá výpověď svědka R. Š., který uvedl, že v programu Word připravil text čestného prohlášení ze dne 29. 9. 2014, zaslal ho obviněnému P. V. na jeho e-mailovou adresu s požadavkem, aby ho předal poskytovateli dotace (srov. výpověď svědka u hlavního líčení, č. l. 1331 *verte* tr. spisu). Zásadní je však skutečnost, že obsah tohoto prohlášení byl v rozporu s realitou a znamenal zatajení významné informace před dotačním orgánem, která odporovala nejen smluvním podmínkám, ale v podstatě též principům, jimiž je dotační řízení ovládáno. Především však se již soud prvního stupně tímto důkazem a jeho vypovídací hodnotou pečlivě zabýval pod body 65., 112. až 117., 122. a 123. rozsudku, na něž dovolací soud pro stručnost odkazuje a plně se s nimi ztotožňuje. Obviněný tedy neuvedl ani v dovolání žádný argument, jímž by jakkoli zpochybnil skutkové zjištění soudů ohledně předložení nepravdivého čestného prohlášení ze dne 29. 9. 2014.

24. Vzhledem k jednoznačnému skutkovému závěru soudů o tom, že obviněný zcela vědomě předložil poskytovateli dotace jím požadované čestné prohlášení, v němž nepravdivě vyloučil jakoukoli subdodavatelem účast obchodní společnosti E. O. na pracích prováděných v rámci projektu „XY“, nemohla obstát ani výhrada, podle níž to byl právě obviněný, kdo dne 7. 6. 2016 (srov. č. l. 84 a 84 *verte* tr. spisu) písemně a zcela dobrovolně jako první upozornil na nepravdivost čestného prohlášení ze dne 29. 9. 2014. Jde o ryze účelovou obhajobu. Prvotní informace o nesrovnalostech v dodržování dotačních podmínek projektu poskytl anonymní pisatel, který v podání ze dne 24. 3. 2016 poukázal výslovně na skutečnost, že stavební práce na objektu XY jako subdodavatel prováděla obchodní společnost E. O., v níž tehdy obviněný působil jako jediný jednatel i společník (srov. č. l. 9 tr. spisu). Následně proběhla dne 11. 5. 2016 na místě veřejnosprávní kontrola (srov. Protokol o provedené kontrole *ex-post* na místě, č. l. 548 a násl. tr. spisu) a formální zhotovitel díla P. s. Z. na vyzvání poskytovatele dotace v květnu a červnu roku 2016 předkládal smluvní dokumentaci a fakturaci se subdodavatelem (srov. č. l. 45 a násl. tr. spisu). Rovněž bez právního významu bylo dovolatelovo zpochybňování jeho snahy zatajit personální propojenost subdodavatele E. O. s příjemcem dotace. Ačkoli nelze popřít, že na subdodávky skutečně byla podepsána příslušná Smlouva o dílo (srov. č. l. 115 tr. spisu), také z jejího obsahu je však patrné, že se obviněný snažili nepřiznat otevřeně majetkovou účast obviněného v této obchodní společnosti, neboť při uzavírání uvedené smlouvy o dílo byla obchodní společnost E. O. zastoupena S. T., nikoli obviněným jako jejím jednatelem. S. T. přitom oficiálně v obchodní společnosti E. O. v té době nezastával žádnou funkci (podle údajů z obchodního rejstříku až od 4. 11. 2022 vykonává funkci jednatele) a obviněný v jiných záležitostech za tuto obchodní společnost běžně jednal (např. jejím jménem sjednal Dohodu o postoupení práv a povinností ze stavebního povolení, č. l. 126 *verte* tr. spisu). Nejvyšší soud je zásadně vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy nižších stupňů a které vyplývá z výsledků dokazování. V trestní věci obviněného P. V. to pak znamená, že pro Nejvyšší soud jsou

rozhodující zjištění soudu prvního stupně, podle nichž se obviněný dopustil skutku tak, jak je popsán ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku, přičemž tímto skutkem naplnil všechny zákonné znaky zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku. Jak z výroku o vině, tak i z podrobného odůvodnění odsuzujícího rozsudku navíc vyplývá přesvědčivý vztah mezi učiněnými skutkovými zjištěními, provedenými důkazy a úvahami soudu při hodnocení těchto důkazů. Obviněný tedy bez jakéhokoli opodstatnění v dovolání zpochybňoval skutečnosti, o jejichž prokázání v trestním řízení není pochyb a s nimiž se již zcela ztotožnil i soud druhého stupně na podkladě převážně shodných výhrad obviněného, které předložil ve svém odvolání.

25. Co se týká právního posouzení skutkových zjištění uvedených v tzv. skutkové větě výroku o vině, obviněný brojil i proti němu, avšak ani v této části dovolací argumentace nemohla obstát. Nejvyšší soud znovu stručně připomíná, že obviněný P. V. spáchal zločin poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku jednáním blíže popsaným pod bodem 3. tohoto usnesení. Obviněnému je mj. vytýkáno zejména porušení čl. 12 odst. 1, 3 a 7 Smlouvy o poskytnutí dotace, což se obviněný snažil dotačním orgánu zatajit. Povinností příjemce dotace podle čl. 12 odst. 1 Smlouvy o poskytnutí dotace je zajistit, aby všechny údaje, které uvádí poskytovateli dotace, byly vždy úplné a pravdivé a současně se zavazuje bez zbytečného odkladu doplnit či dodat na vyžádání poskytovatele informace, údaje či doklady, které bude poskytovatel nezbytně potřebovat. Podle čl. 12 odst. 3 uvedené smlouvy je příjemce dotace povinen neprodleně informovat poskytovatele o změnách, které ovlivňují jeho ekonomickou sféru, nebo které mají vliv na realizaci projektu. Čl. 12 odst. 7 zase ukládá příjemci dotace povinnost učinit nezbytná opatření k zamezení střetu zájmů, finančních podvodů a korupčního jednání ze strany příjemce či jeho zaměstnanců a partnerů příjemce. Okolnosti a důvody faktického porušení citovaných ustanovení Smlouvy o poskytnutí dotace zcela srozumitelně vysvětlil krajský soud v bodech 110. až 119. odůvodnění rozsudku a následně shrnul v bodu 123. tamtéž. Nejvyšší soud úvahám soudu nemá co vytknout a plně na ně odkazuje. Pouze pro úplnost dodává, že v souladu s čl. 15a odst. 2 Smlouvy o poskytnutí dotace příjemce ztrácí nárok na poskytnutí dotace mj. i tehdy, jestliže dojde k podstatným porušením smlouvy podle čl. 16 odst. 3, mezi něž se řadí i tzv. nesrovnalosti a porušení rozpočtové kázně, k nimž zjevně došlo v posuzované trestní věci. Nejvyšší soud dále upozorňuje na nestandardní okolnosti provázející toto dotační řízení od úplného počátku. Například Smlouva o poskytnutí dotace byla podepsána ještě předtím, než žadatel doložil způsob financování zbylých 50 % nákladů projektu, nebo také už v době podání žádosti o dotaci muselo být obviněnému i žadateli o dotaci zřejmé, že celá rekonstrukce a výstavba wellness části objektu se nemůže stihnout realizovat v souladu se všemi dotačními podmínkami, a to již s ohledem na scházející stavební povolení, které bylo poté vydáno až 30. 10. 2014 pod č. j. 1008/13/ROZH. Také z trestního spisu vyplývá, že bazén v termínu vybudován nebyl, ačkoli zápis se stavebního deníku říká, že celá stavba včetně této části díla byla ke dni 15. 8. 2014 řádně předána (srov. č. I. 151 tr. spisu). Poskytovateli dotace tudíž bylo zjevně v rozporu se skutečností uváděno, že dílo je v souladu se všemi právními předpisy dokončeno v termínu podle Smlouvy o poskytnutí dotace. Ani samotné zadávací řízení na zhotovitele díla (XY) neproběhlo řádně. Úřad Regionální rady regionu soudržnosti Střední Morava v postavení správce daně zjistil pochybení v neveřejném otevírání obálek, což odporuje zásadě transparentnosti, a v uzavření Smlouvy o dílo s vítězným uchazečem tentýž den, kdy hodnotící komise (mj. jednající za účelem posouzení nabídek uchazečů v sídle obchodní společnosti E. O.) posoudila jako nejvýhodnější nabídku uchazeče P. s. Z.,

ačkoli podle Metodického pokynu Zadávání zakázek ve verzi V 31 MP ZZ 8.0 ze dne 27. 3. 2012, jenž byl podle čl. 17 Smlouvy o poskytnutí dotace pro příjemce dotace (zadavatele zakázky) závazný, zadavatel (tj. Ch. J.) mohl smlouvu s vybraným dodavatelem uzavřít nejdříve po uplynutí lhůty 15 dní od odeslání rozhodnutí o výběru nejvhodnějšího uchazeče ostatním uchazečům (srov. č. l. 1430 a násl. tr. spisu). Zejména však je zcela mimo logické chápání, že dodavatel díla P. s. Z., odpovídající za řádné a včasné provedení smluveného díla zadal většinu stavebních prací subdodavatel E. O., který neměl jediného zaměstnance a nevykazoval v podstatě žádnou podnikatelskou činnost. Uvedený subdodavatel si pro zhotovení předmětu Smlouvy o dílo najal další subjekty, které již skutečně byly schopné stavební práce provést, ačkoli právě takto mohl přímo postupovat samotný vítězný uchazeč o zakázku (P. s. Z.). Nabízí se jediné vysvětlení, že takový postup měl zastříti skutečný stav, tedy že obviněný P. V., resp. jím ovládaná obchodní společnost měla za práce na projektu „XY“ získat odměnu hrazenou z 50 % z evropských zdrojů (resp. předfinancovanou z rozpočtu České republiky), již znalecký ústav Stavexis, s. r. o., vyhodnotil jako převyšující běžné náklady za obdobné práce, resp. projekt hodnotil jako nevhodný (srov. č. l. 239 a násl. tr. spisu). Obviněný tedy prostřednictvím své majetkové účasti v obchodních společnostech Ch. J. a E. O. profitoval z této dotačního řízení rovnou dvakrát. Takový stav je z hlediska hospodárnosti a efektivity využívání evropských prostředků zcela neudržitelný, současně je v přímém rozporu se zákazem střetu zájmů ve smyslu čl. 12 odst. 7 Smlouvy o poskytnutí dotace. Byť majetková účast obviněného v obchodní společnosti E. O. se váže „až“ k datu 21. 5. 2014, kdy se stal jejím jediným společníkem (tedy následovala až po uzavření subdodavatelské smlouvy dne 12. 5. 2014, jak zdůrazňoval obviněný v dovolání), nelze přehlédnout, že obviněný již předtím zastával v této společnosti, a to od jejího založení pozici jediného jednatele. Tyto skutečnosti měl nepochybně dotačnímu orgánu oznámit, stejně jako později informaci, že se stal také jediným společníkem subdodavatelského subjektu na díle, jež je z poloviny financováno z dotačních prostředků. Příjemcem této podpory pak byla obchodní společnost Ch. J., v níž obviněný tehdy také zastával funkci jediného jednatele a současně byl jejím jediným společníkem. Je zcela evidentní, že všechny tyto informace měly významný vliv na samotnou realizaci projektu a především jeho financování. Pokud tak obviněný neučinil, zjevně porušil čl. 12 odst. 3 Smlouvy o poskytnutí dotace. Jakékoli případné pochybnosti o úmyslném zavinění obviněného jsou zcela rozptýleny jeho následným jednáním, neboť namísto přiznání uvedených nesrovnalostí navíc ještě ohledně jedné z nich, a to ohledně poskytování subdodavatelských služeb obchodní společností E. O., cíleně uváděl nepravdu, tj. že tato obchodní společnost se nepodílí na subdodávkách v rámci dotačního projektu. Je naprosto zřejmé, že tak činil s vědomím, že v opačném případě, tj. pokud by přiznal účast E. O. na subdodávkách, by mu nebyly vyplaceny dotační prostředky, event. by bylo požadováno po příjemci dotace jejich vrácení (srov. výpověď R. B., č. l. 1621 a násl. tr. spisu a D. K., č. l. 1643 *verte* a násl. tr. spisu).

26. Podstatou trestného činu podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku, ve znění účinném do 30. 6. 2021, jež soudy zjevně aplikovaly (což vyplývá z právní věty, podle níž obvinění měli mj. zatajit podstatné údaje), je jednání spočívající ve vyhotovení, použití nebo předložení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných dokladů, uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů anebo zatajení dokladů nebo podstatných údajů, čímž je umožněno neoprávněné použití nebo zadržování finančních prostředků pocházejících z rozpočtu Evropské unie nebo rozpočtů spravovaných Evropskou unií nebo jejím jménem anebo je takto umožněno zmenšení zdrojů některého takového rozpočtu nebo neoprávněné použití nebo zadržování majetku pořízeného

z rozpočtu Evropské unie nebo rozpočtů spravovaných Evropskou unií nebo jejím jménem. Dokladem se rozumí jakákoli listina, jejíž předložení je zapotřebí pro účely získání finančních prostředků z evropských rozpočtů. Může se jednat např. o žádost o poskytnutí dotace, žádost o platbu, čestné prohlášení, podklady k veřejné zakázce, výpis z obchodního rejstříku aj. Pachatel shora popsaným jednáním umožní neoprávněné použití finančních prostředků z evropských rozpočtů tím, že vytvoří reálnou možnost k vyvolání těchto škodlivých následků, jež tedy nutně nemusí nastat (srov. ŠÁMAL P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2651 a 2652). Přísněji podle § 260 odst. 4 tr. zákoníku bude potrestán pachatel, který spáchá uvedený čin a) jako člen organizované skupiny, b) jako osoba, která má zvláště uloženou povinnost hájit zájmy Evropské unie, nebo c) způsobí-li takovým činem značnou škodu. Podle soudů prvního a druhého stupně obviněný a také spoluobviněná právnická osoba naplnili základní skutkovou podstatu podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku v té alternativě, že předložili dotačnímu orgánu nepravdivé doklady a současně mu zatajili podstatné údaje, čímž umožnili neoprávněné použití finančních prostředků pocházejících z rozpočtů spravovaných Evropskou unií, současně naplnili také okolnost podmiňující použití kvalifikované skutkové podstaty uvedenou v odst. 4 písm. c), neboť způsobili značnou škodu. Trestně právní ochrana promítnutá do ustanovení § 260 tr. zákoníku je poskytována také finančním prostředkům procházejícím rozpočty spravovanými Evropskou unií nebo jejím jménem. Tyto rozpočty jsou spravované Evropskou unií přímo nebo na základě pravomoci delegované Evropskou unií, jde zejména o prostředky typu předvstupních nebo povstupních fondů, zejména strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Evropského sociálního fondu (srov. SOTOLÁŘOVÁ, D. S., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. Trestněprávní ochrana finančních zájmů Evropské unie. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 16 a 172; výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství uveřejněné pod pořadovým č. 14/2003 Sb. výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství; ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2650 a 2651). Trestný čin poškození finančních zájmů Evropské unie tedy zahrnuje širokou škálu jednání dotýkajících se zájmů Evropské unie ve finanční oblasti. V praxi jsou nejběžnější případy poskytování dotací, na něž bývá primárně aplikována skutková podstata podle § 212 odst. 1 tr. zákoníku, avšak jde-li o finanční prostředky z rozpočtů spravovaných Evropskou unií, dopadá na taková jednání často také ustanovení podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku. Poměrně široce koncipovaná skutková podstata § 260 odst. 1 tr. zákoníku reflektuje zejména fakt, že ohrozit a poškodit finanční zájmy Evropské unie lze za určitých okolností již vyhotovením a použitím nepravdivých, nesprávných a neúplných dokladů různého typu, uvedením nepravdivých a hrubě zkreslených údajů v nich a zatajením určitých údajů nebo celých dokladů. Zákon neomezuje okruh osob, které mohou daný trestný čin spáchat, může jít i o osoby jednající jménem Evropské unie nebo jiného pachatele, který nečerpá žádné finanční prostředky z evropských zdrojů. Přijetím ustanovení § 260 tr. zákoníku byla zajištěna implementace čl. 1 a 2 Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, která, jak zdůrazňuje důvodová zpráva k § 260 tr. zákoníku, hovoří o podvodu poškozujícím finanční zájmy Evropské unie. Avšak svou povahou je jednání popsané v Úmluvě spíše porušením hospodářské disciplíny než podvodem, jak je pojat v našem trestním právu hmotném. Trestný čin poškození finančních zájmů Evropské unie je tedy dokonán již v okamžiku, kdy jeho pachatel v § 260 tr. zákoníku popsaným jednáním přinejmenším vytvoří takové podmínky (tj. umožní), aby posléze nastal poruchový následek, aniž by k takové poruše muselo nezbytně dojít. Podle jednoho z komentářů k trestnímu zákoníku je tedy citovaným ustanovením kriminalizováno ve své podstatě účastnické jednání ve formě pomoci jako samostatný delikt

(srov. DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 1985 až 1990).

27. Obviněný P. V. se v dovolání ohradil především proti způsobení škodlivého následku a také proti určení poškozeného, za něhož soudy označily Českou republiku zastoupenou Ministerstvem financí. Nejvyšší soud nepřiznal opodstatnění ani těmto právním námitkám obviněného. Ze skutkových zjištění soudů je naprosto zjevné, že šlo o neoprávněné poskytnutí finanční podpory, na niž by při řádném procesu výběru subjektů, tj. při pravdivém informování ze strany příjemce o významných okolnostech týkajících se zapojení obviněných do realizace díla, nemohlo dojít k přidělení dotace, tudíž ani k jejímu vyplacení. Škoda jako okolnost podmiňující použití přísnější trestní sazby podle § 260 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku tak vznikla v době, kdy peněžní prostředky opustily majetkovou sféru poskytovatele dotace. V této souvislosti je vhodné upozornit na opakovaná vyjádření obviněného v průběhu trestního řízení, z nichž je patrné nesprávné pochopení (majetkové) škody způsobené v příčinné souvislosti s jednáním uvedeným ve skutkové podstatě podle § 260 odst. 1 tr. zákoníku. Dovolatel se totiž zjevně domnívá, že tuto škodu může představovat výhradně užití dotačních prostředků na jiný účel, než jaký předpokládá Smlouva o poskytnutí dotace. To však by byla relevantní obhajoba v případě, že by byl shledán trestně odpovědným za jednání uvedené ve druhé základní skutkové podstatě téhož trestného činu podle § 260 odst. 2 tr. zákoníku. V příčinné souvislosti s jednáním uvedeným v § 260 odst. 1 tr. zákoníku vzniká škoda představující neoprávněné, nikoli neúčelné použití nebo zadržování dotačních prostředků. Neoprávněnost je dána právě v takových případech, kdy mj. nepravdivé doklady a zatajení podstatných informací jako v tomto případě ovlivní rozhodnutí poskytovatele dotace finanční prostředky vůbec poskytnout, v některých případech též následně vyplatit, ačkoli nebyť nepravdivých informací a znát zatajené podstatné informace, jeho rozhodnutí by bylo odmítavé, což se týká právě řešené trestní věci. Je tudíž třeba shrnout a zdůraznit, že v posuzovaném případě finanční prostředky získal žadatel neoprávněně, neboť pokud by poskytovateli dotace byl znám skutečný stav věci, nebyly by splněny podmínky pro poskytnutí dotace a nedošlo by tak k jejímu vyplacení. V souvislosti s otázkou způsobení škody, která je jednou z okolností podmiňujících použití přísnější trestní sazby, proto nelze úspěšně argumentovat využitím získaných prostředků v souladu s účelem, k němuž byly určeny, tedy k pokrytí nákladů vynaložených na projekt. Z hlediska vzniku škody je rozhodující to, že žadatel by v případě uvedení pravdivých údajů (resp. nezatajení podstatných údajů) na uvedenou dotaci neměl nárok, tzn. že finanční prostředky mu byly vyplaceny neoprávněně. Uvedený závěr je v souladu s judikaturou obecných soudů a Ústavního soudu k výkladu ustanovení o dotačním podvodu podle § 212 odst. 4 (větší škoda), nebo odst. 5 písm. c) [značná škoda], nebo odst. 6 písm. a) [škoda velkého rozsahu] tr. zákoníku, v níž bylo konstatováno, že u trestného činu dotačního podvodu vzniká škoda již samotným uvolněním peněžních prostředků od poskytovatele na účet příjemce (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. [7 Tdo 1463/2012](#)). Rovněž v případě naplnění téže okolnosti podmiňující použití přísnější trestní sazby u trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie [§ 260 odst. 3, odst. 4 písm. c) nebo odst. 5 tr. zákoníku] vzniká škoda již neoprávněným čerpáním dotačních prostředků. Současně je třeba poukázat na podstatu spolufinancování projektů z evropských fondů, která je založena na tom, že daný projekt je předfinancován z vlastních rozpočtových prostředků členského státu a následně, při splnění všech stanovených podmínek, dochází k certifikaci plateb za účelem finálního zpětného proplacení z evropských strukturálních fondů (viz např. usnesení Vrchního soudu v Olomouci

sp. zn. 5 To 118/2016 a na něj navazující usnesení Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 920/17](#), dále k tomu též obecný výklad níže v tomto usnesení). Jednotlivé členské státy Evropské unie Českou republiku nevyjímaje i Evropská unie, resp. unijní orgány se logicky snaží nastavením jasných pravidel docílit toho, aby docházelo k co nejefektivnějšímu nakládání s jejich finančními prostředky, a sankcionování porušení těchto pravidel je předem všem avizováno. Pokud se obviněný vědomě rozhodl stanovená pravidla porušovat, musí nést důsledky, které jsou s takovým jednáním spojeny.

28. Rovněž jako zcela lichou posoudil Nejvyšší soud výhradu obviněného proti označení poškozeného subjektu, za něhož soudy označily Českou republiku zastoupenou Ministerstvem financí. Primárně je nutné zmínit, že obviněný ji založil na obsahu písemného sdělení Regionální rady regionu soudržnosti Střední Morava ze dne 10. 9. 2020 (č. l. 1635 a násl. tr. spisu), v němž dotační orgán nejprve zcela správně připomněl způsob financování regionálních operačních programů, a to formou předfinancování ze státního rozpočtu České republiky. Poté však poněkud nepřesně uvedl, že mu byly prostředky vyplacené žadateli Ch. J. refundovány Ministerstvem financí „z prostředků poskytnutých České republice z rozpočtu EU“, což následně popřelo Ministerstvo pro místní rozvoj, resp. Ministerstvo financí, které se k dotčené otázce písemně vyjádřilo podáním ze dne 8. 10. 2021, resp. ze dne 3. 11. 2020 (srov. č. l. 1760 a 1760 *verte*, resp. č. l. 1762 tr. spisu). V těchto zprávách je zcela jednoznačně vysvětleno, že poskytovatel dotace obdržel refundaci za vyplacenou dotaci z prostředků státního rozpočtu, které v budoucnu mají být kryty z rozpočtu Evropské unie, avšak v té době byly alokovány u Národního fondu, jehož prostředky spravuje Ministerstvo financí [srov. § 37 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonech (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů]. Jak bude blíže rozvedeno níže, k faktickému proplacení způsobilých výdajů z rozpočtu Evropské unie dochází vždy souhrnně na konci účetního období, k čemuž ale v posuzovaném případě nemohlo dojít, protože vzhledem k nesrovnalostem, jež jsou i předmětem posuzované trestní věci, Česká republika výdaje na projekt žadatele Ch. J. nevykázala. Vzhledem k vadám, jimiž bylo předmětné dotační řízení zatíženo, Česká republika nezískala z evropských prostředků odpovídající náhradu za dotační prostředky vyplacené ve prospěch uvedeného žadatele. Neoprávněně vynaložené prostředky tedy zjevně zatížily státní rozpočet České republiky zastoupené Ministerstvem financí. Vzhledem k tomu není pochyb o správnosti závěru soudů obou stupňů o způsobení škody ve výši 6 874 268,52 Kč právě České republice zastoupené Ministerstvem financí.

29. Pro lepší pochopení toku finančních prostředků v procesu poskytování evropských dotací Nejvyšší soud považuje za vhodné obecně přiblížit mechanismus řízení vydávání prostředků z rozpočtu Evropské unie. Rozpočet Evropské unie je co do své podstaty plán veškerých příjmů a výdajů Evropské unie sestavený v mezích rámcově definovaných v příslušném víceletém finančním rámci. Vedle rozpočtu Evropské unie jsou sestavovány a přijímány další rozpočty spravované Evropskou unií nebo jejím jménem, a to rozpočty spravované přímo jejími orgány a institucemi anebo spravované jinými subjekty (samostatně nebo sdíleně s ní) na základě pravomocí delegovaných na ně jejími orgány nebo institucemi. V naprosté většině případů využívají finanční prostředky uvolněné pro ně z rozpočtu Evropské unie jako celku, např. je tomu tak u různých fondů, jak předvstupních (původními předvstupními fondy byly SPHARE, ISPA, Sapard, Předvstupní pomoc Turecku a CARDS, které byly nahrazeny programem IPA), tak povstupních (sem patří zejména Evropský fond pro regionální rozvoj, z jehož rozpočtu

měla být poskytnuta dotace žadateli Ch. J., dále Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova aj.). Evropská unie má tedy celou řadu aktivit, které přímo financuje či pouze podporuje, přičemž finanční prostředky, které k tomu využívá, buď procházejí jejím souhrnným rozpočtem, nebo rozpočty jí spravovanými, případně rozpočty spravovanými jejím jménem jinými subjekty, pracujícími v jejím zájmu. Naprostá většina výdajů Evropské unie je realizována v procesu řízení označovaném jako sdílené Evropskou unií a členskými státy. Jeho využití je podmíněno uzavřením dohody o sdíleném řízení (dohody o partnerství), na jejímž základě Komise Evropské unie svěřuje realizaci určitých programů členským státům. Tyto dohody vymezují způsob, jakým budou finanční prostředky během období financování využívány, a opravňují členské státy k přerozdělování evropských finančních prostředků koncovým příjemcům. Na základě dohod o partnerství se připraví řada investičních programů, z nichž jdou v rámci příslušných oblastí politiky finanční prostředky do různých regionů a projektů. Jednotlivé členské státy Evropské unie následně svěřují správu „evropských“ finančních prostředků především řídicím orgánům, např. ministerstvům a dalším veřejnoprávním subjektům, které jsou zodpovědné za účelné, efektivní a hospodárné řízení a provádění programu v souladu se zásadami řádného finančního řízení. Tyto instituce také odpovídají za vyhlášení výzev k podávání návrhů a za pořádání zadávacích řízení. Řídicí orgány, resp. členské státy, nesou primární odpovědnost za vytvoření účinného systému řízení a kontroly v souladu s příslušnými právními předpisy Evropské unie, způsobilého zajistit prevenci, detekci a nápravu nesrovnalostí (srov. SOTOLÁŘOVÁ, D. S., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. Trestněprávní ochrana finančních zájmů Evropské unie. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 38 až 41).

30. U financování z rozpočtu Evropské unie realizovaných ve sdíleném procesu jejich řízení platí, že přerozdělování evropských finančních prostředků je fakticky svěřeno členským státům Evropské unie, resp. jejich řídicím orgánům či pověřeným subjektům, jejichž prostřednictvím se dostávají ke konečným příjemcům, přičemž užívány jsou tedy především finanční prostředky soustředěné v pěti velkých strukturálních a investičních fondech (mj. v Evropském fondu pro regionální rozvoj, o nějž šlo i v posuzované trestní věci). Finanční toky z rozpočtu Evropské unie probíhají v případech spadajících do režimu sdíleného řízení a odpovědnosti Evropské unie a jejich členských států ve čtyřech liniích, a to ve formě počáteční předběžné platby, průběžných plateb, konečné platby a spolufinancování z národních zdrojů. Převodům finančních prostředků předchází stanovení celkového objemu závazku Evropské unie podle fondu a kategorie regionu Komisí Evropské unie. Poté, co schválí daný operační program v členském státě, je tomuto zaslána počáteční předběžná platba na zdrojový účet národního platebního a certifikačního orgánu, jímž je v České republice Ministerstvo financí. Příslušná částka je zaslána na celé programové období a použít ji lze pouze na platby příjemců v rámci realizace daného programu. V druhém kroku Komise zasílá na zdrojový účet národního platebního a certifikačního orgánu členského státu průběžné platby. Činí tak na základě žádostí o ně, které předkládá platební a certifikační orgán a jež musí obsahovat celkovou výši způsobilých výdajů, které vznikly příjemci a které byly uhrazeny při provádění operací, a celkovou výši výdajů z veřejných zdrojů vynaložených při provádění operací, přičemž výdaje jsou vykazovány kumulativně vždy za daný účetní rok. Takto alokované prostředky státního rozpočtu – kryté prostředky z rozpočtu Evropské unie – příslušné organizační složky státu postupně uvolňují příjemcům realizujícím jednotlivé projekty. Jde o tzv. předfinancování ze státního rozpočtu. Po odeslání konečné žádosti o průběžnou platbu následuje uzavírání účtů vázané na certifikaci plateb, provedené certifikace plateb za daný účetní rok jsou očištěny

o případné finanční opravy a jsou předloženy Komisi Evropské unie spolu s účetní závěrkou, prohlášením řídicího subjektu (v České republice jsou řídicími orgány, na něž je fakticky přenesena odpovědnost tížící v režimu sdíleného řízení primárně členské státy, příslušná ministerstva a Magistrát hlavního města Prahy), výrokem auditora (v České republice jde o Auditní orgán Ministerstva financí) a kontrolní zprávou (její náležitosti jsou vymezeny v čl. 127 odst. 5 nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropské unie č. 1303/2013 ze dne 17. 12. 2013). Účetní závěrka pokrývá účetní rok a zahrnuje na úrovni každé prioritní osy kromě jiného celkovou výši způsobilých výdajů, které byly specifikovány v žádostech o platby předložených Komisi Evropské unie za daný účetní rok, celkovou částku plateb vyplacených příjemcům a dále např. částky neoprávněně vyplacených výdajů. Po definitivním uzavření konkrétního operačního programu dochází k vyplacení konečného zůstatku na základě žádosti členského státu o platbu doloženou provedenou certifikací, resp. na základě schválené účetní závěrky. Vyplacení konečného zůstatku zajistí Komise Evropské unie, zatímco řídicí orgán členského státu zajistí, aby příjemci obdrželi celkovou částku způsobilých výdajů z veřejných zdrojů v plné výši ve lhůtě 90 dnů od data předložení své žádosti o platbu, což je tedy v České republice zajištěno předfinancováním ze státního rozpočtu (srov. SOTOLÁŘOVÁ, D. S., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. Trestněprávní ochrana finančních zájmů Evropské unie. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 49 až 53). Při nastavování postupů na národní úrovni se v roce 2006 v České republice rozhodlo, že realizace projektů Evropské unie bude předfinancována ze státního rozpočtu. Ten se stal tedy nejen základním zdrojem podílu národního spolufinancování, ale také zdrojem evropského podílu, který je nejdříve vydán ze státního rozpočtu a poté vykryt příjmy z rozpočtu Evropské unie. Platebním a certifikačním orgánem, který tyto prostředky spravuje, je Ministerstvo financí (srov. VÁLKOVÁ, I. Poskytování peněžních prostředků z rozpočtu Evropské unie a finančních mechanismů v České republice – právní aspekty. Praha: Leges, 2020, str. 92 a 93).

31. V posuzované trestní věci bylo jednoznačně prokázáno, že příjemci dotace Ch. J. byly poskytnuty prostředky ze státního rozpočtu z kapitoly určené na předfinancování schválených dotačních projektů, avšak k refundaci příjemci vyplacených prostředků ze strany Evropské unie již nedošlo, neboť Česká republika o to ani nepožádala z důvodu zjevného překročení dotačních pravidel. Konkrétním poškozeným subjektem, jehož majetková sféra byla v příčinné souvislosti s jednáním obviněného dotčena, proto byla skutečně Česká republika, jak shledaly také soudy obou stupňů. Současně evidentně došlo k ohrožení finančních prostředků Evropské unie. Ustanovení § 260 tr. zákoníku (v obou základních skutkových podstatách) chrání finanční zájmy Evropské unie. Ty představují individuální primární objekt trestněprávní ochrany poskytované § 260 a rozumí se jimi nejen potřeba chránit majetek Evropské unie jako takový, ale též jeho zdroje a způsoby užití, tudíž pod finanční zájmy Evropské unie je třeba zahrnout celý komplex zájmů vztahujících se k majetku Evropské unie (srov. DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 1984). Právní teorie rozlišuje také finanční zájmy Evropské unie v širším smyslu, pod nímž rozumí finanční rozměr veškerých zájmů Evropské unie, a v užším smyslu definuje finanční zájmy Evropské unie jako dílčí výšeč jejích zájmů ekonomické povahy. Prioritou jejích ekonomických zájmů je docílení kontinuálního rozvoje hospodářství jejích členských států ve společném ekonomickém prostoru a vyrovnání ekonomické úrovně jejích jednotlivých regionů, přičemž ekonomický aspekt mají také její zájmy v sociální a politické sféře. Priority Evropské unie jsou promítány zejména do forem užití jejích finančních prostředků, ale i do způsobu jejich kumulace v unijních rozpočtech (v souhrnném rozpočtu,

v jí spravovaných rozpočtech a v rozpočtech spravovaných jejím jménem). Soubor zájmů vztahujících se k jejímu majetku, a zvláště k finančním prostředkům, které ho tvoří, k jejich zdrojům a k jejich užití, tvoří komplex finančních zájmů Evropské unie v užším slova smyslu (srov. SOTOLÁŘOVÁ, D. S., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. Trestněprávní ochrana finančních zájmů Evropské unie. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, str. 7). Z uvedeného odborného výkladu, který byl především prezentován v citované publikaci, proto je dostatečně zřejmé, že skutečným poškozeným subjektem v posuzované trestní věci se stala Česká republika, zastoupená Ministerstvem financí, byť ohroženy byly finanční prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj, z něhož měl být dotován projekt modernizace ubytování a vybudování wellness v objektu Ch. J.

č. 23

32. Dále obviněný brojil proti nesprávnému uplatnění zásady subsidiarity trestní represe soudy. Tvrdil, že postačovalo řešení situace s využitím právních předpisů správního práva. V daném případě Nejvyšší soud nezjistil žádné významné okolnosti, které by vylučovaly uplatnění trestní odpovědnosti a s ní spojené trestněprávní důsledky vůči obviněnému, a to i s ohledem na společenskou škodlivost činu. Shora bylo konstatováno, že obviněný naplnil formální znaky úmyslného zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku. Z hlediska typové i konkrétní závažnosti činu ho lze řadit mezi ty závažnější, ostatně tomu odpovídá i označení jako zločinu v důsledku naplnění okolnosti podmiňující použití přísnější trestní sazby v podobě způsobení značné škody ve smyslu § 138 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku. Při hodnocení společenské škodlivosti jednání obviněného nelze odhlédnout od konkrétních okolností, jež ji zásadně zvyšují a mezi něž lze zahrnout předem promyšlené klamání poskytovatele dotace s cílem získat finanční prostředky, zistný motiv, snaha zastříť popření dotačních pravidel, narušení chráněného zájmu na ochranu prostředků z evropských rozpočtů apod. Navíc jde o trestnou činnost, která směřuje vůči finančním prostředkům z evropských fondů, tudíž její postih je sledován také v rámci hodnocení České republiky jako jednoho z členských států Evropské unie a má tudíž mezinárodní přesah. Z hlediska uplatnění zásady subsidiarity trestní represe je také významné, že u obviněného nešlo o čerpání veřejných prostředků v nikoli malém či zanedbatelném rozsahu a současně se tak stalo za opakovaného použití klamavých způsobů jednání.

33. Použití zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku Nejvyšší soud dlouhodobě vykládá tak, že jednání naplňující (formální) znaky trestného činu je třeba zásadně posoudit jako trestný čin, nejde-li o případ zvláštní (výjimečný) dalšími okolnostmi, pro které není namístě jej jako trestný čin postihovat, ale postačí postih podle jiného právního předpisu. Při výkladu této zásady lze přitom vycházet především ze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaného pod č. [26/2013](#) Sb. rozh. tr. (ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012), v němž Nejvyšší soud dospěl mimo jiné k těmto závěrům: „I. Trestným činem je podle trestního zákoníku takový protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Zvláštnost materiálního korektivu spočívajícího v použití subsidiarity trestní represe

vyplývá z toho, že se jedná o zásadu, a nikoli o konkrétní normu, a proto je třeba ji aplikovat nikoli přímo, ale v zásadě jen prostřednictvím právních institutů a jednotlivých norem trestního práva. II. Zakotvení zásady subsidiarity trestní represe a z ní vyplývajícího principu použití trestního práva jako *ultima ratio* do trestního zákoníku má význam i interpretační, neboť znaky trestného činu je třeba vykládat tak, aby za trestný čin byl považován jen čin společensky škodlivý. Společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Společenskou škodlivost nelze řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. III. Kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem *ultima ratio*, z kterého vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné.“ Obviněný P. V. přitom neuvedl žádné konkrétní okolnosti, pro které by neměla být uplatněna jeho trestní odpovědnost a důsledky s ní spojené, kromě setrvání na své obhajobě, že svým jednáním nenaplnil znaky dané skutkové podstaty ani nezpůsobil škodlivý následek, proto postačovalo řešení situace v režimu správního práva. Takové argumenty však při skutkových zjištěních, jimž odpovídá právní závěr o spáchání zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie, neměly žádnou relevanci. Důvodně ovšem nebyly shledány ani jakékoli jiné okolnosti, pro které by k vyvození trestní odpovědnosti a důsledků s ní spojených nemělo v jeho případě dojít. Delší doba, která uplynula od spáchání činu, na niž obviněný rovněž poukazoval, byla dostatečně zohledněna soudy při ukládání druhu i výměry trestu v souladu s § 39 odst. 3 tr. zákoníku. Obviněný byl odsouzen k trestu odnětí svobody při samé dolní hranici zákonné trestní sazby, jehož výkon soud odložil na kratší zkušební dobu. Za další kompenzaci doby uplynuvší od spáchání skutku lze považovat i to, že obviněnému nebyla uložena majetková sankce, například peněžitý trest je v takovýchto případech žádoucím postihem pachatele. Jak již bylo konstatováno, rozhodně nejde o věc zcela bagatelní, výjimečnou, u níž by nebylo třeba uplatnit trestní odpovědnost, neboť se v podstatě nevymyká běžně se vyskytujícím případům trestné činnosti stejné povahy.

IV. Závěrečné shrnutí

34. Nejvyšší soud tedy na podkladě obsahu trestního spisu a podaného dovolání dospěl k závěru, že většina námitek obviněného, které uplatnil v dovolání, neodpovídala označeným dovolacím důvodům podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř., a pokud část dovolacích výhrad těmito důvodům odpovídala, Nejvyšší soud jim nemohl přisvědčit a přiznat jejich opodstatnění.

35. Vzhledem ke všem shora zmíněným skutečnostem Nejvyšší soud dovolání obviněného P. V. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné, aniž by podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí nebo jemu

předcházejícího řízení. Protože Nejvyšší soud rozhodl o odmítnutí dovolání podle § 265i tr. ř., mohl tak učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

č. 24

Stav tísně ve smyslu § 218 odst. 1 tr. zákoníku je dán u společníka veřejné obchodní společnosti, která se v rámci dlouhodobě provozovaného podnikání dostala do závažných finančních problémů ohrožujících její fungování, přičemž bez poskytnutí půjčky, již se přes vynaloženou snahu nepodařilo získat u standardních subjektů zabývajících se poskytováním úvěrů a půjček (bankovních i nebankovních), reálně hrozilo nesplacení jejích dluhů, ukončení podnikání této veřejné obchodní společnosti a propuštění jejích zaměstnanců. Jestliže si za této situace, kterou společník s ohledem na rozsah ručení za závazky veřejné obchodní společnosti vlastním majetkem důvodně vnímal jako velmi vážný osobní problém, zapůjčil od pachatele finanční prostředky za značně nevýhodných podmínek, jednal pod tlakem těchto okolností a nikoli s nereálným investičním záměrem.

Lichva, Tíseň

§ 218 odst. 1 tr. zákoníku

č. 24

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2023, sp. zn. [6 Tdo 269/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:6.TDO.269.2023.1

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných J. J. a P. Z. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 2 To 6/2020, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 51 T 5/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 9. 2019, sp. zn. 51 T 5/2014, byl obviněný J. J. uznán vinným pod bodem I.)/1) návodem ke zločinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, za který byl podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2, 3, 4 tr. zákoníku mu byl dále uložen peněžitý trest ve výměře 400 denních sazeb po 600 Kč, tedy v celkové výši 240 000 Kč, přičemž podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku byl pro případ, že by tento trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců. Obviněný P. Z. byl označeným rozsudkem uznán vinným pod bodem I.)/1), 2) zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c), d) tr. zákoníku, pod bodem I.)/3), 4) dvěma přečiny lichvy podle § 218 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, pod bodem I.)/5) přečinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku. Za to byl podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2, 3, 4 tr. zákoníku mu byl dále uložen peněžitý trest ve výměře 500denních sazeb po 1 000 Kč, tedy v celkové výši 500 000 Kč, přičemž podle § 69 odst. 1

tr. zákoníku byl pro případ, že by tento trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání osmi měsíců. Podle § 70 odst. 1 tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí věci, a to finanční hotovosti ve výši 3 932 249 Kč. Podle § 70 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí věci, a to samonabíjecí pistole zn. WALTHER PP ráže 7,65 mm Browning, včetně typově příslušného zásobníku, 33 kusů ostrých revolverových nábojů ráže 38 Special, 68 kusů ostrých pistolových nábojů ráže 9 mm Luger a 87 kusů ostrých pistolových nábojů ráže 7,65 mm Browning, zajištěných při domovní prohlídce konané dne 24. 6. 2013 v rodinném domě č. p. XY v obci XY, části XY. V dalším bylo rozhodnuto o zproštění obžaloby obviněného P. Z. a obviněného R. S. [§ 226 písm. c) tr. ř.] pro skutky, v nichž byl spatřován pokračující zločin vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, neboť nebylo prokázáno, že tyto skutky spáchali obvinění [body III./1), 2)], dále bylo rozhodnuto o zproštění obžaloby obviněných F. M. a G. A. a o vině a trestu obviněného F. M.

č. 24

2. Proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 9. 2019, sp. zn. 51 T 5/2014, podali obvinění J. J., P. Z., F. M. a státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem odvolání. Obvinění J. J. a P. Z. napadli všechny výroky o vině, které se jich týkaly, a v důsledku toho i související výroky o trestu, obviněný F. M. směřoval odvolání proti výrokům o vině a trestu, státní zástupce brojil v neprospěch obviněného P. Z. proti výroku o vině pod bodem I./1), výroku o trestu a zprošťujícímu výroku pod bodem III./1) a dále v neprospěch obviněného F. M. proti výroku o vině a zprošťujícímu výroku a v neprospěch obviněné G. A. proti zprošťujícímu výroku.

3. Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 7. 2020, sp. zn. 2 To 6/2020, byl napadený rozsudek z podnětu odvolání obviněných J. J. a P. Z. podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. zrušen ve výroku o vině pod body I./1), 2), v důsledku toho pak v celém výroku o trestu stran těchto obviněných, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo znovu rozhodnuto tak, že obviněný J. J. byl uznán vinným pod bodem 1) návodem ke zločinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, za což byl podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu byl dále uložen peněžitý trest ve výměře 400 denních sazeb po 600 Kč, tedy v celkové výši 240 000 Kč, přičemž podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku byl pro případ, že by tento trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců. Obviněný P. Z. byl nově uznán vinným pod bodem 1) zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a za tento trestný čin a dále za dvojnásobný přečin lichvy podle § 218 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku [body I./3), 4) výroku napadeného rozsudku] a přečin nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku [bod I./5) výroku napadeného rozsudku] byl podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu byl dále uložen peněžitý trest ve výměře 400 denních sazeb po 600 Kč, tedy v celkové výši 240 000 Kč, přičemž podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku byl pro případ, že by tento trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců. Podle § 70 odst. 1 tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí věci, a to finančních částek ve výroku o trestu specifikovaných. Podle § 70 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí

věci, a to samonabíjecí pistole zn. WALTHER PP ráže 7,65 mm Browning, včetně typově příslušného zásobníku, 33 kusů ostrých revolverových nábojů ráže 38 Special, 68 kusů ostrých pistolových nábojů ráže 9 mm Luger a 87 kusů ostrých pistolových nábojů ráže 7,65 mm Browning, vydaných obviněným při domovní prohlídce konané dne 24. 6. 2013 v rodinném domě č. p. XY v obci XY, části XY. Podle § 226 písm. b) tr. ř. byl tento obviněný zproštěn obžaloby pro skutek, v němž byl spatřován dílčí útok pokračujícího zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku, neboť tento skutek nebyl shledán trestným činem. Jinak zůstal napadený rozsudek nezměněn. Podle § 256 tr. ř. byla odvolání obviněného F. M. a státního zástupce zamítnuta.

4. Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 7. 2020, sp. zn. 2 To 6/2020, podali obvinění J. J. a P. Z. dovolání. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2021, sp. zn. [8 Tdo 362/2021](#), byl napadený rozsudek vrchního soudu podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušen

- v odsuzující části týkající se obviněného P. Z., tedy ve výroku pod bodem 1), jímž byl obviněný P. Z. tímto rozsudkem uznán vinným zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, ve výroku, jímž zůstal ohledně tohoto obviněného nezměněn rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 9. 2019, sp. zn. 51 T 5/2014, ve výroku o vině dvojnásobným přečinem lichvy podle § 218 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku [pod bodem I./3), 4)] a přečinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku [pod bodem I./5)], a v celém výroku o trestu, a

- v části týkající se obviněného J. J. v celém rozsahu, tedy ve výroku pod bodem 1), jímž byl tento obviněný uznán vinným návodem ke zločinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, a v celém výroku o trestu.

Podle § 265k odst. 2 tr. ř. byla současně zrušena také další rozhodnutí na zrušené části rozsudku vrchního soudu obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. bylo vrchnímu soudu přikázáno, aby věc obviněných P. Z. a J. J. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Jinak zůstal napadený rozsudek nezměněn.

5. Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 2 To 6/2020, byl rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 9. 2019, sp. zn. 51 T 5/2014, podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. z podnětu podaných odvolání obviněnými P. Z. a J. J. zrušen ve výrocích o vině pod body I.)/1) a v případě obviněného P. Z. též pod body I.)/3) – 4), v důsledku toho pak v celém výroku o trestu stran těchto obviněných, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo znovu rozhodnuto tak, že obviněný P. Z. byl uznán vinným pod bodem I) zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, pod bodem II) přečinem lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku, obviněný J. J. byl uznán vinným pod bodem I) zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku ve formě účastenství, a to návodu podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Za označenou trestnou činnost a za přečin nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku [pod bodem I. 5) výroku rozsudku soudu prvního stupně] byl obviněný P. Z. odsouzen podle § 175 odst. 2 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let a osmi měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří let a šesti měsíců. Podle

§ 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu byl uložen peněžitý trest ve výměře 400denních sazeb po 600 Kč, tedy celkem ve výši 240 000 Kč. Podle § 70 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zákoníku mu byl uložen trest propadnutí věci, a to samonabíjecí pistole zn. WALTHER PP, ráže 7,65 mm Browning, včetně typově příslušného zásobníku, 33 kusů ostrých revolverových nábojů ráže 38 Special, 68 kusů ostrých pistolových nábojů ráže 9 mm Luger a 87 kusů ostrých pistolových nábojů ráže 7,65 mm Browning, vydaných obviněným při domovní prohlídce konané dne 24. června 2013 v rodinném domě čp. XY v obci XY, části XY. Obviněný J. J. byl rozsudkem vrchního soudu odsouzen podle § 211 odst. 6 tr. zákoníku, § 58 odst. 2 písm. b), odst. 6 tr. zákoníku a § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výměře 400 denních sazeb po 600 Kč, tedy celkem ve výši 240 000 Kč. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 3. 2022, sp. zn. 50 T 11/2017, jenž nabyl právní moci dne 7. 3. 2022, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Naproti tomu byl pod bodem III) obviněný P. Z. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutek, v němž byl spatřován přečin lichvy podle § 218 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, neboť uvedený skutek není trestným činem. Pod bodem IV) bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto odvolání státního zástupce.

6. Podle skutkových zjištění soudů nižších stupňů se obviněný J. J. návodou ke zločinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku [bod I) rozsudku odvolacího soudu] a obviněný P. Z. zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku [bod I) rozsudku odvolacího soudu], přečinu lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku [bod II) rozsudku odvolacího soudu] a přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku [bod I./5) rozsudku soudu prvního stupně] dopustili tím, že:

I) oba obvinění

a) obviněný J. J. jako jediný tehdejší jednatel společnosti E. J., IČ XY, se sídlem XY, v přesně nezjištěné době na počátku roku 2011, nejpozději však dne 11. 3. 2011, poté, co společnost A. G., se sídlem XY, uplatnila své pohledávky z obchodního styku vůči společnosti E. J. v té době v rámci neúspěšného podání návrhu na prohlášení konkurzu společnosti E. J. v úmyslu odvrátit do budoucna opakovaní vymáhání pohledávek spol. A. G. a to z titulu jí vydaných 6 faktur č. 290900052 na částku 1 428 000 Kč, se splatností do dne 4. 2. 2010, faktury č. 290900063 na částku 286 808 Kč, se splatností do dne 11. 3. 2010, faktury č. 290900064 na částku 1 150 730 Kč, se splatností do dne 16. 3. 2010, faktury č. 290900066 na částku 309 400 Kč, se splatností do dne 30. 3. 2010, faktury č. 1001013 na částku 540 000 Kč, se splatností do dne 25. 3. 2010, a faktury č. 1001010 na částku 497 640 Kč, se splatností do dne 18. 6. 2010, vystavených za společností E. J., znějící na celkovou částku 4 212 578 Kč, a v úmyslu ochránit tak majetek společnosti E. J. sdělil obviněnému P. Z., který v této době usiloval o majetkový vstup do této společnosti a měl zájem profitovat na jejím zisku, že V. B., který v této době fakticky ovládal společnost A. G., i když nebyl v jejích statutárních orgánech, může svým jednáním významným způsobem ohrozit další fungování společnosti ELSTAV, s. r. o., a tím i negativně ovlivnit dosahování jejího zisku, čímž vzbudil v obviněném P. Z. rozhodnutí v tomto jednání V. B., jakož i tehdejšímu

jednateli společnosti A. G. – A. P., všemi dostupnými prostředky zabránit, v tomto záměru obviněný J. obviněného Z. utvrzoval, podporoval a požádal jej, aby byl na B. přísný, přičemž obviněný Z. v úmyslu dosáhnout zamýšleného cíle v období od jara 2011 nejméně do října 2011 V. B. opakovaně kontaktoval osobně či telefonicky, a pod pohrůzkami jeho fyzické likvidace, likvidace členů jeho rodiny, dále přímým fyzickým napadením poškozeného, jakož i demonstrativně sehraným užitým násilím se zbraní vůči jiné osobě za přítomnosti poškozeného, tohoto následně donutil k tomu, aby mu spol. A. G. odprodala shora uvedené pohledávky za částku 250 000 Kč a za převod osobního motorového vozidla Volkswagen Golf v časové hodnotě 160 000 Kč, čímž poškozené společnosti A. G. způsobili škodu ve výši nejméně 3 802 578 Kč,

b) následně v období od listopadu 2011 do ledna 2012, poté, když se obviněný J. J. dozvěděl, že poškozený V. B. v rámci exekučního řízení, vedeného proti jeho osobě Exekutorským úřadem Ostrava, pro pohledávku oprávněné společnosti TEMPOSERVIS CZ, a. s., sdělil exekutorovi, že vlastní směnku za obviněným J. jako svým dlužníkem na částku 1 950 000 Kč, a exekutor proto na tuto směnku vydal dne 13. 10. 2011 exekuční příkaz, č. j. 024 EX 4562/08-122, v úmyslu dosáhnout zastavení exekučního řízení, o této skutečnosti opět informoval obviněného P. Z., kterému sdělil, že tuto směnku nikdy nepodepsal, vzbudil v obviněném P. Z. rozhodnutí, který měl v uvedené době intenzivní zájem na společném podnikání s obviněným J., aby v dalším jednání B. zabránil, a proto za tím účelem následně kontaktoval B., kterému opětovně hrozil fyzickou likvidací, pokud bude i nadále údajný dluh z této směnky po obviněném J. J. vymáhat, načež poškozený z obavy o svůj život a zdraví, které vyvolaly již předchozí výhrůžky, kterými mu obviněný Z. hrozil, podepsal smlouvu o narovnání, kterou mu obviněný P. Z. předložil k podpisu, přičemž následně v trestním řízení vyšlo najevo, že podpis obviněného J. J. na předmětné směnce byl ve skutečnosti s největší pravděpodobností padělkem,

II) obviněný P. Z.

na jaře roku 2006 v úmyslu získat nadstandardní finanční prostředky z poskytnuté půjčky, vědom si toho, že se poškozený Z. K., podnikající jako společník ve veřejné obchodní společnosti V., nachází ve finanční tísní, neboť spol. V. nezískala překlenovací úvěr od bankovních institucí k zajištění další výroby a výplatě mezd jejich zaměstnanců, čímž reálně hrozilo ukončení podnikání všech společníků této veřejné obchodní společnosti a propuštění jejich zaměstnanců, uzavřel s poškozeným Z. K. smlouvu o půjčce na částku 500 000 Kč na dobu dvou měsíců, navýšenou o dvouměsíční úrok ve výši 10 % měsíčně, tj. celkem ve výši 600 000 Kč, přičemž o poskytnutí půjčky v této výši byl dne 16. 5. 2006 v Teplicích sepsaný notářem Mgr. Petrem Michalem notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sp. zn. NZ 307/2006, v němž bylo potvrzeno, že poškozený Z. K. si od obviněného Z. půjčil celkovou částku 600 000 Kč, se splatností dva měsíce a s případným úrokem z prodlení ve výši 0,33 % denně, což činilo částku 1 980 Kč za den, poškozenému obviněný vyplatil částku 494 000 Kč, když došlo k odečtení nákladů za vypracování notářského zápisu, a protože poškozený nebyl schopen půjčku ve stanoveném termínu vrátit, obviněný mu nabídl, že když bude měsíčně platit alespoň úrok ve výši 10 % z půjčené částky, konkrétně částku 50 000 Kč,

nebude po něm chtít výše zmíněný úrok z prodlení ve výši 0,33 % denně, s čímž poškozený souhlasil a následně v letech 2006 až 2007 obviněnému předal v dílčích splátkách na úrocích celkovou částku 1 050 000 Kč, protože však na další splácení úroků a jistiny již neměl peníze, byl dne 8. 4. 2009 obviněným P. Z. podaný návrh na nařízení exekuce proti poškozenému Z. K.,

I. 5) obviněný P. Z.

od přesně nezjištěné doby do 24. 6. 2013, bez příslušného povolení vyžadovaného podle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdější právní úpravy, neoprávněně v místě svého tehdejšího bydliště v XY, v rodinném domě čp. XY, přechovával střelbyschopnou samonabíjecí pistoli zn. WALTHER PP ráže 7,65 mm Browning, výrobní číslo 100793P, včetně typově příslušného zásobníku s 6 kusy ostrých pistolových nábojů ráže 7,65 mm Browning, dalších 46 kusů ostrých revolverových nábojů ráže 38 Special, 78 kusů ostrých pistolových nábojů ráže 9 mm Luger a 97 kusů ostrých pistolových nábojů ráže 7,65 mm Browning.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku Vrchního soudu Praze ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 2 To 6/2020, podali obvinění J. J. a P. Z. prostřednictvím svého obhájce v zákonné lhůtě společné dovolání, v němž odkázali na dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. a namítli, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy a že napadený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, resp. jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Specifikovali, že jejich dovolání směřuje proti výroku o vině, jímž byl obviněný P. Z. uznán vinným zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a přečinem lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku a obviněný J. J. byl uznán vinným návodem ke zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, a dále proti explicitně nevyjádřenému výroku, podle něhož rozsudek nalézacího soudu, pokud jde o výrok o vině (obviněného P. Z.) přečinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku, zůstává nezměněn. Zdůraznili, že proti zprošťujícímu výroku napadeného rozsudku dovolání nesměřuje.

8. Připomněli, že napadený rozsudek vrchního soudu je již v pořadí šestým rozhodnutím ve věci. Podle jejich mínění přitom Vrchní soud v Praze rozhodl v jejich neprospěch, neřídil se závaznými pokyny Nejvyššího soudu (zejména jeho body 24., 31., 34.) a nereagoval na podstatné odvolací námitky vyjádřené především v bodech 14.–19. a 28. doplnění odvolání obviněných ze dne 12. 2. 2020. Z toho důvodu obvinění v dovolání zopakovali argumentaci, s níž se vrchní soud nevyřádal.

9. Obvinění v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. vůči Vrchnímu soudu v Praze vytkli porušení zásady zákazu reformace *in peius* ve vztahu k obviněnému J. J. Z rozhodnutí Nejvyššího soudu vyplynulo, že popis skutku obsažený v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 7. 2020, sp. zn. 2 To 6/2020, neposkytoval oporu pro závěr o naplnění znaků návodu ke zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku. Jestliže tedy

v návaznosti na zrušující rozhodnutí Nejvyššího soudu, které bylo učiněno toliko na podkladě dovolání obviněných, vydal Vrchní soud v Praze rozsudek ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 2 To 6/2020, v němž popsal skutek tak, že již vykazoval znaky návodu ke zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, došlo k porušení zmíněné zásady zákazu reformace *in peius* ve vztahu k obviněnému J. J. Pokud ze zákonné formulace zásady zákazu změny rozhodnutí k horšímu vyplývá, že nové rozhodnutí vydané po zrušení dřívějšího rozhodnutí nesmí být pro obviněného nepříznivější, nebyl vrchní soud oprávněn formulovat skutek tak, že již jeho popis znaky předmětného zločinu vykazoval. Vrchní soud měl proto obviněného J. J. pro uvedený skutek obžaloby zprostit (viz § 265s odst. 2 tr. ř. a rozhodnutí publikované pod č. [22/1999](#) Sb. rozh. tr.).

10. Co se týče dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř., ani obviněný P. Z. se nedopustil trestného činu vydírání. Ve spise jsou založeny důkazy jednoznačně prokazující neoprávněný a šikanózní návrh společností A. G. na prohlášení konkurzu na společnost E. J., za níž stál právě poškozený V. B., jakož i důkazy prokazující neexistenci pohledávek, na jejichž základě se společnost A. G. prohlášení konkursu na společnost E. J. domáhala. Pohledávky zanikly vypořádáním před jejich uplatněním, uplatnění neexistujících pohledávek nepředcházely žádné standardní výzvy, přičemž z odposlechu mezi obviněným P. Z. a poškozeným V. B. se podává, že poškozený připravoval řízený útok na společnost E. J. Jednání obviněného P. Z. učiněné za účelem zabránění označeného útoku ze strany poškozeného proto obvinění považují za jednání legitimní, přiměřené a dovolené. O stejnou situaci se jedná i v případě uplatnění padělané směnky. V této souvislosti poukázali na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. [8 Tdo 1352/2014](#), které naopak obdobné jednání, jehož se dopustil poškozený V. B., kvalifikovalo jako trestný čin vydírání. Rovněž poukázali na obsah dokazování provedeného soudem prvního stupně, kdy zejména z obsahu zajištěných odposlechů, výpovědi svědka L. M., poškozeného jednatele společnosti A. G., A. P. a z dalších důkazů vyplývá, že se zločinu vydírání vůči poškozenému V. B. nedopustili a ani dopustit nemohli. Tento fakt nakonec potvrzují i zjištění, že poškozený V. B. nepodal trestní oznámení a neuplatnil nárok poškozeného na náhradu škody. Totéž platí i u jednatele A. G., A. P. Obvinění vyjádřili přesvědčení, že pokud jde o jejich údajné jednání vůči poškozenému V. B., došlo k tzv. zjevnému rozporu obsahu provedených důkazů s jejich vyhodnocením soudem.

11. Dovolatelé měli za to, že v řízení bylo porušeno jejich právo na obhajobu, soudní ochranu a spravedlivý proces. Oba soudy postupovaly v rozporu s ústavními principy. Odvolacímu soudu vytkli, že zamítl veškeré jejich důkazní návrhy a označil je za nadbytečné a nedůvodné (bod 42. rozsudku) a že nerefletoval jejich odvolací argumentaci, především pokud jde o škodu, kterou měli trestným činem způsobit. V této souvislosti poukázali na podstatný obsah své odvolací argumentace a zdůraznili, že odvolací soud nereagoval dostatečně na jejich více než 50stránkovou odvolací argumentaci. Dále akcentovali nepravdivost výpovědi poškozeného V. B., přičemž upozornili, že k vyvrcholení lživých tvrzení poškozeného došlo při jeho výslechu u Vrchního soudu v Praze v rámci veřejného zasedání konaného dne 25. 2. 2022, kdy poškozený úplně poprvé v řízení sdělil, že obviněný P. Z. před jeho zraky prostřelil jiné osobě koleno.

12. Obvinění vyjádřili přesvědčení o nedostatku následku v podobě škody způsobené trestným činem vydírání. Nalézací soud stanovil výši škody na částku 3 802 578 Kč jakožto rozdíl mezi úhrnnou částkou 6 faktur ve výši 4 212 578 Kč a 250 000 Kč předanými v hotovosti obviněným

P. Z. poškozenému V. B. a částkou ve výši 160 000 Kč, která představuje hodnotu poškozeným převzatého vozidla VW Golf. Bližší rozbor nicméně nalézací soud neprovedl, přičemž odvolací soud výši škody od nalézacího soudu toliko převzal, aniž by jakkoliv reagoval na relevantní připomínky, důkazní návrhy a obhajovací argumentaci. Obvinění zopakovali, že z obsahu spisu Policie České republiky, SKPV Děčín, oddělení Rumburk, č. j. KRPU-23298/TČ-2010-040272, vyplývá úplná úhrada faktur. Úhrada faktur, které jsou předmětem posouzení, zánik pohledávek zaplacením, vyplývá rovněž z listiny – inventarizace pohledávek mezi společnostmi A. G. a E. J., ke dni 31. 12. 2009, opatřené pravým podpisem V. B. (viz znalecký posudek Mgr. Miloše Švandy). Z listiny založené na č. l. 7115–7118 je zřejmé, že společnost A. G., jako dlužník oznamuje dne 17. 5. 2011 insolvenčnímu soudu v seznamu pohledávek pohledávku za společností E. J. ve výši 1 841 000 Kč. Výše pohledávky tak naprosto neodpovídá výši, k níž dospěl odvolací soud, kdy úhrnná výše pohledávek byla vzata jako podklad pro závěr o obviněnými vydíráním způsobeného následku. Přitom označené sdělení společnosti A. G. je datováno dnem 17. 5. 2011, avšak data splatnosti faktur označených ve výroku o vině se pohybují v časovém rozmezí od 4. 2. do 18. 6. 2010 a úhrn fakturovaných částek je 4 212 578 Kč. Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 9. l. 2019, sp. zn. 2 To 76/2018, uvedl, že v insolvenčním spise vedeném pod sp. zn. KSLB 76 INS XY je vedena pohledávka společnosti A. G. za společností E. J. ve výši 4 215 578 Kč (správně 4 212 578 Kč), ovšem vycházel ze sdělení insolvenčního správce společnosti A. G., jímž je společnost Revitala, v. o. s., které je datováno až dnem 27. 7. 2016. Předcházející zprávy v insolvenčním řízení ze dne 8. 4. 2014 a 4. 1. 2015 obsahují sdělení, že žádný majetek společnosti A. G. nebyl dohledán ani sepsán a že insolvenční správce nemá k dispozici ani doklady. Pohledávky tedy jsou oznamovány jako existující až více než 6 let po splatnosti, aniž by byly v minulosti uplatněny či vymáhány nebo by alespoň procházely evidencí společnosti A. G., aniž by byly vykazovány v daňových přiznáních této společnosti. Odvolací soud tak dává rovnítko mezi existencí pohledávek s pohledávkami nezaplacenými. V rámci závěru o škodě ovšem zcela pomíjí, že ve spise neexistuje doklad prokazující, že pohledávky vypořádané nebyly, kdy naopak doklady o tom, že pohledávky byly zaplacené, ve spise úhradu předmětných faktur prokazují. Má-li podle odvolacího soudu spočívat úvaha o existenci pohledávek na podkladě sdělení H. H. na č. l. 8129, pak jmenovaná zjevně neměla k tomuto oprávnění, neboť již v době podání zprávy měla pozastaven výkon činnosti insolvenčního správce, zřejmě z důvodu jí spáchaného trestného činu. Dovolatelé dále podrobně poukázali na údajné nesrovnalosti v účetnictví firmy poškozeného, zatímco účetnictví E. J. bylo kompletní a nemělo by logiku, aby E. J. evidovala předmětné faktury jako uhrazené a A. G. naopak jako nezaplacené. Pokud bylo vylučováno uhrazení faktur zjištěními o pobytu poškozeného v zahraničí či jeho letu do USA apod., není vyloučeno, že k faktické úhradě došlo v jiné dny, než je uvedeno na dokladech o zaplacení. Ve stručnosti vyjádřeno tak dovolatelé setrvali na skutkovém tvrzení, že faktury zaplacené poškozenému byly, a rozsáhle prezentovali polemiku s jednotlivými závěry hodnocení důkazů soudy nižších stupňů.

13. Obvinění opětovně poznamenali, že jim svědčí nejen námitka nesprávného zjištění následku, ale i námitka týkající se subjektivní stránky zločinu vydírání. Z obsahu dokazování vyplývá, že požadavek poškozeného V. B., pokud jde o cenu za převod pohledávek na obviněného P. Z., zněl na částku ve výši 1 500 000 Kč. Z tohoto zjištění nakonec vychází i rozsudek nalézacího soudu (bod 488.). Částku 1 500 000 Kč přitom poškozený po obviněném P. Z. požadoval nejen za pohledávky z faktur, nýbrž i za pohledávky z falešných směnek za J. J. a svědkem L. M. Z uvedeného tedy vyplývá, že i pokud by se měl obviněný P. Z. dopustit

trestného činu vydírání, vůči kvalifikované skutkové podstatě v podobě způsobení škody by mohla být oprávněně vyvozována trestní odpovědnost jen z částky 1 500 000 Kč. Rozhodně by ale bylo z důvodu nedostatku subjektivní stránky vyloučeno posoudit jednání obviněných tak, že se dopustili vydírání, jímž způsobili škodu v rozsahu součtu částek fakturovaných označenými 6 fakturami po odečtení částky 250 000 Kč a hodnoty vozu VW Golf.

14. Obviněný P. Z. dále brojil proti právní kvalifikaci skutků jako přečinů lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku a nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku.

15. Ve vztahu ke skutku pod bodem II) zdůraznil, že poškozený Z. K. po něm požadoval půjčení prostředků, které chtěl užít a užil pro účely v rámci podnikání. S odkazem na příslušnou rozhodovací praxi (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2001, sp. zn. [7 Tz 226/2001](#), či usnesení ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. [5 Tdo 1282/2004](#)) vyjádřil přesvědčení, že pokud byl uznán vinným přečinem lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku, stalo se tak v rozporu se zákonem, neboť k takové právní kvalifikaci nestačí pouhé zjištění o slibu nebo přijetí plnění, které je v hrubém vzájemném nepoměru, ale musí se tak stát za stavu, kdy pachatel zneužije něčí tísně. Tísni se přitom rozumí naléhavá, neodbytná, tíživá potřeba, kterou je nutné uspokojit, aby nedošlo k vážným následkům. O naléhavé potřebě však nelze uvažovat za situace, kdy poškozený, který nedisponuje dostatkem prostředků na podnikání, přijme prostředky z půjčky, které hodlá využít za účelem podnikání. Potřeba podnikat není potřebou nijak naléhavou v tom smyslu, že by její nenaplnění mělo pro poškozeného vážné, existenční následky. Vyžaduje-li zamýšlené podnikání poškozeného investici, na kterou nemá prostředky, nejedná se o tíseň, ale o projev málo reálných záměrů. Rozhodl-li se poškozený, že stav, kdy nemá prostředky na podnikání, překoná získáním finančních zdrojů, třeba i za evidentně nevýhodných podmínek, jde o odhodlání získat finanční prostředky stůj co stůj, nikoliv o tíseň. Podle obviněného z obsahu výpovědi poškozeného stav tísně nelze vyvodit, ani jej poškozený netvrdil. Poškozený jednal v představě, že se mu podaří uskutečnit jeho záměry a prostředky vrátí, kdy byl obeznámen s podmínkami poskytnutí prostředků, a to dokonce ze strany profesionálů (právníka a notáře), a stejně tak i srozměn s následky, které nevrácení prostředků bude přinášet. Poškozený ani nepodal trestní oznámení v inkriminovaném období a teprve z iniciativy policejních orgánů bylo až v roce 2013 zahájeno trestní stíhání obviněného. I kdyby byla právní kvalifikace skutku shledána správnou, bránila by uznání viny překážka zániku trestní odpovědnosti promlčením trestního stíhání. Horní hranice trestní sazby podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku činí dva roky. Podle § 34 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku trestní odpovědnost za takový trestný čin zaniká uplynutím promlčecí doby, která činí tři léta. Obviněný P. Z. se měl předmětného jednání dopustit dne 16. 5. 2006. Trestní stíhání obviněného bylo zahájeno dne 24. 6. 2013, pro tento skutek pak dne 6. 12. 2013. Důvody přerušení promlčecí doby jsou upraveny v § 34 odst. 4 tr. zákoníku. Žádná zákonem předvídaná skutečnost však v případě obviněného u promlčecí doby, která začala plynout dne 17. 5. 2006, nenastala. Tříletá promlčecí doba tudíž uplynula dne 17. 5. 2009.

16. Co se týče přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku [bod I. 5) rozsudku nalézacího soudu], jednání obviněného mělo být posouzeno jako beztrestné v důsledku dobrovolného vydání zbraně. Otázku dobrovolnosti vydání zbraně přitom řešil Nejvyšší soud například v usnesení velkého senátu trestního kolegia ze dne 5. 10. 2017, sp. zn. [15 Tdo 1740/2016](#), kdy dospěl k závěru, že pokud pachatel dobrovolně vydal střelnou zbraň při provádění domovní prohlídky, není použití ustanovení o účinné lítosti a zániku trestnosti

vyloučeno. Obviněný zbraň a střelivo dobrovolně vydal ještě před zahájením domovní prohlídky, při domovní prohlídce tedy nebyly „nalezeny“. Obviněný se zbraní nespáchal žádný trestný čin a domovní prohlídka nebyla na nalezení zbraně zaměřena. Jejím primárním účelem bylo zjištění skutečností v souvislosti s trestným činem vydírání, resp. legalizace výnosů z trestné činnosti (listiny, peníze, nosiče dat apod.).

17. Obvinění proto navrhli, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 2 To 6/2020, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

18. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) ve vyjádření k dovolání předeslal, že z obsahu dovolání je patrné, že dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. se mají vztahovat k odsuzujícímu rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, jakožto soudu nalézacího, a že rozsudek odvolacího soudu chtěli dovolatelé patrně napadnout rovněž podle písm. m) uvedeného ustanovení.

19. Dále poznamenal, že dovolatelé opakují ve svých dovoláních obhajobu, kterou uplatnili již před nalézacím soudem a kterou shrnuli ve svých odvoláních proti odsuzujícímu rozsudku nalézacího soudu. S těmito námitkami se proto již vypořádal odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí, podle státního zástupce však způsobem, s nímž se lze ztotožnit jen částečně. Státní zástupce vyjádřil přesvědčení, že odvolací soud neodstranil vadu popisu skutku dovolatele J. J., na kterou poukázal již ve svém předchozím vyjádření k předchozímu dovolání obou dovolatelů a kterou konstatoval i Nejvyšší soud v bodech 27. až 30. svého rozhodnutí, jímž předchozímu dovolání vyhověl. Podle státního zástupce je však nutno vypořádat se s otázkou, zda dovolatelé tuto vadu namítají. Na jedné straně obecně nesouhlasí s právním posouzením skutku, na straně druhé výslovně uvádějí, že nově popsany skutek „již vykazoval skutkové okolnosti umožňující právně posoudit jednání obviněného jako návod ke zločinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 175 odst. 1 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku“. V této nápravě popisu skutku odvolacím soudem spatřují porušení zákazu reformace *in peius*. S touto námitkou však státní zástupce nesouhlasil, neboť fakticky je popis skutku ve vztahu k dovolateli J. J. minimálně stejně mírný jako popis původní. Původní vada tohoto popisu tak zůstala zachována a k porušení zákazu reformace *in peius* proto dojít nemohlo.

20. Státní zástupce poukázal na vadný popis skutku v rozsudku vrchního soudu již zrušeném předchozím rozhodnutím dovolacího soudu, který neobsahoval popis znaků návodu k předmětnému zločinu vydírání. Na pokyn Nejvyššího soudu se odvolací soud pokusil tuto vadu popisu skutku napravit. Učinil tak ovšem způsobem, který pokynu neodpovídá, a popis skutku nadále neobsahuje dostatečný popis subjektivní stránky trestného činu dovolatele J. J. Přitom nalézací soud v bodu 497. svého rozsudku dovedl, že dovolatel J. J. byl o vydírání poškozeného průběžně informován a souhlasil s ním. Pak je otázkou, proč toto skutkové zjištění (rozhodné pro dovození znaků předmětného návodu) nebylo uvedeno ve skutkové větě rozsudku. Je tak zřejmé, že soudy vědomí dovolatele J. J. o znacích vydírání páchaného dovolatelem P. Z. dovedly, v popisu skutku je však nevyjádřily. Dovolatelé ovšem tuto vadu neuplatnili a v rámci svého dovolání výslovně označili popis skutku za již odpovídající užité právní kvalifikaci. Z tohoto závěru dovedli porušení zákazu reformace *in peius*. Dovolání v této části tedy neodpovídá žádnému z dovolacích důvodů. Podle státního zástupce nelze konstruovat námitku dovolatelů nad jasně vyslovený rámec, který zvolili ve svém dovolání.

Nutno respektovat právo dovolatele zaměřit své dovolání prostřednictvím svého obhájce jakýmkoliv směrem.

21. Co se týče výtky dovolatelů, že jednání dovolatele P. Z. vůči poškozenému bylo „jednání legitimní, dovolené a přiměřené“, státní zástupce upozornil, že protiprávnost činu mohou vyloučit okolnosti na straně poškozeného v případě krajní nouze podle § 28 tr. zákoníku nebo nutné obrany podle § 29 tr. zákoníku. Z tohoto pohledu je argumentace dovolatelů poněkud neukončená, neboť nutnou obranu ani krajní nouzi nenamítají a ani nerozvádějí, zda byly naplněny znaky takových okolností – nebezpečí či útok přímo hrozící, přiměřenost obrany při útoku a odvrátitelnost nebezpečí při krajní nouzi. K těmto okolnostem proto státní zástupce jen obecně uvedl, že je považuje za nenaplněné a pro absenci argumentace dovolatele se k této námitce z hlediska hmotněprávního nemůže blíže vyjádřit. Stejně se z důvodu absence konkrétnější argumentace nemůže blíže vyjádřit ani k námitce „zjevného rozporu rozhodnutí s provedeným dokazováním“.

22. Pokud jde o výhrady proti dokazování a učiněnému skutkovému zjištění, připomněl státní zástupce, že pokud by měl být nesprávnými skutkovými zjištěními založen některý z dovolacích důvodů, muselo by se jednat o rozhodná skutková zjištění, která jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nimž nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy – viz § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v nyní účinném znění. Za situace, kdy byly podstatným zdrojem důkazů proti obviněným odposlechy a svědecké výpovědi poškozených osobně slyšených nalézacím i odvolacím soudem, považoval za obtížné zrevidovat výsledek takového dokazování v dovolacím řízení. Proto jen konstatoval, že zpochybňují-li dovolatelé skutková zjištění soudů tím, že uvádějí skutková zjištění alternativní, spíše tím uplatňují zásadu *in dubio pro reo*, která samotná žádný z dovolacích důvodů založit nemůže. Co se týče odmítnutí důkazních návrhů obhajoby, s těmito se odvolací soud vypořádal v bodech 49. a 50. vcelku věcně adekvátním způsobem.

23. V těchto částech proto považoval státní zástupce dovolání za dílem neodpovídající dovolacím důvodům a dílem za zjevně neopodstatněné.

24. Námitka, prostřednictvím které dovolatel P. Z. brojí proti posouzení svého jednání vůči poškozenému Z. K. jako přečinu lichvy, podle názoru státního zástupce odpovídá tvrzenému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Právní posouzení tohoto skutku však považoval za správné. Odvolací soud splnil pokyn soudu dovolacího, aby právní posouzení skutku řádně odůvodnil (viz body 70. až 73. rozsudku). Dovolatel zopakoval námitku o potřebě peněz poškozeného jen na jeho podnikání a odkázal na dvě judikaturní rozhodnutí. V případě prvního poškození v rozhodné době nepodnikali, neměli dosud z podnikání žádné závazky. Ve druhé věci pak postrádal Nejvyšší soud skutková zjištění, z nichž by bylo patrné, že se poškození nacházeli v tísní. Prvá judikovaná věc se popsánymi okolnostmi liší od věci dovolatele. Druhá pak jen potvrzuje potřebu tíseň prokázat. Podle popisu skutku této části rozsudku odvolacího soudu byl poškozeným podnikatel, který by ukončením svého podnikání zasáhl do životů mnoha lidí – svých zaměstnanců i obchodních partnerů. Takovou situaci považoval státní zástupce z hlediska znaku „tíseň“ za diametrálně odlišnou od prvního judikátu týkajícího se situace, kdy poškození pouze hodlali s podnikáním započít. Proto je přiměřené dovodit stav tíseň z potřeby peněz k dokončení zakázek z již probíhajícího podnikání. V případě

poškozeného K. je situace právě taková. Znak tísně tedy byl naplněn, právní posouzení skutku je správné a dovolání tak v této části zjevně neopodstatněné.

25. K námitce stran promlčení trestního stíhání státní zástupce uvedl, že podle § 34 odst. 2 tr. zákoníku počíná promlčecí doba běžet od okamžiku účinku nebo od ukončení jednání. Z popisu skutku v rozsudku odvolacího soudu je zřejmé, že dovolatel P. Z. přijímal plnění z lichvy až do roku 2007 a nakonec toto plnění vymáhal podáním návrhu na exekuci ze dne 8. 4. 2009. Svě jednání tedy neukončil dříve než v dubnu 2009. Přitom již od jara 2011 se měl dopustit jednání popsaného v části I) a) rozsudku odvolacího soudu, které bylo posouzeno jako zločin vydírání s přísnějším trestem, než jaký hrozil za přečin lichvy. Podle § 34 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku se v takovém případě promlčecí doba přerušuje a začíná běžet promlčecí doba nová. Od „jara 2011“ tedy běžela nová tříletá promlčecí doba, která by skončila teprve „na jaře“ 2014. V létě 2013 však již bylo zahájeno dovolatelovo trestní stíhání. Z hlediska dovolání by předmětná námitka odpovídala dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., který dovolatel neuplatnil. V každém případě by se jednalo o námitku zjevně neopodstatněnou, neboť dovolatelovo trestní stíhání nepřípustné nebylo.

26. Pokud jde o námitku proti posouzení skutku pod bodem I. 5) jako přečinu nedovoleného ozbrojování, státní zástupce poukázal na usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2017, sp. zn. [15 Tdo 1740/2016](#), a plně odkázal na body 78. a 79. rozsudku odvolacího soudu. Pro úspěšné uplatnění účinné lítosti při domovní prohlídce je nezbytné předání zbraně a střeliva orgánům činným v trestním řízení v době, kdy účinná lítost může být uplatněna. To plyne i z dovolatelem citovaného usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. V judikované věci byly zbraně u obviněného nalezeny v šestiměsíčním období, kdy podle čl. II bod 1. citovaného zákona č 170/2013 Sb. bylo možno zbraně beztrestně odevzdávat. Velký senát se tedy zabýval situací od obviněného časově zcela odlišnou a shrnul, že „podmínkou pro závěr o zániku trestní odpovědnosti obviněného z důvodu aplikace čl. II bodu 1. věty první zákona č. 170/2013 Sb. v průběhu tzv. zbraňové amnestie je jeho aktivní jednání spočívající v dobrovolném a faktickém odevzdání nelegálně držené zbraně do úschovy policie nebo jejím přenechání ve prospěch státu, nebo alespoň jednání, z něhož konkrétně vyplývá jeho úmysl neoprávněně přechovávanou zbraň dobrovolně odevzdat do úschovy policie či přenechat ve prospěch státu.“ Za podstatné státní zástupce považoval, že dovolatel vydal zbraň a střelivo před zahájením domovní prohlídky konané dne 24. 6. 2013, což nakonec i on sám uvádí ve svém dovolání. Zákon č. 170/2013 Sb. však nabyl účinnosti až téměř rok poté – dne 1. 7. 2014. V době konání domovní prohlídky tedy ohledně trestného činu podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku nebylo možno uplatnit účinnou lítost, neboť to v té době žádný právní předpis neumožňoval. Účinná lítost nebyla a není u tohoto trestného činu přípustná ani podle obecného ustanovení § 33 tr. zákoníku. Dovolatel se tak v podstatě domáhá zpětné účinnosti zákona, kterou se ani uplatněný judikát nezabýval.

27. Státní zástupce se nakonec vyjádřil také k poznámce dovolatele, že odvolací soud výslovně neuvedl, že ohledně nedovoleného ozbrojování zůstal odvoláním napadený rozsudek nalézacího soudu nezměněn. Dovolatel neuvedl, že by se jednalo o vadu rozsudku odvolacího soudu, a ani neuplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Proto jen pro úplnost poukázal na stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. [Pl. ÚS – st. 56/22](#), a na skutečnost, že se soud vypořádal se všemi podstatnými námitkami dovolatele

v již uvedených bodech 78. a 79., kde věcně vysvětlil, proč zůstal rozsudek nalézacího soudu v bodu I. 5) nedotčen.

28. Státní zástupce shrnul, že námitky uvedené dovolatelem P. Z. dílem neodpovídají žádnému dovolacímu důvodu a dílem jsou zjevně neopodstatněné. Námitky uvedené dovolatelem J. J. neodpovídají žádnému dovolacímu důvodu. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání dovolatele P. Z., neboť jde o dovolání zjevně neopodstatněné, a podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl dovolání dovolatele J. J., neboť bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

III.

Přípustnost dovolání a obecná východiska

29. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání obviněných jsou podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř. přípustná, že je obvinění podali včas (§ 265e odst. 1 tr. ř.) jako oprávněné osoby [§ 265d odst. 1 písm. c) tr. ř.] a že splňují náležitosti obsahu dovolání (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

30. Nejvyšší soud úvodem připomíná, že ve vztahu ke všem důvodům dovolání platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů. Obvinění explicitně odkázali na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř.

31. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Za právně relevantní dovolací argumentaci lze tedy považovat též takovou, která důvodně poukazuje na ty závažné procesní vady, které ve svých důsledcích zpravidla mají za následek porušení práva na spravedlivý proces a jsou podřaditelná pod alternativy dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

32. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen v zásadě pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Východiskem pro posuzování, zda je tento dovolací důvod naplněn, jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

33. V kontextu uplatněných dovolacích důvodů je zapotřebí poznamenat, že byť obviněný P. Z. v podaném dovolání formálně neodkázal na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.,

v části dovolání týkající se přečinu lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku uvedený dovolací důvod fakticky uplatnil, když namítl nepřipustnost trestního stíhání z důvodu promlčení trestní odpovědnosti. Za této situace s přihlédnutím k obsahu podání (§ 59 odst. 1 tr. ř.) považoval dovolací soud dovolání opřené rovněž o citovaný dovolací důvod. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. je dán tehdy, jestliže proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné. Obecně se jedná o případy, kdy ve věci existoval některý z obligatorních důvodů uvedených v § 11 odst. 1, 2 a 5 tr. ř. nebo v § 11a tr. ř., pro který nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, musí být zastaveno. Tento dovolací důvod tedy spočívá v tom, že příslušný orgán činný v trestním řízení – v závislosti na tom, kdy důvod nepřipustnosti trestního stíhání vyšel najevo – nerozhodl o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 tr. ř., § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř., § 223 odst. 1 tr. ř., § 231 odst. 1 tr. ř., § 257 odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř. ani podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř. či § 314p odst. 3 písm. c) tr. ř. nebo § 314r odst. 5 tr. ř., a místo toho došlo k jinému rozhodnutí, které je pro obviněného méně příznivé a je rozhodnutím ve věci samé ve smyslu § 265a odst. 1, 2 tr. ř. Tento dovolací důvod se tedy týká jen takové nepřipustnosti trestního stíhání, která je založena na důvodech uvedených v ustanovení § 11 odst. 1, 2 a 5 tr. ř. nebo podle § 11a tr. ř., protože jen v těchto ustanoveních trestní řád taxativně vypočítává důvody nepřipustnosti trestního stíhání. Jiné namítané vady, byť se týkají průběhu trestního stíhání, nezakládají důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3162). Podle § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, je-li trestní stíhání promlčeno.

č. 24

IV.

Důvodnost dovolání

34. V projednávaném případě dovolací soud výše uvedená pochybení nezaznamenal. Výtkám obviněných obsaženým v jejich dovoláních nelze přisvědčit.

35. K opomenutí důkazů, které obvinění v dovolání naznačili, když uvedli, že odvolací soud zamítl veškeré jejich důkazní návrhy a označil je za nadbytečné a nedůvodné, je vhodné uvést, že ani podle judikatury Ústavního soudu (viz např. náleze ze dne 20. 5. 1997, sp. zn. [I. ÚS 362/96](#), usnesení ze dne 25. 8. 2005, sp. zn. [I. ÚS 152/05](#)) není soud v zásadě povinen vyhovět každému důkaznímu návrhu. Právu obviněného navrhnout důkazy, jejichž provedení v rámci své obhajoby považuje za potřebné, odpovídá povinnost soudu nejen o důkazních návrzích rozhodnout, ale také, pokud jim nevyhoví, vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl. Ústavní soud v řadě svých nálezů (např. ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. [III. ÚS 61/94](#), ze dne 12. 6. 1997, sp. zn. [III. ÚS 95/97](#), ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. [I. ÚS 733/01](#), ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. [III. ÚS 173/02](#), a další) podrobně vyložil pojem tzv. opomenutých důkazů ve vazbě na zásadu volného hodnocení důkazů a požadavky, jež zákon klade na odůvodnění soudních rozhodnutí. Neakceptování důkazního návrhu obviněného lze založit třemi důvody: Prvním je argument, podle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším je argument, podle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencií. Konečně třetím je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, podle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován,

bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

36. Výtky obviněných směřující proti úplnosti provedení dokazování neshledal dovolací soud důvodnými. Posuzovaná trestní věc není stížena vadou opomenutých důkazů, neboť Vrchní soud v Praze povinností stanoveným judikaturou Ústavního soudu dostál, když v odůvodnění svého rozhodnutí vyložil, proč některým návrhům na provedení dokazování nevyhověl a jako nadbytečné a nedůvodné je zamítl, přičemž nutno podotknout, že některé důkazní návrhy obhajoby odvolací soud akceptoval. Odvolací soud konstatoval, že obhajoba se domáhá v drtivé většině opakování důkazů již provedených před soudem prvního stupně, tedy v rozsahu, který by zcela nahrazoval činnost nalézacího soudu (§ 263 odst. 6 tr. ř.), přitom dokazování bylo před odvolacím soudem doplněno o stěženi důkazní prostředky, a to o výslechy svědků V. B., Z. K. a S. R. a o listinné důkazy, které se týkají obviněných a dotčených obchodních společností. Odvolací soud tak učinil proto, aby mohl tyto výpovědi sám hodnotit a mohl se tak případně odchýlit od skutkových zjištění soudu prvního stupně. Zdůraznil, že byly-li již v průběhu hlavního líčení navrhované důkazy provedeny, není žádný rozumný ani logický důvod znovu je mechanicky opakovat (připomínat), když hodnocení důkazů je výsadním právem nalézacího soudu, který je provádí a následně hodnotí. Podle odvolacího soudu se obhajoba domáhala revize hodnocení obsahu důkazů již provedených, a to ve prospěch obviněných. Odvolací soud uzavřel, že nalézací soud provedl dokazování v rozsahu potřebném k řádnému zjištění skutkového vztahu, o němž důvodné pochybnosti nevznikají, čímž si vytvořil základ pro rozhodnutí ve věci i stran skutků, které byly předmětem odvolání ze strany obou obviněných. Doplnil, že nadto nelze očekávat s ohledem na značný časový odstup od spáchání trestné činnosti (9 až 16 let) důkazní přínos opakovaných, popř. nových svědeckých výpovědí. S tímto vypořádáním důkazních návrhů obsažených v bodě 49. až 50. se lze ztotožnit s přihlédnutím k níže zmíněnému hodnocení důkazů soudy nižších stupňů, návrhy na doplnění dokazování tedy byly vypořádány a nelze hovořit o vadě důkazů opomenutých.

K bodu I) výroku o vině obou dovolatelů

37. Dovolací soud dále ve věci nezaznamenal ani zjevný rozpor mezi rozhodnými skutkovými zjištěními soudů a obsahem provedených důkazů. Z odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů (body 481. až 510. rozsudku nalézacího soudu, body 61. až 66. rozsudku odvolacího soudu) vyplývá přesvědčivý vztah mezi soudy učiněnými skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů. Je zjevné, že soudy postupovaly při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř. a učinily skutková zjištění, která řádně zdůvodnily. Důkazy hodnotily podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a v odůvodnění svých rozhodnutí v souladu s požadavky § 125 odst. 1 tr. ř. vyložily, jak se vypořádaly s obhajobou obviněných a proč jí neuvěřily. Není úkolem Nejvyššího soudu coby soudu dovolacího, aby jednotlivé důkazy znovu reprodukoval, rozebíral, porovnával a vyvozoval z nich vlastní skutkové závěry. Podstatné je, že soudy nižších stupňů hodnotily provedené důkazy v souladu s jejich obsahem, že se nedopustily žádné deformace důkazů, že ani jinak nevybočily z mezí volného hodnocení důkazů a že své hodnotící závěry jasně a logicky vysvětlily. To, že způsob hodnocení provedených důkazů nekoresponduje s představami dovolatelů, není dovolacím důvodem a samo o sobě závěr o porušení zásad spravedlivého procesu a o nezbytnosti zásahu Nejvyššího soudu neopodstatňuje.

38. Dovolací soud přesto nad rámec výše uvedeného doplňuje následující. Svým usnesením ze dne 4. 8. 2021, sp. zn. [8 Tdo 362/2021](#), zrušil předchozí rozsudek vrchního soudu ze dne 23. 7. 2020 mj. i v bodě 1), jímž byla vyslovena vina obou obviněných skutkem spočívajícím ve vydírání poškozeného V. B. Důvodem byl především nesoulad skutkové a právní věty, resp. nevyjádření veškerých zákonných znaků (objektivní i subjektivní stránky) návodu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku u obviněného J. J. Vytčena byla i nesrozumitelnost odůvodnění výše způsobené škody a netransparentnost adekvátní kalkulace. V podrobnostech viz body 27. až 31. výše uvedeného usnesení Nejvyššího soudu. V případě opakovaného, aktuálními dovoláními napadeného rozsudku odvolacího soudu lze (až na vadu formulace skutku zmíněnou níže) konstatovat, že dovolací soud doplnil dokazování, vytvořil si tak dostatečný prostor ve smyslu § 259 odst. 3 a § 263 odst. 7 tr. ř., aby se při novém rozhodnutí o vině obviněných mohl v rozsahu a způsobem, který považoval za nutný, odchýlit od skutkových zjištění soudu prvního stupně. Zároveň své hodnotící pasáže podrobněji rozvedl a odkázal i na stěžejní důkazy, pro které nepřisvědčil skutkové verzi obhajoby a považoval ji za vyloučenou i přes některé problematické aspekty osoby poškozeného, včetně pokusu uplatnit zjevně falšovanou směnku v neprospěch obviněného J. J. – viz skutek pod bodem l) b).

39. Oba dovolatelé brojili na základě důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zejména proti věrohodnosti poškozeného, že vůbec proti němu bylo použito jakéhokoli nátlaku, a proti závěru soudů nižších stupňů, že existovala pohledávka společnosti A. G. z šesti faktur v souhrnné výši 4 212 578 Kč, ačkoli tyto faktury byly řádně uhrazeny. Na to vážali z důvodu § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. též námitku právní kvalifikace, tedy zejména že proti nekalému postupu poškozeného bylo namísto se bránit a že je vadný i propočet výše škody způsobené trestnou činností, neboť poškozený neuplatňoval (v předmětném období, v insolvenčním řízení, v tomto řízení trestním) nárok na její náhradu buď vůbec, nebo v podstatně nižší výši.

40. Stran otázky údajného uhrazení předmětných faktur soudy nižších stupňů správně poukázaly na relevantní okolnosti provázející údajné platby z faktur k rukám poškozeného, které se snažili dovolatelé prezentovat jako prokázané a odkazovali na již výše zmíněný obsah spisu Policie České republiky Rumburk sp. zn. KRPU-23298/TČ-2010, s jehož obsahem se nalézací soud náležitě vypořádal v bodě 501. rozsudku způsobem, který konvenuje i s vyjádřením, svědkyně Š. L., tehdejší jediné formální jednatelky a společnice A. G. Ona i svědkyně I. B. popsaly v obsahové shodě s V. B. existenci pohledávky z faktur, kterou poškozený intenzivně řešil, byl na něj vyvíjen nátlak, aby pohledávky odprodal za co nejnižší cenu, a byl v tomto ohledu velmi intenzivně kontaktován k jeho nelibosti obviněným P. Z. Když svědkyně Š. L. zaregistrovala v rámci insolvenčního řízení doklady o údajných úhradách faktur, iniciovala trestní oznámení, trestní řízení však bylo zastaveno, když Policie České republiky Rumburk obdržela doklady o údajných úhradách faktur, bez dalšího ověřování. Přitom poškozený i svědkyně Š. L. striktně jakoukoli úhradu popřeli. Soud prvního stupně správně poukázal na skutečnost, že data vystavení faktur a data úhrady v hotovosti jsou velmi netypicky shodná, měly být hrazeny hotově částky, které převyšují zákonný limit stanovený zákonnou úpravou o maximálních možných částkách hrazených v hotovosti podle zákona č. 254/2004 Sb., domovní prohlídkou v sídle E. J. byl nalezen licenční klíč k přístupu do účetnictví A. G., byly nalezeny nepodepsané příjmové doklady s různými částkami, které měla A. G. obdržet, ve vozidle obviněného J. J. byl nalezen souhrn faktur

vydaných A. G. obsahující i faktury předmětné (data úhrady těchto faktur na zajištěném seznamu a na dokladech potvrzujících úhradu jsou rozdílná). V neposledním případě bylo velmi názorně nejméně na jednom případě demonstrováno, že poškozený platbu z faktur fakticky nemohl obdržet, neboť se v daný okamžik nacházel v letadle směřujícím do USA. Pokud dovolatelé tyto skutečnosti zpochybnili možností nepravděpodobného data úhrady na dotyčném dokladu, jde pouze o řetězcí se námitky k obsahu důkazů (poté, co předchozí námitka byla vypořádána) a jejich relativizaci a ve svém souhrnu pak o polemiku se způsobem hodnocení důkazů soudem, který však nepostrádá elementární logiku a představuje dílčí skutkový závěr souladný s obsahem provedených důkazů. Doplnit lze v těchto souvislostech obsah procesně využitelných odposlechnů telekomunikačního provozu, na něž poukázal konkrétním výčtem odvolací soud (bod 61. rozsudku), z nichž vyplývá evidentní snaha obou obviněných zmocnit se originálů předmětných faktur, kdy zejména obviněný P. Z. obviněnému J. J. závazně slibuje, že „B. na E. zapomene a jestli existují nějaké doklady o dluhu, tak je Z. J. přinese“ (hovor obviněných z 12. 5. 2011 11:25 hod.). Zcela logickým a oprávněným je tak skutkový závěr soudů, že pohledávka společnosti A. G. existovala, jednotlivé faktury nebyly uhrazeny, čímž se obvinění cítili oprávněně ekonomicky ohroženi (hovoří v telefonátech i ve zjevném kontextu s poškozeným V. B. o nežádoucím „okusování společnosti E.“ atd.). Nakonec samotné završení skutku pod bodem l) a) podle jeho popisu svědčí o tom, že vůle obviněných byla za evidentně nevýhodných podmínek poškozenému vnucena a tento (pod nátlakem) zcela rezignoval na kompletní vymožení pohledávky. Na tomto závěru nemůže ničeho změnit ani poukaz dovolatelů na některé listiny, které vztahy mezi oběma společnostmi deklarují odlišně, popř. poukaz na obsah policejního spisu, který se s námitkami neuhrazení faktur nevypořádal, apod. Pakliže měly být předmětné faktury zcela uhrazeny, nejeví se logickým, aby obvinění vůbec byli ochotni natolik agilně s poškozeným jednat o odkupu těchto pohledávek, sice za zlomek hodnoty, nicméně stále za částku a automobil v celkovém finančním rozsahu 410 000 Kč.

41. Soudy se v návaznosti na obsah důkazního řízení argumentačně náležitě vypořádaly i se závěrem o spolupráci obou obviněných na postupu vůči poškozenému, který našel svého odrazu především v nátlakových kontaktech obviněného P. Z. s poškozeným, a opřely své závěry o výpověď poškozeného, výpovědi svědků jeho verzi podporující, listinné důkazy a obsah telekomunikačního provozu. Soudy nižších stupňů si byly vědomy komplikovanosti vztahů mezi obviněnými a poškozeným, u něhož zejména bylo zjištěno v případě bodu l) b) nekalé jednání se směnkou a to, že tvrdil-li výhrůžky P. Z. po telefonu, tyto nebyly zadokumentovány. Právě proto se poměrně podrobně zabývaly obsahem provedených důkazů a odůvodněním příklonu k verzi poškozeného. Povšimly si, že poškozený po předchozích telefonických kontaktech s obviněným P. Z. tomuto vždy vyhověl, absolvoval (tímto obviněným nerozporovanou a svědkyní I. B. potvrzenou) scénku se svědkem L. M., na něhož měl fingovaně po předchozí vzájemné domluvě obviněný, který u toho i manipuloval se střelnou zbraní, zaútočit pro údajnou neuhrazenou pohledávku a použít při tom předem obstaranou vepřovou krev, přičemž komunikace o tom mezi L. M. a obviněným byla zachycena v záznamech telekomunikačního provozu. Pokud se událost odehrála krátce před uzavřením dohody o odkoupení pohledávky, je zjevné, že šlo o součást finálního nátlakového jednání a zlomení vůle poškozeného, aby vyhověl po všech ostatních atacích ekonomickým zájmům obviněných, čehož i bylo fakticky dosaženo, když poškozený pohledávky odprodal popsáním způsobem za 250 000 Kč a vozidlo VW Golf. Ačkoli zachycená telefonická komunikace poškozeného s obviněným P. Z. neobsahuje explicitní výhrůžky, je z důkazů patrné nátlakové

jednání, výhrůžky popisuje poškozený i mimo hovory telefonem a je ve své výpovědi podpořen zejména i výpověďmi již uvedených svědkyň I. B. a Š. L. Nalézací soud analyzoval dostatečným způsobem též vzájemné vztahy obou dotčených společností a osob jednajících v jejich zájmu, z čehož důsledně i v návaznosti na opatřené důkazy např. při provedených domovních prohlídkách a prohlídkách jiných prostor dovodil stanovisko stran hodnocení věrohodnosti výpovědí svědků i obviněných. Odvolací soud pak relevantně zdůraznil (viz body 61. až 62. rozsudku) též odkaz na záznamy telekomunikačního provozu, z nichž je patrná spolupráce obou dovolatelů, a to v souladu s výpovědí obviněného P. Z. o tom, že průběžně obviněného J. J. informoval o vyřizování záležitosti s poškozeným a jeho eliminaci kvůli ohrožení společnosti E. J. pohledávkou z faktur (opakovaně užit termín „okusování“). Stručně rekapitulováno je zjevné, že oba obvinění dispozici poškozeného s pohledávkou vnímali jako zásadní problém, který hodlal obviněný P. Z. ve prospěch spoluobviněného a z jeho popudu řešit co nejrazantněji, neboť sám hodlal na profitu společnosti E. J. participovat. Obviněný P. Z. se opakovaně a velmi autenticky prezentuje jako osoba s kontakty na podsvětí, schopná vymáhání dluhů i za použití velmi barvitě líčeného násilí, jiných fyzicky disponovaných mužů východních národností apod. Zcela explicitně upozorňuje obviněného J. J. na možnost trestního stíhání pro vydírání a ublížení na zdraví s důsledkem nepodmíněného trestu odnětí svobody a totéž sděluje i další jiné osobě v jiném telefonátu. Tyto hovory se stáčejí i na konkrétní záležitost s poškozeným V. B., na něhož obviněný P. Z. poslal svoje lidi, donutil jej, aby proti firmě E. J. nic nepodnikal, donutí jej na uvedenou firmu zapomenout a vydat veškeré existující doklady o jejím dluhu. Poškozený je pak P. Z. instruován ke schůzkám, k sepisu odkupu pohledávek za 1,5 mil. Kč, poškozený trvá na pravosti a existenci pohledávek. Obviněný J. J. vyzývá spoluobviněného, aby na záležitosti důsledně zapracoval, neboť je k tomu nucen jinými osobami, a to za použití legálních i nelegálních prostředků. Obviněný P. Z. slibuje okamžité zjednání nápravy a poté má v úmyslu dokonce podat na poškozeného trestní oznámení. J. J. při různých příležitostech popisuje a navrhuje, jakých ponižujících, popř. i výslovně fyzicky trýznivých praktik snad bude muset vůči poškozenému použít. Celá akce má pak směřovat ke stabilizaci poměrů společnosti E. J., z níž i P. Z. hodlá požívat zisku a tím i spokojeného života a nezabývat se dále podřadným vymáháním dluhů. Naopak poškozenému předvídají trest odnětí svobody a různé druhy újmy na zdraví. Zmínka je i o ukončení celé záležitosti a o spokojenosti obviněného J. J., který získal smlouvu uzavřenou s poškozeným (o prodeji pohledávky). V podrobnostech např. viz č. I. 706 až 714.

42. Za daných okolností a při zohlednění obsahu ve věci provedených důkazů zmíněných výše nelze pro zjevný rozpor provedených důkazů se skutkovými závěry vytknout soudům nižších stupňů jejich závěry o tom, že se obviněný P. Z. jednání popsaného pod bodem 1) vůči poškozenému dopustil a že se tak stalo na žádost a po předběžné i průběžné dohodě s obviněným J. J., který byl informován nejen v hrubých rysech, nýbrž poměrně ilustrativně, o způsobu postupu vůči poškozenému a s tímto souhlasil. V podstatě nezpochybněným a skutkově logickým výstupem je pak podpis poškozeného na smlouvě o prodeji pohledávky [bod a)] a na smlouvě o narovnání [bod b)].

43. Nejvyšší soud neshledal důvodnými výhrady obviněných ke skutkovým zjištěním, podle nichž se odvolací soud dostatečně nezabýval všemi námitkami uplatněnými v odvolání. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí, jakož i z odůvodnění rozsudku nalézacího soudu naopak zjistil, že soudy na obhajobu obviněných, byť úsporným způsobem, reagovaly a věnovaly jí pozornost. V této souvislosti nutno upozornit, že není porušením práva

na spravedlivý proces, jestliže soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pokud proti nim postaví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. [III. ÚS 989/08](#), usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2012, sp. zn. [III. ÚS 3122/09](#), resp. ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. [I. ÚS 162/13](#), a ze dne 13. 8. 2015, sp. zn. [IV. ÚS 750/14](#)). Přezkoumávaná soudní rozhodnutí pak takový ucelený argumentační systém, kterým je obhajoba obviněných vyvrácena, nepochybně skýtají. Odvolací soud za těchto okolností nebyl povinen zabývat se každou jednotlivostí obsaženou v jejich odvolání. Závazek plynoucí z článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod promítnutý do podmínek kladených na odůvodnění soudních rozhodnutí nemůže být chápán tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument (vznesenou námitku), protože odvolací soud se při zamítnutí odvolání v principu může omezit na převzetí odůvodnění soudu nižšího stupně (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. [II. ÚS 2947/08](#), a rovněž rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Ruiz García proti Španělsku ze dne 21. 1. 1999, č. [30544/96](#), § 26 a rozsudek ESLP ve věci Helle proti Finsku ze dne 19. 12. 1997, č. [20772/92](#), § 59–60). Podmínkou takového postupu je však to, že z odůvodnění rozhodnutí soudu druhého stupně musí být patrné, že se všemi důležitými otázkami skutečně zabýval a že se nespokojil s pouhým potvrzením závěrů soudu nižší instance (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. [II. ÚS 2027/2017](#)), což odvolací soud v přezkoumávané věci učinil. Rozhodnutí soudů tak co do vypořádání se s obsahem provedených důkazů rozhodně nelze považovat za nepřezkoumatelná, neboť důkazy hodnotily postupem souladným s § 2 odst. 6 tr. ř., a to včetně vypořádání se s relevantními body obhajoby obviněných, kteří z valné části opakovali obhajobu z řízení před nalézacím soudem. Pakliže poukazovali na značný textový rozsah písemného odvolání (více než 50 stran), je nedůvodnou představa, že by odvolací soud byl principiálně povinen argumentačně reagovat srovnatelným rozsahem a, jak již bylo řečeno, reagovat na každou jednotlivost obsaženou v opravném prostředku.

44. Dovolatelé výslovně stran J. J. konstatovali (jak je gramaticky za oba uvozeno v bodu 10. dovolání), že odvolací soud ve svém rozhodnutí ze dne 19. 5. 2022 již „popsal skutek takovým způsobem, že tento skutek (již – oproti předchozímu rozsudku vrchního soudu) vykazoval skutkové okolnosti umožňující právně posoudit jednání obviněného jako návod ke zločinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku“. V takovém případě pak dovodili na základě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. porušení zásady zákazu reformace *in peius*, neboť Vrchní soud v Praze nebyl podle jejich mínění oprávněn formulovat skutek týkající se obviněného J. J. tak, že vykazoval znaky návodu ke zločinu vydírání, když zrušení předchozího rozsudku vrchního soudu, v němž byl předmětný skutek formulován tak, že znaky návodu ke zločinu vydírání nevykazoval, bylo učiněno rozhodnutím Nejvyššího soudu, které bylo výsledkem dovolacího řízení iniciovaného toliko obviněnými. Dovolací soud však takové námitce nepřisvědčil.

45. Ačkoli výše uvedená námitka formálně pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. ani pod žádný jiný podřaditelná není, zabýval se jí dovolací soud z hlediska posouzení práva obviněného na spravedlivý proces. Obecně lze připomenout, že zákaz *reformationis in peius*, tedy princip zákazu změny k horšímu, vyjadřuje v trestním řízení obecně požadavek zákazu zhoršení postavení osoby, která podala opravný prostředek nebo v jejíž prospěch byl opravný prostředek jinou oprávněnou osobou podán, a to jak přímo v opravném řízení,

tak i v následujícím řízení po zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k novému projednání. Předpokladem uplatnění tohoto principu je, že se ohledně takové osoby vede opravné řízení výhradně v její prospěch. Změna k horšímu může nastat ve skutkových zjištěních, v použité právní kvalifikaci, v druhu a výměře trestu, v ochranném opatření i v náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 3085 až 3088, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2013, sp. zn. [5 Tdo 741/2013](#)). K ničemu takovému však v projednávané trestní věci nedošlo.

46. Vrchní soud v Praze po přikázání věci Nejvyšším soudem k novému projednání a rozhodnutí neučinil ve vztahu k obviněnému J. J. změnu k horšímu tím, že přeformuloval skutek jeho se týkající. Změnu popisu skutku nelze zaměňovat za změnu skutkových zjištění. V této souvislosti je vhodné poukázat na aktuální náleží Ústavního soudu ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. [IV. ÚS 3470/22](#), v němž byla řešena obdobná situace jako v posuzované trestní věci. Ústavní soud se zabýval námitkou stěžovatele, který (rovněž s odkazem na § 265s odst. 2 tr. ř. a rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. [Rt 22/1999](#)) spatřoval porušení zásady zákazu *reformationis in peius* v tom, že po zrušení prvních dvou rozhodnutí okresního a krajského soudu Nejvyšším soudem toliko na podkladě opravných prostředků podaných v jeho prospěch došlo k podstatnému doplnění skutkových zjištění v jeho neprospěch. Ústavní soud přitom konstatoval, že zákaz *reformationis in peius* nezakládá absolutní povinnost obecného soudu obviněného zprostit obžaloby, pakliže byl původní odsuzující rozsudek zrušen v opravném řízení, v jehož důsledku je v dalším řízení tímto zákazem vázán. Povinnost nezhoršit výsledek vztahující se k výrokům rozhodnutí tedy neznamená i povinnost vyhnout se stejnému výsledku. Zdůraznil, že je třeba odlišovat skutek od popisu skutku, přičemž k porušení zákazu *reformationis in peius* může dojít jen tehdy, činí-li v trestním řízení soud, který je tímto zákazem vázán, zcela nová skutková zjištění, která následně v neprospěch stěžovatele promítne do popisu skutku. Porušením tohoto zákazu pak naopak nemůže být doplnění popisu skutku o skutková zjištění, která již před nastoupením účinků tohoto zákazu obecný soud učinil. Podle Ústavního soudu se okresní soud nedopustil ničeho neústavního, neboť k závaznému pokynu Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího toliko doplnil do popisu skutku okolnosti vyjadřující všechny znaky skutkové podstaty trestného činu vyplývající ze skutkových zjištění, která přijal již před nastoupením zákazu *reformationis in peius*. K porušení žádných stěžovatelových ústavně zaručených základních práv ani svobod tak dojít nemohlo.

47. Aplikují-li se výše uvedené závěry Ústavního soudu na posuzovanou trestní věc, nelze než konstatovat, že dovolací výtky argumentující porušením zásady zákazu reformace *in peius* jsou neopodstatněné. Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 2 To 6/2020, totiž ve zcela shodné situaci, o níž rozhodoval Ústavní soud, v intencích pokynů Nejvyššího soudu (vyjádřených ve zrušujícím rozhodnutí) toliko přeformuloval skutek, tedy zasáhl do popisu skutku, aniž by při tom revidoval v neprospěch obviněného J. J. skutková zjištění, to vše za účelem toho, aby skutek (podle jeho názoru) vyjadřoval všechny znaky skutkové podstaty návodu ke zločinu vydírání podle § 24 odst. 1 písm. b) k § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku vyplývající ze skutkových zjištění, která přijal již před nastoupením zákazu *reformationis in peius* a která dosud komplexně prezentoval toliko v odůvodnění svého rozhodnutí. V novém odvolacím řízení pak nedošlo k žádnému zhoršení v postavení obviněného, nebyl změněn rozsah či závažnost právní kvalifikace, nebyla zpřísněna právní

kvalifikace ani uložený trest, rozsah náhrady škody apod. (viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2000, sp. zn. [5 Tz 162/2000](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2004, sp. zn. [11 Tdo 902/2003](#)). Proto nelze hovořit o porušení zákazu změny k horšímu a tím ani o porušení práva na spravedlivý proces, které by jinak toto porušení představovalo a vedlo dovolací soud ke kasačnímu rozhodnutí (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. [I. ÚS 670/05](#)).

48. Pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. stran správnosti použité právní kvalifikace lze ryze formálně podřadit námitky dovolatelů o tom, že obviněný P. Z. byl oprávněn k jeho postupům, neboť ze strany poškozeného šlo o šikanózní jednání a návrh na prohlášení konkurzu, stejně jako uplatnění padělané směnky v exekučním řízení, a že došlo k nesprávné kalkulaci škody způsobené trestným činem, popř. subjektivní stránky zločinu vydírání, pokud jde o následek trestné činnosti. Ani těmito námitkám však Nejvyšší soud nepřisvědčil. Nutno opakovaně poukázat na vázanost dovolacího soudu obsahem námitek dovolatele. Jak správně upozornil státní zástupce, toliko konstatovanou tezi o oprávněnosti protiprávní vůči poškozenému obvinění nedoplňovali žádnou konkrétní argumentací, s níž by bylo možno se jakkoli vypořádat a vyjádřit se k ní, zejména neargumentovali tvrzením o eventuálních okolnostech vylučujících protiprávnost činu ve smyslu hlavy III tr. zákoníku, ani tvrzeními, která by existenci takových okolností prokazovala. Lze tedy jen v obecnosti stručně konstatovat, že neoprávněnost (protiprávnost) jednání pachatele trestného činu vydírání může spočívat v tom, že poškozeného nutí k něčemu, co vůbec není oprávněn po něm požadovat a co poškozený není povinen činit, anebo je sice pachatel oprávněn poškozeného nutit k určitému konání, opominutí nebo trpění, ale činí tak prostředky (např. násilím) neodpovídajícími účelu nebo cíli, který má být dosažen (srov. rozhodnutí publikované pod č. 24/2003-T 571 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu). Ač lze obviněným dát za pravdu toliko v případě bodu 1) b), že poškozený postupoval vůči obviněnému J. J. neoprávněně, přesto nepochybně nebyli oprávněni postupovat vůči němu násilně a pohrůžkami násilí či jiné těžké újmy a nutit jej touto cestou k smluvnímu řešení obchodních sporů za podmínek maximálně nevýhodných pro poškozeného. Zákonná podmínka neoprávněnosti (nezákonnosti) jednání obviněných tak byla naplněna v její druhé výše zmíněné variantě, neboť obvinění sice byli oprávněni brojit proti neoprávněnému uplatnění falzifikované směnky, avšak činili tak prostředky (pohrůžkou násilí spočívající ve výhrůžkách fyzickou likvidací) neodpovídajícími účelu nebo cíli, který měl být dosažen. Zvolili totiž postupy, které i v případě oprávněnosti vynucovat určité jednání poškozeného nemohly být považovány za adekvátní.

49. Pokud jde o způsob vyčíslení škody jako následku (resp. účinku) trestného činu, Nejvyšší soud neshledal v kalkulaci soudů nižších stupňů vadu, neboť tato je zcela transparentní, tentokrát již explicitně obsažená v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu (bod 66.), nadto jde o poměrně triviální početní úkon výstižně vyjadřující majetkovou újmu poškozeného vzniklou jednáním obviněných (hodnota dluhu společnosti E. J. z faktur ve výši 4 212 578 Kč ponížena o protihodnoty, kterých se poškozenému, resp. společnosti A. G. dostalo, tj. 250 000 Kč v hotovosti a vozidla v hodnotě 160 000 Kč). Dovolatelé zpochybnili vstupní veličinu odpovídající celkovému součtu plnění ze všech faktur nejen z důvodu jejich údajného uhrazení (tedy na skutkovém základě), ale i s odkazem na vůli poškozeného odprodat pohledávky nejen z faktur, nýbrž i ze směnky uplatněné vůči obviněnému J. J., za částku 1 500 000 Kč. Je zřejmé, že taková kalkulace by obviněným vyhovovala více,

neboť by razantně snížila celkovou škodu vypočtenou podle stejného vzorce (1 090 000 Kč), ačkoli použitá právní kvalifikace by byla stále s ohledem na § 138 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku a § 175 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zachována. Podle dovolacího soudu je však nepodstatné, jakou částku byl poškozený ochoten akceptovat za odkup jeho pohledávky, s jakou částkou se nárokově přihlásil do konkurzního řízení či řízení obdobného typu, jaká výše pohledávky byla účetně vedena u jiných subjektů, popř. zda vůbec dluh poškozený vymáhal či uplatnil nárok na náhradu škody v řízení trestním. Bylo-li prokázáno, že pohledávka z předmětných faktur nebyla uhrazena, přičemž poškozený byl specifikovanými postupy obviněných přinucen k jejímu prodeji za částečnou úhradu mnohem nižší částky a získání vozidla, je nutno za výchozí veličinu výpočtu škody, od níž se odečítají protiplnění poskytnutá poškozenému, považovat nadále celkový součet částek, na které byly vystaveny faktury nezaplacené společností E. J. Takovému způsobu výpočtu škody odpovídá základní pojetí škody jako újmy, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného. Byla-li předmětem útoku pohledávka jako majetková hodnota, je výše této pohledávky relevantní pro výpočet a stanovení výše škody způsobené trestným činem. Obvinění tuto částku dobře znali, byli si vědomi, v jaké výši je vůči společnosti E. J. v konkurzním řízení uplatňována, přesto se svého jednání dopustili, tudíž ani z hlediska subjektivní stránky (zavinění) ve vztahu k následku jednání obviněných není právní závěr soudů nižších stupňů vadný.

č. 24

K bodu II. výroku o vině obviněného P. Z.

50. Co se týče právního posouzení skutku jako přečinu lichvy, kterým byl uznán vinným obviněný P. Z., dovolací soud k námitce dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. neshledal v závěrech učiněných odvolacím soudem žádného pochybení. Přečinu lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo zneužívaje něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru (alinea 1) nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede (alinea 2). Podle tzv. právní věty výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu obviněný P. Z. zneužívaje něčí tísně dal sobě poskytnout plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru.

51. Obviněný ve vztahu k přečinu lichvy brojil proti naplnění znaku „tísně“ na straně poškozeného. Tvrdil, že potřeba podnikat není potřebou nijak naléhavou v tom smyslu, že by její nenaplnění mělo pro poškozeného Z. K. vážné, existenční následky. Dovolací soud ve shodě se státním zástupcem argumentaci obviněného nesdílí.

52. Z obviněným zmiňovaného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2001, sp. zn. [7 Tz 226/2001](#), vyplývá, že vyžadovalo-li zamýšlené podnikání poškozeného předchozí investici, na kterou neměl finanční prostředky, nelze jeho situaci charakterizovat jako tíseň, ale jako projev málo reálných záměrů. Jestliže se poškozený rozhodl tento stav překonat získáním finančních prostředků i za evidentně nevýhodných podmínek, jaké mu nabídl obviněný (např. půjčku s roční úrokovou mírou 96 % a úrokem zaplaceným předem), nejednal poškozený v tísně ve smyslu § 218 odst. 1 tr. zákoníku, třebaže nevýhodnost těchto podmínek zakládá hrubý nepoměr vzájemných plnění. Nejvyšší soud vyloučil naplnění znaků tísně s ohledem na to, že poškození nebyli pod vlivem žádné naléhavé nebo tíživé potřeby, kterou bylo nezbytně nutné uspokojit a jejíž případné neuspokojení hrozilo nějakými vážnými

následky. Chtěli začít podnikat, avšak potřeba podnikat nebyla nijak naléhavá v tom smyslu, že by její nenaplnění pro ně mělo nějaké vážné, zejména existenční, následky. Podnikání jako zdroj příjmů tu bylo možné nahradit zaměstnáním v pracovním nebo jiném obdobném poměru, dávkami ze sociálního zabezpečení apod. Ve věci vedené pod sp. zn. [5 Tdo 1282/2004](#) (viz usnesení ze dne 12. 1. 2005), na kterou obviněný taktéž upozorňoval, pak Nejvyšší soud naplnění znaku tísně nemohl konstatovat, ale ani vyloučit, neboť ohledně stavu poškozených v době sjednání smluv o půjčkách s obviněným nebyla učiněna žádná relevantní skutková zjištění. Proto také dovoláním napadené rozhodnutí zrušil a odvolacímu soudu věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí.

53. Vzhledem k výše uvedenému a k obsahu dovolací námitky je zjevné, že z hlediska naplnění znaku tísně by bylo možné vycházet toliko z prvního z citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu, když v případě druhého absentovala potřebná skutková zjištění vedoucí k relevantnímu hmotněprávnímu závěru. Nicméně ani první rozhodnutí nelze na posuzovanou trestní věc vztáhnout. Státní zástupce správně upozornil, že poškození ve věci sp. zn. [7 Tz 226/2001](#) v rozhodné době nepodnikali, tudíž neměli vůči žádným subjektům závazky, které by byli nuceni plnit. Naproti tomu v posuzované věci sloužila půjčka poskytnutá poškozenému Z. K., společníku v obchodní společnosti V., k zajištění další výroby a k výplatě mezd zaměstnanců této obchodní společnosti. V rozhodné době, jak plyne ze skutkové věty rozsudku a nebylo dovolatelem nijak rozporováno, reálně hrozilo ukončení podnikání všech společníků této veřejné obchodní společnosti a propuštění jejich zaměstnanců, přičemž poškozený neměl možnost získat půjčku u standardních subjektů zabývajících se půjčováním finančních prostředků, resp. od bankovních institucí nezískal překlenovací úvěr. Poškozený se v rámci již dlouhodobě provozovaného podnikání se svými společníky dostal do finančních problémů. Snažil se je řešit prostřednictvím bank, tyto mu ale odmítly poskytnout finanční prostředky. Stejný výsledek byl i v případě nebankovních institucí. Finanční prostředky potřeboval na zafinancování materiálu na další stavby. Byl mu doporučen obviněný P. Z., kterému poškozený objasnil, že je pro něj jedinou možností, jak zachovat firmu a udržet ji v chodu. Firma měla tehdy dvacet zaměstnanců a poškozený neměl jiné východisko. Kdyby od obviněného peníze do firmy nepřinesl, musel by zaměstnance propustit, protože by neměl na mzdy. Navíc mu hrozilo, že by jim musel poskytnout odstupné, což bylo zcela nepředstavitelné a pouze prohlubující ekonomické problémy. Lze zároveň spolehlivě dovodit z výpovědi poškozeného i obviněného, že obviněnému byly známy parametry aktuální podnikatelské situace poškozeného a naléhavá ekonomická potřeba financování probíhajících zakázek. Jelikož se jednalo v projednávané věci o situaci zcela odlišnou od případu řešeného rozhodnutím Nejvyššího soudu pod sp. zn. [7 Tz 226/2001](#), je toto rozhodnutí neaplikovatelné.

54. Nejvyšší soud tedy uzavřel, že poškozený se v rozhodné době nacházel ve stavu tísně, tj. v mimořádně tíživé situaci vyvolané určitou přechodnou, naléhavou potřebou, jejíž uspokojení nebylo v jeho možnostech. Byl v hospodářské nesnazi, jež byla způsobila vážně ohrozit jeho majetkové poměry, osud obchodní společnosti, jejich společníků i jejich zaměstnanců. V době, kdy se rozhodl přistoupit na podmínky obviněného, byl v postavení osoby s reálnými finančními závazky, které byl objektivně nucen plnit. Při zneužití takového stavu tísně pak není podstatné, zda si poškozený stav tísně zapříčinil sám nebo k němu došlo pod vlivem okolností na jeho vůli nezávislých (viz rozhodnutí publikované pod č. [5/2001](#) Sb. rozh. tr.). V případě poškozeného se nejednalo o žádný, teprve zamýšlený podnikatelský projekt, např. za účelem zvýšení životní úrovně a rychlého a efektivního dosažení finančního

zisku. Finanční prostředky požadoval za účelem překlenutí nepříznivé ekonomické situace společnosti, jejíž byl součástí, nikoliv za účelem výhodné investice. Konstatování dovolatele o projevu málo reálných záměrů proto nutno odmítnout. Poškozený objektivně spatřoval v půjčce poskytnuté obviněným jedinou naději, jediné východisko, jak vyřešit problémy, které jej v dané době tížily. V těchto souvislostech není podstatným, jak definoval svoji situaci sám poškozený a že neinicioval trestní stíhání. Nejvyšší soud tudíž shledal dovolací námitky obviněného P. Z. proti naplnění znaku „tísně“ trestného činu lichvy neopodstatněnými.

55. Pokud jde o dovolatelem alternativně vznesenou námitku promlčení trestního stíhání, a tudíž jeho nepřipustnost [ve smyslu výslovně neoznačeného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.], Nejvyšší soud připomíná, že horní hranice trestní sazby odnětí svobody činí v případě trestného činu lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku dva roky. Podle § 34 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku trestní odpovědnost za trestný čin zaniká v takovém případě uplynutím promlčecí doby, jež činí tři léta. Podle § 34 odst. 2 tr. zákoníku promlčecí doba počíná běžet u trestných činů, u nichž je znakem účinek anebo u nichž je účinek znakem kvalifikované skutkové podstaty, od okamžiku, kdy takový účinek nastal; u ostatních trestných činů počíná běžet promlčecí doba od ukončení jednání. Účastníkovi počíná běžet promlčecí doba od ukončení činu hlavního pachatele.

56. Dovolatel správně konstatoval, že jeho trestní stíhání pro trestný čin lichvy bylo zahájeno usnesením policejního orgánu ze dne 6. 12. 2013 (č. l. 186, téhož dne obviněnému doručeného). Nelze se však ztotožnit s jeho konstrukcí, že k dokonání trestného činu došlo již uzavřením smlouvy o půjčce dne 16. 5. 2006 (resp. sepisem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti), a od tohoto data je tudíž nutno počítat běh promlčecí doby. Jak plyne z výše citované právní úpravy § 34 odst. 2 tr. zákoníku, běh promlčecí doby je obecně zahájen buď ukončením jednání, které předchází druhému možnému okamžiku počátku běhu promlčecí lhůty – okamžiku, kdy nastal účinek, je-li znakem základní nebo kvalifikované skutkové podstaty trestného činu. Ustanovení § 218 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku přitom konstruuje dvě alternativy jednání pachatele, který zneužívaje něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru. Přitom „slíbení“ plnění představuje závazek poškozeného, který má být plněn v blíže neupřesněném či delším časovém horizontu a bezprostředně nenavazuje na sjednání lichvářského závazku. Tak tomu ovšem v dané věci není, neboť na sjednání lichevní půjčky, přesněji na sepis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti ze dne 16. 5. 2006, ihned navazovalo postupné plnění poškozeného v průběhu let 2006 až 2007 v celkovém rozsahu 1 050 000 Kč na úrocích. Jak tedy bylo příležitostně vyjádřeno i v právní větě výroku o vině rozsudku odvolacího soudu, obviněný zneužívaje něčí tísně dal sobě poskytnout plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru.

57. Aplikace tohoto zákonného znaku má pak bezprostřední vliv na posouzení začátku běhu promlčecí doby podle § 34 odst. 2 tr. zákoníku. Zatímco v případě alternativy § 218 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku „dá sobě slíbit plnění“ není spojen s předmětnou základní skutkovou podstatou znak účinku, v případě alternativy „dá sobě poskytnout plnění“ již zákon znak účinku předpokládá. Účinkem se přitom rozumí změny způsobené na hmotném předmětu útoku, zvláště pak v podobě způsobené škody, poškození věci a ublížení na zdraví. U skutkových podstat trestných činů, jejichž znakem je vznik majetkové škody, je tedy nutno

za okamžik spáchání činu považovat vznik škody. Teprve od tohoto momentu mohla začít plynout promlčecí doba (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. [3 Tdo 1434/2015](#)). Účinek zpravidla bezprostředně časově navazuje na jednání pachatele. Někdy však může být mezi jednáním pachatele a účinkem značný časový odstup. I v takovém případě však promlčecí doba běží až od vzniku účinku. V daném případě bezprostředně na jednání obviněného (sjednání lichevního závazku dne 16. 5. 2006) navázal účinek spočívající v plnění poškozeného v průběhu období let 2006 až 2007, představující vyčíslený úbytek na jeho majetku. Proto je třeba u trestného činu obviněného stanovit ve smyslu § 34 odst. 2 tr. zákoníku počátek běhu promlčecí doby nikoli ke dni ukončení jednání obviněného v podobě úkonu sepisu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, nýbrž k nejzazšímu okamžiku vzniku účinku v podobě plnění poškozeného, které odpovídá zákonnému znaku „dal sobě poskytnout plnění“. V těchto souvislostech je pak relevantní odkaz státního zástupce na znění skutkové věty, podle níž kromě toho, že poškozený sám plnil v uvedeném období, posléze na další splácení úroků peníze neměl, a obviněný proto dne 8. 4. 2009 podal návrh na nařízení exekuce. Ze strany obviněného se tak jednalo o právní úkon, jímž se snažil završit svůj lichvářský záměr, a je nutno jej považovat za součást obohacovacího jednání, resp. jde o úkon, který měl zajistit pokračování obohacování obviněného pro případ platební indispozice poškozeného. Takový úkon tudíž musí být považován za součást jednání naplňujícího zákonný znak trestného činu podle § 218 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku „dal sobě poskytnout plnění“.

58. Byť by se v posuzované věci mohlo jevit, že podání návrhu na nařízení exekuce odpovídá alternativě trestného činu lichvy ve smyslu § 218 odst. 1 alinea 2 tr. zákoníku, tzv. palichvě, naplněním zákonného znaku „uplatnění takové pohledávky“ není alinea 2 uvedeného ustanovení aplikovatelná, neboť postihuje jednání osoby rozdílné od toho, kdo lichvářskou pohledávku sjednal ve smyslu § 218 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku, popř. jednání osoby, která sice sjednala původní lichvářskou pohledávku, avšak bez toho, aby věděla o tísní, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného, pokud ovšem uvedený stav poškozeného byl pachateli znám alespoň v době, kdy uplatnil svou lichvářskou pohledávku. Navíc platí, že pokud si pachatel nejdříve – zneužívaje tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti nebo rozrušení poškozeného – dal slíbit plnění, jehož hodnota je v hrubém nepoměru k hodnotě vzájemného plnění, a poté takovou pohledávku sám uplatnil, přičítá se mu z hlediska viny jen jednání podle alinea 1, nikoli též podle alinea 2 – srov. přiměřeně rozhodnutí publikované pod č. [52/2005](#) Sb. rozh. tr.

59. Z výše rozvedených skutečností plyne, že promlčecí doba počala běžet nejdříve od 8. 4. 2009, kdy obviněný podal návrh na nařízení exekuce proti poškozenému. Pokud od uvedeného data počala běžet tříletá promlčecí doba, tato byla podle § 34 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku přerušena, neboť obviněný spáchal v promlčecí době trestný čin nový, na který zákon stanoví trest přísnější. Podle výše uvedených závěrů se totiž v období od jara roku 2011 do ledna 2012 dopouštěl jednání, pro které byl rozsudkem odvolacího soudu pod bodem I) uznán vinným zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku, tedy zločinem se sazbou trestu odnětí svobody od dvou do osmi let (přičemž pro přečin lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku byl ohrožen trestem odnětí svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti). Od ledna 2012 tedy podle § 34 odst. 5 tr. zákoníku po přerušení promlčecí doby počala tříletá promlčecí doba nová. Pakliže bylo trestní stíhání obviněného pro přečin lichvy podle § 218 odst. 1 tr. zákoníku [bod II) výroku rozsudku odvolacího soudu] zahájeno dnem 6. 12. 2013, stalo se tak evidentně před jejím uplynutím. Proto není možno přisvědčit

dovolateli, že byla dána překážka vedení trestního stíhání pro tento přečin ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. a tím i naplněn explicitně neoznačený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. Závěr o tom, že nemohlo dojít k promlčení trestného činu lichvy, je tím spíše namístě, je-li přihlédnuto nad rámec znění skutkové věty ke zjištění nalézacího soudu sumarizovaným v bodech 278. až 285. rozsudku (plynoucím z výpovědí poškozeného Z. K., svědka P. K. a listinných důkazů). Podle nich na návrh obviněného na nařízení exekuce vůči poškozenému dále navazoval exekuční příkaz ze dne 24. 9. 2009, jímž byla nařízena exekuce prodejem movitých věcí poškozeného, prodejem nemovitosti byla získána částka 3 900 000 Kč, ze které byla usnesením pověřeného exekutorského kandidáta ze dne 21. 9. 2010 určena ke splácení pohledávky obviněného P. Z. částka ve výši 583 365,76 Kč, kdy tak rozdělovaná podstata byla vyčerpána. Je tedy zjevné, že na základě návrhu obviněného na nařízení exekuce i v období následujícím pokračoval proces jeho uspokojování z lichvářské pohledávky vůči poškozenému až do 21. 9. 2010.

č. 24

K bodu I. 5) výroku o vině obviněného P. Z.

60. Obviněný P. Z. dále v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. nesouhlasil s tím, že byl uznán vinným přečinem nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku. Podle jeho názoru mělo být jeho jednání s ohledem na dobrovolné vydání zbraně beztrestné. Dovolací soud jeho přesvědčení nesdílí.

61. Obviněný v kontextu shora nastíněné úvahy odkazoval na usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2017, sp. zn. [15 Tdo 1740/2016](#), uveřejněného pod č. 20/2018 Sb. rozh. tr., které se zabývalo zánikem trestní odpovědnosti z důvodu účinné lítosti u trestného činu nedovoleného ozbrojování (mj. v případě dobrovolného vydání zbraně a střeliva při provádění domovní prohlídky, nikoli v případě jejich zajištění policejním orgánem bez aktivního přičinění pachatele). Podle citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu: „Ustanovení čl. II bodu 1. věty první zákona č. 170/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (dále jen zákon č. 170/2013 Sb.), lze považovat za zvláštní okolnost způsobující zánik trestní odpovědnosti, resp. za zvláštní případ účinné lítosti. To znamená, že při splnění podmínek zde stanovených zanikají trestněprávní důsledky, které by jinak byly spojeny s tím, že pachatel spáchal trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku. Podmínkou pro závěr o zániku trestní odpovědnosti obviněného z důvodu aplikace čl. II bodu 1. věty první zákona č. 170/2013 Sb. v průběhu tzv. zbraňové amnestie je jeho aktivní jednání spočívající v dobrovolném a faktickém odevzdání nelegálně držené zbraně do úschovy policie nebo jejím přenechání ve prospěch státu, nebo alespoň jednání, z něhož konkrétně vyplývá jeho úmysl neoprávněně přechovávanou zbraň dobrovolně odevzdat do úschovy policie či přenechat ve prospěch státu.“ Lze tedy z citovaného judikaturního rozhodnutí podle tvrzení dovolatele skutečně dovodit možnost dobrovolného vydání zbraně a střeliva v okamžiku před započítím domovní prohlídky.

62. Podle čl. II bodu 1. věty první zákona č. 170/2013 Sb. však trestnost nedovoleného ozbrojování u osoby, která bez povolení přechovává zbraň kategorie A, B, C nebo D, její hlavní část nebo střelivo, zaniká, jestliže je dobrovolně ve lhůtě 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona předá kterémukoli útvaru policie do úschovy nebo přenechá ve prospěch státu. Citovaný zákon č. 170/2013 Sb. nabyl účinnosti dne 1. 7. 2014, uvedená šestiměsíční lhůta

tedy končila dne 1. 1. 2015. V období od 1. 7. 2014 do 1. 1. 2015 tak bylo možné zbraně a střelivo beztrestně odevzdávat, přičemž dobrovolné odevzdání mělo za následek zánik trestnosti nedovoleného ozbrojování. S ohledem na vymezené časové období je zjevné, že zákon č. 170/2013 Sb., jehož aplikací se obviněným citované rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu zabývalo, nemohl být v případě dovolatele použit. V projednávané trestní věci vydal dovolatel dobrovolně zbraň a střelivo před zahájením domovní prohlídky konané dne 24. 6. 2013, čímž z hlediska způsobu vydání zbraně a střeliva vyhověl podmínkám zmíněného judikátu, avšak v době konání domovní prohlídky zákon č. 170/2013 Sb. nebyl ještě ani účinný (k tomu došlo až cca po roce), tedy ohledně trestného činu podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku nebylo možno uplatnit účinnou lítost, neboť nebylo žádného podkladu pro aplikaci zpětné účinnosti zákona. Státní zástupce relevantně upozornil i na skutečnost, že účinná lítost nebyla a není u tohoto trestného činu přípustná ani podle jiného předpisu, ani podle obecného ustanovení § 33 tr. zákoníku. Výtky obviněného proto nutno označit za nepřijatelné.

63. Dovolací soud dále považuje za podstatné vyjádřit se k dovolací námitce naznačující, že v rozhodnutí odvolacího soudu chybí výrok týkající se přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku, resp. výrok, podle něhož „jinak zůstává napadený rozsudek nezměněn“. V této souvislosti je nezbytné připomenout, že vadu v podobě chybějícího výroku lze v dovolání namítat s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je dán tehdy, jestliže v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný. Tento dovolací důvod tedy spočívá ve dvou alternativách. Buď, že určitý výrok nebyl vůbec učiněn, a tak v napadeném rozhodnutí chybí a činí jeho výrokovou část neúplnou, nebo že určitý výrok sice byl v napadeném rozhodnutí učiněn, ale není úplný. Neúplným je takový výrok napadeného rozhodnutí, který neobsahuje některou podstatnou náležitost stanovenou zákonem, např. je-li v případě výroku o vině uvedena právní kvalifikace skutku jenom zákonným pojmenováním trestného činu včetně příslušného zákonného ustanovení, ale není citována tzv. právní věta vyjadřující zákonné znaky trestného činu (srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3174, 3175). V projednávané trestní věci dovolatel P. Z. citovaný dovolací důvod neuplatnil (a ani z obsahu námitek řádné uplatnění daného dovolacího důvodu Nejvyšší soud neshledal). Nicméně i kdyby tak učinil, bylo by nutno jeho mimořádný opravný prostředek označit v příslušné části za zjevně neopodstatněný.

64. Dovolací soud se ztotožnil s argumentací státního zástupce, obsaženou ve vyjádření k dovolání, podle níž se odvolací soud – který rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 9. 2019, sp. zn. 51 T 5/2014, podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. z podnětu podaných odvolání obviněnými P. Z. a J. J. zrušil ve výrocích o vině pod body I. 1) a v případě obviněného P. Z. též pod body I. 3) a 4), v důsledku toho pak v celém výroku o trestu stran těchto obviněných, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl – tím, že součástí výrokové části svého rozsudku neučinil formulaci „jinak zůstává napadený rozsudek nezměněn“, nedopustil pochybení, resp. pochybení, které by v dovolacím řízení mělo vést ke kasaci napadeného rozhodnutí. Rovněž Nejvyšší soud odkazuje na stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. [Pl. ÚS \(st. 56/22\)](#), podle něhož: „Porušením čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky není, obsahuje-li oddělitelná část napadeného rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 258 odst. 2 tr. ř. či dovolacího soudu

ve smyslu § 265k odst. 2 tr. ř. pouze částečně vyhovující výrok (ve výroku o trestu nebo o ochranném opatření, o náhradě škody apod.) a neobsahuje-li zvláštní výrok zamítající nebo odmítající odvolání, popř. dovolání, ve zbývajících částech; podmínkou je, že se v odůvodnění vypořádá se všemi podstatnými námitkami.“. V projednávané trestní věci rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 5. 2022, sp. zn. 2 To 6/2020, obsahuje ve svém odůvodnění část (srov. body 78. a 79.) věnovanou přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku, resp. odvolacím námitkám obviněného P. Z. vztahujícím se k tomuto přečinu a pokynu Nejvyššího soudu týkajícího se správnosti a zákonnosti předmětného výroku o vině. Tím se tudíž jednoznačně podává, že ve vztahu k přečinu nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku nejsou odvolací námitky důvodné a skutkové i právní závěry, které zaujal soud prvního stupně, považoval odvolací soud za správné. Z této pasáže tedy vyplývá, že odvolací soud, byť ve výrokové části svého rozhodnutí explicitně neuvedl, že pokud jde o přečin nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku, zůstává rozsudek soudu prvního stupně nezměněn, závěry soudu prvního stupně, pokud jde o uvedený přečin, fakticky aproboval. Ostatně nelze přehlédnout, že odvolací soud ve výroku o trestu uvedl, že obviněného P. Z. odsuzuje „za tyto trestné činy a dále za přečin nedovoleného ozbrojování podle § 279 odst. 1 tr. zákoníku (pod bodem ad I/5 výroku napadeného rozsudku)“, byť opět neuvedeno např. „ohledně něhož zůstal napadený rozsudek nezměněn“. Lze pouze konstatovat, že z hlediska převažující soudní praxe, přehlednosti výroku rozhodnutí v návaznosti na rozhodnutí soudu nižšího stupně a z hlediska vyššího stupně právní jistoty obviněných by bylo možno ony chybějící pasáže spíše doporučit, avšak za výše popsané situace s přihlédnutím k náhledu Ústavního soudu na danou problematiku neshledal odvolací soud v postupu soudu odvolacího pochybení vyžadující nápravy v dovolacím řízení.

č. 24

V.

Způsob rozhodnutí

65. Námitkám obviněných obsaženým v jejich mimořádných opravných prostředcích dovolací soud nepřisvědčil, neboť, ač formálně relevantně uplatněné, dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h), popř. e) tr. ř., jimi naplněny nebyly. Dovolání obviněných jako zjevně neopodstatněná proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Učinil tak v neveřejném zasedání za splnění podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

č. 25

Záznam telefonátu pořízený Vězeňskou službou České republiky podle § 18 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, může sloužit za důkaz v trestním řízení ve smyslu § 89 odst. 2 tr. ř.

Důkaz

§ 89 odst. 2 tr. ř., § 18 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2022, sp. zn. [11 Tdo 298/2022](#), ECLI:CZ:NS:2022:11.TDO.298.2022.1

č. 25

Nejvyšší soud odmítl jako zjevně neopodstatněné dovolání obviněného T. V. proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18. 11. 2021, sp. zn. 9 To 246/2021, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kladně pod sp. zn. 3 T 115/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. 3 T 115/2020, byl obviněný T. V. (dále též jen „obviněný“ nebo „dovolatel“) uznán vinným přečinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. g) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Za toto jednání byl obviněný okresním soudem odsouzen podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou.

2. Podle skutkových zjištění Okresního soudu v Kladně se obviněný T. V. předmětné trestné činnosti dopustil společně se spoluobviněným R. M. tím, že:

v době od 24. 11. 2019 do 10. 12. 2019 obviněný R. M., který vykonával trest odnětí svobody ve Věznici XY, okres XY, prostřednictvím placené telefonní služby BVfon požádal obviněného T. V., aby mu opatřil nedovolené návykové látky, instruoval jej, aby na zásilku, v níž budou tyto látky uschované, napsal jako adresáta M. K., na jejich zaslání se opakovaně tázal, na základě jeho žádosti obviněný T. V. blíže nezjištěným způsobem opatřil 2 a ¼ tablety s nápisem N8 a krystalickou látku, které uschoval do sušenek zn. Mila, ty společně s dalšími věcmi vložil do zásilky, jako odesílatele uvedl na obálku na radu obviněného M. osobu jménem M. C., a obálku pak zaslal dne 6. 12. 2019 do Věznice XY, kde byla při kontrole zásilek dne 9. 12. 2019 zadržena příslušníky Vězeňské služby, kteří v zásilce našli vložené tablety obsahující látku buprenorfin a krystalickou látku obsahující látku metamfetamin, přičemž buprenorfin

a metamfetamin jsou látky uvedené v seznamu psychotropních látek v příloze č. 5 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, vydaném na základě zmocnění zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách.

3. Citovaný rozsudek Okresního soudu v Kladně následně obviněný T. V. napadl odvoláním, které bylo usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 18. 11. 2021, sp. zn. 9 To 246/2021, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněný T. V. podal prostřednictvím své obhájkyň dovolání, kterým napadl obě rozhodnutí soudů nižších stupňů, a to v celém jejich rozsahu. V rámci odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku obviněný odkázal na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) a m) tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2022), neboť podle jeho názoru rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech, přičemž napadené rozhodnutí podle obviněného spočívá také na nesprávném právním posouzení skutku. Podle obviněného bylo dále rozhodnuto o zamítnutí jím podaného řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až l).

5. V odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku obviněný předně namítl, že rozhodnutími soudů nižších stupňů došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces a současně k porušení dalších základních práv a svobod, zejména těch, jež jsou zaručena v čl. 13, čl. 8, odst. 2 a čl. 10 Listiny základních práv a svobod, a to z důvodu, že rozhodnutí o jeho vině je založeno na procesně nepoužitelných důkazech. Soudy nižších stupňů podle obviněného opřely svá rozhodnutí o odposlechy, které představují pouze prostředek operativní techniky, jelikož nebyly získány v souladu s ustanovením § 88 tr. ř., kteréžto zakotvuje přísné podmínky, jež musí být splněny, aby odposlech mohl být pořízen a použit jako důkaz, přičemž nařízení odposlechů je prostředek, který má být využíván pouze tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Je tedy zcela nepřípustné, aby v trestním řízení byly používány jako důkazy odposlechy, které nebyly pořízeny v souladu se shora uvedenými ustanoveními trestního řádu, což nastalo v předmětné věci. V nyní posuzované věci přitom byly odposlechy pořízeny, aniž by předseda senátu nebo soudce vydal příkaz k odposlechu, přičemž se nejednalo o trestní řízení pro trestný čin, u něhož lze odposlechy provést bez příkazu k odposlechu. V době realizace odposlechů totiž trestní řízení pro žádný z trestných činů nebylo vůbec zahájeno a odposlechy byly provedeny Vězeňskou službou, a nikoliv Policií České republiky. Účelem monitorování a záznamu telefonické komunikace vězňů přitom podle obviněného není stanovit právní základ pro pořizování odposlechů a jejich provádění coby důkazů v trestním řízení, nýbrž zajišťování pořádku ve věznici a předcházení případným nežádoucím chováním vězňů. Telefonní hovory probíhající mezi dovolatelem, který byl v té době na svobodě, a spoluobviněným, který si v té době odpykával trest odnětí svobody, proto nemohou být použity jako důkaz v trestním řízení.

6. Obviněný ve vztahu k této otázce odkazuje na závěry, k nimž dospěl Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 8. 6. 2000, sp. zn. 2 To 73/2000, podle kterých jediné podle ustanovení § 88 tr. ř. provedené odposlechy a záznamy o nich jsou v trestním řízení procesně použitelné. Obviněný dále odkazuje rovněž na nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. [I. ÚS 3038/07](#), v němž tento soud ve vztahu k odposlechům prováděným zpravodajskými službami dospěl k závěru, že zpravodajské odposlechy nedosahují garančních kvalit, které vyžaduje trestní řád, a proto jich nelze použít jako důkazu v trestním řízení, neboť v tomto smyslu nebyly získány zákonným způsobem. Podle obviněného přitom obdobně odposlechy pořizované Vězeňskou službou nedosahují garančních kvalit vyžadovaných trestním řádem, nejsou tedy procesně použitelné v trestním řízení. Odkaz soudů nižších stupňů na judikaturu Nejvyššího soudu, v níž je pojednáváno o zákonném omezení tajemství zpráv podávaných telefonem ve smyslu čl. 13 Listiny základních práv a svobod ve vztahu k osobám vykonávajícím trest odnětí svobody, považuje obviněný za nepřiléhavý, jelikož v době, kdy proběhly předmětné odposlouchávané telefonáty, se dovolatel nacházel na svobodě a telefonoval ze svého soukromého telefonu, tzn. že v plném rozsahu požíval všech svých základních práv a svobod, přičemž ani nebyl poučen o tom, že jsou jeho telefonní hovory zaznamenávány a monitorovány.

7. Nad rámec výše uvedeného pak obviněný soudům nižších stupňů vytýká skutečnost, že nebyly naplněny znaky subjektivní stránky trestných činů, pro které byl odsouzen, jelikož ze zjištěných skutečností nebylo prokázáno jeho vědomí o tom, že se v balíku, který odeslal, nacházejí návykové látky, a ani z obsahu – podle obviněného procesně nepoužitelných – odposlechů není možné dovodit jeho úmysl k spáchání předmětných trestných činů. Dovolatel v nich se spoluobviněným R. M. používají slova, která lze interpretovat různým způsobem, přičemž oba shodně vypověděli, že se bavili o malých telefonech a SIM-kartách, které měl dovolatel do věznice zaslat. Soud prvního stupně však tato jejich slova nesprávně interpretoval a navíc ve svém rozhodování nezohlednil skutečnost, že příjemci produktů z balíčku, tj. M. K. a V. G., měli v minulosti problémy s drogami, za což byli ve věznici i kázeňsky trestáni. Svědek V. G. nadto odmítl v trestním řízení vypovídat s odkazem na to, že by si mohl přivodit nebezpečí trestního stíhání. Obviněný dále poukazuje na skutečnost, že předmětný balík byl navíc odeslán z XY, na který má V. G. vazbu a odkud ho odeslala určitá osoba s příjmením G. Navíc, jak vyplývá z výše uvedených rozsudků, u dovolatele ani spoluobviněného R. M. v době, kdy vykonávali trest odnětí svobody, nebyla nikdy zjištěna přítomnost návykových látek a jejich chování ve výkonu trestu bylo hodnoceno kladně. U spoluobviněného R. M. byl ve věznici toliko nalezen mobilní telefon, což koresponduje s tím, že si v telefonátech s dovolatelem snažil další mobilní telefony obstarat. Podle dovolatele tedy kromě toho, že soud prvního stupně založil své rozhodnutí na nezákonných odposleších, navíc postupoval v rozporu se zásadou *in dubio pro reo*, když obsah odposlechů vyložil v neprospěch dovolatele, přičemž soud druhého stupně posléze nezjednal nápravu výše uvedených pochybení a s tímto rozhodnutím se ztotožnil.

8. Dovolatel má rovněž za to, že ve vztahu k rozhodným skutkovým zjištěním, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy spočívající ve svědecké výpovědi M. C. a V. G., přestože se tyto osoby mohly na předmětných trestných činech podílet. Vyslechnut nebyl ani odesílatel G., od kterého byl balík z XY odeslán. Tyto výslechy lze přitom podle obviněného považovat za podstatné důkazy, které měly být provedeny, neboť za situace, kdy existují důvodné pochybnosti o vině

dovolatele a kdy jeho vina z žádného důkazu jednoznačně nevyplývá, je pravděpodobně, že zaslání návykových látek do věznice zorganizovala a provedla některá z těchto osob.

9. Dovolatel ve svém mimořádném opravném prostředku rovněž žádá, aby soud prvního stupně v souladu s § 265h odst. 3 tr. ř. předložil Nejvyššímu soudu návrh na odklad výkonu napadeného rozhodnutí, a to z důvodu nepříznivého psychického stavu jeho přítelkyně, která potřebuje jeho podporu po smrti jejich společného potomka. Nadto taktéž dovolatelova matka vyžaduje jeho pomoc a péči z důvodu vážných zdravotních problémů.

10. Závěrem pak obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Praze ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Kladně a následně sám rozhodl ve věci tak, že se obviněný zprošťuje obžaloby.

č. 25

11. K dovolání obviněného T. V. zaslal své písemné stanovisko ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 1 NZO 160/2022-16, státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který předně konstatoval, že obviněný ve svém dovolání pouze zopakoval svoji obhajobu, kteroužto již uplatnil před nalézacím i odvolacím soudem, přičemž tato obhajoba byla oběma soudy nižších stupňů řádně vypořádána.

12. K námitce stran použitelnosti odposlechů pořízených Vězeňskou službou ve věznici státní zástupce konstatuje, že v této části odpovídá dovolání uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2022), avšak námitky dovolatele jsou zjevně neopodstatněné a rovněž již byly vypořádány nalézacím soudem s odkazem na relevantní judikaturu Nejvyššího soudu, podle které osoba držená ve věznici v rámci výkonu takového trestu všech svých základních práv nepožívá a požívat ani nemůže, protože by tím byl popírán účel výkonu trestu. K tomu státní zástupce podotýká, že obdobným způsobem se s použitelností vězeňských odposlechů vypořádal Nejvyšší soud také v dalších případech z let 2020 a 2021, avšak dovolatel jeho závěry zcela pomíjí.

13. Stran argumentace obviněného, podle které se on sám v době odposlechů již ve výkonu trestu odnětí svobody nenacházel, lze podle státního zástupce vycházet ze závěrů obsažených v rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 10. 2003, sp. zn. [2 To 144/03](#), které bylo posléze uveřejněno pod č. 19/2004 Sb. rozh. tr. s právní větou, podle které pro přípustnost užití záznamu o odposlechu telekomunikačního provozu jako důkazu je rozhodující, zda k tomuto odposlechu a pořízení záznamu o něm byly splněny zákonné podmínky obsažené v ustanovení § 88 tr. ř. Bylo-li tomu tak, pak není relevantní, zda k povolení odposlechu a pořízení záznamu o něm došlo u podezřelého nebo obviněného či u jiné osoby. Má-li přitom Vězeňská služba zákonné oprávnění seznamovat se s takovými telefonáty vězňů a pořizovat jejich záznam, pak musí být stejně jako v případě povolení odposlechu podle § 88 tr. ř. nerozhodné, že u samotného dovolatele podmínky pro povolení odposlechu splněny nebyly, když navíc jen ve zlomku případů je předem známo, s kterou konkrétní osobou povede odposlouchávaný jedinec telefonický hovor.

14. K námitce stran neprovedení výslechů svědků V. G. a M. C. navrhovaných obhajobou státní zástupce konstatuje, že s těmito důkazními návrhy se věcně adekvátním způsobem vypořádaly oba nižší soudy, jak je patrné z odůvodnění jejich rozhodnutí. Za takových podmínek se nemůže jednat o důkaz opomenutý ve smyslu judikatury Ústavního soudu a ovšem ani o podstatný důkaz, který nebyl nedůvodně proveden ve smyslu uplatněného dovolacího

důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022. Rovněž v této části je tak dovolání obviněného podle státního zástupce zjevně neopodstatněné.

15. K námitkám stran nedostatečnosti skutkových zjištění o dovolatelově zavinění pak státní zástupce konstatuje, že pokud by měl být nesprávnými skutkovými zjištěními založen některý z dovolacích důvodů, muselo by se jednat o rozhodná skutková zjištění, která jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nimž nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy v souladu s § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., v nyní účinném znění. Taková vadná zjištění však ve věci nejsou, jelikož soudy řádně odůvodnily, proč dovodily zavinění dovolatele, k čemuž státní zástupce odkazuje na odůvodnění rozhodnutí obou soudů nižších stupňů. Podle státního zástupce celkový obsah dovolatelových námitek směřuje spíše k tomu, že soudy porušily zásadu *in dubio pro reo*, přičemž takovéto námitky nemohou samy o sobě založit žádný dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, jelikož Nejvyšší soud se ani po zavedení tohoto nového dovolacího důvodu nestal jakousi třetí instancí plného skutkového přezkumu. Podstatné podle státního zástupce je, že soudy prvního a druhého stupně hodnotily důkazy v souladu s jejich obsahem, nedopustily se žádné zásadní deformace důkazů a ani jinak zjevně nevybočily z mezí volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř., přičemž své hodnotící úvahy srozumitelně a logicky přijatelně vysvětlily. Za takového stavu nepřichází v úvahu, aby Nejvyšší soud cokoli měnil na skutkových zjištěních, která se stala podkladem výroku o vině.

16. Výše uvedené pak státní zástupce vztáhnul rovněž k dovolatelově námitce nesprávného právního posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, jelikož dovolatel tuto námitku opírá výlučně o své tvrzení o porušení shora uvedené zásady *in dubio pro reo*. Ani v této části proto jeho dovolání podle státního zástupce žádnému dovolacímu důvodu neodpovídá.

17. Státní zástupce tedy v závěru svého vyjádření konstatoval, že námitky uvedené dovolatelem dílem neodpovídají žádnému dovolacímu důvodu a dílem se jedná o opakování námitek uplatněných obviněným již v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení, se kterými se soudy obou stupňů již dostatečně a správně vypořádaly. Takové dovolání je podle státního zástupce zjevně neopodstatněné, a proto navrhuje, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání obviněného v neveřejném zasedání odmítl.

18. Vyjádření státního zástupce k dovolání podanému obviněným bylo následně Nejvyšším soudem zasláno obhájyni obviněného k jeho případné replice, která však do okamžiku zahájení neveřejného zasedání o podaném dovolání nebyla tomuto soudu nikterak předložena.

III.

Přípustnost dovolání

19. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zjišťoval, zda je dovolání přípustné a zda vyhovuje všem relevantním ustanovením trestního řádu, tedy zda dovolání obviněného bylo podáno v souladu s § 265a odst. 1, 2 tr. ř., zda bylo podáno ve dvouměsíční zákonné lhůtě a na příslušném místě v souladu s § 265e odst. 1, 3 tr. ř., jakož i oprávněnou osobou ve smyslu

§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. Dále Nejvyšší soud zkoumal, zda dovolání splňuje obligatorní obsahové náležitosti upravené v § 265f tr. ř.

20. Po jeho prostudování Nejvyšší soud shledal, že obviněný všechna výše uvedená ustanovení trestního řádu respektoval, pročež předmětné dovolání vyhodnotil jako přípustné a vyhovující relevantním ustanovením trestního řádu, tzn. že nebyly shledány žádné skutečnosti bránící jeho věcnému projednání.

IV.

Důvodnost dovolání

21. Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů výslovně uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda lze obviněným uplatněné dovolací důvody považovat za některý z důvodů taxativně uvedených v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

22. Obviněný T. V. ve svém dovolání odkázal na důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) a m) tr. ř. Stalo se tak v době, kdy s účinností od 1. 1. 2022 byla změněna právní úprava řízení o dovolání, a to novelizací trestního řádu provedenou zákonem č. 220/2021 Sb., kterým se mění mimo jiné zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Tímto zákonem byl v řízení o dovolání v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zakotven nově obsahově vymezený důvod dovolání spočívající v tom, že „rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy“. Uvedená změna ve svých důsledcích znamená, že za právně relevantní dovolací námitku ze strany obviněného lze považovat:

- správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno,
- procesní bezvadnost provedeného dokazování a
- správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř.

23. Cílem tohoto nového dovolacího důvodu je kodifikace současné rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, která se vyvinula pod vlivem judikatury Ústavního soudu (např. náleží Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. [III. ÚS 166/95](#), nebo náleží Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. [IV. ÚS 216/04](#)). Tento dovolací důvod tedy umožňuje nápravu v případech, kdy došlo k zásadním (extrémním) vadám v rozhodných skutkových zjištěních, která jsou určující pro naplnění zákonných znaků trestného činu, jímž byl obviněný pravomocně uznán vinným, popř. zproštěn obžaloby, event. ve vztahu k němuž bylo rozhodnuto některým z dalších rozhodnutí taxativně uvedených v § 265a odst. 2 tr. ř. Nově zařazený dovolací důvod tedy věcně podchycuje tři okruhy nejzásadnějších vad ve skutkových zjištěních, kterými jsou:

- případy tzv. extrémního (zjevného) nesouladu mezi obsahem provedených důkazů a skutkových zjištění, která jsou na jejich základě učiněna (zejména případy deformace důkazů, kdy skutkové zjištění je opakem skutečného obsahu daného důkazu),

- případy použití procesně nepoužitelných důkazů (typicky důkazu, který byl pořízen v rozporu se zákonem, např. věcného důkazu zajištěného při domovní prohlídce učiněné bez příkazu soudu, důkazu nezákonným odposlechem apod.),
- vady spočívající v tzv. důkazu opomenutém, tj. důkazu, který byl sice některou z procesních stran navržen, avšak soudem nebyl proveden a jeho neprovedení nebylo ani věcně adekvátně odůvodněno.

24. Dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. [dříve – tj. s účinností do 31. 12. 2021 – se jednalo o dovolací důvod zakotvený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.] je možné iniciovat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu lze zásadně namítat vady hmotněprávní povahy, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž bylo napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř., není v rámci tohoto dovolacího důvodu možné, poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních. Posouzení správnosti právních závěrů je možné posuzovat pouze na základě skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně, eventuálně soudem odvolacím, jež dovolací soud zásadně nemůže měnit. Vedle vad týkajících se právního posouzení skutku je možno vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“, jímž se rozumí zhodnocení otázky nespočívající přímo v právní kvalifikaci skutku, nýbrž v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

25. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, obviněný výslovně uplatnil v jeho druhé alternativě, která je dána tehdy, pakliže v řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2022). Obecně lze konstatovat, že pod tuto variantu se řadí případy, kdy bylo zamítnuto obviněným podané odvolání proti rozsudku nalézacího soudu postupem podle § 256 tr. ř., tj. po věcném přezkoumání odvolacím soudem podle § 254 tr. ř. s tím, že jej odvolací soud neshledal důvodným. Osobě obviněného tedy nebylo odepřeno právo na přístup k soudu druhého stupně, nýbrž tento soud, přestože v řízení o řádném opravném prostředku napadené rozhodnutí soudu prvního stupně věcně přezkoumával, podle mínění obviněného jím vytýkanou vadu řádně neodstranil.

26. Nadto Nejvyšší soud i při respektování shora uvedeného interpretuje a aplikuje podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a Listinou základních práv a svobod. Je proto povinen v rámci dovolání posoudit, zda nebyla v předchozích fázích řízení porušena základní práva obviněného, včetně jeho práva na spravedlivý proces (k tomu srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)).

V.
K meritu věci

27. Nejvyšší soud v duchu výše citované judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu zkoumal, zda dovolání obviněného T. V. splňuje kritéria jím uplatněných dovolacích důvodů, načež po prostudování připojeného spisového materiálu dospěl ke zjištění, že toliko z části jsou obviněným vznesené námitky relevantní, tedy formálně podřaditelné pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2022). Žádnou z obviněným vznesených námitek ovšem nelze ani formálně podřadit pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2022), jelikož obviněný i v rámci svého odkazu na tento dovolací důvod rozporoval správnost, úplnost a následné hodnocení provedeného dokazování, resp. správnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, a až v návaznosti na požadované změny skutkového stavu rozporuje právní posouzení skutku stran existence subjektivní stránky jím spáchaných trestných činů, což je však z hlediska charakteru tohoto dovolacího důvodu postup zcela irelevantní.

28. Na prvním místě považuje Nejvyšší soud za vhodné věnovat se námitce obviněného, podle které závěr o jeho vině soudy obou nižších stupňů založily na procesně nepoužitelném důkazu v podobě záznamu telefonických hovorů dovolatele se spoluobviněným R. M. realizovaných prostřednictvím systému vězeňského telefonu – BVfon. Podle obviněného se totiž *de facto* jedná o odposlech a záznam telefonické komunikace, u něhož nebyly splněny požadavky stanovené trestním řádem. Námitka, již obviněný zpochybnil legálnost použití tohoto důkazu pro účely trestního řízení, tedy odpovídá novelou trestního řádu zakotvenému a obviněným uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265 odst. 1 písm. g) tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2022).

29. Z hlediska ústavního pořádku je zapotřebí podotknout, že ochranu tajemství zpráv podávaných telefonem je možné prolomit jen v případech a způsobem stanoveným zákonem. Zákonná úprava zásahu do tohoto práva musí být formulována tak, aby nebyla popřením tohoto základního lidského práva, čemuž musí odpovídat i její interpretace. Pro účely trestního řízení umožňuje trestní řád provádět odposlech komunikace bez souhlasu majitele či oprávněného uživatele telefonní stanice jen v trestním řízení vedeném pro zvláště závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný trestný čin, k jehož stíhání Českou republiku zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, a to pouze tehdy, lze-li důvodně předpokládat, že jím budou sděleny významné skutečnosti pro trestní řízení. Soudní příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu musí být podle téhož zákonného ustanovení písemný a odůvodněný. Z toho vyplývá, že příkaz musí být vydán ve vztahu k určité osobě, proti níž se již trestní stíhání pro uvedené trestné činy vede, nebo vůči níž je důvodné podezření, že se takových trestných činů dopustila. Je-li řízení vedeno pouze na základě důvodného podezření, musí být v odůvodnění soudního příkazu vyloženo, o jaké indicie se takový závěr opírá a jaké skutečnosti významné pro trestní řízení mají být tímto postupem zjištěny. Daný příkaz tak může být vydán jen v řádně zahájeném trestním řízení pro zákonem kvalifikovanou trestnou činnost a musí být podložen relevantními indiciemi, z nichž lze dovodit důvodné podezření ze spáchání takového trestného činu. Tato omezení jsou trestním řádem zakotvena jakožto pojistka za účelem znemožnění zneužití tohoto institutu veřejnou mocí s ohledem na skutečnost, že odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu dochází k citelnému

zásahu do ústavních práv odposlouchávaných osob, přičemž se tak děje bez jejich vědomí a tento úkon je činěn s cílem získat důkaz pro účely trestního řízení.

30. V daném případě je ovšem zároveň ve shodě s nalézacím soudem, jakožto i s jím poukazovaným rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. [11 Tdo 1166/2020](#), třeba zdůraznit, že poměry osob ve výkonu trestu odnětí svobody jsou upraveny speciálním zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu odnětí svobody“), přičemž daná problematika je pak provedena vyhláškou č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o řádu výkonu trestu odnětí svobody“).

31. Nejvyšší soud tak jen ve stručnosti konstatuje, že podle § 18 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody má odsouzený právo na použití telefonu ke kontaktu s osobou blízkou v době vymezené vnitřním řádem věznic; při tom může použít pouze telefon určený pro tento účel věznicí. Toto právo odsouzeného lze omezit pouze v odůvodněných případech, zejména je-li to nutné k ochraně bezpečnosti nebo práv jiných osob. Podle téhož ustanovení v zájmu nápravy odsouzeného nebo z jiného závažného důvodu lze odsouzenému povolit použití telefonu ke kontaktu s jinou osobou, než jsou osoby uvedené v odstavcích 1 a 2. Podle odst. 5 téhož ustanovení je pak v případech, kdy nejde o telefonáty s osobou uvedenou v § 17 odst. 3 nebo § 61 odst. 9 (pozn. nejde o případy vztahující se k posuzované věci), Vězeňská služba oprávněna se seznamovat formou odposlechu s telefonáty uvedenými v odstavcích 1 a 3 a pořizovat jejich záznam.

32. Podle § 27 odst. 1, 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody po dobu výkonu trestu jsou odsouzení povinni podrobit se omezením některých práv a svobod, jejichž výkon by byl v rozporu s účelem výkonu trestu nebo která nemohou být vzhledem k výkonu trestu uplatněna. Z důvodů uvedených v odstavci 1 jsou omezena práva a svobody na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, svobodu pohybu a pobytu, zachování listovního tajemství a tajemství jiných písemností, záznamů a zpráv a právo svobodné volby povolání.

33. Podle § 25 odst. 1 vyhlášky o řádu výkonu trestu odnětí svobody je oprávnění Vězeňské služby seznamovat se s obsahem telefonátů vězňených osob realizováno zpravidla kontrolou záznamu telefonátů na záznamovém médiu, výjimečně přímým odposlechem ředitelem věznic pověřeným zaměstnancem Vězeňské služby. Pakliže obsah telefonátu zakládá podezření, že je připravován nebo páčán trestný čin, Vězeňská služba předá záznam telefonátu orgánu činnému v trestním řízení, v případě přímého odposlechu hovor přeruší a událost oznámí. Podle odst. 4 citovaného ustanovení přitom platí, že se veškeré telefonáty odsouzeného evidují.

34. Umožňuje-li trestní právo realizaci veřejného zájmu na zajištění řádného výkonu trestu odnětí svobody a naplnění jeho účelu pomocí nástrojů omezujících soukromí jednotlivce, kteréžto nejsou upraveny v trestním řádu, pak jejich použití musí rovněž dbát na dodržení zákonných podmínek a respektovat ústavněprávní limity, jelikož tento postup zasahuje do základních práv a svobod jednotlivce. V nyní posuzované věci je tedy nutno s ohledem na požadavek respektování práva na soukromí osob zkoumat, zda nebyly postupem příslušníků Vězeňské služby překročeny zákonem o výkonu trestu odnětí svobody vymezené podmínky monitorování telefonických hovorů odsouzených nacházejících se ve výkonu trestu. Současně je však nutno brát v úvahu i princip proporcionality, tj. v daném případě vyváženost

mezi závažností konkrétního zásahu do soukromí a závažností trestné činnosti, která má být v posuzované věci prokazována pořízenými záznamy. Pokud by tedy v rámci monitorování telefonické komunikace ve věznici byly pořízeny záznamy, jimiž by mělo být prokazováno spáchání bagatelního trestného činu, pro který trestní řád neumožňuje nařízení odposlechu a záznamu telefonické komunikace, pak by byl z hlediska proporcionality zřejmě problematický závěr o procesní použitelnosti těchto záznamů jako důkazu v řízení o onom bagatelním trestném činu, jelikož by tímto postupem mohlo dojít k faktickému obejití právní úpravy obsažené v trestním řádu. Ani v případě monitorování telefonické komunikace osob ve výkonu trestu odnětí svobody totiž zcela nezaniká právo dotčených osob na respektování tajemství zpráv podávaných telefonem ve smyslu čl. 13 Listiny základních práv a svobod. V každém konkrétním případě je tudíž nutno vyvažovat toto právo na jedné straně a veřejný zájem na straně druhé.

č. 25

35. V nyní řešeném případě přitom z výše uvedeného vyplývá, že podle § 18 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody nejde-li o telefonáty s osobou uvedenou v § 17 odst. 3 nebo § 61 odst. 9 citovaného zákona (tj. s obhájcem, s advokátem, který odsouzeného zastupuje v jiné věci, se státními orgány České republiky nebo s diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem cizího státu, s mezinárodní organizací, která podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv, a dále se zaměstnancem obce s rozšířenou působností zařazeným do obecního úřadu pověřeného zajišťováním sociálněprávní ochrany dětí), je Vězeňská služba oprávněna se seznamovat formou odposlechu s telefonáty odsouzených s osobami blízkými, případně jinými osobami a pořizovat jejich záznam. O tomto oprávnění Vězeňské služby jsou přitom odsouzení v rámci rutinního postupu (poučení při nástupu výkonu trestu odnětí svobody) seznamováni, tzn. že i v případě uskutečnění telefonních hovorů na věznici schválená čísla jsou srozuměni s tím, že jejich hovory mohou být odposlouchávány a mohou z nich být pořizovány záznamy. V této souvislosti je vhodné dodat (a to i s ohledem na konstantní judikaturu Ústavního soudu – srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 1. 2015, sp. zn. [I. ÚS 3688/14](#), uveřejněné pod č. 3/2015 Sb. nál. a usn. Ústavního soudu), že v rámci výkonu trestu odnětí svobody jsou některá základní práva odsouzených omezena, ovšem je tomu tak na základě zákona o výkonu trestu odnětí svobody, a to mimo jiné v jeho ustanovení § 18, které stanoví, za jakých podmínek mohou vězni používat telefon, a určuje, která telefonická komunikace může být správou věznice monitorována a která nikoli. V případě monitorování telefonického provozu osob ve výkonu trestu tedy zákon o výkonu trestu nestanovuje obdobně přísné podmínky pro jeho realizaci jako je tomu u odposlechu a záznamu telefonického provozu podle trestního řádu, jelikož se nejedná o odposlech bez vědomí uživatele telefonické stanice, přičemž je tento zásah do tajemství zpráv podávaných telefonem ve smyslu čl. 13 Listiny základních práv a svobod zákonem stanoven jakožto nezbytný pro zabezpečení naplnění účelu trestu odnětí svobody a potažmo ochrany společnosti v širším smyslu.

36. V dané věci byly tedy zákonným způsobem pořízeny záznamy monitorovaných hovorů ze systému vězeňského telefonu – BVfon, přičemž je třeba vzít v tomto ohledu v potaz, že monitorování a záznam telefonické komunikace bylo realizováno před zajištěním zásilky obsahující drogy a zahájením úkonů trestního řízení. S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že postup Vězeňské služby podle § 18 odst. 5 zákona o výkonu trestu odnětí svobody nelze považovat za případné obcházení ustanovení § 88 tr. ř., a tedy za postup nepřiměřený či nepřípustný, jelikož tento postup nebyl iniciován v rámci prověřování

podezření na páchaní trestné činnosti, a to jakožto alternativa odposlechu podle trestního řádu v situaci, kdy by zřejmě nebylo možno k povolení takového odposlechu přistoupit.

37. Předmětné záznamy si od Vězeňské služby následně vyžádal policejní orgán v návaznosti na identifikaci osoby obviněného T. V. jakožto odesilatele zásilky a zjištění, že s tímto odesilatelem telefonicky komunikoval spoluobviněný R. M., jenž telefonní číslo dovolatele nahlásil pod falešným jménem jakožto telefonní číslo své partnerky, a to za účelem utajení jejich komunikace a umožnění častějšího telefonického kontaktu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody. Orgány činné v trestním řízení tedy měly v době vyžádání záznamů monitorované telefonické komunikace osoby vykonávající trest odnětí svobody nejen důvodné podezření na pašování drog do věznice a snahu o podstatné ztížení výkonu soudem uloženého trestu, nýbrž i na zapojení obviněného T. V. a spoluobviněného R. M. do této činnosti. Proto lze podle dovolacího soudu v dané věci dovodit, že doposud získané poznatky by z hlediska materiálního odůvodňovaly podání návrhu na vydání příkazů k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, avšak tento již nebylo vhodné realizovat zejména s ohledem na charakter páchané trestné činnosti, jakožto i skutečnost, že pachatelé si museli být vědomi prozrazení jejich trestné činnosti v důsledku zachycení zásilky a nalezení drog. Zároveň ovšem bylo možné důvodně předpokládat, že ze záznamů telefonických hovorů realizovaných v minulosti, konkrétně v období před zajištěním zásilky obsahující drogy, Vězeňskou službou na základě zákona o výkonu trestu odnětí svobody a vyhlášky o řádu výkonu trestu odnětí svobody, budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a sledovaného účelu nepůjde dosáhnout jinak nebo bude jeho dosažení podstatně ztíženo.

38. Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku přitom z hlediska splnění podmínek pro vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 1 věty první tr. ř. naplňuje jeho alternativní podmínku, podle které lze přistoupit k vydání takového příkazu, pokud je vedeno trestní řízení pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva. V případě trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku je takovou mezinárodní smlouvou předně Jednotná úmluva o omamných látkách (vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 27. 4. 1965, č. 47/1965, ve znění sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 458/1991 Sb.), dále Úmluva o psychotropních látkách (vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 21. 4. 1989, č. 62/1989 Sb.) a konečně Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb.). Tyto vyhlášené mezinárodní smlouvy Českou republiku, jakožto smluvní stranu, zavazují ke stíhání právě takové trestné činnosti, již se obviněný v projednávané věci dopustil [srov. článek 3 odst. 1 písm. a) bod 1 Úmluvy proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, článek 8 odst. 1 ve spojení s článkem 22 Úmluvy o psychotropních látkách a článek 36 odst. 1 písm. a) Jednotné úmluvy o omamných látkách]. Jinými slovy vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 1 tr. ř. by bylo v daném případě nejen odůvodněné, ale i přípustné v případě vedení trestního řízení pro přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku.

39. V nyní posuzované trestní věci tedy neodporuje použití záznamů z monitorovaného telefonického provozu ve věznici ani zásadě proporcionality, neboť monitorování telefonické

komunikace probíhalo v souladu se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody u hovorů realizovaných osobou ve výkonu trestu odnětí svobody (u níž je míra chráněného soukromí podstatně nižší než u osob, které nebyly zákonem v návaznosti na pravomocné rozhodnutí soudu na svých právech nikterak omezeny), přičemž záznam této komunikace byl následně orgány činnými v trestním řízení vyžádán za účelem získání poznatků důležitých pro prokázání trestného jednání, které nelze označit za bagatelní a pro které i trestní řád připouští pro účely trestního řízení nařízení odposlechu a záznamu telefonické komunikace. Podle dovolacího soudu přitom není možno ani konstatovat, že by šlo o zcela ojedinělý a klíčový důkaz, bez něhož by orgány činné v trestním řízení neměly žádné poznatky o jakékoliv trestné činnosti obviněného. Z důkazů, které měly orgány činné v trestním řízení k dispozici ještě před samotným vyžádáním zákonným způsobem dříve pořízených záznamů telefonické komunikace od Vězeňské služby, bylo naopak zřejmé, z jaké trestné činnosti byl obviněný T. V. a spoluobviněný R. M. podezírán a jakým konkrétním jednáním se na ní měli podílet.

č. 25

40. Pokud tedy orgány Vězeňské služby namítaný odposlech telefonické komunikace uskutečnily, následně zajistily zakázanou psychotropní látku ukrytou v poštovní zásilce a záznam telefonního hovoru předaly policejnímu orgánu, byly plně respektovány jak základní zásady trestního řízení stanovené v § 2 tr. ř., tak postuláty ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces. Soudy obou stupňů proto za situace, kdy přistoupily k přehrání záznamů předmětné telefonické komunikace v rámci hlavního líčení, nepochybně opřely své skutkové závěry o procesně relevantní a použitelné důkazy. Z tohoto pohledu je tak třeba námitky obviněného považovat za nedůvodné, neboť postupem nižších soudů nedošlo k obviněným namítanému porušení práva na zákonné trestní stíhání a práva na ochranu soukromí garantovaného čl. 8 odst. 2, čl. 10 a čl. 13 Listiny základních práv a svobod.

41. Nejvyšší soud se přitom neztotožnil s tvrzením obviněného, že na daný případ lze aplikovat závěry učiněné Ústavním soudem v jeho rozhodnutí ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. [I. ÚS 3038/07](#), v němž tento soud ve vztahu k odposlechům prováděným zpravodajskými službami konstatoval, že zpravodajské odposlechy nedosahují garančních kvalit, které vyžaduje trestní řád, a proto jich nelze použít jako důkazu v trestním řízení. V poukazovaném případě totiž byla řešena pouze otázka zákonnosti použití zpravodajských odposlechů, a to za situace, kdy docházelo k tajnému sledování telefonických hovorů a shromažďování takových informací veřejnou mocí, které v daném případě představovalo široký a velmi vážný zásah do základních práv sledované osoby, přičemž soud neměl možnost si ověřit, proč a jak tyto „důkazy“ vznikly a zda jsou věrohodné. V nyní projednávaném případě bylo naopak monitorování telefonních hovorů realizováno u osoby omezené na jejích právech a svobodách v důsledku výkonu řádně uloženého trestu odnětí svobody, přičemž s monitorováním telefonických hovorů byla sledovaná osoba předem srozuměna. Za klíčovou je přitom třeba považovat skutečnost, že v případech, jež byly řešeny v obviněným odkazovaném nálezu Ústavního soudu, jde o podstatně závažnější zásah do soukromí než v nyní posuzované věci, pročež bylo nutno pečlivě zvažovat otázku proporcionality tohoto zásahu.

42. Dále Nejvyšší soud konstatuje, že nelze akceptovat tvrzení dovolatele, podle kterého nelze záznamu telefonického provozu pořízeného v rámci monitorování hovorů vězňů použít proti jeho osobě, jelikož nebyl poučen o skutečnosti, že předmětné hovory byly monitorovány, a nebyl ani osobou, jejíž práva by byla omezena v důsledku výkonu trestu. Na zákonnost daného důkazu nemá toto tvrzení žádného vlivu, jelikož kritéria nezbytná pro realizaci

monitorování hovorů osob ve výkonu trestu odnětí svobody se – obdobně jako v případě odposlechů realizovaných podle trestního řádu – vztahují pouze ke konkrétní osobě, jejíž telefonická komunikace je monitorována a zaznamenávána, nikoli ke všem telefonním stanicím účastnícím se této komunikace (s výjimkou zákonem o výkonu trestu definovaných podmínek nepřipustnosti monitorování telefonické komunikace, kterou je např. komunikace s obhájcem obviněného apod.). Ani z hlediska přiměřenosti užití záznamu telefonické komunikace nelze s ohledem na výše uvedené skutečnosti k této námitce jakkoli přihlížet, a to zejména s ohledem na charakter trestné činnosti obviněného. Rovněž pouhá absence poučení osoby obviněného o realizovaném monitorování telefonické komunikace není s ohledem na výše uvedené a úmyslné páchaní trestné činnosti v místě výkonu trestu podle Nejvyššího soudu způsobilá učinit zásah do dovolatelova práva zakotveného v čl. 13 Listiny základních práv a svobod nepřiměřeným. V této souvislosti je namístě zdůraznit, že podle skutkových zjištění nižších soudů a vlastní výpovědi obviněného byl tento plně srozuměn se skutečností, že jeho hovor se spoluobviněným R. M. může být monitorován Vězeňskou službou, jelikož právě v důsledku této skutečnosti oba jmenovaní realizovali předmětnou domluvu stran zaslání balíku konspirativním způsobem, a to za použití vlastních kódových označení pro drogy a náznaků, jejichž prostřednictvím se pokoušeli o zatajení účelu jejich vzájemné konverzace.

43. Nejvyšší soud nad rámec výše uvedeného rovněž připomíná, že shora rozvedené námitky stran zákonnosti a procesní použitelnosti záznamů hovorů obviněného zajištěných Vězeňskou službou tento uplatnil již v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně a rovněž v rámci své obhajoby v řízení před soudem prvního stupně. Soud prvního stupně se přitom těmito výhradami podrobně zabýval a zcela přesvědčivě se s nimi vypořádal v bodech 13. a 14. odůvodnění svého rozsudku, což umožnilo odvolacímu soudu, jenž jeho argumentaci v plném rozsahu přisvědčil, aby na jeho odůvodnění odkázal v bodě 37. odůvodnění svého usnesení. Ani Nejvyšší soud přitom nemá, co by v tomto směru mohl oběma soudům nižších instancí vytknout a s jejich závěry o tom, že předmětné důkazy byly opatřeny zákonným způsobem, se plně ztotožňuje.

44. Obviněný T. V. své dovolání staví rovněž na námitce, kterou brojí proti zamítnutí návrhu na provedení důkazu výpovědí svědků M. C. a V. G. nalézacím soudem. K obviněným opětovně vznesené dovolací námitce brojící proti neprovedení důkazu výpovědí těchto svědků Nejvyšší soud předně připomíná, že Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 18. 11. 2014, sp. zn. [III. ÚS 177/04](#), jasně vymezil zobecňující podmínky, za jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení postulátů spravedlivého procesu. V tomto kontextu přitom vymezil tři skupiny případů, kdy se jako první vyčleňují případy tzv. opomenutých důkazů. Jedním z nich je pak procesní situace, v níž bylo stranami navrženo provedení konkrétního důkazu, přičemž návrh na toto provedení byl soudem bez věcně adekvátního odůvodnění zamítnut, eventuálně zcela opomenut, což znamená, že ve vlastních rozhodovacích důvodech o něm ve vztahu k jeho zamítnutí nebyla zmínka buď žádná či toliko okrajová a obecná neodpovídající povaze a závažnosti věci. Výše uvedené závěry lze přitom vztáhnout též s účinností od 1. 1. 2022 k nově definovanému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., v jehož rámci lze namítat, že ve vztahu k rozhodným skutkovým zjištěním, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy.

45. Nejvyšší soud však v nyní posuzované věci, tj. ve vztahu k rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. 3 T 115/2020, neshledal existenci dovolatelem tvrzených podmínek vymezených v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ani v ustálené judikatuře Ústavního soudu. Soud prvního stupně totiž předmětné důkazní návrhy obviněného řádně posoudil a rozhodl o nich tak, že je v rámci hlavního líčení konaného dne 18. 5. 2021 jako nadbytečné podle § 216 odst. 1 tr. ř. zamítl, načež toto své rozhodnutí řádně odůvodnil (viz bod 10. odůvodnění rozsudku okresního soudu). Logickým a přesvědčivým způsobem přitom vysvětlil, z jakých důvodů považoval předmětný návrh obhajoby na výslech jmenovaných svědků za nadbytečný, tzn. že obhajobou vznesený návrh učinil předmětem svých úvah. Konkrétně a obsáhle rekapituloval obsah výpovědí těchto svědků z přípravného řízení, přičemž tyto výpovědi posoudil i ve vztahu k ostatním provedeným důkazům. V návaznosti na své posouzení pak okresní soud na základě svých logicky odůvodněných úvah shledal obviněným navržené důkazy výslechem svědků M. C. a V. G. z hlediska objasnění skutkového stavu v dané věci nadbytečnými. Následně se touto námitkou obviněného zabýval též odvolací soud (viz body 34. až 36. odůvodnění usnesení krajského soudu), načež dospěl k závěru, že již okresní soud řádně vyložil, z jakých důvodů nepovažoval za nezbytné doplňovat dokazování o důkazy výslechem osob, které nebyly pro jeho rozhodnutí nezbytné. Návrh na provedení svědeckou výpovědi osoby V. G. mladšího (o němž obviněný zřejmě hovoří v dovolání, v němž označil pouze „určitou osobu s příjmením G.“, která měla odeslat zásilku z XY), pak v nalézacím řízení nebyl obviněným vůbec učiněn, protože se nemůže jednat o důkaz nedůvodně neprovedený, nehledě na skutečnost, že se s ohledem na obsah provedených důkazů zcela zjevně nejednalo o důkaz podstatný.

46. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že se ve vztahu k obhajobou obviněného navrhovaným důkazům v daném případě nejedná o důkazy opomenuté, jelikož se důvodností a potřebností jejich provedení za účelem náležitého objasnění skutkového stavu řádně zabýval soud prvního stupně, který je shledal nadbytečnými a jako takové je podle § 216 odst. 1 tr. ř. zamítl, přičemž toto své rozhodnutí náležitě a přesvědčivě odůvodnil. Za této situace tak nelze souhlasit s námitkou dovolatele stran podstatné vady spočívající v nedůvodném neprovedení důkazů v podobě výpovědi jmenovaných svědků a z toho plynoucí neúplnosti provedeného dokazování. Respektování zásad spravedlivého procesu je dáno tím, že účastníku řízení musí být dána nejen možnost vyjádřit se k provedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod), ale též označit a navrhnout důkazy, jejichž provedení považuje za potřebné k prokázání svých tvrzení. Naproti tomu však soud není povinen každému takovému návrhu vyhovět, a pakliže tak učiní, je ve svém rozhodnutí povinen vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl. Právu obviněného navrhnout důkazy totiž odpovídá povinnost soudu o důkazních návrzích rozhodnout a odůvodnit své případné zamítavé stanovisko na doplnění dokazování, což nalézací soud v dané věci také řádně učinil (k tomu srov. nález Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2001, sp. zn. [IV. ÚS 463/2000](#), a usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 11. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 889/09](#)).

47. Z pohledu dovolání za relevantní nelze považovat výhradu dovolatele stran nedostatečně zjištěného skutkového stavu, tedy že nižší soudy hodnotily provedené důkazy v jeho neprospěch a nepostupovaly v souladu se zásadou presumpce neviny, resp. v souladu se zásadou *in dubio pro reo*. Tato námitka totiž rovněž směřuje výlučně do skutkových zjištění učiněných nižšími soudy, potažmo proti způsobu hodnocení provedených důkazů. Obviněný tuto svoji námitku opírá především o své tvrzení stran nutnosti vyloučení klíčového důkazu

spočívajícího v záznamu telefonické komunikace realizované Vězeňskou službou, zároveň však namítá, že nalézací soud tento důkaz stejně jako zbylé důkazy nesprávně hodnotil, jelikož se přiklonil k jednomu z možných způsobů jejich výkladu. Takto formulovanou argumentaci přitom nelze považovat za námitky, podle kterých rozhodná skutková zjištění, jež jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů. Pravidlo „*in dubio pro reo*“ přitom vyplývá ze zásady presumpce nevinoty zakotvené v čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, jakož i v § 2 odst. 2 tr. ř. a má tedy vztah pouze ke zjištění skutkového stavu věci na základě provedeného dokazování, a to bez důvodných pochybností (§ 2 odst. 5 tr. ř.), kdy platí zásada „v pochybnostech ve prospěch obviněného“. Namítané porušení tohoto pravidla procesního charakteru se tedy týká jen způsobu hodnocení provedených důkazů a samo o sobě není způsobitelné naplnit obviněným zvolený (avšak ani žádný jiný) dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř.

48. Námitka porušení zásady *in dubio pro reo* může být relevantní pouze v případě, je-li s touto námitkou spojeno tvrzení, že skutková zjištění soudů nižších stupňů nemají vůbec žádnou obsahovou vazbu na provedené důkazy, nebo pokud tato zjištění při žádném z logických způsobů jejich hodnocení nevyplývají z provedených důkazů, nebo jsou dokonce pravým opakem obsahu důkazů, na jejichž podkladě byla učiněna apod. V průběhu dokazování či hodnocení důkazů by tedy musel nastat takový exces, který odporuje zejména pravidlům zakotveným v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Tento extrémní (resp. zjevný) nesoulad však nelze sledovat pouze v tom, že obviněný není spokojen s důkazní situací a s jejím vyhodnocením, když mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními je patrná logická návaznost (srov. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. [III. ÚS 84/94](#), sp. zn. [III. ÚS 166/95](#), sp. zn. [II. ÚS 182/02](#), sp. zn. [IV. ÚS 570/03](#), a další). Takový rozpor představuje též situace, kdy důkaz, resp. informace v něm obsažená, není získán co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazování procesně přípustným způsobem, a tudíž musí být soudem *a limine* vyloučen z předmětu úvah směřujících ke zjištění skutkového základu věci (srov. rozhodnutí Ústavního soudu, sp. zn. [IV. ÚS 135/99](#), sp. zn. [I. ÚS 129/2000](#), sp. zn. [III. ÚS 190/01](#), sp. zn. [II. ÚS 291/2000](#), a další). Při respektování výše uvedených obecných předpokladů je však s ohledem na stav a výsledky provedeného dokazování zřejmé, že v nyní posuzované věci se o žádný z výše naznačených případů tzv. extrémního (resp. zjevného) nesouladu nejedná.

49. Ohledně obviněným rozporovaných skutkových zjištění vztahujících k jeho jednání je možno poukázat na logické a náležité hodnocení provedených důkazů ze strany soudu prvního stupně, který na základě řádně provedených důkazů vymezil přesně definovaný, ucelený, souvislý a logicky provázaný řetězec okolností, jež vedly k závěru, že obviněný T. V. byl prokazatelně instruován spoluobviněným R. M., aby realizoval zásilku obsahující psychotropní látku, a to včetně konkrétního způsobu, jak tuto látku dopravit do věznice. Mimo odborného vyjádření z oboru daktyloskopie a videozáznamu z příslušné pobočky České pošty prokazujícího, že balík odeslal právě obviněný T. V., se jedná především o odposlech telekomunikačního provozu a záznam hovorů pořízený Vězeňskou službou ve Věznici XY v období od 24. 11. 2019 do 10. 12. 2019, jež byly uskutečněny mezi dovolatelem a spoluobviněným R. M., z nichž je patrná jejich domluva na realizaci zásilky obsahující psychotropní látku do Věznice XY, v níž spoluobviněný R. M. vykonával trest odnětí svobody, včetně toho, kdy tento spoluobviněný u dovolatele objednával věci označené jako „zapalovače“ a „dvoje knoflíky“. Na základě záznamu těchto hovorů bylo potvrzeno zapojení osoby dovolatele do trestné činnosti, jejíž spáchání bylo zjištěno v rámci nálezu drog v zásilce

směřující do věznice, na níž byl podle jejich předchozí domluvy jako adresát uveden M. K. a jako odesílatel M. C. V tomto směru oba nižší soudy rovněž logicky zdůvodnily, z jakého důvodu vyhodnotily jako účelovou, vedenou snahou se vyvinutí výpověď dovolatele a spoluobviněného R. M., podle které se konspirativně vedená domluva týkala zaslání telefonů či SIM karet (nikoli návykových látek). Ani jeden z těchto předmětů totiž nebyl v daném balíku při jeho doručení do věznice zajištěn, byť dovolatel jakožto odesílatel balíku stran konspirativně označovaných předmětů spoluobviněnému R. M. potvrdil, že je má k dispozici a že je do balíku přidá, k čemuž mu byly od spoluobviněného poskytnuty rovněž odpovídající finanční prostředky. Přidání konspirativně označených předmětů pak dovolatel spoluobviněnému potvrdil rovněž po odeslání zásilky, přičemž v zásilce byly nalezeny pouze drogy, nikoli prostředky umožňující telefonickou komunikaci. O skutkovém stavu tak, jak byl zjištěn oběma nižšími soudy, tedy nemohou být jakékoli důvodné pochybnosti.

č. 25

50. Nejvyšší soud ve shodě s odvolacím soudem shledal, že v posuzované věci nalézací soud postupoval při hodnocení zákonným způsobem opatřených důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř., tzn. že je hodnotil podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu, a učinil skutková zjištění, která lze zcela akceptovat. Z odůvodnění rozsudku nalézacího soudu vyplývá, že se přesvědčivě vypořádal s obhajobou obviněného, vyložil, jakými úvahami se přitom řídil a z jakých důvodů neuvěřil jeho tvrzením. Okresní soud jasně rozvedl, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakým způsobem postupoval při jejich hodnocení. V tomto ohledu je rozhodnutí okresního soudu pečlivě, srozumitelně a logicky odůvodněno, a to způsobem plně odpovídajícím požadavkům ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř., popř. § 134 odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud rovněž konstatuje, že postupem nalézacího soudu nebyly porušeny ani žádné zásady související se spravedlivým procesem, jak je zakotven v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod či čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, ani jeho rozhodnutím nedošlo k porušení principu presumpce nevinoty ve smyslu čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a z něj vyplývající zásady *in dubio pro reo*, kterak je obviněným namítáno.

51. Ve vztahu k obviněným uplatněnému důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2022) Nejvyšší soud s odkazem na výše uvedené rekapituluje, že obsahem tohoto dovolacího důvodu nemohou být – s ohledem na jeho hmotněprávní povahu – námitky obviněného, jimiž napadá soudy učiněná skutková zjištění a brojí proti rozsahu dokazování, hodnocení důkazů a vůbec vůči postupu soudů v důkazním řízení a uplatňuje tak námitky, které nejsou způsobilé založit přezkumnou povinnost dovolacího soudu. Obviněný přitom v námitce, kteroužto podřadil pod tento dovolací důvod, znovu rozebírá celkovou důkazní situaci, nabízí své vlastní hodnocení provedených důkazů (konkrétně tvrdí, že z provedeného dokazování nelze učinit závěr, že to byl právě on, kdo do balíku umístil drogu a že byla určena pro spoluobviněného R. M.). Tím vším se však obviněný primárně domáhá změny skutkových zjištění obou nižších soudů a až teprve sekundárně, na podkladě této změny, usiluje o změnu právního posouzení skutku, ovšem v tom smyslu, že se trestné činnosti nedopustil. Ve vztahu k těmto námitkám obviněného tak lze poukázat na velmi podrobné dokazování a jeho zhodnocení zejména ze strany soudu prvního stupně v odůvodnění jeho rozsudku, kde se věnoval všem okolnostem, které mu umožnily učinit závěr o vině obviněného bez důvodných pochybností, a to pochopitelně též z hlediska subjektivní stránky daných přečinů. Z výše uvedeného je tedy

zřejmé, že dané námitky obviněného obsahově nenaplnují nejen deklarovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ale ani žádný jiný z důvodů dovolání, jak jsou v zákoně ve znění účinném od 1. 1. 2022 taxativně zakotveny.

52. Obviněným T. V. byl dále uplatněn rovněž dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., ve znění účinném do 1. 1. 2022, a to ve spojení s dovolacími důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř., ve znění účinném do 1. 1. 2022, a to v jeho druhé alternativně, která je dána tehdy, jestliže v řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., byl dán některý z důvodů dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř., ve znění účinném do 1. 1. 2022. Jde tedy o případy, kdy bylo zamítnuto odvolání proti rozsudku nalézacího soudu postupem podle § 256 tr. ř., tj. po věcném přezkoumání odvolacím soudem podle § 254 tr. ř. s tím, že jej odvolací soud neshledal důvodným. S ohledem na výše uvedené závěry, které Nejvyšší soud učinil ve vztahu ke zbylým dovolacím důvodům, jež obviněný T. V. ve svém dovolání uplatnil, je tak na místě konstatovat, že ani tato námitka obviněného nebyla shledána důvodnou.

53. V souvislosti s uplatněnou argumentací dovolatele je třeba zdůraznit, že obviněný T. V. veškeré své dovolací námitky fakticky uplatnil již v předchozích stádiích trestního řízení, přičemž oba soudy nižších stupňů se s nimi v rámci svých rozhodnutí řádně vypořádaly. Nalézací soud, jakož i soud odvolací se přitom v nyní posuzované věci nezpronevěřily přísnému pravidlu prokázání viny obviněného mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost, přičemž dbaly o dosažení co nejvyšší možné jistoty ohledně závěru vyplývajícího z jednotlivých důkazů. K tomu lze jen doplnit, že obecně platí, že procesní předpisy ponechávají, pokud jde o hodnocení důkazů, volnou úvahu rozhodujícímu soudu, byť volné uvážení nemůže být zcela absolutní. Naopak, ochrana skrze ústavně zaručená základní práva vztahující se k postavení obviněného v trestním řízení nepochybně tvoří rámec, který je třeba i při volném uvážení respektovat. Existují proto určité základní a podstatné zásady, které je třeba při nakládání s důkazem respektovat, což bylo oběma nižšími soudy v nyní posuzované věci řádně dodrženo (viz náleží Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2016, sp. zn. [I. ÚS 368/15](#)).

54. S ohledem na charakter námitky obviněného považuje Nejvyšší soud za vhodné připomenout mimo jiné i právní závěr obsažený v usnesení Ústavního soudu dne 4. 5. 2005, sp. zn. [II. ÚS 681/04](#), podle kterého právo na spravedlivý proces není možné vykládat tak, že garantuje úspěch v řízení či zaručuje právo na rozhodnutí, jež odpovídá představám stěžovatele (tj. obviněného). Uvedeným právem je zajišťováno „pouze“ právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se uplatní všechny zásady soudního rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy.

55. S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovoláním napadeným rozhodnutím krajského soudu ani jemu předcházejícím postupem, včetně rozhodnutí soudu prvního stupně, nedošlo k porušení zákona ve smyslu některého z obviněným uplatněných dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g), h) či m) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, ale ani žádného jiného z důvodů dovolání, jak jsou v zákoně taxativně zakotveny. Jelikož bylo dovolání obviněného T. V. z hlediska jím uplatněných dovolacích důvodů shledáno zjevně neopodstatněným, postupoval Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. a jím podané dovolání odmítl.

č. 26

Podmínkou pro uložení ochranného opatření spočívajícího v zabránění věci nebo v zabránění části majetku osobě odlišné od obžalovaného je návrh státního zástupce. Ten může být učiněn již v obžalobě (návrhu na potrestání), v průběhu hlavního líčení nebo mimo ně. Je pak nezbytné, aby soud jednal s takovou osobou od podání uvedeného návrhu jako se zúčastněnou osobou, aby jí dal poučení a umožnil uplatnění jejích práv podle § 42 odst. 1, 2 tr. ř., zejména vyjádřit se k možnému rozhodnutí o zabránění věci před jeho vydáním (viz rozhodnutí pod č. [28/2021-III](#). Sb. rozh. tr.). Není-li to možné, např. proto, že státní zástupce podal tento návrh až v závěrečné řeči, soud podle § 230 odst. 2, 3 tr. ř. vyhradí rozhodnutí o ochranném opatření veřejnému zasedání.

č. 26

Zabránění věci, Zabránění části majetku, Hlavní líčení

§ 101 tr. zákoníku, § 102a tr. zákoníku, § 230 odst. 2, 3 tr. ř.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 3. 2022, sp. zn. [1 To 62/2021](#), ECLI:CZ:VSOL:2022:1.TO.62.2021.1

Vrchní soud v Olomouci jednak zamítl odvolání obviněného L. N. proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 4. 2021, č. j. 54 T 2/2019-4619, jednak z podnětu odvolání zúčastněných osob P. N. a I. L. tento rozsudek částečně zrušil, a to ve výroku o uložení ochranného opatření zabránění části majetku zúčastněných osob, a ve zrušené části věc vrátil soudu prvního stupně.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 4. 2021, č. j. 54 T 2/2019-4619, byl obžalovaný L. N. společně s P. L. (jehož trestní stíhání bylo zastaveno z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. e/ tr. ř.) uznáni vinnými ze spáchání zvlášť závažného zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Obžalovanému L. N. byl za tento trestný čin a za sbíhající se trestný čin, za který byl odsouzen rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 6. 2013, sp. zn. 30 T 6/2011, uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání 11 let a 6 měsíců se zařazením do věznice se zvýšenou ostrahou, trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikatelské činnosti v oboru koupě, prodeje, skladování a výroby lihovin a provozování daňového skladu, jako osoba fyzická i jako statutární orgán a člen statutárního orgánu právnické osoby a jako zmocněnec či na základě jiné smlouvy o zastupování na dobu 6 let a dále trest zákazu činnosti spočívající v zákazu podnikání v oboru nákupu, prodeje a skladování paliv a maziv, včetně jejich dovozu, dále v oboru provozování čerpacích stanic s palivy a mazivy a dále v oboru obchodní činnosti v rozsahu koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, jakož i zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a člena statutárního orgánu v obchodních společnostech a družstev se stejnými obory činnosti nebo jejich zastupování na základě plné moci v trvání 8 let. Zároveň byl zrušen výrok o trestu

z rozsudku Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 30 T 6/2011, ze dne 12. 6. 2013, k němuž byl souhrnný trest ukládán. Krajský soud v Ostravě také rozhodl podle § 101 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku o uložení ochranného opatření zabrání části majetku u I. L., a to pozemku parc. č. XY, jehož součástí je stavba rodinného domu č. p. XY v katastrálním území XY, zapsaného na listu vlastnictví č. XY pro katastrální pracoviště Karviná, a o uložení stejného ochranného opatření u P. N. k pozemku parc. č. XY, jehož součástí je stavba rodinného domu č. p. XY v katastrálním území XY, zapsanému na listu vlastnictví č. XY pro katastrální pracoviště XY.

2. Proti rozsudku podal obžalovaný L. N. u hlavního líčení dne 19. 4. 2021 odvolání proti všem výrokům rozsudku. Odvolání doplnil písemným podáním ze dne 29. 4. 2021, ve kterém uvedl, že rozsudek považuje za nesprávný a nezákonný vzhledem k nesprávným skutkovým zjištěním, nesprávnému vyhodnocení důkazů a neprovedení důkazů ve prospěch obhajoby. Toto odvolání dále doplnil podáním ze dne 25. 5. 2021, ve kterém trval na své obhajobě. Tvrdil, že se nedopustil krácení daňové povinnosti ke spotřební dani z lihu ve velkém rozsahu. Nebyl podle něj proveden žádný důkaz, který by svědčil, že si objednal, převzal a platil líh nebo ho někomu dodával nebo takový líh zpracovával, příp. ho někde ukrýval. V odvolání popíral pravost CD disků s údajně zajištěným černým účetnictvím společnosti MORÁVIA-CHEM. Obžalovaný se domníval, že se jednalo o nezákonné důkazy, resp. získané nezákonným způsobem. CD disky obsažené ve spise nebyly pravými důkazy, byly vytvořeny kriminalistickým ústavem při vypracování znaleckého posudku. Dále obžalovaný napadal nesprávné vyhodnocení daňové povinnosti osob v daňovém řízení, neboť daňová povinnost svědčila jiným osobám než L. N. Ani podle důkazní situace nastíněné státním zástupcem a soudem by obžalovanému daňová povinnost nevznikla a vzniknout nemohla. Obžalovaný odkazoval na svá dřívější podání s návrhy důkazů, které soud prvního stupně před vyhlášením rozsudku zamítl. Ve druhém doplnění z 31. 1. 2022 obžalovaný žádal, aby projednávaný skutek byl hodnocen jako pokračující trestný čin vzhledem k předchozímu odsouzení za stejný daňový delikt a aby bylo jeho trestní stíhání zastaveno. Připomínal také skutečnosti důležité pro případné zmírnění uloženého trestu odnětí svobody, zejména dostatečnou výměru předchozího trestu odnětí svobody, k němuž byl ukládán souhrnný trest, podmíněné propuštění po polovině výkonu trestu a následné vedení spořádaného života. Opětovný výkon trestu odnětí svobody by tak zasáhl především jeho rodinu a manželku.

3. Rozsudek napadla odvoláním také zúčastněná osoba I. L. Obecně se domnívala, že nalézací soud nerozhodl o ochranném opatření zabrání části majetku správně. Jejím hlavním argumentem bylo, že stavba rodinného domu byla pořízena především z úvěru čerpaného od banky, a nikoliv z bezprostředního výnosu z trestné činnosti, což soud nevyhodnotil správně. V odvolání vyčítala soudu, že se podrobně nezabýval jejími argumenty, zejména důkazy o původu a výši finančních prostředků zúčastněné osoby, zejména v tom směru, v jaké míře či rozsahu byla I. L. schopna sama ze svých příjmů a příjmů rodiny hradit úvěrové splátky. V odůvodnění odvolání ze dne 21. 5. 2021 zopakovala, že nalézací soud nesprávně vyhodnotil finanční situaci rodiny L., příjmy obou manželů a jejich možnosti hradit hypoteční úvěr. Jinak by nemohl dojít k závěru, že hypoteční úvěr byl hrazen z prostředků získaných trestnou činností. Zúčastněná osoba slibovala předložit odvolacímu soudu výpočet a finanční analýzu příjmů a výdajů rodiny L.

4. V další části se zúčastněná osoba dovolávala rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 642/07](#), podle kterého každé zasahování do práva na užívání majetku musí splňovat kritérium přiměřenosti, musí existovat rozumný vztah proporcionality mezi použitými prostředky a sledovanými cíli, což v tomto případě dodrženo nebylo. Zúčastněná osoba tvrdila, že v době údajného páchání trestné činnosti řádně plnila povinnosti dlužníka, hradila hypoteční úvěr, byla zaměstnaná, měla legální zdroje příjmů, což prokazovala ve stížnosti proti rozhodnutí o zajištění nemovitosti. Zúčastněná osoba se domnívala, že nepřiměřená je v jejím případě doba, ve které mohly policejní orgány konat. Nynější rozhodnutí tedy zasahovalo do práva na pokojné užívání majetku. Dále se zúčastněná osoba bránila poškozování své pověsti, protože zajištění nemovitosti bylo zapsáno ve veřejně přístupné evidenci katastru nemovitostí a každým nahlédnutím bylo možné zjistit, že nemovitosti byly zajištěny rozhodnutím policie. Souhrnně v této části zúčastněná osoba namítala porušení základních práv uvedených v Listině základních práv a svobod v čl. 11, 36, 37, 38. Závěrem navrhovala, aby odvolací soud výrok o uložení ochranného opatření zabránil části majetku v plném rozsahu zrušil.

5. V posledním doplnění odvolání ze dne 5. 8. 2021 I. L. podrobně argumentovala k financování stavby rodinného domu. Poukazovala na to, že byla žadatelem o hypotéku a P. L. byl pouze ručitelem hypotečního úvěru. Dále připomínala, že uzavřela pojistnou smlouvu k domu. Zúčastněná osoba s manželem zúžili SJM pro přítomnost úspor zúčastněné a jejích obav, aby společný majetek v budoucnu nepřípadl podle zákona o dědickém podílu dětem P. L. z předchozích vztahů. Zpochybňovala pojištění domu na částku uvedenou v rozsudku, protože banka dům ocenila výrazně níže, jako celkovou nákladovou pořizovací cenu domu, od které se odvíjela výše poskytnutého úvěru. Tomu musela odpovídat výše vlastních prostředků, které musela mít k dispozici. Finanční prostředky našetřené zúčastněnou osobou vkládal P. L. na účet manželky, když byla na mateřské dovolené a věnovala čas péči o dítě. V odvolání upozorňovala na skutečnost, že první úvěr byl uhrazen 15. 10. 2016. Zúčastněná osoba požádala o nový úvěr, který byl zčásti použit na úhradu staršího úvěru a zbytek úvěrové částky byl poskytnut zúčastněné osobě. Připomínala výši částky, kterou zaplatila na hypotečním úvěru od července 2008 do října 2016. Rodina L. měla za uvedené období výrazně vyšší příjmy, ze kterých byla schopna platit i ostatní výdaje.

6. Třetím podaným opravným prostředkem bylo odvolání zúčastněné osoby P. N. ze dne 29. 4. 2021. Výrok o zabránění části majetku považovala za nezákonný a nesprávný, vycházel z nesprávných skutkových zjištění týkajících se její osoby a nabytí jejího majetku. I tato zúčastněná osoba argumentovala tím, že zabrané nemovitosti nebyly financovány z výnosu údajné trestné činnosti obžalovaných, příp. kohokoliv jiného. Podle vlastního přesvědčení vyčerpávajícím způsobem doložila, jak nabyla nemovitosti a jak je financovala. Naopak hodnocení nalézacího soudu považovala za vytržené z kontextu, bez opory v civilním hmotném právu a spekulativní. Nalézací soud nijak věrohodně nevysvětlil, na základě jakých důkazů k nim dospěl. V závěru odvolání zúčastněná osoba navrhla, aby odvolací soud napadený výrok zrušil, nově rozhodl o zrušení zajištění nemovitých věcí a uložil katastrálnímu úřadu výmaz poznámky o zajištění věcí.

7. Věc byla předložena Vrchnímu soudu v Olomouci jako odvolacímu soudu podle § 252 tr. ř. Odvolání obžalovaného N. bylo podáno proti výrokům, které se ho přímo dotýkaly [§ 246 odst. 1 písm. b) tr. ř.], odvolání zúčastněných osob P. N. a I. L. byla podána proti nesprávnosti

výroku o zabránění části majetku [§ 246 odst. 1 písm. c) tr. ř.]. Odvolání obžalovaného L. N. a zúčastněné osoby P. N. bylo podáno včas, ve lhůtě podle § 248 odst. 1 tr. ř. V případě zúčastněné osoby I. L. bylo odvolání podáno 13. 5. 2021. Zmocněnkyni zúčastněné osoby Mgr. Romaně Mrózkové byl napadený rozsudek doručen nejprve 23. 4. 2021. Zmocněnkyně upozornila dne 13. 5. 2021 krajský soud, že předchozí doručení písemného vyhotovení rozsudku považuje pouze za doručení obhájce obžalovaného P. L. a žádá o další doručení rozsudku jako zmocněnkyni. Krajský soud doručil zmocněnkyni zúčastněné osoby znovu opis rozsudku a zmocněnkyně obratem podala za zúčastněnou osobu odvolání. Vrchní soud je přesvědčen, že tato praxe krajského soudu nebyla správná. Pokud advokátka Mgr. Romana Mrózková vystupovala v trestním řízení ve dvojí roli jako obhájce obžalovaného P. L. a zmocněnkyně zúčastněné osoby I. L., zcela stačilo doručit jí opis rozsudku pouze jednou. V něm se mohla seznámit s obsahem a odůvodněním všech výroků napadeného rozsudku jako obhájce obžalovaného, stejně jako zmocněnkyně zúčastněné osoby. Od data doručení jí běžela lhůta k podání odvolání jako zástupkyni obou zmíněných osob. Vzhledem k tomu, že stejnou praxi s vyrozumíváním advokátů jako obhájců obžalovaných a zmocněnců zúčastněných osob krajský soud zvolil už od začátku řízení před soudem, takže obhájce dvakrát doručoval vyrozumění o hlavním líčení a dvakrát doručoval opis obžaloby (č. l. 4059–4060), dvakrát vyrozumíval o pokračování v hlavním líčení (č. l. 4361–4361a nebo č. l. 4541), mohlo to v advokátce vzbudit sice nesprávné, ale potvrzené očekávání, že podobným způsobem bude krajský soud postupovat i při doručování opisu rozsudku. S ohledem na to vrchní soud akceptoval odvolání podané zmocněnkyni zúčastněné osoby I. L. dne 13. 5. 2021 jako odvolání učiněné ve lhůtě podle § 248 odst. 1 tr. ř. Všechna tři odvolání splňovala podstatné náležitosti obsahu odvolání podle § 249 tr. ř. Odvolací soud neshledal podmínky pro zamítnutí nebo odmítnutí odvolání podle § 253 tr. ř.

8. Vrchní soud proto nařídil veřejné zasedání, v němž přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroku o vině a uloženém trestu obžalovanému L. N. a výroky o uložení ochranného opatření zabránění části majetku zúčastněným osobám I. L. a P. N. Odvolací soud také přezkoumal správnost postupu řízení, které napadeným výrokům předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, odvolací soud přihlížel, jen pokud měly vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání.

9. Veřejné zasedání o odvolání se konalo v nepřítomnosti zúčastněné osoby I. L. a její zmocněnkyně Mgr. Romany Mrózkové, která byla o jeho konání řádně vyrozuměna, avšak se k němu nedostavila.

10. Během veřejného zasedání obhájce obžalovaného L. N. odkázal na písemně podané odvolání. Z něho zdůraznil návrh na doplnění dokazování posudkem z oboru kybernetiky, odvětví výpočetní techniky, k otázce dat, která měla být zaznamenána na určitých nosičích se vztahem k výpovědi svědka T. B. Znalecký posudek měl ověřit autentičnost dokumentů, ze kterých vycházela konstrukce obžaloby. Z doplnění odvolání zdůraznil požadavek, aby se soud zabýval hodnocením vytýkaného protiprávního jednání ve vztahu k dřívějšímu daňovému deliktu, zda se nejednalo o pokračující trestný čin, za který již byl obžalovaný odsouzen, což by mělo vést k zastavení trestního stíhání. Zabýval se hodnocením přiměřenosti uloženého trestu, neboť považoval již vykonaný trest za dostatečný. Z dřívějšího výkonu trestu byl obžalovaný podmíněně propuštěn, od té doby vedl spořádaný život, přiložil k tomu potvrzení o pracovním hodnocení ve stávajícím zaměstnání. Dále stručně shrnul odvolání

zúčastněné osoby P. N. Poukázal na obtíže, které měla s prokazováním skutečností souvisejících s jejími příjmy a prokazováním vlastnictví majetku s časovým odstupem přibližně 10 let. Zúčastněná osoba trvala na svém vyjádření, z jaké činnosti a z jakých příjmů byly hrazeny náklady hypotéky i stavba rodinného domu. V napadeném rozsudku postrádala vyjádření, jaký měl být výnos z trestné činnosti a jaká část výnosu a jak měla být vložena do zajišťované nemovitosti nebo splátek hypotečního úvěru. Proto žádala, aby byl napadený rozsudek zrušen, bylo zrušeno zajištění nemovitých věcí a byla vymazána poznámka v evidenci katastru nemovitostí.

11. Státní zástupce u veřejného zasedání zhodnotil napadený rozsudek a provedené řízení jako adekvátní. Přijaté skutkové a právní závěry byly podle něj správné. Uložené tresty považoval za přiléhavé dané právní kvalifikaci a závažnosti projednávaných činů. Rovněž považoval za správný výrok o uložených ochranných opatřeních. Navrhl tedy, aby vrchní soud podaná odvolání zamítl jako nedůvodná.

12. V bodech 12.–19. odvolací soud vyložil a odůvodnil svůj závěr, že v řízení předcházejícím odsuzující části rozsudku týkající se obžalovaného L. N. neshledal žádné podstatné vady uvedené v § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. a že skutková zjištění učiněná krajským soudem byla jasná, podložená provedeným dokazováním a dostatečná pro projednávanou věc. Krajský soud se totiž vypořádal se všemi skutečnostmi významnými pro své rozhodnutí. Své závěry učinil na základě provedených důkazů a přesvědčivě vysvětlil, proč neprovedl důkazy, které navrhovala strana obhajoby. Nebyly proto dány ani důvody pro zrušení napadeného rozsudku uvedené v § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř.

20. V bodech 20.–22. se vrchní soud zabýval zákonností právních závěrů učiněných krajským soudem, přičemž neshledal žádné pochybení.

23. V bodech 23.–25. vrchní soud posoudil odvolací námitky obžalovaného L. N. proti výroku o trestu se závěrem, že krajský soud se s otázkou stanovení druhu a výměry trestu vypořádal odpovídajícím způsobem.

26. Po přezkoumání napadeného rozsudku ve výrocih o vině a trestu týkajících se obžalovaného L. N. vrchní soud neshledal žádné důvody pro jeho zrušení nebo změnu. Proto rozhodl podle § 256 tr. ř. o zamítnutí odvolání obžalovaného.

27. V další části se vrchní soud zabýval odvoláními zúčastněných osob I. L. a P. N. proti výrokům rozsudku o uložení ochranného opatření – zabránění části majetku zúčastněných osob. Také zde se vrchní soud zabýval správností postupu řízení, které předcházelo vyhlášení napadených výroků, a poté zkoumal zákonnost a odůvodněnost výroků o ochranných opatřeních. Při přezkumu řízení vrchní soud zjistil, že o zajištění nemovitostí ve vlastnictví I. L. a P. N. bylo rozhodnuto usneseními policejního orgánu ze dne 7. 8. 2018. Proti těmto usnesením podaly zúčastněné osoby stížnosti, které zamítl Krajský soud v Ostravě usneseními ze dne 29. 11. 2018. Na závěr vyšetřování nebyly zúčastněné osoby seznámeny s obsahem spisu. V obžalobě nebyl obsažen žádný návrh, jak má být se zajištěnými věcmi naloženo. Zúčastněné osoby P. N. a I. L. byly předvolány k hlavnímu líčení jako svědkyně. Obě odmítly k věci vypovídat s ohledem na rodinný poměr k obžalovaným L. N. a P. L. Více méně samy se vyjádřily k některým skutečnostem z jejich majetkových poměrů a vztahům k zajištěným nemovitostem. Krajský soud při vědomí zajištění nemovitostí bez jakéhokoliv návrhu

na rozhodnutí o těchto věcech vyrozumíval zmocněnce zúčastněných osob o konání hlavního líčení. První hmatatelný a věcně formulovaný návrh na zabránění věci zazněl až v závěrečné řeči státního zástupce, jak bylo patrné z protokolu o hlavním líčení ze dne 19. 4. 2021 a písemně vypracovaného závěrečného návrhu státního zástupce. Po takto vzešlém návrhu následovala z hlediska ochranných opatření pouze závěrečná řeč zmocněnců zúčastněných osob a následovalo vyhlášení napadeného rozsudku obsahující výroky o zabránění části majetku zúčastněných osob.

28. Takový postup vrchní soud nepovažoval za souladný s požadavkem na řádné objasnění věci a zajištění práv zúčastněných osob. V případě, že by se jednalo o ukládání ochranného opatření obžalovanému, může soud postupovat i bez návrhu státního zástupce (§ 230 odst. 1 tr. ř.). V projednávaném případě šlo o uložení ochranného opatření zúčastněným osobám, odlišným od obžalovaných, v takovém případě je podle vrchního soudu nutné, aby uložení ochranného opatření předcházel návrh státního zástupce. Zmíněné ustanovení § 230 odst. 3 tr. ř. umožňuje soudu po návrhu státního zástupce vyhradit si rozhodnutí o ochranném opatření k veřejnému zasedání. Ze zjištěných skutečností bylo zřejmé, že k podání návrhu na uložení ochranných opatření zúčastněným osobám došlo až v závěrečné řeči státního zástupce, po které následovaly pouze závěrečné řeči zmocněnců zúčastněných osob. V této situaci se zúčastněné osoby neměly možnost seznámit s obsahem návrhu státního zástupce, nevěděly, z jakých skutkových okolností a z jakých právních úvah vycházel státní zástupce při podání návrhu, a především neměly možnost se s tímto návrhem včas seznámit, aby se k němu mohly vyjádřit, příp. mohly navrhnout provedení důkazů k tomuto návrhu.

29. Tento podstatný nedostatek předcházejícího řízení nenahradila ani činnost krajského soudu, který do jisté míry předjímal pozdější postup, když vyrozumíval zúčastněné osoby a zmocněnce zúčastněných osob o konání hlavního líčení. Jestliže nebyl učiněn žádný návrh na uložení ochranného opatření, zúčastněné osoby nemohly ani při výsledku svědků adekvátně reagovat a nemohly navrhnout důkazy. Jestliže bylo zmocněncům umožněno přednést závěrečnou řeč po státním zástupci, nedostatky zvoleného postupu krajského soudu to nezahladilo.

30. Zjištěnou procesní vadu nebylo možné odstranit v odvolacím řízení, neboť by to znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně. Po uplatnění návrhu státního zástupce učiněného v závěrečné řeči byly zúčastněné osoby seznámeny s jeho obsahem a se skutkovým a právním základem, na kterém státní zástupce tento návrh vystavěl. Protože už v dalším řízení soud prvního stupně nebude rozhodovat o otázce viny, případně trestu, bude nadále rozhodovat ve formě veřejného zasedání. Zúčastněné osoby v něm bude třeba poučit ve smyslu § 42 odst. 1 tr. ř. Zejména jim krajský soud poskytne možnost, aby se k návrhu vyjádřily, aby mohly učinit návrhy na provedení dokazování a byly přítomny provádění dokazování. Poté provede potřebné důkazy, které se vztahují k problematice návrhu na zabránění věci. Teprve poté bude možno přistoupit k ukončení dokazování ve veřejném zasedání, k uplatnění závěrečných návrhů a k rozhodnutí o návrhu státního zástupce.

31. Vrchní soud nepřezkoumával v úplnosti zákonnost a odůvodněnost výroků o ochranném opatření. Nad rámec toho vrchní soud pouze upozorňuje, aby při případném novém rozhodnutí o ochranném opatření bylo uvedeno do souladu číselné označení ustanovení trestního zákoníku, podle kterého soud ukládá ochranné opatření a jeho název (§ 101 Zabráni

věci a § 102a Zabrání části majetku). Dále by měl krajský soud věnovat pozornost vymezení důvodů, proč ukládá ochranné opatření. V případě, že by znovu dospěl k přesvědčení o splnění podmínek pro uložení zabráni věci podle § 101 odst. 2 tr. zákoníku, měl by vymezit a v odůvodnění vysvětlit, v čem (jaké hodnotě, jaké věci) spatřoval bezprostřední výnos z trestné činnosti nebo zprostředkovaný výnos z trestné činnosti, jak se bezprostřední nebo zprostředkovaný výnos z trestné činnosti projevil v majetkové sféře P. N. a I. L., aby bylo možné konstatovat, že věc náležející zúčastněným osobám, na které pachatelé takovou věc převedli nebo které ji jinak nabyly, může být postižena výrokem o zabráni věci.

32. Podle § 3 odst. 2 tr. zákoníku se o ochranném opatření rozhoduje podle zákona účinného v době rozhodování. Od nabytí účinnosti trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. § 101 tr. zákoníku vždy obsahoval ustanovení, které sloužilo k odčerpání výnosu z trestné činnosti. Poslední znění trestního zákoníku s účinností od 1. 2. 2019 změnilo znění § 101 tr. zákoníku v souvislosti se zavedením nové legální definice pojmu nástroj a výnos z trestné činnosti. Podle § 101 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku může soud uložit zabráni věci, která je bezprostředním výnosem z trestné činnosti nebo je zprostředkovaným výnosem z trestné činnosti, pokud hodnota věci tvořící bezprostřední výnos z trestné činnosti není ve vztahu k hodnotě věci tvořící zprostředkovaný výnos z trestné činnosti zanedbatelná, a pokud taková věc náleží jiné osobě, na kterou pachatel takovou věc převedl nebo která ji jinak nabyla. Účelem uvedených ochranných opatření podle § 101 odst. 2 a násl. tr. zákoníku je zejména odčerpání výnosu z trestné činnosti.

33. Zároveň bude třeba, aby krajský soud vzal v úvahu všechny argumenty, které vznesly zúčastněné osoby po vyhlášení zrušených výroků v rámci odvolacího řízení, případně později před vyhlášením nového rozhodnutí a s těmito argumenty se v odůvodnění svého rozhodnutí náležitě vypořádal.

34. Vrchní soud proto z podnětu odvolání zúčastněných osob P. N. a I. L. částečně zrušil napadený rozsudek ve výroku o uložení ochranného opatření zabráni části majetku zúčastněných osob a ve zrušené části vrátil věc soudu prvního stupně, aby ji znovu projednal a rozhodl. Soud prvního stupně je podle § 264 odst. 1 tr. ř. vázán právními názory odvolacího soudu vyslovenými v tomto rozhodnutí a rovněž je povinen provést úkony a doplnění, které odvolací soud nařídil.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

č. 54

Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít i o sporech z nekalé soutěže.

Rozhodčí doložka

§ 2 odst. 1, 2 zákona č. 216/1994 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2023, sp. zn. [23 Cdo 476/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:23.CDO.476.2023.1

č. 54

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2022, sp. zn. 3 Cmo 35/2022, ve výrocích II a III a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Vrchní soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 10. 10. 2022, č. j. 3 Cmo 35/2022-306, výrokem pod bodem I opravil rozsudek Městského soudu v Praze (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 22. 3. 2022, č. j. 2 Cm 24/2016-272, v označení žalované v záhlaví; výrokem pod bodem II potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, ve výroku pod bodem I v tom správném znění, že rozhodčí nález Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky vydaný 26. 9. 2016 pod značkou Rsp 132/16 se zrušuje podle § 31 písm. a) zákona č. 216/1994 Sb., výrokem pod bodem III rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

2. Oba soudy rozhodovaly o žalobě, již se žalobkyně domáhala zrušení předmětného rozhodčího nálezu podle § 31 písm. b), c), f) zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění účinném do 30. 11. 2016 (dále též jen „ZRR“), opětovně poté, co jejich rozhodnutí byla zrušena rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. [23 Cdo 2563/2019](#), se závazným právním názorem, že pokud soudy obou stupňů dospěly k závěru, že nebyla uzavřena smlouva hlavní, jejíž součástí byla rozhodčí doložka, pak se opomněly zabývat tím, zda v řešené věci nedošlo k uzavření hlavní smlouvy, jejíž součástí byla rozhodčí doložka, obsažená v obchodních podmínkách, tím způsobem, že druhá strana (dodavatel), které byl určen návrh smlouvy (listina označená jako „Albertina objednávka“), návrh akceptovala tak, že podle něj plnila.

3. Soudy vyšly ze zjištění, že žalovaná předložila k průkazu svého tvrzení, že mezi účastnicemi byla uzavřena rozhodčí smlouva, listinu „Albertina objednávka“ a žalobkyně popřela pravost podpisu K. H. (jednatele žalobkyně) na této listině. Zatímco soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaná neunesla důkazní břemeno ke svému tvrzení, že podpis K. H. na předmětné listině je jeho pravým podpisem, a shledal důvodnou námitku žalobkyně, že nedošlo k uzavření rozhodčí smlouvy mezi účastnicemi a že je důvodný její návrh na zrušení rozhodčího nálezu, neboť rozhodčí smlouva je neplatná a zároveň se na věc projednávanou

u rozhodčího soudu nevztahuje a je důvod pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. b) ZRŘ, odvolací soud žalobu na zrušení rozhodčího nálezu shledal důvodnou na základě závěru, že tvrzení žalobkyně v žalobě jsou ve skutečnosti tvrzeními o nedostatku arbitrability sporu ve smyslu ustanovení § 31 písm. a) ZRŘ, které dopadá na případy, kdy spor nelze projednat v rozhodčím řízení z důvodu, že objektivně nejsou splněny podmínky pro svěřeni rozhodování o sporu rozhodcům či stálému rozhodčímu soudu. Odvolací soud při posouzení věci vzal v úvahu ustanovení § 2 ZRŘ, z něhož vyplývá, že podmínkou platného uzavření rozhodčí smlouvy je, aby se jednalo o majetkový spor již vzniklý nebo o spor, který by v budoucnu vznikl z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů účastníků. Spor ohledně nároků uplatněných v žalobě z titulu ohrožení nebo porušení práv nekalou soutěží (srov. § 2988 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „o. z.“ či „občanský zákoník“) však nevyplyvá ze závazkového vztahu účastníků, který se odvíjí od objednávky žalobkyně o využívání produktů Albertina CZ Gold Edition. Odvolací soud konstatoval, že rozhodování sporů o nárocích z titulu porušení zákonné povinnosti jednat v hospodářském styku v souladu s dobrými mravy soutěže a nezpůsobovat újmu jiným soutěžitelům a zákazníkům je svěřeno výlučně soudům a tuto jurisdikční pravomoc státu nelze delegovat soukromoprávním subjektům. Nic na tom podle odvolacího soudu nemění ani skutečnost, že tvrzené nekalosoutěžní jednání spočívá v porušení smluvních povinností. Odvolací soud se proto neztotožnil s právní kvalifikací důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu soudem prvního stupně s ohledem na žalobní tvrzení, a tedy podřazením pod zrušovací důvod podle § 31 písm. b) ZRŘ. Navíc podle odvolacího soudu závěr soudu prvního stupně nemůže obstát již proto, že soud prvního stupně neprovedl řadu důkazů, které žalovaná nabízela (včetně znaleckého zkoumání pravosti podpisu). Uvedený nedostatek však podle odvolacího soudu nemá vliv na věcnou správnost napadeného rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že soud prvního stupně svým rozhodnutím zrušil předmětný rozhodčí nález (byť z jiného důvodu), odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o zrušení rozhodčího nálezu, jen s tím, že předmětný rozhodčí nález se zrušuje podle § 31 písm. a) ZRŘ.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná (dále též „dovolatelka“) dovoláním s tím, že jej považuje za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), neboť má za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nevyřešených, a to:

a) Jsou nároky vzniklé na základě porušení zákonné povinnosti jednat v hospodářském styku v souladu s dobrými mravy soutěže a nezpůsobovat újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, tj. na základě porušení zákazu nekalé soutěže ve smyslu ustanovení § 2976 odst. 1 občanského zákoníku, nearbitrabilní *per se*?

b) Jsou nearbitrabilní nepeněžitě nároky vyplývající z porušení zákazu nekalé soutěže spočívající v nároku na omluvu a zdržení se dalšího nekalosoutěžního jednání ve smyslu ustanovení § 2988 občanského zákoníku? Respektive je vyloučena jejich majetková povaha?

c) Jestliže spor vyplývá z porušení smlouvy (obsahující zároveň rozhodčí doložku), které je však současně porušením zákazu nekalé soutěže, má automaticky přednost

jeho posouzení dle nekalosoutěžních předpisů a nebude tedy považován za spor ze smlouvy podléhající rozhodčí doložce?

5. Dovolatelka dále namítá, že oba soudy nerespektovaly závazný právní názor vyslovený ve zrušujícím rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. [23 Cdo 2563/2019](#), kterým byl dán pokyn soudům k dalšímu zjišťování skutečností o uzavření hlavní smlouvy, jejíž součástí byla rozhodčí doložka obsažená v obchodních podmínkách. Tím se odvolací soud podle dovolatelky odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu v procesní otázce vázanosti právním názorem vysloveným ve zrušujícím rozhodnutí nadřízeného soudu, jestliže odvolací soud prohlásil, že nedostatek dokazování v tomto směru nemá vliv na věcnou správnost napadeného rozhodnutí.

6. Dovolatelka má též za to, že dovolání je přípustné proto, že se odvolací soud odchýlil od analogické rozhodovací praxe dovolacího soudu ve vztahu k otázce věcného rozsahu rozhodčí doložky. Podle dovolatelky odvolací soud věc nesprávně posoudil, jestliže dospěl k závěru, že spor o nárocích uplatněných z titulu ohrožení nebo porušení práv nekalou soutěží nevyplývá z právního vztahu založeného mezi účastníky smlouvou hlavní. Dovolatelka je přesvědčena, že spor z porušení licenčních ujednání ve smlouvě je sporem, který přímo ze smlouvy vyplývá nebo přinejmenším se smlouvou souvisí. V této souvislosti poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. [25 Cdo 4840/2014](#), ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. [20 Cdo 476/2009](#), a ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. [23 Cdo 1216/2022](#)), v nichž Nejvyšší soud aproboval jako arbitrabilní spory i takové nároky, které vyplývají nejen čistě ze smluvních vztahů, ale jsou založeny zákonem. Podle dovolatelky je spor mezi účastnicemi plně arbitrabilní. Povaha sporu je podle dovolatelky majetková, když spor se týká hodnoty, která má hospodářský význam, mající dopad do majetkové sféry, jedná-li se o práva ocenitelná penězi. Pojem „majetkový spor“ ve smyslu § 2 odst. 1 ZRŘ je soudy vykládán zásadně extenzivně (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. [23 Cdo 2741/2016](#)).

7. Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že žalobu zamítne, popřípadě aby zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Zároveň navrhla, aby Nejvyšší soud přikázal věc v dalším řízení k projednání jinému senátu, neboť odvolací soud nerespektoval závazný právní názor dovolacího soudu.

8. K dovolání žalované podala žalobkyně vyjádření, v němž navrhla odmítnutí dovolání pro jeho nepřípustnost. K námitce dovolatelky, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu v tom, že nerespektoval závazný právní názor ve zrušujícím rozsudku Nejvyššího soudu, vydaným v dané věci, žalobkyně uvedla, že v původním dovolacím řízení nebyla vůbec řešena otázka arbitrability předmětného sporu, a proto při posuzování této otázky, na jejímž řešení je rozhodnutí odvolacího soudu založeno, nemohl být odvolací soud nijak vázán právním názorem Nejvyššího soudu, který se týkal řešení jiné právní otázky. Žalobkyně má dále za to, že dovolatelkou formulované obecné otázky, označené jako otázky v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešené, ohledně arbitrability sporu v závislosti na konkrétní formulaci rozhodčí doložky ve smlouvě hlavní, nejsou pro danou věc relevantní, jestliže odvolací soud dospěl k závěru, že spor o nárocích uplatněných z titulu ohrožení nebo porušení práv nekalou soutěží nevyplývá z právního vztahu dovozaného na základě listiny označené jako „Albertina objednávka“. Dovolatelka má tedy

za to, že dovolatelkou formulované otázky, jako otázky v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešené, nejsou právními otázkami, které by bylo třeba dovolacím soudem řešit, a nezakládají tak přípustnost dovolání v dané věci. Dovožuje-li dovolatelka přípustnost dovolání i z toho, že se odvolací soud odchýlil od analogické rozhodovací praxe dovolacího soudu při posouzení arbitrability, žalobkyně namítá, že dovolatelkou uváděná judikatura je zcela irelevantní k projednávané věci, když rozhodčí doložka, jak byla formulována v obchodních podmínkách, jako součásti smlouvy hlavní, nedopadá na soutěžní vztahy mezi účastnicemi.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud (jako soud dovolací podle § 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř. advokátem, zkoumal, zda dovolání obsahuje zákonné obligatorní náležitosti a zda je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

č. 54

10. Nejvyšší soud úvodem podotýká, že i když dovolatelka ohlašuje, že podává dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v celém rozsahu, z obsahu dovolání (srov. § 41 odst. 2 o. s. ř.) je zřejmé, že zpochybňuje pouze výrok o věci samé. Dovolací soud se proto nezabýval nákladovými výroky a výrokem rozsudku odvolacího soudu pod bodem I.

11. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

12. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

13. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud, který jediný je oprávněn tuto přípustnost zkoumat (srov. § 239 o. s. ř.), dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

14. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

15. Přípustnost dovolání nezakládá tvrzení dovolatelky, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu při řešení procesní otázky vázanosti právním názorem vysloveným nadřízeným soudem ve zrušujícím rozsudku. Dovolatelka v této souvislosti namítá, že odvolací soud nerespektoval závazný právní názor Nejvyššího soudu vyslovený v rozsudku ze dne 24. 2. 2021, č. j. [23 Cdo 2563/2019-241](#), jímž byl zrušen předchozí

rozsudek odvolacího soudu a rozsudek soudu prvního stupně se závazným právním názorem dovolacího soudu, že pokud soudy obou stupňů dospěly k závěru, že nebyla uzavřena smlouva hlavní, jejíž součástí byla rozhodčí doložka, pak se opomněly zabývat tím, zda v řešené věci nedošlo k uzavření hlavní smlouvy, jejíž součástí byla rozhodčí doložka, obsažená v obchodních podmínkách, tím způsobem, že druhá strana (dodavatel), které byl určen návrh smlouvy (listina označená jako „Albertina objednávka“), návrh akceptovala tak, že podle něj plnila. Odvolací soud totiž založil svoje rozhodnutí na závěru o nedostatku arbitrability daného sporu podle § 31 písm. a) ZRŘ. V důsledku tohoto svého právního názoru již neřešil otázku, zda k uzavření licenční smlouvy, jejíž součástí měla být i rozhodčí doložka, nedošlo shora uvedeným způsobem. Na řešení této otázky není tudíž rozhodnutí odvolacího soudu založeno.

16. Dovolání je však přípustné pro řešení otázek vymezených v dovolání pod písmeny a) až c), neboť tyto otázky nebyly dosud dovolacím soudem vyřešeny.

č. 54

IV.

Důvodnost dovolání

17. Dovolání je i důvodné.

18. Odvolací soud dospěl k závěru, že spor o nárocích uplatněných z titulu ohrožení nebo porušení práv nekalou soutěží nevyplývá z právního vztahu založeného smlouvou mezi účastníky, ale z porušení zákonné povinnosti jednat v hospodářském styku v souladu s dobrými mravy soutěže a nezpůsobovat újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům. Rozhodování takových sporů je podle názoru odvolacího soudu svěřeno výlučně soudům a tuto jurisdikční pravomoc státu nelze delegovat soukromoprávním subjektům. Nic na tom podle odvolacího soudu nemění ani skutečnost, že tvrzené nekalosoutěžní jednání spočívá v porušení smluvních povinností.

19. Tento závěr není správný.

20. Podle § 2 odst. 1 ZRŘ se strany mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).

Podle § 2 odst. 2 ZRŘ lze rozhodčí smlouvu platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.

Podle § 31 písm. a) ZRŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu.

21. Podmínkou arbitrability tedy je, aby šlo o majetkový spor, nešlo o zákonnou výjimku z této arbitrability, k projednání sporu by jinak byla dána pravomoc soudu a strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.

22. V daném případě nepochybně nejde o zákonnou výjimku z arbitrability daného sporu a k projednání sporu by jinak byla dána pravomoc soudu. Zbývá tedy posoudit, zda jde o majetkový spor a zda by strany mohly o předmětu sporu uzavřít smír.

23. V rozsudku ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. [23 Cdo 2741/2016](#), Nejvyšší soud konstatoval, že co je majetkový spor, zákon o rozhodčím řízení výslovně nevymezuje; právní teorie (srovnej Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 106, komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, 706 s.) dospěla k závěru, že jde, obecně vzato, o všechny spory, které se svým předmětem přímo odrážejí v majetkové sféře stran a týkají se subjektivních práv, s nimiž mohou účastníci disponovat (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. [20 Cdo 476/2009](#)).

24. Nejvyšší soud v tomto rozsudku dále dovodil, že “majetkovým sporem je tak zejména spor z majetkového (soukromoprávního) vztahu, na základě něhož došlo nebo má dojít za úplatu k převodu věcného, závazkového nebo jiného práva nebo majetkové hodnoty, dále z majetkového vztahu, jehož předmětem je koupě najaté věci, využitá práva nebo jiné majetkové hodnoty. Může dále jít o majetkový vztah vznikající v souvislosti s některým z předchozích právních vztahů v důsledku jeho změny nebo zániku anebo s ohledem na neplatnost nebo odporovatelnost. Majetkové právo ve smyslu, majetkového sporu` neboli, sporu o majetková práva` podle zákona o rozhodčím řízení je tedy zapotřebí chápat široce, kdy se může jednat o všechny spory, které mají odraz v majetkové sféře účastníků právního vztahu, tj. spory, jejichž předmět lze vyjádřit v majetkových hodnotách, tedy pokud je lze ocenit a vyčíslit jejich hodnotu (srov. v literatuře shodně BĚLOHLÁVEK, A. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, 2. Vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012. s. 117)”.

25. Jak dovolatelka uvedla, právní teorie dospěla k závěru, že jinými majetkovými hodnotami jsou „hodnoty, které nelze hmotně uchopit, nejsou hmotnými předměty, dokážeme si je pouze představit, jsou ocenitelné a nejsou pohledávkami. Je možné určit jejich hodnotu, příp. stanovit jejich cenu, a mají určitý hospodářský význam. Do této kategorie můžeme zařadit např. právo autora autorské dílo užít, jeho právo na odměnu při opětovném prodeji díla, vklady do obchodních společností a družstev, know-how, vklad tichého společníka podle ustanovení obchodního zákoníku apod. Pojem ‚majetek` takto charakterizovaný představuje tedy soubor aktiv, který vlastní, resp. kterým disponuje určitý subjekt. Je-li předmětem sporu právo k takovým aktivům, jde v zásadě o spor arbitrabilní.“ (Bělohlávek, A. J. § 2 [Arbitrabilita; rozhodčí smlouva]. In: Bělohlávek, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 114, marg. č. 02.23).

26. Skutečnost, že spor o ochranu před nekalou soutěží má odraz v majetkové sféře účastníků, vyplývá ze samotného postavení soutěžitelů daného jejich účastí na hospodářské soutěži, resp. z realizace jejich majetkových zájmů vedených jejich soutěžním, konkurenčním (a nikoli jiným) záměrem. Hospodářská soutěž vyplývá z hospodářského styku jednotlivých účastníků soutěže, přičemž soutěžní vztah vzniká vždy mezi těmi, kdo si hospodářsky konkurují, a to z ekonomických příčin, a k soutěži dochází všude tam, kde je trh, jenž je určen časem, prostorem a předmětem. (K povaze hospodářské soutěže a účasti na ní srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. [29 Odo 106/2001](#), uveřejněný pod číslem 49/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo ze dne 20. 9. 2010, sp. zn. [23 Cdo 2343/2009](#), ze dne 17. 6. 2014, sp. zn. [23 Cdo 1526/2011](#), a ze dne 28. 1. 2016,

sp. zn. [23 Cdo 3459/2015](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. [23 Cdo 2143/2016](#)).

27. Že nekalosoutěžní jednání je spjato s hospodářským (tj. majetkovým) postavením soutěžitelů, vyplývá již z definice nekalé soutěže obsažené v generální klauzuli nekalé soutěže (§ 2976 odst. 1 o. z.), podle které musí jít o takové jednání, které se děje v hospodářském (tj. majetkovém), a nikoli jiném, soukromém styku.

28. Ve smyslu shora uvedeného široce chápaného pojmu „majetkového sporu“ podle § 2 odst. 1 ZRŘ pak není rozhodující, zda důsledkem určitého jednání odehrávajícího se definičně v hospodářském (tj. majetkovém) styku je způsobilost takového jednání přivodit konkrétní újmu (či vznik takové újmy) projevující se na straně soutěžitelů či zákazníků přímo na jejich jmění nebo nikoli, neboť i újma nemajetkové povahy (ve smyslu § 2894 odst. 2 o. z.) se v takovém případě odvíjí právě od hospodářského (a nikoli jiného) styku dotčených osob, resp. od účasti soutěžitelů v hospodářské soutěži jako jejich projevu v majetkové sféře majícího v konkrétní podobě svůj (alespoň potenciální) majetkový význam. Při takto široce chápaném pojetí pojmu „majetkového sporu“ pak není ani významné, jakým konkrétním způsobem má být taková případně vzniklá újma nahrazena či odčiněna (zda peněžitou formou či jiným způsobem).

29. Pokud se týká posouzení otázky, zda by strany mohly o předmětu sporu uzavřít smír, je třeba vyjít z ustanovení § 99 odst. 1 o. s. ř., podle něhož účastníci mohou skončit řízení soudním smírem, připouští-li to povaha věci.

30. Povaha věci připouští uzavření smíru zpravidla ve věcech, v nichž jsou účastníci v typickém dvoustranném poměru, jestliže hmotněprávní úprava nevyklučuje, aby si mezi sebou upravili právní vztahy dispozitivními úkony. Z uvedeného vyplývá, že povahou věci je vyloučeno uzavřít smír zejména ve věcech, v nichž lze zahájit řízení i bez návrhu, ve věcech, v nichž se rozhoduje o osobním stavu a ve věcech, v nichž hmotné právo nepřipouští vyřízení věci dohodou účastníků (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 641).

31. V případě sporů z nekalé soutěže není dána žádná z omezujících podmínek, jež by vylučovala smír uzavřít. Povaha věci tudíž nevyklučuje uzavření smíru ve věcech nekalé soutěže. Ke stejnému závěru dospěla i právní teorie (srov. ONDREJOVÁ, D. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 220).

32. Je tedy třeba uzavřít, že i o sporech z nekalé soutěže lze platně uzavřít rozhodčí smlouvu; závěr odvolacího soudu, že tyto spory nejsou podle § 2 odst. 1 ZRŘ arbitrabilní, není tudíž správný.

33. Nejvyšší soud v této souvislosti podotýká, že závěr, že pro případ porušení zákonné (nikoliv smluvní) povinnosti lze platně sjednat rozhodčí smlouvu, učinil již například v usnesení ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. [20 Cdo 476/2009](#), kdy dovodil, že ohledně sporu o vyklizení nemovitosti lze platně sjednat rozhodčí smlouvu, a v usnesení ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. [25 Cdo 4840/2014](#), kdy uzavřel, že pravomoci rozhodčího soudu se nevymyká ani řešení sporu o náhradu škody vzniklé tím, že budoucí pronajímatel po ukončení smluvního vztahu zadržel

věci, které s jeho souhlasem byly vneseny budoucím nájemcem do prostor, jež měly být předmětem pronájmu.

34. Správný není ani závěr odvolacího soudu, že v případě, že deliktní jednání představuje nejen nekalosoutěžní jednání, ale i porušení smluvních povinností, nelze o sporu platně uzavřít rozhodčí smlouvu.

35. Nejenže lze i v případě sporu z nekalé soutěže platně uzavřít ze shora uvedených důvodů rozhodčí smlouvu, ale navíc jsou oba nároky i rovnocenné a arbitrabilní, přičemž nelze dospět k závěru, že nárok vzniklý v důsledku nekalosoutěžního jednání má přednost před nárokem vzniklým v důsledku porušení smluvní povinnosti.

36. Nejvyšší soud proto podle § 243e odst. 1 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu ve výroku pod bodem II a v závislém výroku pod bodem III o náhradě nákladů odvolacího řízení [srov. § 242 odst. 2 písm. a) o. s. ř.] zrušil a podle § 243e odst. 2 první věty o. s. ř. mu věc vrátil k dalšímu řízení.

37. Nejvyšší soud nevyhověl návrhu dovolatelky, aby podle § 243e odst. 3 o. s. ř. nařídil, aby věc v dalším řízení projednal jiný senát odvolacího soudu, neboť ze shora uvedených důvodů nelze dovodit, že by odvolací soud nedodržel závazný právní názor dovolacího soudu.

č. 55

Důvod zamítnout návrh na zrušení rozhodčího nálezu podle § 33 zákona o rozhodčím řízení pro včasné neuplatnění není dán, jestliže straně, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, nebylo zprostředkováno oznámení rozhodce rozhodčímu soudu o okolnostech, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti.

Rozhodčí řízení, Podjatost

§ 8, § 11, § 12, § 33 zákona č. 216/1994 Sb.

č. 55

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2023, sp. zn. [23 Cdo 2193/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:23.CDO.2193.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 2. 2022, sp. zn. 53 Co 320/2021, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 1 domáhal zrušení rozhodčího nálezu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR (dále také jen „rozhodčí soud“) ze dne 28. 4. 2017, sp. zn. Rsp 1119/16 (dále také jen „napadený rozhodčí náleží“). Namítal, že rozhodčí soud nálezem ze dne 31. 10. 2016, sp. zn. Rsp 808/15 (dále také jen „původní rozhodčí náleží“), zamítl žalobu, aby žalobce (v rozhodčím řízení žalovaný) uhradil žalované (v rozhodčím řízení žalobkyni) částku 295.932,78 Kč s příslušenstvím. K návrhu žalované na přezkoumání rozhodčího nálezu přezkumný rozhodčí senát napadeným rozhodčím nálezem rozhodl, že původní rozhodčí náleží se mění a žalobě se vyhovuje. Žalobce se domáhal zrušení napadeného rozhodčího nálezu z důvodů upravených v § 31 písm. c) a písm. e) zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZRR“), neboť rozhodovali rozhodci, kteří neměli způsobilost být rozhodci, a žalobce neměl možnost věc před rozhodci projednat.

2. Soudy nižších stupňů rozhodovaly o žalobě poté, co Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. [23 Cdo 1337/2019](#), uveřejněným pod číslem 90/2021 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2018, č. j. 53 Co 301/2018-239, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

3. Obvodní soud pro Prahu 1 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem (v pořadí druhým) ze dne 2. 6. 2021, č. j. 19 C 48/2017-326, zrušil rozhodčí náleží Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR ze dne 28. 4. 2017, sp. zn. Rsp 1119/16 (výrok I.), a uložil žalované povinnost nahradit žalobci náklady řízení v částce 35.148 Kč ve lhůtě tří dnů od právní moci rozsudku k rukám právního zástupce žalobce (výrok II.).

4. Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

- a. Účastníci řízení spolu vedli spor o majetkové právo v rozhodčím řízení před rozhodčím soudem.
- b. Žalobce ani žalovaná nevznesli v průběhu rozhodčího řízení námitku podjatosti proti rozhodcům JUDr. Ing. O., LL.M., JUDr. V. a JUDr. Z., jmenovaným pro přezkum původního rozhodčího nálezu.
- c. Předseda rozhodčího senátu JUDr. Ing. O., LL.M., písemně sdělil rozhodčímu soudu, že advokátní kancelář R. L., v níž působí, poskytla žalované právní pomoc.
- d. Jeho prohlášení bylo založeno do rozhodčího spisu, nebylo doručeno účastníkům řízení.
- e. Žalobci byl napadený rozhodčí nález doručen dne 19. 5. 2017.
- f. Žalobce poté z veřejně dostupných zdrojů a na základě žádostí uplatněných podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, zjistil, že advokátní kancelář R. L. poskytuje právní služby řadě státních orgánů a institucí, mimo jiné také žalované.
- g. Z dokazování vyplynulo, že advokátní kancelář R. L., v níž je JUDr. Ing. M. O., LL.M., jednatelem a společníkem, poskytovala právní pomoc žalované a poskytuje právní pomoc právníkům osobám propojeným se žalovanou.
- h. Žalobce se domáhal zrušení napadeného rozhodčího nálezu z důvodů podle § 31 písm. c) ZRŘ pro podjatost rozhodce JUDr. Ing. M. O., LL.M., a JUDr. Š. Z. a dále podle ustanovení § 31 písm. e) ZRŘ pro nevyhovění jeho žádosti přerušit řízení, pro neprovedení řádného dokazování (toto skutkové tvrzení žalobce v průběhu řízení opustil) a pro nedostatek poučení dle § 118a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“).

5. Soud prvního stupně po provedeném dokazování shledal důvod pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. c) ZRŘ. Řízení ve věci se zúčastnil rozhodce JUDr. Ing. M. O., LL.M., který neměl způsobilost být rozhodcem, neboť byl pro objektivní pochybnost o nepodjatosti z rozhodování sporu vyloučen. Žalobce o důvodu vyloučení nevěděl, neboť prohlášení tohoto rozhodce neobsahovalo veškeré údaje o případném konfliktu zájmů. Soud prvního stupně uvedl, že obezřetnost účastníka rozhodčího řízení nelze chápat tak, že by měl iniciativně zjišťovat, čím se jednotliví jmenovaní rozhodci zabývají. Naopak, účastníci rozhodčího řízení mají právo důvěřovat stálému rozhodčímu soudu, že jmenuje nezávislé rozhodce a ti pravdivě vylíčí vše, co se jejich vztahů ke stranám sporu a předmětu rozhodčího řízení týká.

6. K tvrzení žalované o opožděnosti námitky podjatosti rozhodce soud prvního stupně odkázal na shora uvedené rozhodnutí dovolacího soudu a doplnil, že i Rozhodčí řád rozhodčího soudu upravuje určité možnosti, kdy lze námitku podjatosti uplatnit i později než před prvním ústním jednáním. Pro přezkum rozhodčího nálezu soudem je stanovena tříměsíční prekluzivní lhůta, tu žalobce včasnou žalobou dodržel. Z dokazování o právní pomoci, kterou poskytuje

advokátní kancelář R. L., v níž je rozhodce JUDr. Ing. M. O., LL.M., jednatelem a společníkem, žalované a právníkům osobám, které jsou s ní propojeny, zejména třem ministerstvům, která vykonávají v žalované bance práva státu jako akcionáře – MPO, MF a MMR, vyplynulo, že rozsah této právní pomoci je značný; období, ve kterém se tato právní pomoc poskytuje, se překrývá s obdobím probíhajícího sporu žalobce a žalované a předmětným rozhodčím řízením nebo minimálně nejde o dobu nikterak vzdálenou. Současně má tato právní pomoc značný hospodářský význam pro advokátní kancelář rozhodce. Šlo o činnosti, které Pravidla pro rozhodčí řízení UNCITRAL a Směrnice IBA (Směrnice International Bar Association z roku 2014) řadí do tzv. červeného seznamu [„Advokátní kancelář rozhodce má významný obchodní vztah s jednou ze stran či právníkou osobou propojenou s jednou ze stran, rozhodce pravidelně poskytuje právní rady straně, která rozhodce jmenovala, nebo právníké osobě propojené s takovou stranou, ačkoli ani rozhodce ani jeho advokátní kancelář z tohoto vztahu nemají významný finanční příjem“]. Popsané činnosti advokátní kanceláře R. L. vyloučily rozhodce JUDr. Ing. M. O., LL.M., z rozhodování sporu, a proto soud prvního stupně přikročil ke zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. c) ZRŘ.

č. 55

7. K odvolání žalované Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 3. 2. 2022, č. j. 53 Co 320/2021-368, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl žalobu o zrušení rozhodčího nálezu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky ze dne 28. 4. 2017, sp. zn. Rsp 1119/16 (první výrok), a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení před soudy všech stupňů 52.118,50 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta Mgr. M. Š. (druhý výrok).

8. Odvolací soud k otázce podjatosti rozhodců dovedl, že rozhodce JUDr. Ing. M. O., LL.M., byl vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci účastníků v předmětném přezkumném rozhodčím řízení. Situace, kdy advokátní kancelář předsedy rozhodčího senátu přímo v době, kdy probíhalo předmětné rozhodčí řízení, zastupovala žalovanou jako jednu ze stran rozhodčího sporu, byla způsobilá založit pochybnost o jeho nepodjatosti, byť se rozhodce subjektivně podjatým necítil.

9. Odvolací soud proto dále posuzoval, zda námitku podjatosti rozhodce mohl žalobce uplatnit v rozhodčím řízení nejpozději, než začal jednat ve věci samé.

10. K tomu odvolací soud vyšel ze zjištění, že v řízení bylo prokázáno, že dne 13. 1. 2017 JUDr. Ing. M. O., LL.M., doručil rozhodčímu soudu písemné sdělení o přijetí funkce předsedy rozhodčího senátu, v němž prohlásil, že je nezávislý na stranách sporu a zůstane nezávislým, že neexistují skutečnosti nebo okolnosti, které by mohly vyvolat důvodné pochybnosti o jeho nezávislosti či nepodjatosti, nicméně považuje za nutné uvést, že „Advokátní kancelář R. L., ve které je společníkem, poskytuje právní poradenství ČMZRB ve věci veřejné zakázky na dodávku nového informačního EPR systému. Toto poradenství nesouvisí s předmětem sporu, vedeného u Rozhodčího soudu pod sp. zn. Rsp 1119/16. Osobně se tohoto poradenství neúčastní“. Sdělení bylo založeno do rozhodčího spisu. Z rozhodčího spisu, který byl k důkazu proveden, se také podává, že již v lednu 2017 byly strany o složení rozhodčího senátu informovány, když oznámení o složení senátu bylo rozhodčím soudem vypraveno 17. 1. 2017.

11. Odvolací soud uvedené posoudil tak, že jakkoli by ve věci mohly být dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. c) ZRŘ, žalobě nelze vyhovět proto, že tento

důvod jeho zrušení žalobce neuplatnil v rozhodčím řízení nejpozději, než začal ve věci jednat, ačkoli jej uplatnit mohl.

12. Uvedené odvolací soud odůvodnil s tím, že v rozhodčím řízení byl žalobce (tam žalovaný) zastoupen advokátem, vědom si toho, že řízení je vedeno před stálým rozhodčím soudem, a byl po dobu delší než jeden měsíc před jednáním přezkumného rozhodčího senátu informován o jeho složení. Za takového stavu se odvolacímu soudu jeví jako opodstatněný argument žalované, že žalobce měl možnost před tím, než začal ve věci jednat, seznámit se s prohlášením předsedy rozhodčího senátu. Mohl tedy mít k dispozici informace v tomto prohlášení obsažené, tedy informace o tom, že kancelář JUDr. O. aktuálně smluvně pracuje pro druhou stranu sporu. Jakkoli v prohlášení uvedená informace nebyla vyčerpávající, spolehlivě umožňovala namítat před zahájením jednání pro vztah kanceláře předsedy senátu ke straně sporu jeho vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci, případně žádat upřesnění obsahu a rozsahu poskytovaného právního poradenství a v návaznosti na něj uvážit, zda námitka bude vznesena či nikoli.

13. Odvolací soud uvedl, že podstatné informace o intenzivním zapojení minimálně předsedy rozhodčího senátu a advokátní kanceláře, jejímž je společníkem, do poskytování služeb, poradenství a zastoupení ministerstev ovládajících žalovanou, mohl žalobce bez jakýchkoli časově či věcně náročných postupů získat s dostatečným předstihem před zahájením jednání rozhodčího senátu. Již z internetové prezentace kanceláře se podle názoru odvolacího soudu podává dostatek informací umožňujících účastníku, který má pochybnosti o nepodjatosti rozhodce, namítat jeho vyloučení, případně před zahájením jednání výslovně požádat o bližší upřesnění informací.

14. Z výše uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil a žalobu zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

15. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce (dále též „dovolatel“) dovolání s tím, že je považuje za přípustné dle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

16. Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) dovolatel spatřuje v tom, že odvolací soud nesprávně:

a. klade žalobci k tíži, že nenahlédl do rozhodčího spisu, neseznámil se s prohlášením předsedy rozhodčího senátu JUDr. Ing. M. O., LL.M., ze dne 13. 1. 2017 a nenamítal jeho podjatost dříve, než začal jednat ve věci samé,

b. klade žalobci k tíži, že na internetových stránkách advokátní kanceláře předsedy rozhodčího senátu JUDr. Ing. M. O., LL.M., nevyhledal informace o vazbách této kanceláře na ministerstva ovládající žalovanou,

c. bagatelizuje význam vztahů mezi advokátní kanceláří předsedy rozhodčího senátu JUDr. Ing. M. O., LL.M., a ministerstvy, které žalovanou ovládají, které jsou však podle provedení dokazování před soudem prvního stupně dlouhodobé, rozsáhlé a hospodářsky významné,

d. zcela pomíjí, že nejvýznamnější informace o důvodech podjatosti předsedy rozhodčího senátu mohl žalobce získat pouze na základě žádosti o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb. adresované žalované, MMR, MPO a MF,

e. *de facto* schvaluje zásadně vadný postup žalované, rozhodčího soudu a předsedy rozhodčího senátu JUDr. Ing. M. O., LL.M., který je v extrémním rozporu se zásadami spravedlnosti.

č. 55

17. Dovolatel dále namítá rozpor výroku o nákladech řízení se zásadami spravedlnosti a rozpor napadeného rozhodnutí se zásadami spravedlivého procesu.

18. Na tomto základě navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že žalobě vyhová, a uložil žalované povinnost zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení před soudy všech stupňů, nebo aby napadený rozsudek zrušil a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

19. Žalovaná se k dovolání vyjádřila v tom smyslu, že v podaném dovolání postrádá bližší dovolací argumentaci k přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. Jestliže dovolací soud dospěje k závěru o přípustnosti dovolání, navrhuje žalovaná, aby dovolání žalobce zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

20. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou, za kterou jedná osoba s právnickým vzděláním ve smyslu § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

21. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

22. Dovolání žalobce v části, ve které směřuje proti výroku rozsudku odvolacího soudu, v němž odvolací soud rozhodl o nákladech řízení, není přípustné podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř., podle kterého dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroků o nákladech řízení.

23. Dovolání je však přípustné k řešení otázky výkladu a aplikace § 33 ZRŘ, jde-li o uplatnění důvodů zrušení rozhodčího nálezu spočívajících v namítané podjatosti rozhodce, která za specifické situace jako v projednávané věci v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

24. Dovolání je též důvodné.

Rozhodná právní úprava

25. Podle § 8 ZRŘ rozhodce je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti (odst. 1). Ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen (odst. 2).

26. Podle § 11 ZRŘ nestanoví-li tento zákon jiné důvody, je již určený nebo jmenovaný rozhodce vyloučen z projednávání věci, jestliže dodatečně vyjdou najevo okolnosti uvedené v § 8.

27. Podle § 12 ZRŘ již určený nebo jmenovaný rozhodce, u něhož vyšly najevo okolnosti uvedené v § 11, je povinen se funkce rozhodce vzdát (odst. 1). Nevzdá-li se rozhodce funkce, mohou se strany dohodnout o postupu při jeho vyloučení. Kterákoli ze stran může podat návrh, aby o vyloučení rozhodl soud (odst. 2).

28. Podle § 31 ZRŘ soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže

- a) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu,
- b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje,
- c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem,
- d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců,
- e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat,
- f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,
- g) se zjistí, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení.

29. Podle § 33 ZRŘ soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c), jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé.

Vývoj a závěry dosavadní judikatury k nezávislosti a nestrannosti rozhodce

30. Posuzování významu nezávislosti a nestrannosti rozhodců a právního následku nedostatku nezávislosti a nestrannosti rozhodce na rozhodčí doložky a rozhodčí nálezy doznalo v judikatuře Nejvyššího soudu v posledních letech určitého vývoje.

31. V soudní praxi lze přitom vysledovat tři období vývoje. Jak připomíná již usnesení ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. [23 Cdo 3972/2019](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 48/2021 (dále jen „R 48/2021“), do roku 2010, od roku 2010 do roku 2017 a období následné. Přibližně do roku 2010 šlo o liberální přístup soudů k možnostem sjednávání rozhodčích doložek, zejména ke způsobu určení rozhodce. Nerezonoval přitom ani problém nezávislosti a nestrannosti rozhodců. Ke změně došlo po roce 2010, kdy judikatura přistoupila k restriktivnímu výkladu v možnostech volby rozhodce zejména prostřednictvím appointing authority (od uveřejnění usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. [12 Cmo 496/2008](#), ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 45/2010), poté Nejvyšší soud sjednotil judikaturu v souladu s tímto závěrem usnesením velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. [31 Cdo 1945/2010](#) (uveřejněným pod č. 121/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). K rozšíření posuzování neplatnosti rozhodčích doložek do exekučních poměrů následně došlo usnesením velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. [31 Cdo 958/2012](#) (uveřejněným pod č. 92/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

32. I v souvislosti s přijetím nové úpravy soukromého práva v občanském zákoníku z roku 2012 došlo k přijetí rozhodnutí Nejvyššího soudu (srov. již citovaný [R 48/2021](#) a rozsudek ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. [23 Cdo 1337/2019](#), uveřejněný pod číslem 90/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dále též jen „R 90/2021“), která zdůrazňují význam požadavku nezávislosti a nestrannosti rozhodce, nikoli však s právním důsledkem neplatnosti rozhodčí doložky, ale jako důvod vyloučení rozhodce, příp. jako důvod zrušení rozhodčího nálezu. Je přitom zdůrazňována právní úprava zákona o rozhodčím řízení, mj. povinnosti toho, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen (srov. § 8 odst. 2 ZRŘ).

33. Nejvyšší soud právě již v předchozím (kasačním) rozhodnutí v této věci, a to [R 90/2021](#), blíže odůvodnil závěr, dle kterého je rozhodce podle § 8 ZRŘ vyloučen nikoli pro porušení jeho oznamovací povinnosti, nýbrž pro jeho poměr k věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům a s tím spojenou důvodnou pochybnost o jeho nepodjatosti. Porušení oznamovací povinnosti takového rozhodce může mít však význam v poměrech řízení o zrušení rozhodčího nálezu, jestliže v důsledku neoznámení rozhodujících skutečností rozhodcem nemohl žalobce případně uplatnit tyto skutečnosti v rozhodčím řízení dříve, než začal jednat ve věci samé (bod 27 a 28 odůvodnění rozhodnutí). Podle [R 48/2021](#) potom platí, že nedostatek nezávislosti či nestrannosti rozhodce nebo osoby určující rozhodce nezpůsobuje sám o sobě neplatnost samotné rozhodčí doložky, takový nedostatek se současně nepresumuje, ale je předmětem dokazování. Je tak na tom, kdo se dovolává, že rozhodoval vyloučený rozhodce, aby takové okolnosti prokázal.

Nedostatek nezávislosti a nestrannosti rozhodce jako důvod zrušení rozhodčího nálezu

34. Vnitrostátní právní úpravy zásadně nepřipouští uplatnění důvodů podjatosti bez omezení nebo až v rámci návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. Uvedené platí bez výjimky u důvodů, které jsou straně známy nebo jí byly rozhodcem oznámeny. Stejným způsobem se k uplatnění důvodů podjatosti staví i rozhodčí řády. Důvod tohoto postupu je logický a pragmatický. Stranám by totiž nemělo být umožněno, aby námitku podjatosti vznášely až podle toho, jak rozhodčí řízení dopadne. Tím by totiž docházelo k potírání základních charakteristik rozhodčího řízení, ke zbytečnému prodlužování trvání sporu, délky řízení a ke zvyšování nákladů řízení (srov. v literatuře takto Ryšavý, L. Nezávislost a nestrannost rozhodce. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 218, s. 140).

35. Obdobně je v literatuře poukazováno na to, že koncepce vyjádřená v § 33 věta první ZRŘ současně vyjadřuje, že je v rozporu s právem a je zneužitím práva, pokud by strana v řízení, kdy námitku mohla uplatnit, takto neučinila, a druhá strana se tak díky její nečinnosti a neuplatnění práva z její strany mohla spoléhat na splnění podmínek řízení. Lze tak vycházet z abstraktní zásady, podle níž strana ztrácí právo kvůli své nečinnosti po delší dobu, kdy se s ohledem na objektivní okolnosti může jiná osoba spoléhat na to, že takové právo nebude uplatněno; opožděné uplatnění práva je tak v rozporu s dobrou vírou a právní jistotou. V souladu s praxí tuzemského civilního procesu pak § 33 ZRŘ ony objektivní okolnosti a dostatečný časový prostor na uplatnění práva váže na okamžik, kdy strana, která by námitku učinit mohla, začne jednat ve věci samé (srov. Bělohávek, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, § 33, m. č. 33.10).

36. Možnost účastníka dovolávat se zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. c) ZRŘ z důvodu vyloučení rozhodce je tedy z časového hlediska zákonem omezena. Podle § 33 ZRŘ soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, který se opírá o důvody § 31 písm. b) nebo c), jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé. Okolnosti svědčící o důvodu pochybovat o nepodjatosti rozhodce účastníku známé již v rozhodčím řízení dříve, než tento účastník začal ve věci jednat, tak nemohou být účastníkem s úspěchem uplatňovány v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnil-li je v rozhodčím řízení nejpozději, než začal jednat ve věci samé.

37. Avšak situace, kdy straně nebylo umožněno vůbec uplatnit tyto námitky v rozhodčím řízení, a neměla tedy možnost namítat vyloučení takového rozhodce z projednávání a rozhodnutí věci jenom proto, že strana o daném důvodu nevěděla, neboť rozhodce například opomněl (ať již úmyslně nebo nevědomě) určitou okolnost oznámit, opodstatňuje závěr, že vyloučení rozhodce je přípustným důvodem zrušení rozhodčího nálezu. Strany v dané situaci nemají jinou možnost procesní obrany ([R 90/2021](#), bod 34 odůvodnění).

38. Zákon o rozhodčím řízení především předpokládá, že je to v první řadě sám rozhodce, u něhož je dán důvod pochybovat o jeho nepodjatosti se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům, kdo by měl reagovat na své vyloučení, splnit svou oznamovací povinnost a jsou-li splněny zákonné předpoklady, funkce rozhodce se vzdát (§ 8, § 11 a § 12 odst. 1 ZRŘ).

39. Právě proto, aby strany mohly adekvátně zhodnotit, zda námitku podjatosti uplatní či nikoliv, zakládá právní úprava oznamovací povinnost rozhodce v § 8 odst. 2 ZRŘ, jemuž odpovídá právo účastníka rozhodčího řízení být seznámen s existujícím vztahem rozhodce k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům a vyhodnotit, zda tento vztah zakládá důvodné pochyby o nepodjatosti rozhodce.

40. Jak dovolací soud uvedl již v citovaném rozsudku [R 90/2021](#), jde o základní právo strany rozhodčího řízení dozvědět se o možných okolnostech, které mohou svědčit o tom, že rozhodčí nález v rozhodčím řízení posléze vydaný může trpět deficitem nezávislého či nestranného rozhodnutí. Účelem tohoto instrumentu je poskytnout stranám maximum informací, podle nichž by měly být strany schopny vyhodnotit, zda informace uvedené rozhodcem jsou z jejich pohledu dostatečně závažné a zda představují důvod pro uplatnění námítky proti rozhodci.

č. 55

41. Účelem ustanovení § 33 ZRŘ je tedy snaha vyloučit možné zrušení rozhodčího nálezu tehdy, kdy strana na důvody podjatosti, které jí byly známy nebo mohly být známy v průběhu rozhodčího řízení, adekvátně nereagovala vznesením včasné námítky podjatosti na straně rozhodce. Jinými slovy úprava § 33 ZRŘ předpokládá, že soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu proto, že ve věci rozhodoval vyloučený rozhodce [§ 31 písm. c) ZRŘ], jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení (nejpozději, než začala jednat ve věci samé). Posouzení toho, zda strana mohla takový důvod v rozhodčím řízení uplatnit, však v sobě zahrnuje nutně zjištění o vědomosti strany o okolnostech nasvědčujících o vyloučení rozhodce (tedy zda strana o těchto okolnostech věděla, či mohla vědět). Podle § 8 odst. 2 ZRŘ ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen. Účastník rozhodčího řízení tak racionálně spoléhá na to, že ze strany rozhodce (či rozhodčího soudu) mu budou dle § 8 odst. 2 ZRŘ sděleny všechny informace, podle nichž může vyhodnotit, zda vztah rozhodce k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům představuje důvod pro uplatnění námítky proti rozhodci. Vzhledem k právní úpravě oznamovací povinnosti nelze klást k tíži účastníku rozhodčího řízení skutečnost, že tyto informace aktivně nezjišťoval.

Posouzení v poměrech projednávané věci

42. Vztaženo do poměrů projednávané věci z uvedeného plyne, že nelze přisvědčit závěru odvolacího soudu, že žalobce „mohl bez jakýchkoli časově či věcně náročných postupů získat s dostatečným předstihem před zahájením jednání rozhodčího senátu podstatné informace o intenzivním zapojení předsedy rozhodčího senátu a advokátní kanceláře, jejímž je společníkem, do poskytování služeb, poradenství a zastoupení ministerstev ovládajících žalovanou a již z internetové prezentace kanceláře získat dostatek informací umožňujících účastníku, který má pochybnosti o nepodjatosti rozhodce, namítat jeho vyloučení, případně před zahájením jednání výslovně požádat o bližší upřesnění informací“. Naopak lze přisvědčit právnímu závěru soudu prvního stupně, že „obezřetnost účastníka rozhodčího řízení nelze chápat tak, že by měl iniciativně zjišťovat, čím se jednotliví jmenovaní rozhodci zabývají. Naopak účastníci rozhodčího řízení mají právo důvěřovat stálému rozhodčímu soudu, že jmenuje nezávislé rozhodce a ti pravdivě vylíčí vše, co se jejich vztahů ke stranám sporu a předmětu rozhodčího řízení týká“.

43. Právě soudem prvního stupně odkazovaný princip důvěry se projevuje i v uvážení druhého okruhu okolností týkajících se možného vyloučení rozhodce, kdy ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů plyne, že sám rozhodce ve svém písemném prohlášení sdělil rozhodčímu soudu, že advokátní kancelář, v níž působí, poskytla žalované právní pomoc. Jeho prohlášení bylo založeno do rozhodčího spisu, nebylo však rozhodčím soudem ani rozhodcem jinak zprostředkováno účastníkům řízení.

44. Samotné zaznamenání důvodů podjatosti u rozhodčího soudu, bez jejich dalšího zprostředkování účastníkům rozhodčího řízení, neodůvodňuje odepření možnosti namítat v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, že rozhodčí nález vydal vyloučený rozhodce, proto, že účastník řízení důvody podjatosti v rozhodčím řízení neuplatnil, ačkoliv mohl.

45. Podle § 8 odst. 2 ZRŘ ten, kdo má být nebo byl určen nebo jmenován rozhodcem, musí bez odkladu stranám nebo soudu oznámit všechny okolnosti, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti a pro něž by byl jako rozhodce vyloučen. Účelem splnění oznamovací povinnosti podle § 8 odst. 2 ZRŘ je zřetelně zprostředkovat tuto informaci účastníkům rozhodčího řízení. V případě, kdy rozhoduje nikoli rozhodčí soud, ale (jediný) rozhodce, potom přímo tímto rozhodcem. V případě, kdy rozhoduje rozhodčí soud, potom tímto soudem. Ostatně i v projednávané věci ze svědecké výpovědi JUDr. Ing. M. O., LL.M., vyplynulo, že ten měl za to, že rozhodčí soud vyplněné formuláře (jež obsahovaly informace o konfliktu zájmu) stranám rozesílá.

46. Při uvážení účelu, pro který je v § 33 ZRŘ omezena možnost zrušení rozhodčího nálezu, je tak splnění oznamovací povinnosti ve smyslu § 8 odst. 2 ZRŘ nutno posuzovat z pohledu účastníků rozhodčího řízení, neboť právě účastník musí být adresátem těchto skutečností, aby mohl náležitě posoudit, zda uplatní námitku podjatosti či nikoliv. Právě z důvodu legitimního očekávání na straně účastníka řízení, který může důvodně spoléhat na to, že informace o možné podjatosti rozhodce mu budou včas sděleny, nelze dovodit, že tato informační povinnost by byla dostatečně nahrazena tím, že tyto údaje budou založeny do rozhodčího spisu. V nyní projednávané věci dovolací soud posuzoval konkrétní situaci, kdy rozhodce sdělil rozhodčímu soudu konkrétní okolnosti o jeho postavení k účastníkům. Dovolací soud v této souvislosti podotýká, že se tak v projednávané věci neuplatní některé obecné dílčí právní závěry o nahlížení do spisu vyjádřené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. [23 Cdo 2924/2010](#) (přijaté navíc před vývojem judikatury popsaným v bodech 31 a 32 důvodů rozhodnutí v nyní projednávané věci).

47. Přiměřeně (§ 30 ZRŘ) lze v této souvislosti odkázat na závěry rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, podle níž nahlížení do spisu je realizací práva (nikoli povinnosti), jež nelze bez dalšího považovat za okamžik, kdy byla účastníku řízení doručena písemnost, neboť při něm není vyvíjena žádná aktivita směřující k doručení písemnosti (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2022, sp. zn. [27 Cdo 348/2021](#), a obdobný závěr týkající se doručení hmotněprávního jednání vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2021, sp. zn. [28 Cdo 1524/2020](#)).

48. Obdobný standard ochrany účastníka rozhodčího řízení ve vztahu k jeho možnostem namítat podjatost lze ostatně vysledovat i v rozhodčích řádech mezinárodních rozhodčích soudů. L. Ryšavý poukazuje na to, že není povinností stran provádět nějaká šetření, zda důvod podjatosti existuje či nikoli. Rozhodčí řády ukládají potenciálním rozhodcům, aby vedle souhlasu se jmenováním podepsali také prohlášení o nezávislosti a nestrannosti a písemnou

formou sdělili sekretariátu rozhodčího soudu relevantní okolnosti, které pak sekretariát předá stranám sporu a dá jim lhůtu, aby se k nim vyjádřily (s poukazem na § 11 odst. 2 Rozhodčích pravidel ICC in: Ryšavý, L. Nezávislost a nestrannost rozhodce. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 218, s. 141).

49. Posouzení, zda strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé, je třeba zkoumat v každém jednotlivém individuálním případě. Situace, kdy takovým důvodem zrušení rozhodčího nálezu má být vyloučení rozhodce a strana neměla možnost namítat vyloučení takového rozhodce z projednávání a rozhodnutí věci jenom proto, že o daném důvodu nevěděla (neboť rozhodce například opomněl, ať již úmyslně nebo nevědomě určitou okolnost oznámit, případně takto rozhodčímu soudu oznámené okolnosti nebyly straně zprostředkovány), opodstatňuje závěr, že vyloučení rozhodce je přípustným důvodem pro posuzování předpokladů zrušení rozhodčího nálezu. Strany v dané situaci podle judikatury Nejvyššího soudu nemají jinou možnost procesní obrany. Již v právních závěrech [R 90/2021](#) bylo demonstrativním způsobem poukazováno na jeden z příkladů, kdy strana rozhodčího řízení neměla možnost namítat vyloučení rozhodce (nesplní-li rozhodce oznamovací povinnosti rozhodce vůbec). Takovou okolností je však i situace, splní-li rozhodce svou oznamovací povinnost vůči rozhodčímu soudu, stranám rozhodčího řízení však informace o možné podjatosti nejsou rozhodčím soudem zprostředkovány a strana rozhodčího řízení nemá možnost podjatost rozhodce namítat.

50. Lze tak uzavřít, že důvod zamítnutí návrhu na zrušení rozhodčího nálezu podle § 33 zákona o rozhodčím řízení není dán tehdy, jestliže straně, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, nebylo zprostředkováno oznámení rozhodce rozhodčímu soudu o okolnostech, které by mohly vzbudit oprávněné pochybnosti o jeho nepodjatosti. Právní posouzení odvolacího soudu je tudíž nesprávné.

51. Nejvyšší soud s ohledem na výše uvedené shledal, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné a dovolání je důvodné. Z toho důvodu napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil. Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud (soud prvního stupně) závazný (§ 243g odst. 1 věta první o. s. ř.). Protože se tímto rozhodnutím řízení ve věci nekončí, bude i o náhradě nákladů tohoto dovolacího řízení rozhodnuto v konečném rozhodnutí soudu prvního stupně, popř. odvolacího soudu.

č. 56

Omylu o okolnostech, jež mezi stranami dohody o narovnání nebyly sporné ani pochybné, se může dotčená strana dovolat na základě obecných pravidel podle § 583 a násl. o. z.

Narovnání, Omyl

§ 583 o. z., § 584 o. z., § 1903 odst. 1 o. z., § 1904 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2023, sp. zn. [23 Cdo 3729/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:23.CDO.3729.2022.1

č. 56

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 35 Co 163/2022, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 1 (dále jen „soud prvního stupně“) rozhodoval o žalobě, kterou se žalobkyně po žalované domáhala zaplacení částky 278.000 Kč s příslušenstvím z titulu smluvní pokuty vzniklé pro porušení povinností plynoucích ze smlouvy o realitním zprostředkování ze dne 25. 11. 2020.
2. Soud prvního stupně rozsudkem ze dne 28. 1. 2022, č. j. 24 C 241/2021-37, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 278.000 Kč s úrokem z prodlení z této částky ve výši 8,25% ročně jdoucím od 30. 3. 2021 do zaplacení (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (výrok II.).
3. Soud prvního stupně přitom vyšel z toho, že:
  - a) Mezi účastníky řízení byla dne 25. 11. 2020 uzavřena smlouva o realitním zprostředkování, dle které se žalobkyně zavázala pro žalovanou vyvíjet činnost směřující k obstarání příležitosti uzavřít kupní smlouvu ohledně blíže určených jednotek.
  - b) V odstavci 6 písm. a) smlouvy o zprostředkování se žalovaná zavázala sdělovat žalobkyni bezodkladně veškeré skutečnosti a změny, které mohou mít vliv na splnění účelu smlouvy.
  - c) V odstavci 11 smlouvy o zprostředkování bylo sjednáno, že pokud žalovaná poruší závazky sjednané v odst. 6 písm. a) až d) smlouvy, vznikne jí povinnost zaplatit žalobkyni smluvní pokutu v procentní výši sjednané provize, tj. v částce 328.000 Kč.

d) Předmětné jednotky žalovaná převedla kupní smlouvou ze dne 4. 2. 2021 na společnost A. s. r. o. Zápis do katastru nemovitostí byl proveden s účinky ke dni 8. 2. 2021.

e) Dopisem ze dne 4. 2. 2021, který byl adresovaný žalobkyni, žalovaná vyjádřila vůli odstoupit od smlouvy o realitním zprostředkování. Důvodem odstoupení byl neuspokojivý průběh služeb poskytovaných žalované žalobkyní. Žalovaná navrhla úhradu odstupného z její strany ve výši 50.000 Kč, pokud se na tom dohodnou do 8. 2. 2021 do 12:00 hod.

f) Dne 8. 2. 2021 strany uzavřely dohodu o narovnání. V ní je uvedeno (mimo jiné), že žalovaná tvrdila, že je oprávněna od smlouvy o zprostředkování odstoupit, kdy žalobkyni zaslala odstoupení od smlouvy o zprostředkování datované k 4. 2. 2021. Žalobkyně sporovala právo žalované odstoupit od smlouvy o zprostředkování. Bylo proto dohodnuto, že sporné nároky budou nahrazeny novými závazky tak, že žalovaná uhradí žalobkyni jako smluvní pokutu částku 50.000 Kč, jejímž zaplacením smlouva o realitním zprostředkování zaniká.

g) Žalobkyně namítla výzvou k zaplacení smluvní pokuty ze dne 22. 3. 2021 vůči žalované neplatnost dohody o narovnání proto, že po uzavření této dohody žalobkyně náhledem do katastru nemovitostí zjistila, že v době platnosti smlouvy o zprostředkování prodala žalovaná předmětné jednotky společnosti A. s.r.o. na základě kupní smlouvy ze dne 4. 2. 2021. Uzavření této kupní smlouvy i jednání o jejím uzavření žalovaná před žalobkyní zamlčela. Žalobkyně při uzavření dohody o narovnání jednala v omylu o rozhodující skutečnosti, kterou je uzavření předmětné kupní smlouvy, a v tento omyl byla uvedena žalovanou. I pokud by uzavření kupní smlouvy nebylo rozhodující skutečností, dohoda o narovnání byla i tak neplatná, neboť žalovaná omyl žalobkyně vyvolala lstí. Žalobkyni proto vznikl nárok na smluvní pokutu ve výši 328.000 Kč, který tím žalobkyně uplatnila.

h) Žalobkyně pak nárok na zaplacení smluvní pokuty ve výši 328.000 Kč započítala na nárok žalované na vrácení 50.000 Kč. Proto žalobkyně požaduje na smluvní pokutu uhradit 278.000 Kč.

4. Soud prvního stupně věc posoudil s odkazem na § 583, § 584 a § 586 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále také jako „o. z.“). Dospěl k závěru, že dohoda o narovnání ze dne 8. 2. 2021 je neplatným právním jednáním, když žalobkyně relativní neplatnost namítla dne 22. 3. 2021.

5. Soud prvního stupně měl za to, že při uzavření dohody o narovnání žalobkyně jednala v omylu o rozhodující skutečnosti, neboť ji uzavřela za situace, kdy v okamžiku jejího sjednávání nevěděla o tom, že jednotky, jejichž prodej měla dle dohody o zprostředkování zprostředkovat, byly na základě kupní smlouvy uzavřené dne 4. 2. 2021 mezi žalovanou jako prodávajícím a společností A. s.r.o. jako kupujícím na tohoto kupujícího převedeny.

6. Soud prvního stupně dále dovodil, že jde o omyl o rozhodující skutečnosti, neboť pokud by žalobkyně o této skutečnosti věděla, dohodu o narovnání ve znění tak, jak byla sjednána, by neuzavřela, respektive nepřistoupila by na sjednanou smluvní pokutu ve výši 50.000 Kč.

Žalobkyně totiž rozporovala oprávněnost žalované od smlouvy o zprostředkování odstoupit, kdy žalovaná učinila projev vůle směřující k odstoupení od smlouvy o zprostředkování datovaný k 4. 2. 2021. Žalobkyně tudíž měla za to, že smlouva o zprostředkování ke dni uzavření dohody o narovnání trvala, a proto měla za to, že vzájemné závazky smluvních stran se do té doby měly řídit dohodou o zprostředkování.

7. Dále soud prvního stupně dovodil, že šlo o omyl vyvolaný ze strany žalované Istí, neboť žalovaná se chtěla vyhnout hrazení smluvní pokuty ve výši sjednané smlouvou o zprostředkování (tedy ve výši 328.000 Kč).

8. Soud prvního stupně se blíže nezabýval tím, zda k odstoupení od smlouvy o zprostředkování na základě projevu vůle žalované datovaného ke dni 4. 2. 2021 skutečně došlo či nikoliv, neboť i pokud by soud dospěl k závěru, že odstoupení od smlouvy bylo učiněno platně, a k odstoupení od smlouvy by skutečně došlo, byť by tomu bylo k 4. 2. 2021, nemělo by to vliv na porušení povinností žalovanou vyplývajících ze smlouvy o zprostředkování před tímto datem.

9. Soud prvního stupně uzavřel, že tím, že žalovaná uzavřela kupní smlouvu se společností A. s.r.o. dne 4. 2. 2021, porušila povinnost vyplývající z odst. 6 písm. a) smlouvy o zprostředkování, neboť žalovaná zjevně nesdělila žalobkyni skutečnost, která by mohla mít vliv na splnění účelu této smlouvy, a to v době, kdy smlouva o zprostředkování trvala.

10. Žalobkyni vzniknul nárok na zaplacení smluvní pokuty ve výši sjednané ve smlouvě o zprostředkování (tedy ve výši 328.000 Kč). Po započtení nároku žalované na vrácení 50.000 Kč z neplatné dohody o narovnání pak žalobkyni náleží nárok na zaplacení žalované částky ve výši 278.000 Kč.

11. K odvolání žalované Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 21. 6. 2022, č.j. 35 Co 163/2022-58, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. o věci samé změnil tak, že zamítl žalobu o zaplacení částky 278.000 Kč s příslušenstvím (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

12. Dle odvolacího soudu sice soud prvního stupně správně zjistil skutkový stav věci, ale věc neposoudil správně po stránce právní, když uzavřel, že dohoda o narovnání není platná, protože byla uzavřena v omylu a Istí.

13. Odvolací soud se ztotožnil s námitkami žalované obsaženými v odvolání. Odkázal na § 1904 o. z., který vylučuje aplikaci obecné úpravy dle § 583 a násl. v případech omylu v tom, co je mezi stranami sporné nebo pochybné. Toto ustanovení dopadá na omyl jedné či obou stran narovnání ohledně právně relevantních skutečností, jež jsou předmětem sporu či pochybnosti stran. Omyl s narovnáním úzce souvisí. Je-li mezi stranami určitá pochybnost sporná, bude to pravidelně následkem toho, že jedna ze stran případně obě se ohledně jejího hodnocení mýlí. Vzhledem k tomu, že spornost či pochybnost práva se strany snaží odstranit samy, není zde žádného nezávislého třetího, který by věc objektivně posoudil. Strany narovnání jsou si toho vědomy a narovnacím smlouvu uzavřou a chtějí být vázány i přesto, že alespoň jedna z nich jedná v omylu. Přiřknout v takovém případě omylu právní relevanci by znamenalo popřít smysl narovnání.

14. Odvolací soud uvedl, že okolnost, že 4. 2. 2021 současně bylo dáno odstoupení od smlouvy a uzavřena kupní smlouva se subjektem jiným, zde nemá schopnost způsobit neplatnost dohody o narovnání. Žalovaná strana také případně poukazuje na dovětek dohody o narovnání, kde byla ujednána speciální smluvní pokuta pro případ, kdyby strana žalovaná uzavřela smlouvu právě se zájemcem, kterého jí obstarala strana žalující. Pro tento případ si vymínila smluvní pokutu 240.000 Kč, zatímco pro případ jiné takové smlouvy tam nic takového vymíněno nebylo. Toto nelze vykládat tak, že by zde došlo k nějaké lsti ve smyslu, jak ji chápe zákon, tedy že by zde bylo vědomé předstírání či zatajení určitých skutečností vedené úmyslem vyvolat u jednajícího omyl a přimět jej k provedení právního jednání v omylu. Zde strana žalovaná z určitých důvodů od smlouvy odstoupila. Důvody mohly a nemusely být relevantní, ale to právě bylo předmětem narovnání. Z jedné strany bylo sporné odstoupení, ale z druhé strany bylo sporné, jestli má druhá strana nárok na nějaké odškodnění, což bylo vyjádřeno částkou 50.000 Kč.

č. 56

15. Odvolací soud doplnil, že za daných skutkových okolností je vůbec otázka, zda lze uzavřít, že strana žalovaná porušila čl. 3 smlouvy o zprostředkování, když to už nemělo vůbec žádný význam a tato skutečnost by byla protismyslná. Byla-li uzavřena dohoda o narovnání 8. 2. 2021 a kupní smlouva 4. 2. 2021, pak žalovaná mohla počkat několik dní a situace by byla úplně stejná. Přitom toto jde zcela mimo rámec dohody o narovnání, když jak sama žalovaná strana tvrdí, novým kupujícím byla sice společnost, která se o nemovitosti dozvěděla v souvislosti s tím, že byla inzerována žalující stranou, nicméně žádného takového zájemce žalující strana žalované straně nenabídla a není nijak vyvráceno tvrzení žalované strany o tom, že tento zájemce se obrátil na ni sám, a ne že by ho nějakým aktivním způsobem vyhledala. Odvolací soud dospěl k závěru, že na toto nedopadá ujednání o smluvní pokutě mezi účastníky, a že je třeba se řídit dohodou o narovnání jako platnou, z čehož vyplývá závěr, že nárok žalobkyně na požadovanou smluvní pokutu nevznikl.

16. Z těchto důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

17. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně (dále též „dovolatelka“) dovolání s tím, že jej považuje za přípustné ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a dále závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

18. Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) spatřuje dovolatelka v závěru odvolacího soudu, dle něhož je dohoda o narovnání uzavřená mezi účastníky ze dne 8. 2. 2021 (dále jen „dohoda o narovnání“) platná.

19. Odvolací soud dle dovolatelky nesprávně vyloučil dle ustanovení § 1904 o. z. použití ustanovení § 583 a násl. o. z., eventuálně měl odvolací soud posoudit tuto dohodu o narovnání jako neplatnou, a to v souladu s ustanovením § 583 a násl. a § 1904 o. z., a to i pokud by odvolací soud dospěl k závěru, že omyl nebyl vyvolán lstí, a to z důvodu, že dohoda o narovnání byla uzavřena na straně žalobkyně v omylu v tom (porušení smlouvy na straně

žalované, které má za následek nemožnost splnění smlouvy), co nebylo mezi stranami sporné nebo pochybné.

20. K porušení závazku ze smlouvy o zprostředkování ze strany žalované dovolatelka předkládá dále tyto právní otázky:

a. „Může se zájemce v rámci výhradní (exkluzivní) smlouvy o realitním zprostředkování platně zavázat sdělovat zprostředkovateli bezodkladně veškeré skutečnosti a změny, které mohou mít vliv na splnění účelu smlouvy?“

b. „Je porušením této povinnosti jednání zájemce spočívající v jednání o prodeji s třetí osobou bez účasti a vědomí zprostředkovatele?“

c. „Je porušením této povinnosti uzavření kupní smlouvy se třetí osobou bez účasti a vědomí zprostředkovatele?“

d. „Může se zájemce v rámci výhradní (exkluzivní) smlouvy o realitním zprostředkování platně zavázat neuzavřít se třetí osobou bez souhlasu a součinnosti žalobce, jakožto zprostředkovatele, a bez využití jeho služeb realitní smlouvu (kupní smlouvu)?“

e. „Je porušením této povinnosti uzavření kupní smlouvy se třetí osobou bez souhlasu, součinnosti a vědomí zprostředkovatele a bez využití jeho služeb?“

21. Dovolatelka dále uvádí, že se odvolací soud odchýlil od rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. [32 Odo 284/2003](#), když svým postupem a rozhodnutím porušil zásadu dvojinstančnosti řízení a rovněž tzv. zákaz překvapivých rozhodnutí.

22. S ohledem na uvedené dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

23. Žalovaná se k dovolání vyjádřila v tom smyslu, že s dovoláním nesouhlasí a zcela se ztotožňuje s rozsudkem odvolacího soudu, neboť dohodu o narovnání uzavřenou mezi žalobkyní a žalovanou ze dne 8. 2. 2021 považuje za platnou. Dle žalované je otázka, zda § 1904 o. z. vylučuje obecnou úpravu omylu dle § 583 o. z., vyřešena již samotným zněním § 1904 o. z. a rovněž judikaturou.

24. Dle žalované se nelze spokojit s argumentem, že žalovaná měla předpokládat, že informace o uzavření kupní smlouvy se spol. A. s.r.o. byla pro žalobkyni natolik stěžejní, když žalobkyně především nedostatečně specifikovala povinnosti dle čl. 6 písm. a) smlouvy o realitním zprostředkování. Každá ze smluvních stran může mít odlišnou představu o tom, co si představit pod skutečností, která může mít vliv na splnění účelu smlouvy. Dle § 557 o. z. připouští-li výraz různý výklad, vyloží se v pochybnostech k tíži toho, kdo výrazu užil jako první.

25. Žalovaná ve vyjádření sporuje v dovolání tvrzená procesní pochybení odvolacího soudu a navrhuje, aby dovolací soud dovolání zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

26. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) se po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), zabýval přípustností dovolání.

27. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

28. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud nebyla v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 řešena otázka vztahu právní úpravy omylu při narovnání dle § 1904 o. z. a obecné právní úpravy omylu dle § 583 a násl. o. z.

IV.

Důvodnost dovolání

29. Nesprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. jestliže ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry. Právní posouzení je rovněž nesprávné, není-li úplné, tj. učinil-li soud právní závěr, aniž při jeho utváření zohlednil všechny relevantní skutečnosti.

30. Dovolání je též důvodné.

Rozhodná právní úprava

31. Podle § 583 o. z. jednal-li někdo v omylu o rozhodující okolnosti a byl-li v omyl uveden druhou stranou, je právní jednání neplatné.

32. Podle § 584 o. z. týká-li se omyl vedlejší okolnosti, kterou ani strany neprohlásily za rozhodující, je právní jednání platné, ale osoba uvedená v omyl má vůči původci omylu právo na přiměřenou náhradu (odst. 1). Bylo-li právně jednáno v omylu vyvolaném Istí, je právní jednání neplatné, třebaže se omyl týká jen vedlejší okolnosti (odst. 2).

33. Podle § 1903 odst. 1. o. z. lze dosavadní závazek nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné. Týká-li se narovnání věcného práva k věci zapsané do veřejného seznamu, nastávají účinky narovnání zápisem do tohoto seznamu.

34. Podle § 1904 o. z. není platnost narovnání dotčena omylem v tom, co bylo mezi stranami sporné nebo pochybné, ledaže omyl vyvolala některá strana Istí. Narovnání dohodnuté

v dobré víře nepozbývá platnosti ani tehdy, zjistí-li se na základě skutečností vyšších najevo dodatečně, že některá ze stran pohledávku neměla.

Judikatura k institutu omylu podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013

35. Nejvyšší soud obecně k otázce, jaké okolnosti mohou zakládat neplatnost právního jednání z důvodu omylu, ve své rozhodovací praxi k předchozí úpravě soukromého práva účinné do 31. 12. 2013 opakovaně dospěl k závěru, že u právního jednání se omyl může týkat právního důvodu (*error in negotio*, tj. vůle jednající osoby byla zaměřena k jinému právnímu úkonu), resp. předmětu, a to buď totožnosti předmětu (*error in corpore*) anebo podstatné vlastnosti předmětu (*error in qualitate*) nebo osoby (*error in personam*), popř. jiné skutečnosti, která byla pro uskutečnění právního úkonu podle projevené vůle subjektu rozhodující. Neplatnost právního úkonu je v těchto případech omezena s ohledem na zabezpečení právní jistoty v občanskoprávních vztazích pouze na rozhodující, tj. podstatný omyl. Omyl v pohnutce (vzdálenější motiv či konečný cíl chování), která obvykle netvoří součást vůle, nečiní právní úkon neplatným. Právní následky omylu jsou spojeny jen s určitým kvalifikovaným (právně významným) omylem. Jiný omyl právní následky nevyvolá a jde k tíži mýlícího se účastníka. Právně významný je omyl tehdy, je-li tento omyl skrytý (tj. účastník jednající v omylu o něm neví) a druhý účastník se na vzniku takového omylu podílel. Jde především o případy, kdy druhý účastník tento omyl způsobil přímo úmyslně. O omyl však půjde i tehdy, kdy druhý účastník omyl vyvolal jinak (tedy i neúmyslně), nebo o něm musel vědět (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. [25 Cdo 1164/2000](#), ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. [30 Cdo 1251/2002](#), či ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. [33 Cdo 942/2017](#), jež se dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2022, sp. zn. [23 Cdo 3121/2021](#), prosadí i v poměrech právní úpravy platné a účinné po 1. 1. 2014, shodně viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2022, sp. zn. [23 Cdo 2042/2020](#), uveřejněný pod číslem 98/2022 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

č. 56

Dosavadní judikatura ke vztahu institutu narovnání a omylu

36. Narovnání (*transactio*) je dohoda účastníků závazkového právního vztahu, kterou účastníci odstraňují spornost nebo pochybnost vzájemných práv a povinností tím, že je ruší a nahrazují je novými. Dosavadní závazek tak zaniká a je nahrazen závazkem novým, který vyplývá z narovnání. Narovnání má řadu shodných rysů s privativní novací, neboť i její podstatou je, že dohodou zaniká dosavadní závazek a nahrazuje se jiným. Předpokladem narovnání je však spornost či pochybnost, kterou strany mají ohledně závazku, a dohodou o narovnání lze upravit vzájemná práva a povinnosti v mnohem širším rozsahu [srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2019, sen. zn. [29 ICdo 24/2018](#) (uveřejněný pod číslem 85/2020 Sb. rozh. obč.), ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. [23 Cdo 3107/2020](#), ze dne 29. 4. 2021, sp. zn. [29 Cdo 2435/2019](#) (uveřejněný pod číslem 19/2022 Sb. rozh. obč.), a ze dne 24. 9. 2021, sen. zn. [29 ICdo 115/2019](#), dle kterého se závěry dřívější rozhodovací praxe uplatní i ve vztahu k § 1903 o. z., dle právní úpravy platné a účinné od 1. 1. 2014].

37. Narovnáním mohou být upravena mezi účastníky jakákoliv sporná práva a povinnosti, jimiž mohou disponovat. Spornost či pochybnost se vztahuje jak na skutkové, tak na právní otázky, příčinou může být i omyl; není přitom podstatné, zda se některá ze stran při vlastním hodnocení předpokladů narovnání mýlí. Podmínkou platnosti dohody o narovnání není existence původního (narovnávaného) právního vztahu mezi účastníky této dohody

(srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 6. 2000, sp. zn. [IV. ÚS 13/2000](#), rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2003, sp. zn. [32 Odo 1/2002](#), ze dne 21. 8. 2002, sp. zn. [33 Odo 371/2002](#), a ze dne 23. 11. 2004, sp. zn. [32 Odo 976/2003](#)). I když spor či pochybnost jsou pojmovými znaky narovnání, nemusí být vždy výsledkem dohody změna rozsahu vzájemných práv a povinností; účastníci se mohou dohodnout na stejném obsahu, jaký měl dosavadní závazkový právní vztah (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. [33 Odo 1089/2005](#)). Deklarace spornosti či pochybnosti v dohodě o narovnání není nezbytná; absentuje-li, nejedná se – pokud strany projevíly vůli, že jimi narovnaný právní stav platí namísto právního stavu dosavadního – o neurčitost s důsledky stanovenými v § 553 odst. 1 o. z., případně o neplatnost právního jednání podle § 580 odst. 1 o. z. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2019, sp. zn. [33 Cdo 1720/2019](#), uveřejněný pod číslem 80/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

č. 56

38. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2022, sp. zn. [27 Cdo 305/2022](#), na rozdíl od privativní novace nebo převzetí dluhu, které předpokládají existenci základního (podkladového) právního vztahu, může u narovnání základní (podkladový) právní vztah zcela chybět. To platí nejen, panuje-li mezi stranami spor či existují-li mezi nimi pochyby právě ohledně toho, zda základní (podkladový) vztah vůbec vznikl (resp. ohledně toho, zda vyvolává právní účinky). Ale také tehdy, odstraňují-li strany spornost či pochybnost spočívající v jiné skutečnosti a vycházejí-li přitom – ryze subjektivně (bez ohledu na to, zda tomu tak skutečně je) – z toho, že dohodou o narovnání upravovaná (sporná nebo pochybná) práva pro ně právní účinky vyvolávají (v poměrech rakouské nauky obdobně například Neumayr, M. In: Koziol, H., Bydlinski, P., Bollenberger, R. a kol. *Kurzkommentar zum ABGB*. 5. vyd. Wien: Verlag Österreich, § 1380, marg. č. 2). Domnívají-li se tak strany dohody o narovnání, že jsou z narovnávaných (sporných či pochybných) práv oprávněny či zavázány, ačkoli tomu tak ve skutečnosti není (protože jedna anebo dokonce obě z nich nejsou účastníky narovnávaného právního vztahu), nemá tato skutečnost (sama o sobě) žádný vliv na platnost dohody o narovnání. Stejný závěr se ostatně v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 podával i z výslovné dikce § 586 odst. 2 obč. zák.

39. V poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 pak Nejvyšší soud dále dovozoval, že neplatnost dohody o narovnání nezpůsobuje pouze omyl o tom, co je mezi stranami sporné nebo pochybné; jde o zvláštní případ omylu, kdy strany (anebo některá z nich) se omylem domnívají, že některé právo je mezi nimi sporné nebo pochybné, ačkoliv ve skutečnosti tomu tak není (například proto, že o právu zahrnutém do dohody o narovnání strany vůbec nejednaly, takže mezi nimi nemohl ohledně tohoto práva vzniknout spor anebo pochybnosti). V ostatních případech se uplatnila obecná úprava právních důsledků omylu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 1999, sp. zn. 24 Cdo 192/98, publikovaný v časopise *Právní rozhledy* č. 10/1999, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. [29 Odo 308/2004](#)).

K aplikačnímu významu § 1904 o. z.

40. Podle § 1904 věta první o. z. není platnost narovnání dotčena omylem v tom, co bylo mezi stranami sporné nebo pochybné, ledaže omyl vyvolala některá strana Istí.

41. Zvláštní úprava omylu u narovnání se vztahuje pouze na omyl o tom, co je mezi stranami sporné či pochybné. Pouze tehdy, existuje-li mezi stranami spor či pochybnost, se strany

mohou ohledně tohoto sporu či pochybnosti mýlit. Pokud mezi stranami v určité otázce spor či pochybnost neexistuje, pak se strany v této otázce sice mohou mýlit, nejedná se však o omyl o tom, co je mezi nimi sporné nebo pochybné (srov. shodně Handlar, J. In: Pražák, Z., Fiala, J. Handlar, J. a kol. Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ podle stavu k 1. 4. 2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb. Praha: Leges, 2017, s. 382–383).

42. Zvláštní úprava omylu při narovnání v § 1904 o. z. tedy vylučuje obecnou úpravu omylu (nejde-li o omyl vyvolaný lstí) jen v rozsahu, co bylo mezi stranami sporné nebo pochybné. V tom, co mezi stranami nebylo sporné či pochybné, např. i v tom, co jedna ze stran zamlčela a druhou stranu o této okolnosti neinformovala, nelze vyloučit, že se strana uvedená v omyl bude moci dovolat své ochrany podle obecných pravidel o omylu podle § 583 a násl. o. z.

43. Podobné rozlišování omezené možnosti dovolat se omylu u sporných a pochybných okolností významných pro narovnání a oproti tomu možnost aplikace obecné úpravy omylu u okolností ostatních je uváděno i v zahraniční literatuře (srov. k uvedenému pravidlu obdobně např. Fikentscher, W., Heinemann, A. Schuldrecht Allgemeiner und Besonderer Teil. 11. Aufl. Berlin, Boston: De Gruyter, 2017, s. 212).

44. Obdobný hodnotový princip v přístupu k omezenému se dovolání omylu u narovnání lze konečně vysledovat již i v prvorepublikové judikatuře Nejvyššího soudu Československé republiky, kdy „omyl může učiniti narovnání jen potud neplatným, pokud se dotýká podstaty osoby nebo předmětu. (...) účelem narovnání jest, by byla odstraněna nejistota v právních vztazích stran. Tomuto účelu by se však přičilo, kdyby bylo lze narovnání odporovati z toho důvodu, že strany ohledně těchto nejistot byly v omylu (§ 1387 obč. zák.). Proto nelze omyl o takových pochybných nebo sporných skutečnostech pokládati za omyl o podstatě předmětu neb osoby. Podstatou předmětu rozumí se v § 1385 obč. zák. to, co strany při uzavření narovnání pokládaly za jisté protivou k bodům sporným a pochybným, o nichž učiněno narovnání. Narovnání mohlo by býti odporováno pro omyl, jen kdyby tento nesporný podklad narovnání, z něhož obě strany vycházely, spočíval na omylu. Vztahuje-li se však omyl na body sporné nebo pochybné, o nichž bylo narovnání učiněno, nemůže o odporování pro omyl býti řeči.“ [[Rv I 1595/26](#), 7. 12. 1926; Vážný (Sbírka rozhodnutí NS 1919-1945), VIII-b/1926].

Posouzení v poměrech projednávané věci

45. Lze shrnout, že platnost narovnání není dotčena omylem ohledně otázky, jež byla mezi stranami sporná nebo pochybná, ledaže předmětný omyl vyvolala některá strana dohody o narovnání lstí. Týká-li se tedy omyl okolnosti, ohledně níž mezi stranami panovala nejistota či spor a která byla narovnáním nově upravena, může strana relativní neplatnost dohody o narovnání namítat jen za předpokladu, že byl tento její omyl jinou stranou dohody vyvolán lstivě. Týká-li se naproti tomu omyl strany dohody o narovnání okolností, jež mezi stranami nebyly sporné ani pochybné a z nichž při uzavření dohody o narovnání strany vycházely jako z existujících, může se dotčená strana daného omylu bez omezení dovolávat na základě obecných pravidel zakotvených v § 583 a násl. o. z.

46. Právní posouzení odvolacího soudu je neúplné, tudíž nesprávné, neboť odvolací soud dosud neposoudil dostatečně obsah dohody o narovnání ze dne 8. 2. 2021 a nevymezil

okolnosti, které byly mezi stranami sporné či pochybné z hlediska uzavření dohody o narovnání.

47. Měl-li by soud za prokázáno, že mezi stranami zde byla při uzavírání narovnání spornost nebo pochybnost ohledně porušení smluvní povinnosti žalovanou (a toto bylo narovnáním nahrazeno), mohla by se žalobkyně dovolat omylu, prokáže-li, že omyl byl vyvolán lstí.

48. K tomu v obecné rovině dovolací soud připomíná závěry vyjádřené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2022, sp. zn. [23 Cdo 943/2021](#), o tom, že z obsahu pojmu lest, jak jej definuje judikatura a literatura, je patrné, že podstatnou složkou lsti je záměr (úmysl) jednajícího vyvolat omyl druhé strany. Záměr (úmysl) je formou vůle, tedy stavem mysli; ten z povahy věci nemůže být sám o sobě předmětem dokazování a dokazovány mohou být jen skutečnosti (okolnosti vnějšího světa), jejichž prostřednictvím se vůle navenek projevuje (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2012, sp. zn. [21 Cdo 4929/2010](#)).

č. 56

49. Naopak v případě, jestliže odvolací soud dospěje k závěru, že z obsahu dohody o narovnání neplyne, že strany braly za sporné či pochybné okolnosti porušení povinností ze strany žalované, jinými slovy tedy že narovnání tuto okolnost právního vztahu nezahrnuje, by se žalobkyně dovolala omylu při uzavření této dohody o narovnání za podmínek § 583 o. z. tehdy, jde-li o omyl o rozhodující okolnosti a byla-li v tento omyl žalobkyně uvedena (nikoli však nutně lstí) žalovanou.

50. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl dovolatelkou uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se zabýval zbývajícími dovolacími námitkami, rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil.

51. Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1, část věty první za středníkem, ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

č. 57

Plnění dlužníka v postavení spotřebitele na poskytnutou jistinu v době přiměřené jeho možnostem dle zvláštní úpravy § 87 zákona o spotřebitelském úvěru nenaplňuje důvody uznání dluhu, se kterými § 639 o. z. spojuje přerušení a běh nové desetileté promlčecí lhůty.

Uznání dluhu, Spotřebitel, Promlčení, Započtení

§ 639 o. z., § 1982 o. z., § 2053 o. z., § 2054 odst. 2 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. [23 Cdo 101/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:23.CDO.101.2023.1

č. 57

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 25 Co 174/2022, věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Sokolově (dále jen „soud prvního stupně“) rozhodoval o žalobě, kterou se žalobkyně po žalovaném domáhala zaplacení částky 43.963,90 Kč s příslušenstvím z úvěrové smlouvy uzavřené mezi žalovaným a právní předchůdkyní žalobkyně – společností P. F. s.r.o. dne 8. 8. 2018.

2. Soud prvního stupně rozsudkem ze dne 24. 3. 2022, č. j. 42 C 14/2022-71, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 7.251 Kč s příslušenstvím (výrok I.), zamítl žalobu co do částky 36.712,9 Kč, kapitalizovaného úroku z prodlení ve výši 4.871,54 Kč, kapitalizovaného úroku ve výši 7.695,9 Kč, úroku z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 23.174,26 Kč od 19. 12. 2020 do zaplacení, úroku z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 7.251 Kč od 19. 12. 2020 do 22. 10. 2021, úroku z prodlení ve výši 1,5 % z částky 7.251 Kč od 23. 10. 2021 do zaplacení a dále úroku ve výši 29 % ročně z částky 30.425,26 Kč od 19. 12. 2020 do zaplacení (výrok II.), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok III.).

3. Soud prvního stupně přitom vyšel z toho, že:

a) Dne 8. 8. 2018 podepsal žalovaný a předchůdkyně žalobkyně smlouvu nazvanou „Smlouva o půjčce“ (dále jen „Smlouva č. 1“). Na základě uzavřené Smlouvy č. 1 poskytla předchůdkyně žalobkyně žalovanému peněžní prostředky ve výši 55.000 Kč.

b) Žalovaný se ve Smlouvě zavázal zaplatit předchůdkyni žalobkyně souhrnný poplatek ve výši 39.395 Kč, který je složen z kapitalizovaného úroku v částce 13.479 Kč se sazbou 29 % ročně, částky za zpracování, doručení, administrativní činnost a flexibilní splácení ve výši 18.243 Kč a částky za vedení zákaznického účtu ve výši 7.673 Kč.

c) Celkovou částku 94.395 Kč odpovídající součtu poskytnuté jistiny spotřebitelského úvěru a souhrnného poplatku se žalovaný ve Smlouvě č. 1 zavázal uhradit v hotovosti v 18 měsíčních splátkách po 5.245 Kč, poslední splátka ve výši 5.230 Kč.

d) Žalovaný oproti vyplacené částce 55.000 Kč před podáním žaloby uhradil částku 47.749 Kč. Žalovaný na dluh naposledy plnil 18. 3. 2019.

e) Soud prvního stupně měl též za prokázané, že mezi žalovaným a právní předchůdkyní žalobkyně byla rovněž uzavřena smlouva, na základě které byl žalovanému poskytnut úvěr ve výši 10.000 Kč (dále jen „Smlouva č. 2“), na kterou žalovaný uhradil částku 17.251 Kč dne 21. 8. 2015.

f) Dne 2. 4. 2020 oznámil žalovaný předchůdkyni žalobkyně jednostranné započtení pohledávky jako přeplatku ze Smlouvy č. 2 v částce 7.251 Kč oproti pohledávce předchůdkyně žalobkyně za žalovaným jako nedoplatku žalovaného ze Smlouvy č. 1 ve shodné výši.

4. Soud prvního stupně věc posoudil s odkazem na § 588, § 1813, § 1879, § 1970, § 1982, § 1989, § 2054, § 2390 a § 2993 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále také jako „o. z.“), a § 86 a 87 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Dospěl k závěru, že žalobkyně má právo na vrácení pouze dosud neuhrazené jistiny v částce 7.251 Kč, neboť smlouva č. 1 je absolutně neplatným právním jednáním, kdy právní předchůdkyně žalobkyně nesplnila povinnost uloženou jí v rámci ustanovení § 86 zákona o spotřebitelském úvěru, neboť soudu netvrdila a nedoložila, jakým způsobem a s jakým výsledkem prověřila úvěruschopnost žalovaného před poskytnutím spotřebitelského úvěru.

5. Poskytnutí peněžních prostředků žalovanému ve výši 55.000 Kč, s ohledem na neplatnost smlouvy č. 1, posoudil soud prvního stupně jako bezdůvodné obohacení podle § 2991 odst. 1 o. z. Z provedeného dokazování přitom vyplývá, že předchůdkyně žalobkyně vyplatila žalovanému částku ve výši 55.000 Kč, žalovaný před podáním žaloby uhradil předchůdkyni žalobkyně částku 47.749 Kč, rozdíl mezi těmito částkami, tedy částku ve výši 7.251 Kč soud posoudil jakožto bezdůvodné obohacení. V této části tedy soud žalobě vyhověl.

6. Dále soud prvního stupně uvedl, že pohledávka žalobkyně na vydání neuhrazené části bezdůvodného obohacení ve výši 7.251 Kč není promlčena. Splatnost pohledávky z bezdůvodného obohacení není zákonem stanovena, přednost má dohoda o splácení bezdůvodného obohacení. I přes neplatnost smlouvy č. 1 je z chování žalovaného po uzavření smlouvy evidentní, že akceptoval termíny jednotlivých splátek, a to minimálně do 18. 3. 2019, kdy se snažil hradit dlužnou částku v termínech měsíčních splátek, a nelze tedy než uzavřít, že dohoda (ať už byla uzavřena jakoukoliv formou, tedy i konkludentně) ohledně splácení dlužné částky mezi účastníky existovala a trvala až do března 2019, resp. poslední úhrada byla ze strany žalovaného provedena dne 31. 12. 2019. Tříletá promlčení lhůta (dle ustanovení § 629 odst. 1 o. z.) tedy od března 2019 do podání žaloby neuplynula.

7. Soud prvního stupně se neztotožnil s argumentací žalobkyně, že postupným hrazením na smlouvu č. 1 v letech 2018 a 2019 došlo k uznání dluhu podle § 2054 odst. 2 o. z. Z okolností hrazení splátek nelze dovodit, že by žalovaný uznal nad rámec jistiny i povinnost k úhradě

souhrnného poplatku, když veškeré splátky, které žalovaný hradil, nepřesáhly jistinu ze dvou poskytnutých smluv o zápůjčce, tj. částku 65.000 Kč.

8. Ve zbytku soud žalobu zamítl, neboť jakékoliv další nároky uplatněné žalobkyní vycházejí ze smlouvy, která nebyla platně uzavřena.

9. Soud prvního stupně shledal neplatnou i smlouvu č. 2, a to ze shodných důvodů jako smlouvu č. 1. K úhradě poslední splátky na smlouvu č. 2 došlo dne 21. 8. 2015 a v době od 22. 8. 2015 do 2. 4. 2020 (resp. 6. 4. 2020 – viz doručka) nedošlo ze strany žalovaného k uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení v částce 7.251 Kč a jeho nárok je tak promlčen.

10. K námitce započtení přeplatku ze smlouvy č. 2 soud prvního stupně uvedl, že pohledávka žalovaného z přeplatku na smlouvu č. 2 byla způsobilá k započtení v období od 22. 8. 2015 do 22. 8. 2018, v rámci kterého mohl žalovaný požadovat vydání bezdůvodného obohacení od předchůdkyně žalobkyně. Pohledávka žalobkyně za žalovaným z nedoplatku na smlouvu č. 1 byla splatná, a tedy způsobilá k započtení, až nejdříve od března 2019, kdy žalovaný přestal hradit splátky dle dohody účastníků. Výše uvedené pohledávky se tedy nesetkaly, aniž by jedna z nich nebyla již promlčena. Zápočet provedený žalovaným je tedy neplatný a neúčinný.

11. K odvolání žalovaného Krajský soud v Plzni (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 31. 8. 2022, č. j. 25 Co 174/2022-97, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. a III. (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

12. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně o tom, že pohledávka žalobkyně není promlčena, avšak z jiných důvodů než soud prvního stupně. Žalovaný na dluh ze smlouvy č. 1 plnil, plnění však neposkytoval v termínech a částkách dohodnutých ve smlouvě, a dohoda o splátkách uzavřená jinak než v neplatné smlouvě o zápůjčce nebyla tvrzena ani prokazována. Nebylo tedy možno uzavřít, že by právní předchůdkyně žalobkyně a žalovaný uzavřeli samostatnou dohodu o splátkách.

13. Odvolací soud uvedl, že žalovaný na dluh ze smlouvy postupně plnil a každým plněním uznal právo (právní předchůdkyně) žalobkyně na plnění podle § 2054 odst. 2 o. z. Z provedení dokazování a ostatně ani ze skutkových tvrzení stran nevyplývalo, že by částečné plnění na dluh bylo doprovázeno takovými okolnostmi, z nichž by bylo možno usuzovat, že žalovaný zbytek práva na zaplacení poskytnuté jistiny neuznává. Částečným plněním evidentně uznal nárok na plnění ve výši jistiny podle smlouvy č. 1 ve smyslu § 2054 odst. 2 o. z.

14. Při částečném plnění na dluh s účinky uznání § 2054 odst. 2 obč. zák. není podmínkou, aby byla dlužníkovi známa správná právní kvalifikace dluhu, na který plní. I když dlužník poskytuje plnění na dluh z neplatné smlouvy, tak tím uznává věřitelovo právo na plnění, a to bez ohledu na právní kvalifikaci plněného závazku. V daném případě částečným plněním na dluh z neplatné smlouvy č. 1 došlo nepochybně k uznání práva žalobkyně na plnění, které odvolací soud následně po právní stránce kvalifikoval jako nárok na vydání bezdůvodného obohacení podle § 2993 o. z.

15. Právní předchůdkyně žalobkyně poskytla žalovanému peněžní prostředky na základě neplatné smlouvy dne 8. 8. 2018 a mohla žalovaného vyzvat k jejich vrácení již dne 9. 8. 2018. Od tohoto dne započala svůj běh subjektivní promlčecí lhůta podle § 629 o. z., zatímco objektivní desetiletá promlčecí lhůta podle § 638 o. z. započala svůj běh již v den vzniku bezdůvodného obohacení, tedy dne 8. 8. 2018. Bez účinného uznání dluhu by jako první uplynula subjektivní promlčecí lhůta podle § 629 o. z., ta však byla přetržena částečným plněním ze strany žalovaného. Žalovaný na dluh naposledy plnil 18. 3. 2019, v tuto dobu jeho dluh ještě nebyl promlčen, a od uvedeného dne v důsledku uznání dluhu částečným plněním běžela nová desetiletá promlčecí lhůta podle § 639 o. z. Žalobcův nárok tedy při podání žaloby dne 30. 11. 2021 dle odvolacího soudu nebyl promlčen, neboť v tu dobu ještě neuplynula promlčecí lhůta ani podle § 639 o. z., ani podle § 638 o. z.

č. 57

16. Odvolací soud uvedl, že jednostranný zápočet žalovaného ze dne 2. 4. 2020 vycházel z předpokládané neplatnosti smlouvy o půjčce č. 2, v jejímž důsledku měl žalovanému vzniknout přeplatek ve výši 7.251 Kč. Obsah této smlouvy v řízení nebyl prokazován, a nebylo tedy možno závazně posoudit její platnost, nicméně závěr o její platnosti, resp. o existenci nároku žalovaného na vydání bezdůvodného obohacení z této smlouvy byl pro rozhodnutí ve věci v podstatě irrelevantní s ohledem na úspěšně vznesenou námitku promlčení tohoto nároku.

17. Podle karty splátek ke smlouvě č. 2 měl žalovaný za poskytnuté peněžní prostředky ve výši 10.000 Kč vrátit celkem částku 17.251 Kč a tuto povinnost splnil ke dni 21. 8. 2015. Případný přeplatek mu vznikl (mohl vzniknout) splátkami uhrazenými v období od 18. 4. 2015 do 21. 8. 2015, kdy již plnil nad rámec částky 10.000 Kč. Za předpokladu, že uvedená smlouva byla skutečně neplatná, by v tomto období žalovanému vznikalo bezdůvodné obohacení, o jehož vydání by mohl žádat vždy následující den po poskytnutí splátek ve smyslu 1958 odst. 2 o. z., od kdy by počala svůj běh tříletá promlčecí lhůta pro uplatnění tohoto nároku podle § 619, § 621 a § 629 o. z. Pokud by tedy měl žalovaný právo na vydání bezdůvodného obohacení na základě plnění neplatné smlouvy č. 2, pak by se tento nárok promlčel nejpozději dne 21. 8. 2018, a ke dni provedení zápočtu dne 2. 4. 2020 již byl promlčen. Zápočet tedy nemohl způsobit zamýšlené účinky podle § 1989 odst. 1 o. z.

18. Odvolací soud na tomto základě rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. jako věcně správný potvrdil.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

19. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný (dále též „dovolatel“) dovolání s tím, že je považuje za přípustné ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, a dále závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Dovolatel odkazuje na závěry vyjádřené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2018, sp. zn. [28 Cdo 5089/2017](#).

20. V konkrétnosti předkládá právní otázku: „zda je možné konkludentně uznat nedluh, kdy však dlužník o neexistenci dluhu neví a plní naopak neexistující závazek z absolutně

neplatné smlouvy, tedy plní věřiteli závazek ze smlouvy, tedy zcela jinou částku a ze zcela jiného právního důvodu.“

21. Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) spatřuje dovolatel v nesprávné aplikaci § 2054 odst. 2 o. z. ve věci zde vedené a sporuje závěr, dle kterého by plnění dlužníka související s absolutně neplatnou smlouvou mohlo být považováno za uznání dluhu.

22. Dovolatel je přesvědčen, že nemohl uznat nárok na vydání bezdůvodného obohacení, neboť pro platné uznání dluhu by musel vědět, že plní na neexistující závazek. Z okolností případu však vyplývá, že plnil na dle jeho přesvědčení existující závazek ze smlouvy, a tudíž nemohl uznat neexistující závazek z neplatné smlouvy, který samozřejmě uznat nelze.

23. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud změnil napadené rozhodnutí odvolacího soudu tak, že bude žaloba v plném rozsahu zamítnuta, popřípadě aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

24. K obsahu dalších podání, jež dovolatel učinil po uplynutí lhůty k podání dovolání (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), dovolací soud odkazuje na závěry vyslovené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2019, sp. zn. [28 Cdo 4218/2017](#), ve kterém mimo jiné dovolací soud uvádí, že doplnil-li dovolatel své dovolání po uplynutí dovolací lhůty tak, že jiným způsobem vyložil (třebaže své dovolání „jen“ dovysvětlil), v čem spočívá nesprávnost napadeného právního posouzení, nelze k jeho podání vůbec přihlížet. Ostatně opačný závěr by vedl k tomu, že někteří účastníci by byli zvýhodněni delší lhůtou k „upřesňování“ dovolacích důvodů (přičemž hranice mezi upřesněním bez obsahové změny dovolání a doplněním je jen stěží poznatelná) díky nahodilé skutečnosti, jakou je délka doby od podání dovolání do rozhodnutí o tomto dovolání. Také Ústavní soud „nepovažuje za nezbytné, aby Nejvyšší soud měl za povinnost (v některých případech velmi složitě) u každé z námitek porovnávat, zda jde o ‚novou‘ námitku, či nikoliv, zvláště jestliže občanský soudní řád vcelku jasně stanovuje pravidlo (v němž se prosazuje princip právní jistoty), že dovolání musí být podáno ‚kompletní‘ v zákonem stanovené lhůtě, jejíž délka je ostatně pro tento účel více než dostatečná“ (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. [III. ÚS 647/15](#), bod 20 odůvodnění).

25. Žalobkyně se k dovolání vyjádřila v tom smyslu, že s dovoláním nesouhlasí. Odkazuje na závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2014, sp. zn. [23 Cdo 405/2013](#), či usnesení ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. [23 Cdo 2914/2015](#).

26. Dovojuje, že žalovaný uhradil po poskytnutí peněžních prostředků částku celkem 47.749 Kč. Je evidentní, že žalovaný hradil na jistinu poskytnuté zápůjčky, když žalovaný nehradil řádně a včas dle splátkového kalendáře uvedeného ve smlouvě o zápůjčce. Je nutné zdůraznit, že žalovaný věděl, jaký dluh právní předchůdkyni žalobkyně, popř. žalobkyni hradí, přičemž je bez právních účinků, zda žalovaný hradil na poskytnutou zápůjčku na základě uzavřené smlouvy o zápůjčce ze dne 8. 8. 2018, nebo na bezdůvodné obohacení vzniklé v souvislosti s poskytnutím peněžních prostředků na základě podepsané smlouvy o zápůjčce ze dne 8. 8. 2018.

27. S ohledem na výše uvedené žalobkyně navrhuje, aby dovolací soud dovolání žalovaného odmítl, popř. zamítl a přiznal žalobkyni právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

28. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) se po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), zabýval přípustností dovolání.

29. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

30. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud nebyla řešena otázka, zda má plnění dlužníka dle § 87 odst. 1, věta třetí, zákona o spotřebitelském úvěru účinky konkludentního uznání dluhu ve smyslu § 639 o. z.

IV.

Důvodnost dovolání

31. Nesprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. jestliže ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry. Právní posouzení je rovněž nesprávné, není-li úplné, tj. učinil-li soud právní závěr, aniž při jeho utváření zohlednil všechny relevantní skutečnosti.

32. Dovolání je též důvodné.

Rozhodná právní úprava

33. Podle § 639 o. z. uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

34. Podle § 2053 o. z. uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.

35. Podle § 2054 odst. 2 o. z. plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.

36. Podle § 1982 o. z. dluží-li si strany vzájemně plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit vůči druhé straně, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany. K započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh (odst. 1). Započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí; nekryjí-li se zcela, započte se pohledávka obdobně jako při splnění.

Tyto účinky nastávají k okamžiku, kdy se obě pohledávky staly způsobilými k započtení (odst. 2).

37. Podle § 1989 odst. 1 o. z. promlčení pohledávky započtení nebrání, nastalo-li po době, kdy se pohledávky staly způsobilými k započtení.

38. Podle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, ve znění účinném do 28. 5. 2022, platilo, že poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě běžící ode dne uzavření smlouvy. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.

39. Podle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, ve znění účinném od 29. 5. 2022, platí, že poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Soud k neplatnosti přihlédne i bez návrhu. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.

č. 57

40. Podle § 87 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru, ve znění účinném od 1. 12. 2016, shodně i po 29. 5. 2022, pak je-li spor o to, jaká je doba odpovídající možnostem spotřebitele podle odstavce 1, určí tuto dobu na návrh některé ze smluvních stran soud podle možností spotřebitele a v zájmu spravedlivého uspořádání práv a povinností smluvních stran s přihlédnutím k příjmu spotřebitele a jeho celkovým sociálním a majetkovým poměrům.

41. Podle § 323 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), platilo, že uzná-li někdo písemně svůj určitý závazek, má se za to, že v uznaném rozsahu tento závazek trvá v době uznání. Tyto účinky nastávají i v případě, kdy pohledávka věřitele byla v době uznání již promlčena (odstavec 1). Za uznání nepromlčeného závazku se považují i právní úkony uvedené v § 407 odst. 2 a 3 (odstavec 2).

42. Podle § 407 obch. zák. uzná-li dlužník písemně svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí doba od tohoto uznání. Týká-li se uznání pouze části závazku, běží nová promlčecí doba ohledně této části (odstavec 1). Placení úroků se považuje za uznání závazku ohledně částky, z níž se úroky platí (odstavec 2). Plní-li dlužník částečně svůj závazek, má toto plnění účinky uznání zbytku dluhu, jestliže lze usuzovat, že plněním dlužník uznává i zbytek závazku (odstavec 3). Účinky uznání závazku způsobem uvedeným v odstavci 1 nastávají i v případě, kdy jemu odpovídající právo bylo v době uznání již promlčeno (odstavec 4).

Dosavadní judikaturní závěry

43. V poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 Nejvyšší soud dovodil, že pravidlo § 407 odst. 3 obch. zák. spojuje za stanovených předpokladů účinky uznání zbytku dluhu pouze s plněním částečným, nikoli dílčím (tedy plněním ve splátkách). Plnění částečné a plnění dílčí jsou dva odlišné pojmy. Na rozdíl mezi nimi již Nejvyšší soud poukázal a vysvětlil ho v rozsudku ze dne 29. 10. 2002, sp. zn. [29 Odo 847/2001](#), uveřejněném pod číslem 36/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. O plnění částečné jde tehdy, jestliže dlužník poskytne věřiteli na plnění svého závazku pouze část předmětu plnění (například v případě peněžitého plnění nezaplatí celou fakturovanou částku, nýbrž pouze její část), aniž by z dohody stran, z právního předpisu nebo z rozhodnutí soudu (či jiného státního orgánu) rozdělení na takové

části vyplývalo. Takovou povahu nemá dílčí plnění, o něž se jedná v případě, kdy závazek je podle dohody stran, ze zákona nebo z rozhodnutí soudu (či jiného státního orgánu) rozdělen na několik relativně samostatných, zřetelně oddělených plnění, která samostatně (většinou postupně) dospívají (například plnění dluhu sjednané ve splátkách) (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. [32 Cdo 1008/2009](#), či ze dne 11. 6. 2022, sp. zn. [23 Cdo 987/2019](#), nebo usnesení ze dne 30. 8. 2016, sp. zn. [32 Cdo 4930/2015](#), či ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. [32 Cdo 1108/2020](#)).

44. Dovolací soud se k otázce účinku uznání dluhu jeho splněním vyjádřil v rozsudku ze dne 30. 7. 2003, sp. zn. [32 Odo 861/2001](#), v němž mimo jiné řešil, zda zaplacením faktur za zboží, které nebylo dodáno, došlo k uznání závazku podle § 407 odst. 3 obch. zák. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že § 407 odst. 3 obch. zák. s jiným než částečným plněním vznik uznání zbytku dluhu nespojuje.

č. 57

45. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 2. 1. 2023, sp. zn. [33 Cdo 1746/2022](#), pak dovolací soud dovodil, že vzhledem k tomu, že § 2054 odst. 2 o. z. vychází z § 407 odst. 3 obch. zák., je tato judikatura aplikovatelná i v poměrech právní úpravy platné a účinné po 1. 1. 2014.

46. K otázce posouzení okolností, z nichž lze usoudit, zda částečným plněním uznal dlužník zbytek dluhu, dovolací soud v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 dále dovozoval, že k uznání závazku podle § 407 odst. 3 obch. zák. nepostačuje, že dlužník částečně plní svůj závazek, ale musí být splněna i druhá podmínka, že k částečnému plnění došlo za takových okolností, že lze v konkrétním případě usuzovat na to, že dlužník jeho poskytnutím uznává i zbytek závazku (srovnej např. rozsudek ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. [23 Cdo 4777/2008](#)). Při hodnocení toho, zda lze usuzovat, že plněním dlužník uznává i zbytek závazku, je třeba vycházet z celkového jednání dlužníka. Ustanovení § 407 odst. 3 obch. zák. totiž neukládá dlužníkovi, zda a kdy má projevit či jinak vyjádřit vůči věřiteli svůj nesouhlas s výší celkové pohledávky (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. [23 Cdo 1336/2010](#)).

47. K závěru o tom, že není naplněna druhá podmínka § 407 odst. 3 obch. zák., nemusí vést pouze skutečnost, že dlužník zbytek závazku po částečném plnění výslovně odmítl, postačí také, pokud z celkového jednání dlužníka vyplývá, že nehodlá hradit celý dluh. Dlužník není povinen sdělovat věřiteli, že se jedná pouze o dílčí platby a že nehodlá zbytek dluhu doplatit, jestliže dal již předtím jasně najevo, že zbytek dluhu neuznává, a z okolností předcházejících hrazení dluhu a z jednání dlužníka muselo být věřiteli jasné, že dlužník nehodlá celkový dluh uhradit (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. [23 Cdo 1336/2010](#), a ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. [32 Cdo 2402/2018](#)).

48. Současně však bylo dovozováno, že dlužník uznal zbytek dluhu, plnil-li částečně svůj dluh vůči věřiteli za situace, kdy před tímto plněním nebo později nezpochybnil celkovou výši dluhu, ani případně nevytkl vady plnění (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. [23 Cdo 2914/2015](#)). Plnění třetí osoby na část dluhu dlužníka se považuje za uznání závazku dlužníka, jestliže bylo učiněno s jeho souhlasem a dlužník nedal najevo, že ve zbývajícím rozsahu pohledávku věřitele zpochybňuje (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2014, sp. zn. [23 Cdo 405/2013](#)).

49. Dovolací soud dále v rozsudku ze dne 21. 2. 2014, sp. zn. [23 Cdo 405/2013](#), uzavřel, že skutečnost, že smlouva je shledána neplatnou, nemůže nic měnit na tom, že bylo uznáno právo věřitele na plnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. [33 Odo 493/2005](#), který řešil otázku uznání závazku ve vztahu k bezdůvodnému obohacení za situace uznání závazku z neplatné smlouvy). Uznání závazku z neplatné smlouvy je tedy třeba brát v úvahu i při posouzení nároku z titulu bezdůvodného obohacení (shodně srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2015, sp. zn. [29 Cdo 3902/2012](#)).

50. K důvodům přetržení promlčecí lhůty ve smyslu § 639 o. z. v případě konkludentního uznání dluhu se pak dovolací soud v poměrech právní úpravy platné a účinné po 1. 1. 2014 vyjádřil zejména v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. [23 Cdo 3752/2019](#), uveřejněném pod číslem 69/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 69/2022“). Zde Nejvyšší soud blíže vyložil a odůvodnil závěr, dle kterého jestliže věřitel uplatnil právo u orgánu veřejné moci (§ 648 o. z.), pak tím je dlužník upomenut (varován), že věřitel hodlá své právo prosadit. Zájem dlužníka proto zákonitě ustupuje do pozadí. Na ustanovení § 639 o. z. lze v tomto ohledu nazírat touž optikou: nikoliv jednání věřitele (tj. věřitelova upomínka), nýbrž chování dlužníka, kterým dává věřiteli najevo, že si je vědom existence svého dluhu, je rozhodujícím důvodem pro přerušení a běh nové, desetileté promlčecí lhůty. Oproti ustanovení § 648 o. z. tak varování nepřichází od věřitele, nýbrž dlužník „upomíná“ sám sebe. Promítnuto do poměrů § 639 o. z. to znamená, že z jednání dlužníka, jež má být kvalifikováno jako uznání dluhu, musí plynout, že si je existence dluhu vědom a současně, že od něj lze v budoucnu očekávat plnění. Zda lze v daném jednání dlužníka seznat obojí, je třeba posuzovat z horizontu věřitele a za podmínek § 556 a § 6 odst. 1 o. z. se tázat, zda za daných okolností by osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen (tj. věřitele), chování dlužníka rozuměla tak, že si je dluhu vědom a lze od něj v budoucnu očekávat plnění. Tak tomu je nepochybně v případě, když dlužník učiní písemné uznání dluhu dle § 2053 o. z. bez dalšího, neboť projevuje vůli, že dluh uznává co do důvodu i výše. S ohledem na princip poctivosti je ve věřiteli vyvolána důvěra, že může v budoucnu od dlužníka očekávat plnění. Písemnému uznání dluhu nelze totiž rozumět tak, že dlužník staví najisto svoji povinnost a současně se k plnění v budoucnu necítí být povinen; šlo by o mentální rezervaci, k níž nelze přihlížet. Totéž platí *mutatis mutandis* pro případy upravené v § 2054 odst. 1 a 2 o. z., neboť od toho, kdo plní na část dluhu či jen na úroky bez dalšího, lze důvodně očekávat, že bude plnit i v budoucnu.

51. Rozhodovací praxe dovolacího soudu je též ustálena v závěru, že úsudek o existenci konkludentně projevené vůle účastníků je třeba založit na úvaze vycházející z toho, co zjištěné vnější skutkové okolnosti v právních vztazích obvykle znamenají. Z hlediska závěru o obsahu projevené vůle není podstatná tzv. mentální rezervace jednajícího účastníka, tedy zda účastník při projevování vůle sledoval jiný cíl, než který ve skutečnosti projevil, významný není ani motiv, či pohnutka, tj. vzdálenější předpoklady a představy, z nichž jednající vychází. Podstatné je pouze to, co lze objektivními hledisky hodnotit, tedy jakou vůli účastník ve skutečnosti projevil (srov. například rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2004, sp. zn. [21 Cdo 1299/2004](#), ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. [22 Cdo 498/2011](#), či ze dne 16. 10. 2018, sp. zn. [28 Cdo 3382/2018](#)). Vůle je jevem psychického nitra člověka, a proto sama o sobě není navenek zřejmá. Může mít význam jen tehdy, je-li vyjádřena navenek (objektivizována) prostřednictvím jejího projevu tak, aby byla seznatelná jiným subjektům, tj. zpravidla těm

fyzickým nebo právnickým osobám, jimž je adresována (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2013, sp. zn. [21 Cdo 3628/2011](#)).

Shrnutí významu uznání dluhu a vztahu k promlčení

52. Pojem uznání dluhu ustanovení § 639 o. z. nikterak blíže nedefinuje, a proto je třeba na požadavek očekávání usuzovat z ustanovení § 2053 a § 2054 o. z. Ustanovení § 2054 odst. 2 o. z. nevyžaduje pouhé částečné plnění, nýbrž též to, že lze z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal zbytek dluhu. Je přitom uznán právě zbytek dluhu, nikoliv to, co již bylo plněno. Shodně i dle § 2054 odst. 1 o. z. se uznání vztahuje na jistinu, nikterak ale již na plněné úroky. Z toho se tak podává, že má být ve věřiteli založena důvěra, že může v budoucnu očekávat i zbylou část plnění. Není-li taková důvěra vyvolána, příp. dlužník posuzovaným jednáním dává najevo, že plnění z jeho strany nelze již za žádných okolností v budoucnu očekávat, neboť částečné plnění považuje za plnění úplné, pak zbytek dluhu není zpravidla ve smyslu § 2054 odst. 2 o. z. uznán.

53. Promítnuto do poměrů § 639 o. z. to pak znamená, že z jednání dlužníka, jenž má být kvalifikováno jako uznání dluhu, musí plynout, že si je existence dluhu vědom a současně, že od něj lze v budoucnu očekávat plnění. Zda lze v daném jednání dlužníka seznat obojí, je třeba posuzovat z pohledu věřitele a za podmínek § 556 a § 6 odst. 1 o. z. se tázat, zda za daných okolností by osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen (tj. věřitele), chování dlužníka rozuměla tak, že si je dluhu vědom a lze od něj v budoucnu očekávat plnění.

K otázce uznání dluhu plněním podle § 87 zákona o spotřebitelském úvěru

54. Soudy nižších stupňů posoudily obě smlouvy (smlouvu č.1 i smlouvu č. 2) uzavřené mezi dovolatelem a právní předchůdkyní žalobkyně jako neplatné dle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. Následně k tomu odvolací soud dovedl, že právní předchůdkyně žalobkyně poskytla žalovanému peněžní prostředky na základě neplatné smlouvy č. 1 dne 8. 8. 2018 a mohla žalovaného vyzvat k jejich vrácení již dne 9. 8. 2018.

55. Toto právní posouzení však přehlíží zvláštní právní úpravu povinnosti dlužníka vrátit bezdůvodné obohacení, jež se v případě neplatnosti úvěrové smlouvy pro nesplnění povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele uplatní dle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

56. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 20. 4. 2022, sp. zn. [33 Cdo 3675/2021](#), uzavřel, že § 87 zákona o spotřebitelském úvěru lze označit za speciální k obecné úpravě vydání bezdůvodného obohacení v tom, že poskytovatel úvěru má nárok toliko na nesplacenou jistinu úvěru bez dalších smluvených úroků a poplatků, nadto v nové době splatnosti (buď mezi účastníky dohodnuté anebo soudem určené), která neodvisí od výzvy věřitele k plnění, nýbrž od možností dlužníka (spotřebitele). Nejvyšší soud dále uvedl, že spotřebitel je povinen vrátit celou poskytnutou jistinu, avšak v takových splátkách, v jakých je schopen splácet. Text „v době přiměřené jeho možnostem“ míří na rozložení vrácení poskytnuté jistiny spotřebitelského úvěru v čase. Pokud spotřebitel vrací poskytnutou jistinu podle svých možností, nemůže se dostat do prodlení, což je hlavním cílem ochrany (teleologický výklad). V obecné rovině z uvedeného vyplývá, že dokud se spotřebitel nedostane do prodlení

s vrácením poskytnuté jistiny, nemůže poskytovateli úvěru vzniknout nárok na zákonné úroky z prodlení podle § 1970 o. z.

57. Za situace, kdy právní úprava v případě dlužníka v postavení spotřebitele předpokládá vrácení jistiny spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem (§ 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru), nelze takové plnění dlužníka-spotřebitele bez dalšího považovat za konkludentní uznání dluhu (§ 2054 odst. 2 o. z.).

58. Je tomu tak i proto, že tento postup dlužníka odpovídá dílčímu plnění, nikoli plnění částečnému, neboť právní předpis předpokládá rozdělení plnění tohoto dluhu do několika relativně samostatných, zřetelně oddělených plnění, která samostatně (postupně) dospívají (k tomu srov. shora citovaný [R 36/2003](#) a navazující judikaturu).

59. Uvedený výklad sleduje cíle právní úpravy zvláštního způsobu určení splatnosti bezdůvodného obohacení podle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, jež (mimo jiné) reflektuje důvodová zpráva tohoto předpisu tak, že „(...) stanoví se na jeho [spotřebitele, pozn.] ochranu, že poskytnutou jistinu není povinen vrátit ihned, avšak v době odpovídající jeho možnostem. Spotřebitel je povinen vrátit celou poskytnutou jistinu, avšak v takových splátkách, v jakých je schopen splácet. Slova ‚v době přiměřené jeho možnostem‘ míří na rozložení vrácení poskytnuté jistiny spotřebitelského úvěru v čase. Pokud spotřebitel vrací poskytnutou jistinu dle svých možností, nemůže se dostat do prodlení, což je hlavním cílem ochrany. Poskytovatel, pokud se domnívá, že spotřebitel nesplácí podle svých možností, může podat návrh soudu, aby určil, v jakých lhůtách má spotřebitel splácet.“ (viz Důvodová zpráva k zákonu č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, § 87).

60. Lze tak uzavřít, že plnění dlužníka v postavení spotřebitele na poskytnutou jistinu v době přiměřené jeho možnostem dle zvláštní úpravy § 87 zákona o spotřebitelském úvěru nenaplnuje důvody uznání dluhu, se kterými § 639 o. z. spojuje přerušení a běh nové desetileté promlčecí lhůty, neboť takové plnění dlužníka-spotřebitele směřuje primárně k plnění dluhu v době jeho splatnosti, nikoliv k tomu, že dluh bude uhrazen v dodatečné lhůtě.

61. Závěr odvolacího soudu o tom, že dlužník (dovolatel) svým částečným plněním na dluh dne 18. 3. 2019 svůj dluh vůči věřiteli uznal, není proto správným.

62. Pro projednávanou věc je pak významné posouzení, že dovolatel svým plněním na dluh 18. 3. 2019 uhradil právě tolik, kolik činil nedoplatek na jistinu ze smlouvy č. 1, ponížený o přeplatek ze smlouvy č. 2 (tj. 7.251 Kč). Za této situace – doplnil-li již dlužník věřiteli v souhrnu dlužnou částku – nelze pravidelně dovozovat, že by takové plnění zakládalo důvodná očekávání dalšího plnění na straně věřitele.

K otázce započtení v poměrech projednávané věci

63. V poměrech projednávané věci bylo soudy nižších stupňů posuzováno právo žalobkyně na zaplacení částky 7.251 Kč jako bezdůvodného obohacení dovolatele vzniklého z neplatné smlouvy č. 1, které odpovídá právě přeplatku ze smlouvy č. 2, a to z toho důvodu, že zápočet dovolatele na přeplatek ze smlouvy č. 2 vůči nedoplatku ze smlouvy č. 1 ze dne 2. 4. 2020 soudy hodnotily jako neplatný.

64. Pro další řízení před soudy nižších stupňů bude přitom nezbytné se vypořádat s důvody neplatnosti takového zápočtu.

65. Závěr odvolacího soudu o nezpůsobilosti zápočtu obou pohledávek vychází z toho, že právo na vydání bezdůvodného obohacení na základě plnění neplatné smlouvy č. 2 (tj. pohledávka dovolatele za právní předchůdkyni žalobkyně, aktivně započítávaná pohledávka), by se promlčelo nejpozději dne 21. 8. 2018, a ke dni provedení zápočtu dne 2. 4. 2020 již bylo promlčeno.

66. Uvedený závěr však pomíjí skutečnost, že dle § 1982 odst. 2 věta druhá o. z. nastávají účinky započtení k okamžiku, kdy se obě pohledávky staly způsobilými k započtení. Současně v případě aktivně započítávané pohledávky pak dle § 1989 odst. 1 o. z. započtení nebrání ani její promlčení, nastalo-li po době, kdy se pohledávky staly způsobilými k započtení.

č. 57

67. Z uvedeného plyne, že právní úprava předpokládá platné započtení i promlčené aktivně započítávané pohledávky tehdy, pokud věřitel z této pohledávky mohl k započtení přistoupit již před tímto promlčením, za podmínky, že jsou obě pohledávky jinak způsobilé k započtení. Jinými slovy, je-li aktivně započítávaná pohledávka jinak kompenzabilní (započitatelná), pouze následným promlčením již svoji kompenzabilitu neztrácí.

68. V literatuře se uvedené pravidlo vysvětluje tak, že „obecně platí, že všechny předpoklady kompenzability započítávaných pohledávek musí být nepřerušovaně naplněny po celou dobu mezi okamžikem, ke kterému by měl nastat (zpětně) účinek započtení, a okamžikem, kdy je započtení realizováno. Ustanovení § 1989 o. z. z požadavku vymahatelnosti aktivně započítávané pohledávky po celou tuto dobu slevuje a ve shodě s § 617 odst. 2 o. z. stanoví, že lze realizovat jednostranné započtení i promlčené pohledávky. Podmínkou však je, aby aktivně započítávaná pohledávka nebyla promlčena v okamžiku, ke kterému by měl nastat účinek započtení. Věřitel proto může přistoupit k jednostrannému započtení své (již) promlčené pohledávky tehdy, pokud mohl (on) k započtení přistoupit kdykoliv před uplynutím promlčecí doby. Jelikož se právo vykonat započtení nepromlčuje, může (takový) věřitel započtení realizovat kdykoliv v budoucnu, dokud zůstanou naplněny (budou trvat) ostatní předpoklady započitatelnosti vzájemných pohledávek.“ (viz Výtisk, M. In: J. Petrov a kol. Občanský zákoník, 2. vydání. § 1989, m. č. 2).

69. Současně na pasivně započítávanou pohledávku (zde nedoplatek dovolatele ze smlouvy č. 1) nemá promlčení vliv, neboť zde strana, která započtení provádí (dovodatel), vystupuje jako dlužník, a předpokladem započtení proti určité pohledávce je toliko „splnitelnost“ daného dluhu (viz § 1982 odst. 1 o. z. ad fine).

70. Jak totiž vyplývá ze znění § 1982 odst. 1 o. z. věta druhá, je podmínkou započtení pasivní pohledávky splnitelnost, tj. právo plnit svůj dluh, oproti pohledávce aktivně započítávané, jež může být započtena, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky, tj. je splatná (dospělá). K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2018, sp. zn. [33 Cdo 4967/2017](#), či obecně k podmínkám započtení srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. [31 Cdo 684/2020](#), uveřejněný pod číslem 37/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

71. V tomto ohledu je tak nesprávný i závěr soudu prvního stupně, který sice ohledně aktivně započítávané pohledávky (tj. přeplatku dovolatele ze smlouvy č. 2) správně s odkazem na § 1989 odst. 1 o. z. dovozuje, že byla způsobilá k zápočtu od 22. 8. 2015 do 22. 8. 2018. Následně však nesprávně uzavírá, že pohledávka žalobkyně (zde věřitele) za žalovaným (zde dlužníkem) z nedoplatku na smlouvu č. 1 (tj. pasivně započítávaná pohledávka) byla způsobilá k započtení až nejdříve od března 2019, kdy žalovaný přestal hradit splátky dle dohody účastníků.

72. Dovolací soud připomíná, že jde-li o pasivně započítávanou pohledávku, předpokladem započtení proti jiné pohledávce je splnitelnost daného dluhu, nikoli jeho splatnost. Představuje-li splnitelnost právo plnit svůj dluh, je třeba dluh dlužníka-spotřebitele spočívající v povinnosti vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem podle § 87 zákona o spotřebitelském úvěru považovat pro účely započtení za splnitelný od doby jeho vzniku, bez ohledu na splatnost takového dluhu (ke splatnosti srov. závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2022, sp. zn. [33 Cdo 3675/2021](#)).

73. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl dovolatelem uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se zabýval zbývajícími dovolacími námitkami, rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil.

74. Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1, část věty první za středníkem, ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

č. 58

Je-li vyhověno žalobě podané proti do té doby poctivému držiteli, ve které se žalobce domáhá proti držiteli určení svého vlastnického práva, považuje se poctivý držitel za nepoctivého nejpozději od okamžiku, kdy mu byla doručena žaloba, a to i v případě, že žaloba byla nejprve pravomocně zamítnuta a vyhověno jí bylo až po zrušení zamítavého rozsudku v dovolacím řízení.

Byla-li vlastníková žaloba napadající držbu nebo její poctivost úspěšná, má poctivý držitel právo na náhradu nákladů podle § 997 o. z. jen za dobu do doručení žaloby; poté je pokládán již za držitele nepoctivého (§ 995 o. z.) a náleží mu náhrada vynaložených nákladů jen podle § 1001 o. z.

Poctivý držitel má při vydání věci vlastníkovi právo na náhradu nutných nákladů, jichž bylo pro trvalý zachování podstaty potřeba, jakož i nákladů vynaložených účelně a zvyšujících užitečnost věci nebo její hodnotu, a to v té výši, v jaké je v době poctivé držby vynaložil, nejvýše však v rozsahu odpovídajícím zhodnocení věci ke dni jejího vrácení vlastníkovi (tedy do výše „přítomné hodnoty“).

Poctivá držba (o. z.) [Držba (o. z.)]

§ 995 o. z., § 997 o. z., § 1001 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2023, sp. zn. [22 Cdo 3718/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:22.CDO.3718.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 5. 2022, sp. zn. 7 Co 55/2022, a rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 10. 2021, sp. zn. 25 C 62/2020, a věc vrátil Okresnímu soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhala zaplacení (náhrady) investic, které vynaložila na nemovitosti ve vlastnictví žalovaného. Nemovitosti získala na základě příklepu v exekuční dražbě a poté do nich investovala; udělený příklep však byl následně zrušen a poté určeno vlastnictví žalovaného k těmto nemovitostem. Žalobkyně uplatňovala právo poctivého držitele (§ 992 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník - „o. z.“) na náhradu vynaložených nákladů (§ 997 odst. 1 o. z.).

2. Okresní soud v Českých Budějovicích jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 21. 10. 2021, č. j. 25 C 62/2020-708, rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni

1 500 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 1 500 000 Kč od 1. 11. 2017 do zaplacení. Dále rozhodl o nákladech řízení.

3. K odvolání žalovaného Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud odvolací rozsudkem ze dne 6. 5. 2022, č.j. 7 Co 55/2022-780, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

4. Oba soudy vyšly z toho, že žalobkyně byla poctivou držitelkou nemovitostí (§ 992 o. z.) a má tak nárok na náhradu investic podle § 997 odst. 1 o. z.

5. Podstata věci: Žalobkyni byl v exekuční dražbě vedené Exekutorským úřadem Český Krumlov pod sp. zn. 125EX 427/12 usnesením soudního exekutora JUDr. M. F. ze dne 24. 2. 2014, č. j. 125EX 427/12-323, udělen příklep na nemovitosti ve vlastnictví žalovaného, a to pozemek parc. č. st. 1, jehož součástí je stavba č. p. 2, parc. č. st. 3, jehož součástí byla stavba č. p. 4 (nyní v katastru nemovitostí vedeno jako parc. 5), parc. 6, parc. 7, parc. 8, parc. 9 a parc. 10, vše v katastrálním území P., obec D.

6. Proti usnesení soudního exekutora podal žalovaný (tehdy povinný) M. K. odvolání, o kterém Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl usnesením ze dne 13. 6. 2014, sp. zn. 22 Co 541/2014, tak, že udělení příklepu žalobkyni potvrdil. Na základě dovolání žalovaného Nejvyšší soud usnesením ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. [26 Cdo 587/2015](#), toto usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích změnil tak, že příklep se vydražitelce A., s.r.o., neuděluje.

7. Žalovaný M. K. následně podal žalobu na určení, že je vlastníkem sporných nemovitostí. Okresní soud v Českém Krumlově rozsudkem ze dne 22. 9. 2015, č. j. 9 C 153/2015-134, žalobu zamítl, a Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 12. 1. 2016, č. j. 8 Co 2363/2015-164, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. K dovolání nynějšího žalovaného Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 27. 6. 2017, č. j. [22 Cdo 3513/2016-232](#), rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud v Českých Budějovicích pak rozsudkem ze dne 5. 9. 2017, č. j. 8 Co 2363/2015-258, rozhodl pravomocně o tom, že vlastníkem předmětných nemovitostí je nyní žalovaný M. K.

8. V době mezi udělením příklepu a rozhodnutím o určení vlastnického práva žalovaného žalobkyně prováděla na předmětných nemovitostech stavební úpravy, celkem žalobkyně do předmětných nemovitostí investovala, jak tvrdí, částku 1 771 271,19 Kč. Žalobkyně požadovala po žalovanému M. K. za jí provedené zhodnocení nemovitostí zaplacení investic ve výši rozdílu mezi hodnotou nemovitostí před investicemi a po nich, tento rozdíl podle znaleckého posudku činí 1 500 000 Kč.

9. Žalovaný v řízení především namítal, že žalobkyně nebyla poctivou držitelkou; nejpozději ke dni 31. 3. 2015, kdy rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. [26 Cdo 587/2015](#), nabylo právní moci, přestala být žalobkyně „jednou provždy“ poctivou držitelkou předmětných nemovitostí. Již od tohoto okamžiku žalobkyně věděla či musela vědět, že příklep nebyl udělen a stala se nejpozději v tento okamžik tzv. nepoctivou držitelkou. Pokud tedy dle žalovaného žalobkyně od 1. 4. 2015 prováděla jakékoliv investice do nemovitostí, nesvědčí jí právo poctivého držitele na náhradu nákladů vynaložených na věc. Žalobkyně nemohla být v dobré víře, že jí předmětné nemovitosti náleží, když z okolností bylo zjevné, že vykonává právo, které jí nenáleží.

10. Žalobkyně se však - podle názoru soudu prvního stupně, který akceptoval i odvolací soud - oprávněně domnívala, „že je vlastnící předmětných nemovitostí (jelikož zaplatila nejvyšší podání), a to od 24. 2. 2014, kdy bylo vydáno usnesení o příklepu až do 28. 3. 2015 (do zjištění rozhodnutí Nejvyššího soudu o neudělení příklepu) a dále od ledna 2016, kdy vydal Krajský soud v Českých Budějovicích pravomocný rozsudek, že žalobkyně je vlastníkem předmětných nemovitostí až do června 2017, kdy bylo vydáno druhé rozhodnutí Nejvyššího soudu“.

11. K posouzení držby žalobkyně jako poctivé odvolací soud uvedl: „V obecné rovině odvolací soud má za to, že pokud se (byť dosud poctivý) držitel (zde žalobkyně) dozví o skutečnosti, která zásadním způsobem zpochybní právní titul (zde usnesení o příklepu), od kterého odvíjí poctivost své držby (to, že mu náleží právo, které vykonává) poctivou držbu (v zásadě trvale) ztrácí. Jde však o zásadu, ze které lze (v odůvodněných případech) učinit výjimku. Tak je tomu i v této věci. Důvodná pochybnost žalobkyně o tom, zda jí náleží vlastnické právo k předmětným nemovitostem po zmíněném rozhodnutí dovolacího soudu, kterým bylo změněno rozhodnutí o udělení příklepu, byla (opět dočasně) odstraněna v důsledku rozhodnutí odvolacího soudu v řízení o určení vlastnického práva žalovaného (dne 12. 1. 2016). Výše zmíněný rozsudek odvolacího soudu (ve spojení s předcházejícím rozsudkem soudu prvního stupně) u žalobkyně (objektivně vzato) obnovil poctivost držby předmětných nemovitostí, neboť existoval přesvědčivý důvod (v podobě pravomocných rozsudků soudů), že jí vlastnické právo k předmětným nemovitostem náleží, a to i v situaci, kdy nadále existovalo zmíněné rozhodnutí dovolacího soudu, kterým bylo změněno rozhodnutí o udělení příklepu. Následné zrušení rozsudku odvolacího soudu v dovolacím řízení na tomto závěru nic nemění. Zmíněné řízení (rozhodnutí soudů) ostatně sloužilo k tomu, aby byl odstraněn spor účastníků ohledně vlastnického práva k předmětným nemovitostem. Pravomocným zamítnutím žaloby žalovaného (v objektivní rovině) žalobkyně byla ujištěna, že je vlastnící předmětných nemovitostí. Opačný závěr by popíral smysl vedení uvedeného řízení a pravomocných rozhodnutí soudů. Nelze důvodně vytýkat žalobkyni, že po výše uvedeném rozhodnutí odvolacího soudu (byť za souběžně probíhajícího dovolacího řízení) pokračovala v již započatých stavebních úpravách předmětných nemovitostí (investicích). Její nároky jsou tedy oprávněné i za druhé období (do rozhodnutí dovolacího soudu, kterým byl zrušen zmíněný rozsudek odvolacího soudu - 27. 6. 2017)“.

12. Pokud jde o výši náhrady, soud prvního stupně uvedl: „Nárok žalobkyně uplatňovaný v tomto řízení o zaplacení částky 1 500 000 Kč s příslušenstvím soud právně posoudil jako nárok poctivého držitele na náhradu nutných nákladů, jakož i nákladů vynaložených účelně a zvyšujících užitečnost věci, popřípadě její hodnotu ve smyslu ust. § 997 odst. 1 o. z. ... Účelně vynaloženými náklady se obohacuje ten subjekt, za jehož vlastnictví byla věc tímto způsobem udržována a také jemu vzniká majetkový prospěch spočívající ve zhodnocení věci, neboť dochází ke zhodnocení právě jeho věci.“ „Žalobkyně tak oprávněně v souladu s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu, např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. [32 Cdo 389/2008](#), požaduje za jí provedené zhodnocení nemovitostí v důsledku již shora zjištěných stavebních úprav a rekonstrukčních prací částku ve výši rozdílu mezi hodnotou nemovitosti před investicemi a po nich, tj. právě v částce 1 500 000 Kč. Ze znaleckého posudku ve spojení s výslechem znalce, též ve spojení s výpověďmi svědkyně Č., svědků B., S. a H., má soud za to, že žalobkyni v této souvislosti vynaložené náklady lze hodnotit jako účelné a zvyšující užitečnost věci a její hodnotu. Žalobkyni jako poctivému držiteli pak náleží dle § 997 odst. 1 o. z. náhrada těchto nákladů ve výši právě žalované částky

1 500 000 Kč“. Tato skutková zjištění a jejich právní hodnocení odvolací soud považoval za správná a odkázal na ně.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, („o. s. ř.“) a uplatňuje dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř.

14. Přípustnost dovolání vymezuje žalovaný jen odkazem na znění § 237 o. s. ř.; poté vymezuje dovolací důvody tak, že považuje za „nevyřešené v rozhodovací praxi odvolacího soudu, částečně však za řešené v rozporu s konstantní praxí odvolacího soudu následující otázky“:

a) zda rozhodnutí soudu o zamítnutí žaloby o určení vlastnického práva k nemovitostem za současného podání dovolání proti tomuto rozsudku obnovuje poctivost držby předmětných nemovitostí (odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1178/96, a na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 595/2001](#)),

b) zda byla žalobkyně v době od 12. 1. 2016 (rozhodnutí odvolacího soudu v řízení o určení vlastnického práva) do 27. 6. 2017 (rozhodnutí dovolacího soudu o zrušení rozhodnutí odvolacího soudu v řízení o určení vlastnického práva) poctivým držitelem předmětných nemovitostí,

c) zda pojem „přítomná hodnota“ ve smyslu ust. § 997 odst. 1, věta druhá o. z. se vztahuje k hodnotě vynaložených nákladů či k hodnotě věci jako celku,

d) zda žalobkyní provedené investice lze charakterizovat jako investice zvyšující užitečnost věci nebo její hodnotu.

15. K tomu dovolací soud poznamenává: Takto položené otázky nemohou samy o sobě založit přípustnost dovolání (o to se dovolatel ostatně ani nesnaží, uvádí, že jde o vymezení dovolacího důvodu). Proto dovolací soud zkoumal, zda vymezení přípustnosti dovolání není obsaženo implicitně v jeho dalším textu, ev. ve spojení s položenými otázkami.

16. K otázce poctivé držby: Pod bodem 2 dovolání obsahující jeho „bližší odůvodnění“ se uvádí: „Dovolatel konstatuje, že otázky hmotného nebo procesního práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, se týkají všech dovolatelem vymezených otázek“. Podstatná jsou tato tvrzení: „Se závěry napadeného rozsudku, které se týkají toho, že dozví-li se držitel o skutečnosti, která zásadním způsobem zpochybňuje jeho právní titul (tedy v konkrétním případě změny usnesení o příklepu tak, že příklep se neuděluje), ztrácí v zásadě trvale poctivost držby, se žalovaný ztotožňuje. Za nesprávné však považuje dovozované „obnovení“ poctivosti držby v důsledku vydání rozhodnutí o určení vlastnického práva k nemovitostem za současné situace, kdy je tomuto subjektu známo, že proti tomuto rozhodnutí je podáno dovolání a probíhá dovolací řízení“. Cituje pak z judikatury dovolacího soudu týkající se dobré víry držitele (rozhodnutí ve věcech sp. zn. 2 Cdon 1178/96, sp. zn. [22 Cdo 595/2001](#)). Skutečnost, že v průběhu držby věděl žalobce o rozhodnutích

zpochybňujících jeho vlastnické právo k nemovitostem, „musí vést nutně k závěru, že žalobkyně musí mít takové pochybnosti o tom, že drží věc po právu jako vlastník, které nemohou vést k závěru o poctivosti držby“.

17. Z obsahu dovolání se tak podává právní otázka, na které spočívá rozhodnutí odvolacího soudu a která dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena: Lze hodnotit jako poctivou (§ 992 o. z.) držbu nynější žalobkyně v době, kdy probíhalo řízení o určení vlastnického práva nynějšího žalovaného, je-li pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu, kterým byla žaloba zamítnuta, zrušeno v dovolacím řízení a poté je žalobě vyhověno? Může později zrušené rozhodnutí zamítající žalobu vlastníka o určení jeho vlastnického práva „obnovit“ již zaniklou (resp. založit již neexistující) poctivou držbu držitele?

18. K určení výše úhrady náležející poctivému držiteli dovolatel uvádí: „Žalovaný tedy má za to, že by neměl být povinen hradit žalobkyni navýšení obvyklé hodnoty nemovitostí, což dle názoru žalovaného implicitně vyplývá z napadeného rozhodnutí, že je důvodem pro uhrazení žalované částky, ale pouze vynaložené náklady, u nichž by však měla být zjištěna přítomná hodnota, tedy částky skutečně vynaložené, které by však měly být korigovány případným odpočtem jejich aktuální hodnoty ke dni rozhodování soudu. V tomto smyslu tedy žalovaný považuje za nesprávně posouzenou a v soudní praxi doposud neřešenou otázku výkladu § 997 odst. 1 o. z, zejména ve vztahu k tomu, co je přítomnou hodnotou náhrady, kterou má vlastník vracet poctivému držiteli, a poukazuje na to, že nebyla zjišťována přítomná hodnota vynaložených nákladů ke dni rozhodování soudu“.

19. Ostatní dovolací námítky nejsou ani nepřímo spojeny s předpokladem přípustnosti dovolání, zčásti mají skutkový charakter a představují jen polemiku s postupem odvolacího soudu; přípustnost dovolání tak založit nemohou, a proto je není třeba reprodukovat.

20. Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení, eventuálně jej změnil tak, že žalobu zamítne.

21. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání namítá jeho formální vady; dále polemizuje s právními názory v něm uvedenými. Navrhuje, aby dovolací soud dovolání odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

22. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

23. Dovolání je přípustné, neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Jde o tyto otázky: Lze hodnotit jako poctivou (§ 992 o. z.) držbu žalobkyně (nynější) v době, kdy probíhá řízení o určení vlastnického práva žalovaného (tehdy žalobce), je-li pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu, kterým byla žaloba zamítnuta, zrušeno v dovolacím řízení a poté je žalobě vyhověno? Dále jde o otázku, jak stanovit náhradu poctivému držiteli při vydání věci vlastníkovi a jak vyložit slova „náhrada náleží do výše přítomné hodnoty“ (§ 997 odst. 1 o. z.).

24. Dovolací soud především konstatuje, že podané dovolání není zcela exaktně formulováno, je však projednatelné. K tomu, co má dovolání obsahovat, viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2394/2013](#), publikované pod č. 4/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 10. 2022, sp. zn. [III. ÚS 2494/22](#).

25. V této věci lze vymezení přípustnosti dovolání vyvodit jen z jeho obsahu; i jeho text je ostatně místy nejasný. Lze však identifikovat dvě právní otázky, o kterých dovolatel tvrdí, že nebyly v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešeny (viz výše); na těchto otázkách rozhodnutí odvolacího soudu spočívá a v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny; tyto otázky zakládají přípustnost dovolání, které je i důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 58

26. Ke vlivu řízení o určení vlastnického práva na posuzování poctivosti držby:

27. I když žalobkyně se chopila držby nemovitostí již na základě usnesení o udělení příklepu, z dovolání se podává, že dovolatel zpochybňuje závěr o poctivé držbě až od 12. 1. 2016 (rozhodnutí odvolacího soudu o zamítnutí žaloby v řízení o určení vlastnického práva) do 27. 6. 2017 (rozhodnutí dovolacího soudu o zrušení rozhodnutí odvolacího soudu v řízení o určení vlastnického práva).

28. Soudy obou stupňů neřešily tuto otázku podle správného ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

„Kdo má z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává, je poctivý držitel. Nepoctivě drží ten, kdo ví nebo komu musí být z okolností zjevné, že vykonává právo, které mu nenáleží“ (§ 992 odst. 1 o. z.).

„Bylo-li vyhověno žalobě napadající držbu nebo její poctivost, považuje se poctivý držitel za nepoctivého nejpozději od okamžiku, kdy mu byla doručena žaloba. Náhoda, která by věc u vlastníka nebyla stihla, však jde k tíži držitele, jen když spor svévolně zdržel“ (§ 995 o. z.).

29. Podle znění zákona se účinek zde uvedený týká žaloby „napadající držbu nebo její poctivost“. I žaloba na určení vlastnictví podaná tím, kdo tvrdí, že je vlastníkem, proti držiteli, který si vlastnictví či poctivou držbu osobuje, vyvolá uvedený účinek. Žalobami, které má § 995 o. z. na mysli, jsou zejména vlastnická žaloba na vydání věci, příp. plodů a užitků z držby, a na určení vlastnictví [k tomu viz Spáčil, J., Králík, M. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474), 2. vydání, 2021, s. 108–110. Stejně výklad k § 995 o. z. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1056].

30. Je-li tedy vyhověno žalobě podané proti do té doby poctivému držiteli, ve které se žalobce domáhá proti držiteli určení svého vlastnického práva, považuje se poctivý držitel za nepoctivého nejpozději od okamžiku, kdy mu byla doručena žaloba, a to i v případě, že žaloba byla nejprve pravomocně zamítnuta a vyhověno jí bylo až po zrušení zamítavého

rozsudku v dovolacím řízení. Pro takový případ zákon nemá výjimku a ta se nepodává ani z povahy věci.

31. Jestliže tedy v dané věci byl žalovaný (tehdy jako žalobce) proti žalobkyni (tehdy žalované) úspěšný v řízení o určení jeho vlastnického práva ke sporným nemovitostem, pak platí, že tehdejší žalovanou (nyní žalobkyni) je třeba od okamžiku, kdy jí byla doručena žaloba, považovat za držitelku nepoctivou. Ani když byl ve věci vydán pravomocný, leč později zrušený rozsudek zamítající žalobu na určení vlastnictví, nemělo to za následek založení či „obnovení“ poctivé držby.

32. Protože soudy se aplikací § 995 o. z. vůbec nezabývaly, spočívá jejich rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

33. K určení výše náhrady vynaložených nákladů poctivému držiteli:

„Poctivému držiteli se hradí nutné náklady, jichž bylo pro trvalý zachování podstaty věci potřeba, jakož i náklady vynaložené účelně a zvyšující užitečnost věci nebo její hodnotu. Náhrada náleží do výše přítomné hodnoty, pokud ta nepřevyšuje náklady skutečné“ (§ 997 odst. 1 o. z.).

34. Dovolací soud konstatuje, že byla-li vlastníková žaloba napadající držbu nebo její poctivost úspěšná, má poctivý držitel právo na náhradu nákladů podle § 997 o. z. jen za dobu do doručení žaloby; poté je pokládán již za držitele nepoctivého (§ 995 o. z.) a náleží mu náhrada vynaložených nákladů jen podle § 1001 o. z.

35. Ustanovení § 997 odst. 1 o. z., včetně pojmu „přítomná hodnota“, je inspirováno § 331 zákona č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ke kterému Randa uvedl: „Držitel bezelstný může dle §§ 331-333 žádati mimo jiné náhradu nákladu k zachování věci potřebného (*impensae necessariae*), jakož i náhradu nákladu užitečného, totiž k rozmnožení užiteků posud trvajících vynaloženého (*impensae utiles*); obojí však náhradu jen podle nynější ceny (poznámka dovolacího soudu: tedy ceny „přítomné“ v době vydání věci) a nikdy více než původní náklad obnášel“ (Randa, A. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém. Vydání páté. Praha 1900, s. 229).

36. Dovolací soud též souhlasí s tím, co je uvedeno v komentáři k tomuto ustanovení in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1061 (s odkazy na další literaturu i judikaturu o obdobně formulovanému ustanovení obecného zákoníku občanského): „Pravidla § 997 a 998 lze v souhrnu vyjádřit následovně: Poctivému držiteli se hradí náklady vynaložené na věc, nejvýše však do částky, o níž došlo ke zvýšení obvyklé ceny věci (nebo k odvrácení jejího snížení), které přetrvává i v okamžiku vydání věci vlastníkovi. Poctivému držiteli se však nehradí náklady vynaložené na obvyklou údržbu věci“. Podle tohoto ustanovení „se držiteli hradí náklady (obvyklá cena toho, co bylo vynaloženo na věc), nikoliv částka odpovídající zhodnocení věci (ta představuje jen horní hranici náhrady)“. „Účelem pravidla je, aby vlastníku nebylo vnucováno zaplatit za zhodnocení více, než nakolik mu zhodnocení bylo objektivně na prospěch“ (viz Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., citované místo).

37. Poctivý držitel tak má při vydání věci vlastníkovu právo na náhradu nutných nákladů, jichž bylo pro trvalý zachování podstaty věci potřeba, jakož i nákladů vynaložených účelně a zvyšujících užitečnost věci nebo její hodnotu, a to v té výši, v jaké je v době poctivé držby vynaložil, nejvýše však v rozsahu odpovídajícím zhodnocení věci ke dni jejího vrácení vlastníkovu (tedy do výše „přítomné hodnoty“).

38. Soud prvního stupně, na jehož závěry odvolací soud odkázal, uvedl: „Žalobkyně tak oprávněně v souladu s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu, např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2008, sp. zn. [32 Cdo 389/2008](#), požaduje za jí provedené zhodnocení nemovitostí v důsledku již shora zjištěných stavebních úprav a rekonstrukčních prací částku ve výši rozdílu mezi hodnotou nemovitosti před investicemi a po nich, tj. právě v částce 1 500 000 Kč“. Uvedené rozhodnutí, které se výkladem § 997 odst. 1 o. z. nemohlo zabývat již proto, že bylo přijato za předchozí právní úpravy, se však týkalo vydání bezdůvodného obohacení, nikoliv nároků poctivého nebo oprávněného držitele. Právní posouzení věci je tak z tohoto pohledu nesprávné.

č. 58

39. Nicméně to ještě neznamena, že rozhodnutí odvolacího soudu je „bez dalšího“ věcně nesprávné; pokud by soudy učinily skutkové zjištění, že žalobkyně vynaložila náklady ve výši 1 771 271 Kč, jak tvrdila, přičemž výše zhodnocení (přítomná hodnota) by k době vydání věci vlastníkovu činila 1 500 000 Kč, odpovídalo by přiznání posledně uvedené částky právnímu názoru dovolacího soudu. To by však předpokládalo učinit skutkové zjištění ohledně výše skutečně vynaložených nákladů, neboť náhrada přiznaná poctivému držiteli nemůže tuto částku přesahovat. Z tohoto hlediska je v této části rozhodnutí odvolacího soudu předčasné, a tudíž nesprávné. Nicméně posouzení věci závisí i na zjištění, zda žalobkyně byla poctivou držitelkou.

40. Dovolatel též uvádí: „Ust. § 997 odst. 1 hovoří o tom, že se mají vracet náklady vynaložené účelně a zvyšující užitečnost věci nebo její hodnotu. V rámci řízení nebyl učiněn žádný relevantní právní závěr, který by konstatoval, že žalobkyni tvrzené náklady zvyšovaly užitečnost věci“.

41. Pod bodem 39 však soud prvního stupně uvedl: „Ze znaleckého posudku ve spojení s výslechem znalce, též ve spojení s výpověďmi svědkyně Č., svědků B., S. a H., má soud za to, že žalobkyni v této souvislosti vynaložené náklady lze hodnotit jako účelné a zvyšující užitečnost věci a její hodnotu“. Odvolací soud na závěry soudu prvního stupně odkázal a fakticky je převzal. Pokud žalovaný popírá užitečnost vynaložených nákladů a to, že zvýšily hodnotu věci, jde o skutkové námitky, které v dovolacím řízení uplatnit nelze (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2394/2013](#), uveřejněné pod č. 4/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. [28 Cdo 1803/2014](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. [28 Cdo 4295/2013](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2016, sp. zn. [22 Cdo 1235/2014](#), publikovaný pod č. 68/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní).

42. Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné; rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit; vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí

odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

č. 59

Provizemi, které obchodní zástupce ztrácí ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák., nejsou provize z již uskutečněných obchodů, na něž má obchodní zástupce právo ze smlouvy o obchodním zastoupení, nýbrž provize, které by obdržel v případě hypotetického trvání smlouvy za obchody uskutečněné po ukončení smlouvy se zákazníky, které pro zastoupeného získal, jakož i s dosavadními zákazníky, s nimiž rozvinul významně obchod.

Smlouva o obchodním zastoupení

§ 659a odst. 1 obch. zák., § 659b obch. zák., § 660 odst. 1 obch. zák., § 669 odst. 1 obch. zák., čl. 7 odst. 1, čl. 8, čl. 10, čl. 17 směrnice Rady 86/653/EHS

č. 59

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2023, sp. zn. [31 Cdo 1774/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:31.CDO.1774.2023.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil s výjimkou výroku III rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 72 Co 302/2019, a věc v tomto rozsahu vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se ve zde souzené věci domáhal z titulu nároku na odškodnění obchodního zástupce, aby žalované byla uložena povinnost zaplatit mu částku 2 023 799 Kč s úrokem z prodlení.
2. Obvodní soud pro Prahu 4 v pořadí prvním rozsudkem ze dne 14. 9. 2015, č. j. 60 C 100/2014-232, nejprve žalobě částečně vyhověl, Městský soud v Praze jako soud odvolací však usnesením ze dne 16. 3. 2016, č. j. 72 Co 52/2016-296, toto rozhodnutí zrušil pro nedostatek skutkových zjištění a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.
3. Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 30. 1. 2019, č. j. 60 C 100/2014-816, tentokrát žalobu zamítl a přiznal žalované náhradu nákladů řízení.
4. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že mezi žalobcem a právní předchůdkyní žalované (dále též jen „žalovaná“) byla dne 1. 1. 1998 uzavřena smlouva o obchodním zastoupení, jejímž předmětem byly nabídka a prodej telekomunikačních služeb poskytovaných žalovanou v systému NMT 450 a GSM, dodávky a prodej mobilních telefonů, jejich příslušenství a případně dalších produktů a péče o účastníky. Ke dni 31. 3. 2010 došlo z důvodu výpovědi žalované k zániku právního vztahu z této smlouvy. Podle smlouvy žalobci náležely jednorázové odměny za všechny jednotlivé smlouvy, které uzavřel pro žalovanou, a tyto odměny mu byly vyplaceny. V roce 2006 a 2007 žalobce sice získával pro žalovanou nové zákazníky,

případně se stávajícími zákazníky uzavíral další smlouvy, např. na jiný produkt, nebo s nimi prodlužoval smlouvy, avšak ty ani při zohlednění délky tarifního závazku v maximálním rozsahu, která v daných letech činila 30 měsíců, nepřesáhly datum 31. 3. 2010. Z období let 2008 a 2009 přesáhlo datum 31. 3. 2010 celkem 431 závazků, z čehož nových smluv bylo 155 a změny závazků představovaly číslo 276.

5. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobce prokázal, že pro žalovanou získal nové zákazníky a také rozvíjel obchod se zákazníky stávajícími, za tuto svoji činnost pak dostal od žalované řádně zaplacen. Na žalobci dále bylo, aby uvedl jasně a určitě, jaké výhody žalovaná z takovýchto obchodů má, což neučinil, a neprokázal tedy, že by žalovaná měla ze zákazníků získaných žalobcem i po ukončení spolupráce podstatné výhody. Soud prvního stupně dodal, že s ohledem na tuto skutečnost se již podrobněji nezabýval dalším předpokladem pro výplatu odškodnění, a to tím, zda je spravedlivé.

6. Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I), rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II) a zamítl návrh žalobce na přerušování odvolacího řízení (výrok III).

7. Odvolací soud se při posouzení předpokladů pro vznik nároku na odškodnění podle § 669 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zrušeného k 1. 1. 2014 (dále též jen „obch. zák.“), zabýval otázkou, zda žalobce ukončením smlouvy ztratil provize, které vyplývají z obchodů uskutečněných se zákazníky, které nově získal nebo se kterými významně rozvinul obchod, a dospěl k závěru, že nikoliv. Zdůraznil, že provize za zprostředkování obchodů byly sjednány jako jednorázové a všechny byly žalobci řádně vyplaceny, a vyjádřil názor, že žalobcova argumentace provizemi, na které by hypoteticky získal nárok uzavíráním dalších obchodů, ať už se stávajícími či s novými zákazníky, nárok na odškodnění ve smyslu § 669 obch. zák. neodůvodňuje. Uzavřel, že žalobce sice získal nové zákazníky a také rozvíjel obchod se zákazníky stávajícími, ze kterých mohla mít žalovaná výhody i po ukončení smlouvy o obchodním zastoupení, za tyto obchody však žalobci zaplatila provize podle smlouvy, placení odškodnění by tedy nebylo spravedlivé ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák. a již z tohoto důvodu nelze žalobě vyhovět.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Rozsudek odvolacího soudu ve výroku o věci samé napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že napadený rozsudek spočívá jednak na řešení otázky hmotného práva, kterou odvolací soud řešil v souladu s rozhodovací praxí odvolacího soudu, nicméně tato dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, jednak na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu a Nejvyššího soudu.

9. Dovolatel polemizuje s právním názorem Nejvyššího soudu, podle něhož ztracenými provizemi ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák. jsou provize, které by zástupce „jinak z již uskutečněných obchodů dostával“, vyjádřeným v jeho rozsudcích ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. [32 Cdo 3359/2011](#), ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. [32 Cdo 534/2012](#), a ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. [23 Cdo 1531/2015](#) (které jsou, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu dále citovaná, dostupné na jeho webových stránkách), jakož i v řadě dalších

navazujících rozhodnutích. Poukazuje na to, že provize, které mu žalovaná zaplatila, mu zaplatila za obchody, jež uzavřel, ale nezaplatila mu odškodnění za výhody z obchodů, které měla po ukončení zastoupení se zákazníky, které pro ni získal nebo s nimiž rozvinul obchod. Prosazuje názor, že ztracená provize nemůže být nezaplacená provize za uzavřené obchody, neboť na tu má obchodní zástupce právo podle smlouvy, a pak to musí být jediné provize za obchody, které zástupce neuzavřel a které měl zastoupený po ukončení zastoupení se zákazníky, které pro něho zástupce získal nebo s nimiž rozvinul obchod, tedy provize, které by obchodní zástupce hypoteticky získal, nebýt ukončení zastoupení. To podle dovolatele odpovídá závěru Evropské komise ze dne 23. 7. 1996 o provádění čl. 17 směrnice Rady č. 86/653/EHS ze dne 18. 12. 1986, o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců.

10. V pasáži vztažené k signalizované otázce procesního práva dovolatel namítá, že odvolací soud se odchýlil od judikatury Ústavního soudu (od nálezu ze dne 9. 10. 2018, sp. zn. [IV. ÚS 1891/18](#), uveřejněného pod č. 91/2018 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu) a Nejvyššího soudu (od rozsudku ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. [29 Odo 1177/2005](#), a usnesení ze dne 18. 10. 2011, sp. zn. [28 Cdo 116/2011](#)), neboť navzdory odvolací námitce ponechal bez povšimnutí, že se soud prvního stupně nedostatečně vypořádal se zamítnutím jeho důkazních návrhů. Soud prvního stupně totiž veškeré jeho důkazní návrhy při jednání dne 30. 1. 2019 zamítl pro nadbytečnost, aniž by rozhodnutí blíže zdůvodnil, a následně rozhodl na základě neunesení důkazního břemene z jeho strany. Dle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (usnesení ze dne 4. 10. 2017, sp. zn. [28 Cdo 4834/2016](#)) lze přitom rozhodnout na základě neunesení důkazního břemene tehdy, byly-li řádně a úplně provedeny důkazy navržené účastníkem, ledaže jde o důkazy, jimiž nemohou být rozhodné skutečnosti prokázány. V rozporu s judikaturou dovolacího soudu (s rozsudkem ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. [30 Cdo 2822/2013](#)) měl být procesní postup odvolacího soudu též proto, že odvolací soud nevezl zřetel na jeho informační deficit a na vysvětlovací povinnost žalované.

11. Odvolací soud se měl odchýlit od judikatury Ústavního soudu (od nálezu ze dne 29. 1. 2019, sp. zn. [II. ÚS 968/18](#), uveřejněného pod č. 92/2019 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, a od nálezu ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. [III. ÚS 593/17](#), uveřejněného pod č. 86/2017 tamtéž) rovněž v tom ohledu, že se vůbec nevypořádal s jeho argumentací předestřenou v průběhu odvolacího řízení. Pochybit měl též v tom, že nikterak nereagoval na to, že se soud prvního stupně v rozporu s § 226 odst. 1 občanského soudního řádu neřídil závazným právním názorem vysloveným v předchozím kasačním rozhodnutí.

12. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil jak rozsudek odvolacího soudu, tak rozsudek soudu prvního stupně, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

13. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání navrhla dovolání odmítnout, případně zamítnout. Podle jejího přesvědčení není namístě, aby rozhodovací praxe dovolacího soudu byla měněna, jak požaduje dovolatel. Argumentuje, že dovolatel nebyl odměňován provizemi průběžně po dobu trvání vztahu mezi zákazníkem a zastoupeným, ale toliko jednorázově. To, co mu má být na provizích vyplaceno, již mu vyplaceno bylo, a to v souladu s aktuální rozhodovací praxí. Žalovaná má rovněž za to, že soud prvního stupně postupoval správně, jestliže zamítl návrh dovolatele na provedení důkazů. Dovolatel totiž nedostatečně tvrdil, jaké podstatné výhody ze sjednaných obchodů měly žalované plynout, a namísto toho soud zahrnul velkým

množstvím důkazního materiálu. Zamítnutí takového důkazního návrhu přitom odpovídá závěrům rozhodovací praxe a odborné literatury.

III.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 [srov. čl. II bod 1 zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony] (dále jen „o. s. ř.“).

č. 59

15. Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou při splnění podmínek povinného zastoupení (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se dovolací soud zabýval nejprve otázkou jeho přípustnosti.

16. Ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. stanoví, že dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

17. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

18. Tříčlenný senát č. 23, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při řešení otázky, zda provizemi, jež obchodní zástupce ztrácí ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák., jsou provize za smlouvy, které by obchodní zástupce hypoteticky uzavřel, kdyby obchodní zastoupení trvalo, s těmi zákazníky, které pro zastoupeného získal nebo s dosavadními zákazníky, s nimiž významně rozšířil obchod, k právnímu názoru odlišnému od toho, z něhož vychází dosavadní rozhodovací praxe dovolacího soudu, například rozsudky ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. [32 Cdo 3359/2011](#), ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. [32 Cdo 534/2012](#), ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. [23 Cdo 1531/2015](#), ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. [32 Cdo 6020/2016](#), a ze dne 8. 3. 2023, sp. zn. [23 Cdo 2374/2021](#). Proto věc postoupil k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia (dále jen „velký senát“) podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

19. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení shora uvedené otázky hmotného práva, která má být dovolacím soudem posouzena jinak.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Dovolání je zároveň důvodné, neboť ve světle právního názoru přijatého velkým senátem spočívá napadené rozhodnutí odvolacího soudu na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

21. Podle § 652 odst. 1 obch. zák. smlouvou o obchodním zastoupení se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě pro zastoupeného vyvíjet činnost směřující k uzavírání určitého druhu smluv (dále jen „obchody“) nebo sjednávat a uzavírat obchody jménem zastoupeného a na jeho účet.

22. Ustanovení § 659a odst. 1 obch. zák. stanoví, že zástupce má za úkony uskutečněné po dobu trvání smluvního závazku právo na provizi, a) jestliže byl obchod uzavřen v důsledku jeho činnosti, nebo b) jestliže byl obchod uzavřen s třetí osobou, kterou před účinností smlouvy o obchodním zastoupení získal jako zákazníka za účelem uskutečňování obchodů tohoto druhu.

23. Podle § 659b obch. zák. jde-li o úkony uskutečněné po ukončení smlouvy, má zástupce právo na provizi, a) jestliže byl úkon uskutečněn především v důsledku činnosti obchodního zástupce, je-li smlouva uzavřena v rozumné lhůtě po ukončení smlouvy, nebo b) jestliže v souladu s podmínkami uvedenými v § 659a byla objednávka třetí osoby obdržena zastoupeným nebo obchodním zástupcem před ukončením smlouvy.

24. Podle § 660 odst. 1 obch. zák. nebyla-li uzavřena dohoda podle § 661, vzniká právo na provizi v okamžiku, kdy a) zastoupený splnil závazek ze smlouvy, b) zastoupený byl povinen splnit závazek na základě smlouvy uzavřené s třetí osobou, nebo c) třetí osoba splnila závazek ze smlouvy.

25. Podle § 669 odst. 1 obch. zák. platí, že obchodní zástupce má v případě ukončení smlouvy právo na odškodnění, jestliže

a) zastoupenému získal nové zákazníky nebo rozvinul významně obchod s dosavadními zákazníky a zastoupený má dosud podstatné výhody vyplývající z obchodů s nimi, a

b) placení tohoto odškodnění je spravedlivé, jsou-li vzaty v úvahu všechny okolnosti, zejména provize, kterou obchodní zástupce ztrácí a která vyplývá z obchodů uskutečněných s těmito zákazníky; tyto okolnosti zahrnují také použití nebo nepoužití konkurenční doložky ve smyslu § 672a.

26. Podle čl. 7 odst. 1 směrnice Rady Evropských společenství č. 86/653/EHS ze dne 18. prosince 1986, o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců (dále též jen „Směrnice“), má obchodní zástupce nárok na provizi z obchodů uzavřených během trvání smlouvy o obchodním zastoupení, a) jestliže byl obchod uzavřen v důsledku jeho činnosti nebo b) jestliže byl obchod uzavřen s třetí osobou, kterou obchodní zástupce dříve získal jako zákazníka pro obchody stejného druhu.

27. Podle čl. 8 Směrnice má obchodní zástupce nárok na provizi z obchodů uzavřených po zániku smlouvy o obchodním zastoupení, a) jestliže je obchod převážně výsledkem činnosti, kterou vykonal v rámci smlouvy o obchodním zastoupení, a jestliže je obchod uzavřen v přiměřené době po zániku smlouvy, nebo b) jestliže v souladu s podmínkami uvedenými v článku 7 zmocnitel nebo obchodní zástupce obdržel od třetí osoby objednávku před zánikem smlouvy o obchodním zastoupení.

28. Podle čl. 10 Směrnice je provize splatná, jakmile nastane některá z těchto okolností: a) zmocnitel splní obchod; b) zmocnitel měl splnit obchod na základě dohody uzavřené s třetí osobou; c) třetí osoba splní obchod (odstavec 1). Provize se nejpozději stává splatnou, jakmile třetí osoba splní svou část obchodu nebo by ji splnila, pokud by zmocnitel splnil svou část (odstavec 2). Provize je zaplacená nejpozději poslední den měsíce následujícího po čtvrtletí, ve kterém se stane splatnou (odstavec 3).

č. 59

29. Čl. 17 odst. 1 Směrnice ukládá členským státům přijmout opatření nezbytná, aby obchodní zástupce po zániku smlouvy získal odškodnění podle odstavce 2 nebo náhradu škody podle odstavce 3.

30. Podle čl. 17 odst. 2 písm. a) Směrnice má obchodní zástupce nárok na odškodnění, jestliže

- zmocniteli přivedl nové zákazníky nebo podstatně zvýšil objem obchodu se stávajícími zákazníky a zmocnitel má i nadále podstatné výhody z obchodu s těmito zákazníky, a

- zaplacení této odměny je spravedlivé s ohledem na všechny okolnosti, zejména na provize, o které obchodní zástupce přichází a které vyplývají z obchodu s těmito zákazníky. Členské státy mohou stanovit, že mezi tyto okolnosti náleží rovněž použití či vyloučení konkurenční doložky ve smyslu článku 20.

31. V rozsudku ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. [32 Cdo 3359/2011](#), vyslovil Nejvyšší soud názor, že ztracenými provizemi ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák. jsou provize, které by zástupce „jinak z již uskutečněných obchodů dostával.“ Tento závěr, který převzala celá řada dalších rozhodnutí, se ustálil v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (srov. například rozsudky ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. [32 Cdo 534/2012](#), ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. [23 Cdo 4957/2015](#), ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. [23 Cdo 1531/2015](#), ze dne 30. 1. 2018, sp. zn. [32 Cdo 1605/2017](#), ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. [23 Cdo 228/2018](#), ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. [32 Cdo 6020/2016](#), a ze dne 8. 3. 2023, sp. zn. [23 Cdo 2374/2021](#)).

32. Vzhledem k tomu, že dovolatelem formulovaná otázka hmotného práva se týká interpretace ustanovení § 669 obch. zák., kterým byl implementován obsah čl. 17 Směrnice do českého právního řádu, že dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu řeší předmětnou otázku jinak než jiné jurisdikce členských států Evropské unie a že otázka výkladu pojmu „provize, o které obchodní zástupce přichází“, užitého v čl. 17 odst. 2 písm. a) Směrnice, nebyla doposud judikaturou Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) zodpovězena, Nejvyšší soud usnesením ze dne 29. 6. 2021, č. j. [23 Cdo 2310/2020-1023](#), dovolací řízení přerušil a položil Soudnímu dvoru tyto předběžné otázky:

a) Je třeba výraz „provize, o které obchodní zástupce přichází“, ve smyslu článku 17 odst. 2 písm. a) druhé odrážky Směrnice vykládat tak, že takovými provizemi jsou též

provize za uzavírání smluv, které by obchodní zástupce uzavřel, kdyby obchodní zastoupení trvalo, s těmi zákazníky, které pro zastoupeného získal nebo s nimiž významně rozšířil obchod?

b) Pokud ano, za jakých podmínek platí tento závěr i ohledně tzv. jednorázových provizí za uzavření smlouvy?

33. Rozsudkem ze dne 23. 3. 2023, věc [C-574/21](#), zodpověděl Soudní dvůr první otázku tak, že čl. 17 odst. 2 písm. a) Směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že při určování výše odškodnění upraveného v čl. 17 odst. 2 Směrnice je nutno zohlednit provize, které by obchodní zástupce získal v případě hypotetického trvání smlouvy o obchodním zastoupení z obchodů, které by – poté, co tato smlouva o obchodním zastoupení zanikla – byly uzavřeny s novými zákazníky, jež zmocniteli přivedl před zánikem smlouvy, nebo se zákazníky, s nimiž před jejím zánikem podstatně zvýšil objem obchodu. O druhé otázce rozhodl tak, že čl. 17 odst. 2 písm. a) Směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že provize, o které obchodní zástupce přichází a které vyplývají z obchodů, které po zániku smlouvy o obchodním zastoupení uskutečnil zmocnitel s novými zákazníky, jež zmocniteli přivedl obchodní zástupce před tímto zánikem, nebo se zákazníky, s nimiž obchodní zástupce před zánikem této smlouvy podstatně zvýšil objem obchodu, nejsou v důsledku výplaty jednorázových provizí z výpočtu výše odškodnění podle tohoto čl. 17 odst. 2 vyloučeny, jestliže tyto provize odpovídají paušální odměně za každou novou smlouvu uzavřenou prostřednictvím obchodního zástupce s novými nebo stávajícími zákazníky zmocnitele.

34. Ve vztahu k první otázce Soudní dvůr vysvětlil, že „provizemi, o které obchodní zástupce přichází“, ve smyslu čl. 17 odst. 2 písm. a) druhé odrážky Směrnice jsou provize, které by musel obchodní zástupce obdržet, kdyby smlouva o obchodním zastoupení i nadále trvala, a které odpovídají výhodám, jež zmocniteli plynou i po zániku smlouvy o obchodním zastoupení a vyplývají z obchodních vztahů, které tento obchodní zástupce navázal nebo podstatně rozvinul před tímto zánikem. V závěru svých úvah (bod 59) Soudní dvůr zdůraznil, že výklad, podle něhož by se při určování výše odškodnění takové provize nezohledňovaly, by odporoval cílům Směrnice.

35. K odpovědi na druhou z otázek Soudní dvůr dodal, že „provize, o které obchodní zástupce přichází“, představují pouze jednu ze skutečností, kterou je třeba zohlednit při posuzování spravedlivosti odškodnění; volba určitého druhu provize nemůže nárok na odškodnění zpochybnit. Za předpokladu, že jednorázové provize odpovídaly paušální odměně za každou novou smlouvu uzavřenou prostřednictvím žalobce s novými nebo stávajícími zákazníky, tak zákaznická základna vytvořená nebo rozvinutá žalobcem by v případě, kdyby smlouva o obchodním zastoupení nebyla ukončena, mohla vytvářet goodwill prostřednictvím nových obchodů zakládajících nárok na vyplacení provize. Sjednané (a již vyplacené) jednorázové provize by nepokryly ty provize, o které obchodní zástupce přichází a které vyplývají z obchodů, jež po zániku smlouvy uskutečnil zastoupený s těmito zákazníky.

36. Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že ve vztazích mezi jednotlivci (v případě horizontálního vztahu) nemá směrnice přímý účinek (srov. rozsudky ze dne 26. 2. 1986, *Marshall v. Southampton*, [152/84](#), a ze dne 14. 7. 1994, *Paola Faccini Dori v. Recreb Srl*, [C-91/92](#)), nemůže tedy sama o sobě zakládat jednotlivci povinnosti, a není tudíž možno se jí jako takové vůči němu dovolávat (účastníci právního poměru jsou adresáty normy, která sice

má svůj původ v evropském právu, nicméně je výsledkem vnitrostátní normotvorby). Veškeré orgány členského státu, včetně soudů, jsou však povinny při uplatňování vnitrostátního práva vykládat toto právo v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu směrnice, k jehož implementaci slouží (srov. například rozsudky ze dne 10. 4. 1984, Von Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen, [14/83](#), a ze dne 13. 11. 1990, Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentacion SA., [C-106/89](#)). Zásada eurokonformního výkladu vyžaduje, aby vnitrostátní soudy učinily vše, co spadá do jejich pravomoci, tím, že vezmou v úvahu veškeré vnitrostátní právo a použijí metody výkladu jím uznané, tak aby zajistily plnou účinnost dotčené směrnice a došly k výsledku, který by byl v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí [srov. rozsudek ze dne 4. 7. 2006, Konstantinos Adeneler a další v. Ellinikos Organismos Galaktos (ELOG), [C-212/04](#)].

č. 59

37. Povinnost souladného (eurokonformního) výkladu vzniká i v případech, kdy implementační legislativa sama o sobě může být se směrnicí v souladu, ale existuje více možných výkladů a vnitrostátní soud určuje ten, jenž požaduje směrnice. Soudní dvůr přitom požaduje, aby vnitrostátní soudy při výkladu vnitrostátního práva vycházely z nevyvratitelné právní domněnky pro výklad implementačních předpisů, že účelem a cílem předpisu, jehož měl v úmyslu zákonodárce dosáhnout, byla plná implementace směrnice [srov. BOBEK, M., BŘÍZA, P., HUBKOVÁ, P. Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 330, a důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. [31 Cdo 1704/2016](#), uveřejněného pod č. 6/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní (dále jen „Sb. rozh. obč.“)].

38. Povinnost konformního výkladu se týká všech pravidel vnitrostátního práva (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 1. 2014, Association de médiation sociale, [C-176/12](#), bod 38, a citovaná judikatura), včetně vnitrostátní judikatury [srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 7. 2000, Centrosteeel Srl v. Adipol GmbH, [C-456/98](#) (dále jen „rozsudek Centrosteeel“), bod 17]. Ze zásady nepřímého účinku vyplývá i povinnost vnitrostátních soudů změnit ustálenou judikaturu, vychází-li z výkladu vnitrostátního práva, který je neslučitelný s cíli směrnice [viz rozsudky Soudního dvora ze dne 19. 4. 2016, Dansk Industri (DI), [C-441/14](#) (dále jen „rozsudek DI“), bod 33, a Centrosteeel, bod 17].

39. Unijní právo a judikatura Soudního dvora tedy slouží jako vodítko pro výklad národního práva, pokud bylo vykládané ustanovení přijato za účelem sblížení českého práva s právem unijním (viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. [25 Cdo 3229/2017](#), či důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. [25 Cdo 3073/2020](#), uveřejněného pod č. 38/2022 Sb. rozh. obč.). Upřednostnění eurokonformní interpretační varianty však z logiky věci přichází do úvahy jen za předpokladu, že prostřednictvím ostatních interpretačních metod lze k takovému výkladu právního předpisu vůbec dospět (srov. rozsudek Soudního dvora DI, bod 32, a předchozí judikaturu v něm citovanou).

40. Z důvodové zprávy k zákonu č. 370/2000 Sb., jímž byla Směrnice implementována do českého právního řádu, se z bodu 348 týkajícího se § 669 obch. zák. podává, že vnitrostátní zákonodárce usiloval o to, aby toto ustanovení bylo v souladu se Směrnicí. Jaký účel zakotvením práva obchodního zástupce na odškodnění sleduje, vnitrostátní materiály nenaznačují, z proklamované vůle provést ustanovením § 669 obch. zák. požadavky Směrnice

Ize však smysl a účel institutu odškodnění identifikovat s přihlédnutím k výkladu evropského práva.

41. Podle Zprávy Evropské komise ze dne 23. 7. 1996 o uplatňování článku 17 směrnice Rady o koordinaci právní úpravy členských států týkající se nezávislých obchodních zástupců, vydané na základě čl. 17 odst. 6 této směrnice, „COM (1996) 364: Report on the application of article 17 of council directive on the co-ordination of the laws of the member states relating to self-employed commercial agents (86/653/EEC)“ [dále jen „Zpráva Evropské komise“], která má sloužit jako pomůcka národním soudům při interpretaci čl. 17 odst. 2 Směrnice (str. 1 odst. 6 Zprávy Evropské komise) a z níž konstantně vychází rozhodovací praxe Soudního dvora, odškodnění odpovídá výhodám, které zastoupenému i nadále plynou z úsilí obchodního zástupce. Obchodní zástupce ovšem dostává provizi pouze po dobu trvání smlouvy a tato provize zpravidla neodráží hodnotu goodwillu vytvořeného pro zastoupeného. Právě proto je výplata odškodnění za goodwill z obchodního hlediska odůvodněná.

42. Články 7 a 8 Směrnice normují situaci, v níž právo na provizi sice existuje, leč podmíněně, protože v momentě, kdy je obchod uzavřen v důsledku činnosti obchodního zástupce [čl. 7 odst. 1 písm. a) Směrnice], ještě nelze určit, zda nastane některá z podmínek stanovených v čl. 10 odst. 1 Směrnice [tj. a) zda zmocnitel splní obchod; b) nebo měl splnit obchod na základě dohody uzavřené se třetí osobou; c) třetí osoba splní obchod], a nárok se tak slovy naposledy citovaného ustanovení stane „splatným“. Podle čl. 10 odst. 3 Směrnice má být tento „splatný nárok na provizi“ zaplacen nejpozději poslední den měsíce následujícího po čtvrtletí, ve kterém se stal „splatným“.

43. Soudní dvůr uzavřel v bodě 53 rozsudku [C-574/21](#), že čl. 17 odst. 2 Směrnice se vztahuje na jiný případ, než na který se vztahují články 7 a 8. Článek 17 odst. 2 se tak nemůže vztahovat na situace, kdy obchodní zástupce neobdržel všechny provize, které mu měly být vyplaceny, jelikož tyto situace spadají do působnosti čl. 7. Nelze jej vykládat ani tak, že se uplatní na obchody, které byly k uzavření připraveny již před zánikem smlouvy, ale uzavřeny byly až po něm – ty spadají do působnosti čl. 8 Směrnice. Provize uvedené v čl. 7 a 8 jsou totiž svou povahou nabytými právy a nepodléhají zvláštním omezením a požadavkům stanoveným v článcích 17 a 18 Směrnice.

44. Z toho se podává, že je nezbytné důsledně rozlišovat mezi provizemi, které obchodnímu zástupci náleží podle smlouvy o obchodním zastoupení, a provizemi, které by mu hypoteticky náležely, kdyby smlouva o zastoupení dále pokračovala. Nárok na odškodnění se totiž týká jen provizí naposledy uvedených.

45. Z evropského práva se tedy podává, že kritérium ztracených provizí, které hrají roli při posuzování spravedlnosti nároku na odškodnění obchodního zástupce, nezahrnuje provize z již uskutečněných obchodů, má-li obchodní zástupce na tyto provize smluvní nárok. Pro vznik smluvního nároku přitom postačí pouhé naplnění hypotézy čl. 7, resp. čl. 8 Směrnice. Tyto závěry se pak prosadí jako interpretační východisko při eurokonformním výkladu ustanovení § 669 odst. 1 obch. zák.

46. Vzhledem k tomu, že textace § 669 odst. 1 obch. zák. téměř doslova odpovídá čl. 17 odst. 2 Směrnice, není pochyb o tom, že závěry stran smyslu a účelu institutu odškodnění vyslovené v poměrech Směrnice platí též v českém právním prostředí (jak z toho vychází Nejvyšší soud

v rozsudcích ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. [32 Cdo 6020/2016](#), a ze dne 8. 3. 2023, sp. zn. [23 Cdo 2374/2021](#), bod 34).

47. Požadavek, aby placení odškodnění bylo spravedlivé, konkretizuje ustanovení § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák. – po vzoru evropského práva – cestou příkladného výčtu několika kritérií, mezi která spadá kritérium „provize, kterou obchodní zástupce ztrácí a která vyplývá z obchodů uskutečněných s těmito zákazníky“. Takto vymezenému kritériu a účelu institutu odškodnění rozhodně nikterak neodporuje, naopak mu plně vyhovuje výklad, podle něhož jde o provize, které by obchodnímu zástupci náležely z obchodů, jež budou sice uzavřeny až po zániku smlouvy o obchodním zastoupení, leč se zákazníky, které obchodní zástupce pro zastoupeného získal, případně s dosavadními zákazníky zastoupeného, s nimiž obchodní zástupce významně rozvinul obchod, přičemž na provize, na které má obchodní zástupce právo na základě smlouvy o obchodním zastoupení, úprava odškodnění nedopadá.

č. 59

48. Je namístě podotknout, že ustanovení § 659a a § 659b obch. zák. oproti Směrnici pojednávají o „uskutečněných úkonech“ (nikoliv „o uzavřených obchodech“), z důvodové zprávy k zákonu č. 370/2000 Sb. se nicméně podává, že zákonodárce citovanými ustanoveními pouze prováděl obsah čl. 7 a 8 Směrnice, aniž by hodlal slovnímu spojení „uskutečněný úkon“ připsat odchylný význam. Předmětem smlouvy o obchodním zastoupení je činnost obchodního zástupce směřující k uzavírání obchodů (srov. § 652 odst. 1 obch. zák.), přičemž provize, která obchodnímu zástupci podle smlouvy náleží, má být placena zásadně tehdy, byl-li obchod realizován, a zastoupený tudíž z něj měl prospěch. Uvedené skutečnosti nasvědčují tomu, že „uskutečněným úkonem“ po dobu trvání smluvního vztahu, resp. po jeho ukončení, za který obchodnímu zástupci náleží provize, ve smyslu ustanovení § 659a a § 659b obch. zák. se rozumí uzavření obchodu, za který má dle smlouvy o obchodním zastoupení plynout obchodnímu zástupci provize.

49. Hovoří-li Soudní dvůr v souvislosti s čl. 7 a 8 Směrnice o nabytých právech, která nejsou (nemohou být) dotčena právem obchodního zástupce na odškodnění, neboť obchodní zástupce o takové provize nepřichází, pak se zřetelem na požadavek eurokonformního výkladu musí být upřednostněna taková interpretace ustanovení § 659a, § 659b a § 660 odst. 1 písm. a) až c) obch. zák., že uzavřením obchodu („uskutečněným úkonem“ ve smyslu § 659a a § 659b obch. zák.) nabývá obchodní zástupce již podmíněné („čekatelské“) právo, které se stává součástí jeho jmění. Zda se toto podmíněné právo vskutku změní v právo nepodmíněné, pak závisí na tom, zda nastoupí skutečnost, se kterou ustanovení § 660 odst. 1 písm. a) až c), eventuálně smluvní ujednání pojí vznik nároku na provizi.

50. Právo na provizi plynoucí ze smlouvy nereguluje obchodní zákoník – tak jako právo na odškodnění – pod rubrikou „Zánik obchodního zastoupení“ (§ 667 a násl.), nýbrž již v rámci pravidel, která vymezují práva a povinnosti stran smlouvy o obchodním zastoupení, tj. v § 652 a násl. Obchodní zástupce má ze smlouvy o obchodním zastoupení právo na provizi nejen za „úkony“ uskutečněné po dobu trvání smlouvy (§ 659a obch. zák.), ale za určitých okolností též za „úkony“, jež byly učiněny až po jejím zániku (§ 659b obch. zák.). Tak je tomu tehdy, jestliže byl úkon uskutečněn především v důsledku činnosti obchodního zástupce, je-li smlouva uzavřena v rozumné lhůtě po ukončení smlouvy [§ 659b písm. a) obch. zák.], nebo jestliže v souladu s podmínkami uvedenými v § 659a obch. zák. byla objednávka třetí

osoby obdržena zastoupeným nebo obchodním zástupcem před ukončením smlouvy [§ 659b písm. b) obch. zák.].

51. Pojem ztracené provize ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák. tedy nemůže zahrnovat takové provize, ke kterým má obchodní zástupce podmíněný („čekatelský“) nárok ve smyslu § 659a nebo § 659b obch. zák., neboť o ně nepřichází (neztrácí je). Provize, které obchodnímu zástupci plynou z již uzavřených obchodů, mohou být ztracenými provizemi ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák. toliko tehdy, jestliže obchodní zástupce na ně ukončením smlouvy o obchodním zastoupení ztrácí v důsledku zvláštního smluvního ujednání právo.

52. Lze tedy uzavřít, že názor, který se prosadil v dosavadní rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a podle něhož ztracenými provizemi ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák. jsou provize, které by zástupce jinak z již uskutečněných obchodů dostával, nemůže ve světle eurokonformního výkladu obstát. Provizemi, které obchodní zástupce ztrácí ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák., nejsou (nemohou být) provize z již uskutečněných obchodů, na něž má obchodní zástupce právo ze smlouvy o obchodním zastoupení, nýbrž provize, které by obdržel v případě hypotetického trvání smlouvy za obchody uskutečněné po ukončení smlouvy se zákazníky, které pro zastoupeného získal, jakož i s dosavadními zákazníky, s nimiž rozvinul významně obchod.

53. V projednávané věci vyšel odvolací soud z judikatorního závěru, který byl tímto rozhodnutím překonán. Za ztracené provize ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák. považoval jen ty provize, které dovolateli (obchodnímu zástupci) měly náležet za obchody, jež uzavřel do ukončení smluvního vztahu. Výslovně přitom odmítl, že by mohlo jít o provize, na které by dovolatel hypoteticky získal nárok uzavíráním dalších obchodů, ať už se stávajícími či novými zákazníky. Je zřejmé, že tento právní názor nemůže ve světle shora přijatých závěrů obstát. Právní posouzení, na němž spočívá napadené rozhodnutí, je tedy nesprávné a dovolací důvod stanovený v § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn opodstatněně.

54. Vzhledem k přípustnosti dovolání Nejvyšší soud podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. zkoumal, zda nebylo řízení stíženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., resp. jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Námitky, které vůči procesnímu postupu odvolacího soudu uplatnil dovolatel, jsou nedůvodné a ani ze spisu se jiné vady nepodávají.

55. Otázky procesního práva, jejichž řešením se měl odvolací soud odchýlit od rozhodovací praxe Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, tj. otázka opomenutých důkazů, otázka předpokladů pro závěr o neunesení důkazního břemene a otázka existence vysvětlovací povinnosti, odvolací soud neřešil. Žalobu zamítl na základě právního názoru, že i když žalobce získal nové zákazníky a rozvíjel obchod se zákazníky stávajícími, ze kterých mohla mít žalovaná výhody i po ukončení smlouvy, nebylo by odškodnění spravedlivé ve smyslu § 669 odst. 1 písm. b) obch. zák., jestliže žalovaná za tyto obchody žalobci zaplatila provize, na které mu podle smlouvy vznikl nárok. Názor, podle něhož by ztracenými provizemi mohly být provize, na které by obchodní zástupce hypoteticky získal nárok uzavíráním dalších obchodů se zákazníky, které získal nebo s kterými významně rozvinul obchod, přijmout odmítl. Přezkumem závěru, na němž založil své rozhodnutí soud prvního stupně (že žalobce neunesl důkazní břemeno stran výhod, které žalovaná měla i po ukončení smluvního vztahu ze zákazníků získaných žalobcem), se pak již vůbec nezabýval.

56. Výtky dovolatele, že odvolací soud nereagoval na jeho odvolací námitky ani na to, že soud prvního stupně se neřídil jeho závazným právním názorem, se vztahují k otázce, zda žalovaná má po ukončení smlouvy o zastoupení nadále podstatné výhody vyplývající z obchodů se zákazníky, které dovolatel pro žalovanou získal, nebo z obchodů s dosavadními zákazníky, s nimiž významně rozvinul obchod. Vzhledem k tomu, že tyto skutečnosti nebyly pro napadené rozhodnutí určující, nešlo o vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

57. Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu není z výše uvedených důvodů správné a podmínky pro jeho změnu dány nejsou, Nejvyšší soud je (s výjimkou dovoláním nenapadeného výroku III), aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, spolu se závislými výroky o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.), a věc podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

č. 59

58. Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1, část věty první za středníkem, ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

59. S ohledem na důvody, z nichž žalobu zamítl soud prvního stupně, Nejvyšší soud coby *obiter dictum* připomíná své judikatorní závěry stran vysvětlovací a ediční povinnosti (srov. například rozsudky ze dne 16. 12. 2011, sp. zn. [22 Cdo 883/2010](#), ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. [27 Cdo 2564/2019](#), a ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. [29 Cdo 440/2013](#)).

č. 60

Postup, jímž insolvenční správce paušálně přenesl již na počátku výkonu správy majetkové podstaty dlužníka plnění všech povinností insolvenčního správce na fyzickou osobu, která by funkci insolvenčního správce jinak sama nemohla vykonávat, patří ke skutečnostem, jež odůvodňují (i) zproštění výkonu funkce insolvenčního správce podle § 32 insolvenčního zákona.

Následkem porušení povinnosti vykonávat funkci insolvenčního správce zásadně osobně není neplatnost, zdánlivost nebo neúčinnost hmotněprávních jednání, která namísto insolvenčního správce (fyzické osoby) činila jím (nesprávně) zmocněná osoba, nebo která namísto ohlášeného společníka insolvenčního správce (veřejné obchodní společnosti) činil jím (nesprávně) zmocněný neohlášený společník. V souladu s ustanovením § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a s ustanovením § 1401 odst. 2 o. z. v takovém případě platí, že insolvenční správce je společně s neoprávněným zmocněncem odpovědný společně a nerozdílně ze všeho, co onen zmocněnec učinil.

O nezastupitelné procesní úkony nebo o nezastupitelná právní jednání insolvenčního správce jde v případě, že má jít o zastoupení při jednotlivém procesním úkonu nebo při jednotlivém právním jednání, zásadně jen tam, kde tak určuje pro daný procesní úkon nebo pro dané právní jednání insolvenční zákon. Typově se tak děje tehdy, jestliže insolvenční zákon zdůrazňuje „nezbytnost“ účasti insolvenčního správce při daném procesním úkonu nebo při daném právním jednání.

V těch případech, v nichž se „nezastupitelnost“ při procesních úkonech a právních jednáních, o nichž se předpokládá, že je insolvenční správce bude činit zásadně osobně, nepodává z insolvenčního zákona, nebude takové zastoupení odporovat povaze insolvenční správy majetku, půjde-li o zastoupení při jednotlivém procesním úkonu nebo při jednotlivém právním jednání a bude-li zástupce (zmocněnec) insolvenčním správcem pečlivě vybrán a vybaven dostatečnými pokyny (srov. § 1401 odst. 1 o. z.). Jednotlivé procesní úkony nebo jednotlivá právní jednání insolvenčního správce, při nichž se insolvenční správce může nechat zastoupit (za podmínek plynoucích především z § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a z § 1401 odst. 1 o. z.), se však mohou stát „nezastupitelnými“ i tím, že si (osobní) účast insolvenčního správce při takovém procesním úkonu nebo při takovém právním jednání vyžádá insolvenční soud (označí ji za nezbytnou např. usnesením vydaným v rámci své dohlédací činnosti).

Tam, kde by zastoupení insolvenčního správce při jednotlivém procesním úkonu nebo jednotlivém právním jednání jinou osobou bylo možné, půjde v situaci, že tak zástupce (zmocněnec) bude činit (z vůle insolvenčního správce) soustavně, o porušení povinnosti vykonávat funkci insolvenčního správce osobně (u veřejné obchodní společnosti prostřednictvím ohlášeného společníka).

Plná správa cizího majetku (o. z.) [Správa cizího majetku (o. z.)], Insolvenční správce (odvolání, zproštění)

§ 1401 o. z., § 24 IZ, § 32 IZ, § 40 IZ. ve znění do 31. 5. 2019, § 2, § 5, § 8 zákona č. 312/2006 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2023, sen. zn. [29 NSČR 208/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:29.NSCR.208.2022.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání insolvenčního správce dlužníků proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 9. 2022.

č. 60

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Podáním ze dne 31. 8. 2020, doručeným Krajskému soudu v Brně (dále jen „insolvenční soud“) téhož dne (B-133), dlužníci (V. K. a S. K.) navrhli, aby jejich insolvenční správce Insolvenční a správcovská v. o. s. (dále též jen „veřejná obchodní společnost“) byl z funkce odvolán, nebo aby byl funkce zproštěn.

2. Usnesením ze dne 6. 1. 2022, ve znění usnesení ze dne 27. 7. 2022, insolvenční soud tento návrh zamítl.

3. Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 24 odst. 1 a 2, § 25 odst. 1 a 2 písm. b/, § 27 odst. 1, § 31 odst. 1, § 32 odst. 1 a § 40 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), z ustanovení § 95 odst. 1 a § 106 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále též jen „z. o. k.“), a z ustanovení § 164 odst. 1, § 440 odst. 1, § 574 a § 588 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), jakož i ze závěrů obsažených v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sen. zn. [29 NSČR 24/2014](#), uveřejněném pod číslem 135/2018 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 135/2018“) [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu] – dospěl k následujícím závěrům:

4. Nejsou dány okolnosti, které nemají původ v porušení povinností insolvenčního správce, pro něž by insolvenční soud měl odvolat insolvenčního správce z funkce.

5. Porušení povinností insolvenčního správce, respektive jeho podjatost, spatřují dlužníci v tom, že:

[1] Funkci insolvenčního správce vykonává osoba [Ing. P. S. (dále jen „P. S.“)], která není ohlášeným společníkem veřejné obchodní společnosti a nesplňuje předpoklady pro činnost ohlášeného společníka veřejné obchodní společnosti.

[2] Veškeré úkony, které učinil zmocněnec P. S., jsou absolutně neplatné a nemají účinky úkonů insolvenčního správce.

[3] Neohlášený společník veřejné obchodní společnosti (P. S.) je vůči dlužníkům podjatý.

K těmto námitkám pak insolvenční soud činí následující závěry:

Ad [1] K výkonu funkce ohlášeným společníkem.

6. Výkon funkce insolvenčního správce prostřednictvím společníka veřejné obchodní společnosti, který nebyl jejím ohlášeným společníkem, při činnostech, při kterých je (byla) role insolvenčního správce v insolvenčním řízení nezastupitelná, je porušením povinností při výkonu funkce insolvenčního správce.

7. Nezastupitelné úkony činil za insolvenčního správce ohlášený společník [O. H. (dále jen „O. H.“)], nikoli neohlášený společník (P. S.), jehož O. H. podle § 40 odst. 3 insolvenčního zákona pověřil ke všem úkonům ve věci.

8. Za nezastupitelné úkony ohlášeného společníka nelze považovat předkládání zpráv o plnění oddlužení, změny v distribuční tabulce, zprávy o průběhu zpeněžení, předložení podání třetích osob apod. Za nezastupitelný úkon (ohlášeného společníka) nepokládá insolvenční soud ani účast P. S. při jednání o zrušení schváleného oddlužení dlužníků (o tom jednal insolvenční soud z úřední povinnosti při zjištění porušení povinnosti dlužnice podle ustanovení § 412 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona).

9. Námitky dlužníků vůči přezkumu pohledávek insolvenčním správcem mohly a měly být vzneseny nejpozději na přezkumném jednání; ostatně, insolvenční správce popřel rovněž pohledávky popřené dlužníky.

10. Proto insolvenční soud nemá uvedenou námitku za důvodnou.

Ad [2] K (ne)platnosti úkonů insolvenčního správce.

11. Statutárním orgánem insolvenčního správce je jak ohlášený společník O. H., tak P. S.; oba jsou oprávněni jednat za veřejnou obchodní společnost samostatně. Ohlášený společník opakovaně uvedl, že souhlasí se všemi úkony a postupy, které v insolvenčním řízení učinil jím pověřený neohlášený společník. V souladu s (označeným) usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 8. 2014, v němž se uvádí, že i úkony, které učinil neohlášený společník lze zhojit dodatečně tím, že s nimi následně souhlasí ohlášený společník, insolvenční soud uzavřel, že ani tato námitka není důvodná.

Ad [3] K (ne)podjatosti insolvenčního správce.

12. Námitku podjatosti insolvenčního správce (pro dlužníky tvrzený nepřátelský vztah P. S. k nim) nemá insolvenční soud za opodstatněnou.

13. K odvolání dlužníků Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 30. 9. 2022:

[1] Změnil usnesení insolvenčního soudu co do zamítnutí návrhu na odvolání insolvenčního správce tak, že tento návrh se odmítá (první výrok).

[2] Ve zbývajícím rozsahu změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že veřejná obchodní společnost se zproštuje funkce insolvenčního správce dlužníků k okamžiku ustanovení nového insolvenčního správce (druhý výrok).

14. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 24, § 31, § 32, § 36, § 40 insolvenčního zákona a z ustanovení § 5, § 6 odst. 1 a § 8 zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

15. Dlužníci nejsou oprávněni podat návrh na odvolání insolvenčního správce z funkce; proto je důvod takový návrh odmítnout.

16. K důvodům, pro které dlužníci navrhují zproštění insolvenčního správce, uvádí odvolací soud [vycházejí ze závěrů [R 135/2018](#), jakož i z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sen. zn. [29 NSČR 48/2014](#), a z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016, sen. zn. „29 NSČR 58/2016“ (správně sen. zn. [29 NSČR 58/2014](#)), následující:

17. Veřejná obchodní společnost může vykonávat činnost insolvenčního správce v insolvenčním řízení výhradně prostřednictvím svého ohlášeného společníka a jen takovou osobu může oznámit (podle § 24 odst. 2 insolvenčního zákona) insolvenčnímu soudu jako společníka, který bude jejím jménem vykonávat funkci insolvenčního správce. Jinou věcí je, že v rámci tohoto svého působení může veřejná obchodní společnost (prostřednictvím ohlášeného společníka) zmocnit k určitým „právním úkonům“ (správně právním jednáním) jinou osobu, nebo pověřit svého zaměstnance i zaměstnance dlužníka, aby za ni jednal v soudních a jiných řízeních (§ 40 odst. 3 insolvenčního zákona). Musí však jít o zmocnění k určitým (zastupitelným) jednáním a úkonům; nikoli o generální zmocnění (jako tomu bylo v dané věci).

18. Insolvenční správce sice oznámil insolvenčnímu soudu, že jeho jménem bude funkci vykonávat ohlášený společník O. H., ten tak ale až na výjimky (např. účast u jednání insolvenčního soudu dne 2. 3. 2018, oznámení o změnách distribučního schématu, vyjádření k návrhu dlužníků na odvolání a zproštění insolvenčního správce, návrh na rozdělení výtěžku zpeněžení z deponovaných peněz) do října 2021 nečinil; za insolvenčního správce převážně vykonával funkci neohlášený společník P. S., a to včetně nezastupitelných jednání a úkonů.

19. Za nezastupitelné úkony a jednání insolvenčního správce pokládá odvolací soud jednání a úkony související s uzavíráním smluv při výkonu jeho funkce (zejména smluv týkajících se správy a zpeněžení majetkové podstaty), úkony spočívající v účasti insolvenčního správce na soudních jednáních a na jednáních s dlužníkem (§ 410 insolvenčního zákona), jakož i úkony spojené s podáváním zpráv insolvenčnímu soudu.

20. Nezastupitelným úkonem (jednáním) je tedy například soupis majetkové podstaty, vypracování zprávy pro oddlužení, záznam o jednání s dlužníkem, vypracování přezkumných listů se stanoviskem insolvenčního správce a dlužníků, podání zprávy o přezkumu, podpis smlouvy týkající se zpeněžení majetku z majetkové podstaty, návrh na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, úkon spočívající ve zpětvzetí popěrného úkonu a podávání průběžných zpráv o plnění oddlužení, jejichž součástí je zhodnocení plnění povinností dlužníky a doporučení, zda se má pokračovat v oddlužení.

21. V posuzované věci většinu označených nezastupitelných činností činil za insolvenčního správce do října 2021 neohlášený společník P. S. Takový postup insolvenčního správce je v rozporu se zákonem i s jeho účelem a je porušením povinnosti insolvenčního správce jednat svědomitě a s odbornou péčí.

22. Insolvenční zákon připouští, aby insolvenční správce zmocnil k některým činnostem třetí osobu, musí však jít o zmocnění k určitým zastupitelným úkonům a jednáním, nikoli o generální zmocnění ke všem úkonům a jednáním (včetně nezastupitelných). Na tomto závěru nemůže ničeho změnit skutečnost, že insolvenční soud jednání prostřednictvím neohlášeného společníka akceptoval, ani prohlášení ohlášeného společníka, že všechny úkony neohlášeného společníka kontroloval a prostřednictvím vnitřně nastaveného systému kontroly je schválil.

23. Právně bezvýznamná je rovněž námitka insolvenčního správce, že svým jednáním nezpůsobil škodu (podstatné je porušení důležité povinnosti) a že ve vztahu k přezkumu zanikla jeho odpovědnost za přestupek; odvolací soud vzal (totiž) v úvahu, že insolvenční správce porušoval označenou povinnost dlouhodobě a soustavně (od roku 2017 do roku 2021).

24. Již na základě shora uvedeného odvolací soud uzavírá, že je důvod zprostit insolvenčního správce funkce (byť ve čtvrtém roce trvání oddlužení).

25. Pro úplnost odvolací soud uvádí, že skutkový stav, na jehož základě rozhodoval insolvenční soud i odvolací soud, byl dostatečně podložen obsahem spisu i vyjádřeními insolvenčního správce, takže slyšení insolvenčního správce by nemohlo přinést nové podněty; proto slyšení nebylo zapotřebí (srov. [R 135/2018](#)).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

26. Proti druhému výroku usnesení odvolacího soudu podal insolvenční správce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Trvá porušení povinnosti insolvenčního správce – veřejné obchodní společnosti spočívající v tom, že nezastupitelné činnosti za něj vykonával neohlášený společník, i poté, co ohlášený společník dodatečně vysloví souhlas s úkony, které učinil neohlášený společník?

[2] Je toto zhojené porušení povinnosti insolvenčního správce i nadále důvodem pro zproštění funkce insolvenčního správce?

27. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

28. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že nepřihlédl k tomu, že ohlášený společník (O. H.) výslovně ujistil insolvenční soud i všechny věřitele, že souhlasí se všemi úkony a postupy, které učinil P. S. K tomu dovolatel odkazuje na závěry (shora zmíněného) usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 8. 2014, k čemuž se dovolává ustanovení § 440 odst. 1 o. z. Mínil totiž, že je přípustné, aby ohlášený společník veřejné obchodní společnosti dodatečně zhojil úkony učiněné zmocněncem, k čemuž dále poukazuje na ustanovení § 95 odst. 1 a § 106 odst. 1 z. o. k., na ustanovení § 164 odst. 1 a § 574 o. z., a na to, že případné nedostatky způsobené překročením oprávnění odstranil tak, že ohlášený společník následně souhlasil s úkony, jež za veřejnou obchodní společnost učinil neohlášený společník.

29. S přihlédnutím k ustanovení § 32 insolvenčního zákona má dovolatel rovněž za to, že odvolací soud mu odňal možnost jednat před soudem tím, že rozhodl bez jeho slyšení. K tomu uvádí, že odvolací soud rozhodoval za situace, kdy insolvenční soud neshledal žádné pochybení dovolatele (a v průběhu insolvenčního řízení mu nevytkl pochybení při výkonu funkce). Napadené rozhodnutí tak bylo pro dovolatele „zcela překvapivé“, neboť zproštění výkonu funkce insolvenčního správce je nepřísňější možnou sankcí a mělo by nastoupit až jako *ultima ratio*. K tomu klade otázku, zda je správný a zákonný takový postup, jímž odvolací soud sám rozhodne o zproštění insolvenčního správce bez slyšení insolvenčního správce. V postupu odvolacího soudu pak spatřuje porušení práva být slyšen, zakotveného v článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Dovojuje též, že rozhodnutím odvolacího soudu mu bylo upřeno právo podat řádný opravný prostředek ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 insolvenčního zákona.

č. 60

III.

Přípustnost dovolání

30. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

31. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek jde o věc dovolacím soudem zčásti neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

32. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

33. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

34. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především následující skutkové údaje (jak plynou z insolvenčního spisu):

35. Usnesením ze dne 28. 7. 2017, (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníků, povolil jim oddlužení a insolvenčním správcem dlužníků ustanovil veřejnou obchodní společnost.

36. Podáním datovaným 28. 7. 2017, doručeným 31. 7. 2017 (B-1), oznámila veřejná obchodní společnost insolvenčnímu soudu, že jejím jménem bude funkci insolvenčního správce vykonávat ohlášený společník O. H. K podání bylo připojeno (mimo jiné) podání datované 28. 7. 2017, označené jako „Pověření dle § 40 odst. 3 insolvenčního zákona“ (B-1), jímž O. H. jako ohlášený společník veřejné obchodní společnosti oznamuje insolvenčnímu soudu, že počínaje 28. 7. 2017 pověřila veřejná obchodní společnost ke všem úkonům souvisejícím s insolvenčním řízením dlužníků svého společníka P. S., který toto zmocnění přijímá.

37. Usnesením ze dne 29. 5. 2018, (zveřejněným v insolvenčním rejstříku 30. 5. 2018), insolvenční soud (mimo jiné):

[1] Schválil zprávy insolvenčního správce o přezkumu a pro oddlužení (body II. a III. výroku).

[2] Schválil oddlužení dlužníků plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (bod IV. výroku).

38. P. S. jménem veřejné obchodní společnosti vyhotovil (podepsal) zprávu pro oddlužení ze dne 20. 9. 2017 (B-13), záznam o jednání s dlužníkem ze dne 20. 9. 2017 (B-13), přezkumné listy se stanoviskem insolvenčního správce a dlužníků ze dne 20. 9. 2017 a 25. 9. 2017 (B-7 až B-12), zprávu o přezkumu ze dne 20. 9. 2017 (B-13), soupis majetkové podstaty ze dne 25. 9. 2017 (B-13), kupní smlouvu ze dne 9. 7. 2020 o prodeji (zpeněžení) označených nemovitostí, sepsaných v majetkové podstatě dlužníků (B-123), kupní smlouvu ze dne 22. 9. 2020 o prodeji (zpeněžení) označené nemovitosti, sepsané v majetkové podstatě dlužníků (B-145), zprávy o plnění oddlužení ze dne 30. 1. 2019 (B-58), 29. 11. 2019 (B-107), 29. 1. 2020 (B-114), 5. 6. 2020 (B-121), 5. 2. 2021 (B-152), zpětvzetí popěrného úkonu insolvenčního správce ze dne 21. 3. 2019 (B-69-71) a ze dne 10. 5. 2019 (B-89) a návrh na vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli ze dne 18. 9. 2020 (B-140).

39. V podání datovaném 18. 9. 2020, doručeném insolvenčnímu soudu téhož dne (B-138), uvedla veřejná obchodní společnost prostřednictvím O. H. (v rámci vyjádření k návrhu na své odvolání a zproštění), že O. H. z procesní opatrnosti výslovně ujišťuje insolvenční soud a všechny věřitele, že souhlasí se všemi úkony a postupy, které provedl P. S.

40. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona (včetně poznámky pod čarou), zákona o insolvenčních správcích a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku:

§ 24 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Veřejná obchodní společnost, která je ustanovena insolvenčním správcem, oznámí insolvenčnímu soudu neprodleně, kdo z jejich společníků, prostřednictvím kterých

vykonává činnost insolvenčního správce⁶⁰⁾, bude jejím jménem funkci insolvenčního správce vykonávat; odstavec 1 platí pro tohoto společníka obdobně.

⁶⁰⁾ § 5 odst. 1 písm. d/ zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

§ 32 (insolvenčního zákona) Zproštění insolvenčního správce

(1) Insolvenčního správce, který neplní řádně své povinnosti nebo který nepostupuje při výkonu své funkce s odbornou péčí anebo který závažně porušil důležitou povinnost, uloženou mu zákonem nebo soudem, může insolvenční soud na návrh věřitelského orgánu nebo dlužníka anebo i bez tohoto návrhu jeho funkce zprostit. Učiní tak zpravidla po slyšení insolvenčního správce; o podaném návrhu rozhodne neprodleně.

(2) Proti rozhodnutí podle odstavce 1 se mohou odvolat insolvenční správce a osoby oprávněné podat návrh podle odstavce 1. Ustanovení § 29 odst. 4 a § 31 odst. 5 a 6 platí obdobně.

§ 39 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Náklady na činnosti, ke kterým je insolvenční správce povinen podle zákona nebo podle rozhodnutí insolvenčního soudu, jsou zahrnuty v jeho odměně a nese je ze svého. Výjimečně může splnění těchto činností zadat jiným osobám na účet majetkové podstaty se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru; tím nejsou dotčeny jeho povinnosti ani odpovědnost podle tohoto zákona.

(3) Náklady insolvenčního správce spojené s využitím právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků lze hradit z majetkové podstaty, jen je-li jejich využití účelné vzhledem k rozsahu a náročnosti insolvenčního řízení a jsou-li předem schváleny věřitelským výborem.

§ 40 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční správce jedná svým jménem na účet dlužníka, pokud na něho přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou. Označuje se způsobem, z něhož je patrné, že tak činí při výkonu funkce insolvenčního správce; součástí jeho označení je i nezaměnitelné označení dlužníka, s jehož majetkovou podstatou nakládá.

(2) Jednáním podle odstavce 1 jsou zejména právní úkony, jimiž insolvenční správce zpeněžuje majetkovou podstatu nebo s ní jinak nakládá, a jeho úkony v incidenčních sporech, jakož i v dalších sporech, kterých se účastní místo dlužníka.

(3) Insolvenční správce může pověřit svého zaměstnance i zaměstnance dlužníka, aby za něho jednal v soudních a jiných řízeních; tím není dotčena jeho odpovědnost podle tohoto zákona.

§ 190 (insolvenčního zákona)
Přezkumné jednání

(...)

(2) Termín a místo konání přezkumného jednání určí insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku. Dlužníku a insolvenčnímu správci doručí insolvenční soud předvolání k přezkumnému jednání do vlastních rukou, s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Není-li dále stanoveno jinak, může se insolvenční správce na své nebezpečí a na své náklady (§ 39 odst. 2) dát zastoupit při přezkumném jednání jinou osobou zapsanou do seznamu insolvenčních správců.

(...)

§ 2 (zákona o insolvenčních správcích)
Vymezení pojmů

č. 60

(1) Insolvenčním správcem je fyzická osoba, která je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce.

(2) Insolvenčním správcem je rovněž i veřejná obchodní společnost nebo zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení, které poskytuje stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost, a je založená podle práva členského státu Evropské unie, členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru (dále jen „zahraniční společnost“) a která je oprávněna vykonávat činnost insolvenčního správce.

§ 5 (zákona o insolvenčních správcích)
Návrh veřejné obchodní společnosti a zahraniční společnosti

(1) Návrh veřejné obchodní společnosti nebo zahraniční společnosti na vydání povolení nebo zvláštního povolení musí obsahovat

(...)

d/ jméno, popřípadě jména, a příjmení, rodné číslo, a není-li přiděleno, datum narození a trvalý pobyt společníka fyzické osoby, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu, jejímž prostřednictvím bude vykonávat činnost insolvenčního správce (dále jen „ohlášený společník“),

(...)

§ 8 (zákona o insolvenčních správcích)
Vydání povolení a zvláštního povolení veřejné obchodní společnosti a zahraniční společnosti

(1) Na návrh vydá ministerstvo povolení veřejné obchodní společnosti nebo zahraniční společnosti,

a/ která má ohlášeného společníka, jemuž bylo vydáno povolení,

(...)

§ 1401 (o. z.)

(1) Správce plní své povinnosti osobně. Na jinou osobu může přenést svou působnost nebo se dát jinak zastoupit jen při jednotlivém právním jednání; přitom je povinen takovou osobu pečlivě vybrat a dát jí dostatečné pokyny.

(2) Dá-li se správce neoprávněně zastoupit jinou osobou nebo pověřil-li jinou osobu neoprávněně výkonem své působnosti, je beneficiantovi odpovědný s touto osobou společně a nerozdílně ze všeho, co učinila.

č. 60

41. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila ustanovení zákona o insolvenčních správcích i ustanovení § 1401 o. z. již v době vydání rozhodnutí o úpadku (28. 7. 2017); později tato ustanovení nedoznala změn. Citovaná ustanovení insolvenčního zákona platila v nezměněné podobě od rozhodnutí o úpadku do 31. 5. 2019. S přihlédnutím k článku II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro insolvenční řízení vedené na majetek dlužníků uplatní insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019 i v době od 1. 6. 2019.

42. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

43. V usnesení ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. [29 Cdo 819/2018](#), Nejvyšší soud připomenul (poukazuje příkladmo na důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sen. zn. [29 ICdo 49/2014](#), uveřejněného pod číslem 16/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), že insolvenční správce dlužníka je správcem cizího majetku, konkrétně majetku dlužníka nebo majetku ve vlastnictví jiných osob, na který se po dobu trvání účinků insolvenčního řízení pohlíží jako na dlužníkův majetek, a má povinnost postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí (§ 36 insolvenčního zákona). S přihlédnutím k obsahu důvodové zprávy k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, který projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010–2013) jako tisk č. 362, tamtéž vysvětlil, že insolvenční zákon obsahuje řadu ustanovení týkajících se insolvenční správy majetku; tam, kde o některých aspektech insolvenční správy majetku mlčí, však je namístě si položit otázku, zda a v jakém rozsahu lze na insolvenční správu majetku subsidiárně aplikovat některá z ustanovení občanského zákoníku, týkající se správy cizího majetku (§ 1400 až § 1447 o. z.). Uzavřel rovněž, že z povahy insolvenční správy majetku je zřejmé, že jako nepoužitelná lze pro insolvenční řízení vyloučit ustanovení o prosté správě

cizího majetku (§ 1405 až § 1408 o. z.). Subsidiární použitelnost ustanovení týkajících se plné správy cizího majetku (§ 1409 až § 1447 o. z.) však takto paušálně nelze odmítnout. U každého z ustanovení občanského zákoníku, týkajícího se plné správy cizího majetku, je třeba provést test jeho subsidiární použitelnosti pro insolvenční řízení (pro insolvenční správu majetku) poměřením s těmi ustanoveními insolvenčního zákona, která upravují insolvenční správu majetku, jakož i (tam, kde insolvenční zákon předmětnou materii neupravuje výslovně) posouzením, zda subsidiární použitelnost příslušného ustanovení občanského zákoníku nevylučuje sama povaha insolvenční správy majetku (což je postup, který předjímá i shora označená důvodová zpráva). Srov. shodně i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sen. zn. [29 NSČR 167/2017](#), uveřejněné pod číslem 73/2020 Sb. rozh. obč.

44. Insolvenční správce [fyzická osoba nebo veřejná obchodní společnost (§ 2 zákona o insolvenčních správcích)] vykonává funkci zásadně osobně. Tento závěr je odvoditelný přímo z povahy insolvenční správy majetku a z toho, že podle zákona o insolvenčních správcích je možnost výkonu funkce insolvenčního správce fyzickou osobou nebo veřejnou obchodní společností podmíněna vydáním příslušného povolení (u veřejné obchodní společnosti srov. § 8 odst. 1 písm. a/ zákona o insolvenčních správcích). K tomu lze dodat, že i v těch případech, kdy insolvenčního správce nelze vybrat ze seznamu insolvenčních správců (do kterého se zapisují osoby s povolením vykonávat funkci), je možné jím výjimečně ustanovit jen fyzickou osobu, která splňuje obecné a kvalifikační předpoklady pro zápis do seznamu insolvenčních správců a se svým ustanovením souhlasí (§ 22 odst. 2 insolvenčního zákona). S účinností od 1. 1. 2014 se závěr, že insolvenční správce vykonává funkci osobně, podává též z dikce § 1401 odst. 1 věty první o. z. (o jehož subsidiární použitelnosti v poměrech insolvenční správy majetku nemá Nejvyšší soud pochyb).

45. U veřejné obchodní společnosti se přitom osobním výkonem funkce insolvenčního správce dlužníka rozumí výkon funkce insolvenčního správce prostřednictvím ohlášeného společníka, jímž může být jen fyzická osoba, která sama splňuje předpoklady pro výkon funkce insolvenčního správce (§ 5 odst. 1 písm. d/, § 8 odst. 1 písm. a/ zákona o insolvenčních správcích), což je závěr plynoucí již z [R 135/2018](#), na které Nejvyšší soud v podrobnostech odkazuje a z něž ve své rozhodovací praxi ustáleně vychází.

46. K řečenému budiž dodáno, že pro insolvenční řízení, pro něž je rozhodný insolvenční zákon ve znění účinném od 1. 6. 2019, se zásada osobního výkonu funkce insolvenčním správcem výslovně podává z textu § 40 insolvenčního zákona (v podobě změněné a doplněné zákonem č. 31/2019 Sb.).

47. Výjimka ze zásady osobního výkonu funkce insolvenčního správce se pro insolvenční řízení vedená podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019 připouští (povoluje) prostřednictvím úpravy obsažené v § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a pro účast na přezkumném jednání pak prostřednictvím zvláštní úpravy obsažené v § 190 odst. 2 věty třetí insolvenčního zákona. Využití právních, ekonomických a jiných specializovaných odborníků při výkonu funkce insolvenčního správce připouští též ustanovení § 39 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona. Akcent na osobní výkon funkce správce s omezeným rozsahem „zastupitelnosti“ jinou osobou plyne též z ustanovení § 1401 odst. 1 věty druhé o. z. (jehož subsidiární použitelnost při insolvenční správě majetku též není vyloučena).

48. Má-li jít o zásadně osobní výkon funkce insolvenčního správce (u veřejné obchodní společnosti o osobní výkon funkce insolvenčního správce prostřednictvím ohlášeného společníka), pak je ovšem vyloučen takový postup, jímž insolvenční správce po svém ustanovení do funkce přeneše na základě „generální plné moci“ nebo jinak všeobecně formulovaného zmocnění nebo pověření plnění všech povinností insolvenčního správce na fyzickou osobu, která by funkci insolvenčního správce jinak sama nemohla vykonávat. O takový případ jde i tehdy, jestliže veřejná obchodní společnost jako insolvenční správce dlužníka současně s oznámením osoby ohlášeného společníka, který bude jejím jménem vykonávat funkci insolvenčního správce (§ 24 odst. 2 insolvenčního zákona), nebo bezprostředně po takovém oznámení, pověří podle § 40 odst. 3 insolvenčního zákona ke všem úkonům souvisejícím s insolvenčním řízením dlužníka svého neohlášeného společníka (jenž není osobou s povolením vykonávat funkci insolvenčního správce). Srov. k tomu v poměrech dané věci zjištění z odstavce 36. shora.

č. 60

49. Následkem porušení povinnosti vykonávat funkci insolvenčního správce zásadně osobně přitom není neplatnost, zdánlivost nebo neúčinnost hmotněprávních jednání, která namísto insolvenčního správce (fyzické osoby) činila jím (nesprávně) zmocněná osoba, nebo která namísto ohlášeného společníka insolvenčního správce (veřejné obchodní společnosti) činil jím (nesprávně) zmocněný neohlášený společník. V souladu s ustanovením § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a s ustanovením § 1401 odst. 2 o. z. (jež je opět subsidiárně uplatnitelné i pro insolvenční správu majetku) v takovém případě platí, že insolvenční správce je společně s neoprávněným zmocněncem odpovědný společně a nerozdílně ze všeho, co onen zmocněnec učinil.

50. Ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností; srov. usnesení ze dne 26. 8. 2015, sen. zn. [29 NSČR 2/2014](#), uveřejněné pod číslem 48/2016 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 48/2016“), nebo usnesení ze dne 26. 8. 2015, sen. zn. [29 NSČR 93/2014](#), uveřejněné pod číslem 58/2016 Sb. rozh. obč.

51. Postup, jímž insolvenční správce paušálně přeneše již na počátku výkonu správy majetkové podstaty dlužníka plnění všech povinností insolvenčního správce na fyzickou osobu, která by funkci insolvenčního správce jinak sama nemohla vykonávat, patří ke skutečnostem, jež odůvodňují (i) zproštění výkonu funkce insolvenčního správce podle § 32 insolvenčního zákona. Jde (totiž) o hrubé porušení jedné ze základních povinností insolvenčního správce (porušení povinnosti vykonávat funkci zásadně osobně). Na tom ničeho nemění okolnost, že následkem takového „přenosu správy“ je pouze případná odpovědnost za škodu tím způsobenou, ani okolnost, že insolvenční správce dodatečně odsouhlasí dosavadní výkon správy takovou osobou [v poměrech dané věci to, že dovolatel sdělil 18. 9. 2020 insolvenčnímu soudu, že souhlasí se všemi úkony a postupy, které provedl P. S. (srov. odstavec 39. shora)].

52. Nejvyšší soud dodává, že nesdílí úsudek odvolacího soudu, že „nezastupitelné úkony a právní jednání“ insolvenčního správce lze pojmenovat bez dalšího jen na základě toho, jak významné jsou (podle odvolacího soudu) pro další chod insolvenčního řízení (srov. k tomu

odstavce 40. a 41. odůvodnění napadeného rozhodnutí a reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavcích 19. a 20. odůvodnění shora).

53. O nezastupitelné procesní úkony nebo o nezastupitelná právní jednání insolvenčního správce jde v případě, že má jít o zastoupení při jednotlivém procesním úkonu nebo při jednotlivém právním jednání, zásadně jen tam, kde tak určuje pro daný procesní úkon nebo pro dané právní jednání insolvenční zákon. Typově se tak děje tehdy, jestliže insolvenční zákon zdůrazňuje „nezbytnost“ účasti insolvenčního správce při daném procesním úkonu nebo při daném právním jednání. Srov. k tomu poučení o „nezbytnosti“ účasti insolvenčního správce při přezkumném jednání, obsažené v § 190 odst. 2 větě druhé insolvenčního zákona, z nějž insolvenční zákon následně (ve větě třetí téhož ustanovení) připouští výjimku jen pro zastoupení „jinou osobou zapsanou do seznamu insolvenčních správců“, dále poučení o „nezbytnosti“ účasti insolvenčního správce na schůzi věřitelů svolané k projednání reorganizačního plánu a hlasování o jeho přijetí, obsažené v § 344 odst. 2 insolvenčního zákona, jakož i poučení o „nezbytnosti“ účasti insolvenčního správce na schůzi věřitelů svolané příslušným kvórem věřitelů k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí (§ 399 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona).

č. 60

54. V těch případech, v nichž se „nezastupitelnost“ při procesních úkonech a právních jednáních, o nichž se předpokládá, že je insolvenční správce bude činit zásadně osobně, nepodává z insolvenčního zákona, nebude takové zastoupení odporovat povaze insolvenční správy majetku, půjde-li o zastoupení při jednotlivém procesním úkonu nebo při jednotlivém právním jednání a bude-li zástupce (zmocněnec) insolvenčním správcem pečlivě vybrán a vybaven dostatečnými pokyny (srov. § 1401 odst. 1 o. z.). Jednotlivé procesní úkony nebo jednotlivá právní jednání insolvenčního správce, při nichž se insolvenční správce může nechat zastoupit (za podmínek plynoucích především z § 40 odst. 3 insolvenčního zákona a z § 1401 odst. 1 o. z.), se však mohou stát „nezastupitelnými“ i tím, že si (osobní) účast insolvenčního správce při takovém procesním úkonu nebo při takovém právním jednání vyžádá insolvenční soud (označí ji za nezbytnou např. usnesením vydaným v rámci své dohlédací činnosti).

55. I tak nicméně platí, že tam, kde by zastoupení insolvenčního správce při jednotlivém procesním úkonu nebo jednotlivém právním jednání jinou osobou bylo možné, půjde v situaci, že tak zástupce (zmocněnec) bude činit (z vůle insolvenčního správce) soustavně, o porušení povinnosti vykonávat funkci insolvenčního správce osobně (u veřejné obchodní společnosti prostřednictvím ohlášeného společníka).

56. Dovolateli se tudíž prostřednictvím podaného dovolání správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo.

57. Zbývá vypořádat se s námitkou, že odvolací soud odňal dovolateli možnost jednat před soudem tím, že o věci rozhodl bez jeho „slyšení“, a že zproštění funkce přímo odvolacím soudem bylo pro dovolatele „zcela překvapivé“ a upřelo mu právo podat „řádný opravný prostředek“ ve smyslu ustanovení § 32 odst. 2 insolvenčního zákona (srov. odstavec 29. shora).

58. Podle ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. totiž platí, že je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolací argumentace shrnutá v předchozím odstavci přitom cílí na tzv. zmatečnou vadu řízení ve smyslu § 229 odst. 3 o. s. ř.

59. O tom, zda insolvenční správce má být zproštěn funkce, rozhoduje insolvenční soud v intencích § 32 odst. 1 insolvenčního zákona „po slyšení insolvenčního správce“ a na základě obsahu insolvenčního spisu, jenž by měl příslušná tvrzení potvrzovat nebo vyvracet. Hodnotící skutkové soudy o (ne)opodstatněnosti návrhu, aby insolvenční správce byl zproštěn funkce, pak insolvenční soud zásadně přijímá na základě obsahu spisu, aniž by formálně prováděl dokazování listinami tvořícími obsah insolvenčního spisu (srov. [R 48/2016](#)). Pojem „slyšení insolvenčního správce“ nelze zaměňovat s požadavkem na „výslech“ insolvenčního správce – fyzické osoby nebo (je-li insolvenčním správcem dlužníka veřejná obchodní společnost) s požadavkem na výslech ohlášeného společníka insolvenčního správce. Takovým slyšením se rozumí právo insolvenčního správce podat vysvětlení (vyjádřit se) k tvrzením osoby, jež žádá jeho zproštění (srov. opět již [R 48/2016](#)).

č. 60

60. Výslech insolvenčního správce (výslech ohlášeného společníka insolvenčního správce) by jako součást práva insolvenčního správce „být slyšen“ byl před rozhodnutím o zproštění insolvenčního správce nutný jen tehdy, jestliže by podané vysvětlení (jež může být učiněno i písemně) nebylo dostatečné pro příslušné rozhodnutí, nebo např. tehdy, jestliže by přes podané vysvětlení (nebo v jeho důsledku) přetrvávaly rozpory o skutečnostech, jež mají být důvodem zproštění.

61. O takovou situaci však v dané věci nešlo, když v návaznosti na vysvětlení podané veřejnou obchodní společností (podání datované 18. 9. 2020, B-138) a obsah insolvenčního spisu nebylo v dané věci sporu o obsahu zmocnění, kterým veřejná obchodní společnost pověřila výkonem funkce P. S. (za ohlášeného společníka O. H.), ani o úkonech, které P. S. takto v insolvenčním řízení vykonal, ba ani o následném schválení těchto úkonů ohlášeným společníkem.

62. K tomu, že napadené usnesení bylo pro dovolatele „zcela překvapivé“ a že odvolací soud upřel dovolateli právo podat „řádný opravný prostředek“, Nejvyšší soud poukazuje na svou ustálenou judikaturu, podle níž platí, že byla-li právní otázka, kterou odvolací soud zkoumal s jiným výsledkem, zkoumána již soudem prvního stupně, mohl být rozhodnutím odvolacího soudu v dotčeném aspektu „překvapen“ jen účastník svých práv nedbalý; srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. [29 Cdo 914/2014](#), uveřejněného pod číslem 107/2014 Sb. rozh. obč.

63. Názor, že odvolací soud upírá účastníku právo řádného opravného prostředku jen proto, že v důsledku svého odlišného názoru a v plném souladu s § 220 o. s. ř. změnil zamítavé rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že návrhu, o němž bylo rozhodováno (zde návrhu na zproštění funkce insolvenčního správce), vyhoví, přehlíží skutečnost, že dané odvolací řízení spočívá na apelačním systému (úplné i neúplné apelace), pro který je příznačné, že dává přednost rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzuje nebo mění (srov. v literatuře např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: *Občanský soudní řád II.* § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1765).

64. Ostatně, zásada dvouinstančnosti, jež (ani) není v českém právním řádu zásadou obecně platnou, se v občanském soudním řízení v apelačním systému upraveném občanským soudním řádem prosazuje jen omezeně, potud, že odvolací soud je oprávněn zrušit odvoláním

napadené rozhodnutí soudu prvního stupně jen z důvodů taxativně vypočtených v § 219a o. s. ř. Srov. již rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. [31 Cdo 3881/2009](#), uveřejněný pod číslem 10/2014 Sb. rozh. obč., a rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2021, sp. zn. [31 Cdo 1475/2020](#), uveřejněný pod číslem 58/2021 Sb. rozh. obč. (jejichž sjednocující význam je pro rozhodovací praxi tříčlenných senátů Nejvyššího soudu určující), nebo náleží Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2003, sp. zn. [III. ÚS 150/03](#), uveřejněný pod číslem 128/2003 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu (dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu).

65. Odvolací řízení tudíž vytýkanými vadami netrpí.

66. Vady, k nimž dovolací soud přihlíží u přípustného dovolání z úřední povinnosti, se nepodávají ani ze spisu. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

č. 61

Odměna insolvenčního správce se ve smyslu ustanovení § 2a vyhlášky č. 313/2007 Sb. ve znění pozdějších předpisů ve spojení s § 38 odst. 1 insolvenčního zákona určuje z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek i tehdy, jde-li o více přihlášek téhož věřitele. Právo insolvenčního soudu postupovat u takto určené odměny podle § 38 odst. 3 věty druhé insolvenčního zákona tím není dotčeno.

Insolvenční správce, Odměna

§ 38 IZ, § 2a vyhlášky č. 313/2007 Sb.

č. 61

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 8. 2022, sen. zn. [3 VSPH 706/2022](#), ECLI:CZ:VSPH:2022:3.VSPH.706.2022.1

Vrchní soud v Praze změnil v bodu III. výroku usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, tak, že insolvenčnímu správci Mgr. T. P. se přiznává odměna ve výši 16 032,50 Kč včetně částky odpovídající dani z přidané hodnoty.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Praze (dále též jen „soud prvního stupně“ nebo „insolvenční soud“) ve výroku tohoto rozhodnutí označeným usnesením zrušil oddlužení dlužnice M. P. (dále též jen „dlužnice“, bod I. výroku), zastavil insolvenční řízení (bod II. výroku), přiznal insolvenčnímu správci Mgr. T. P. (dále též jen „správce“) odměnu v celkové výši 15 789,19 Kč včetně DPH s tím, že tato částka bude v plné výši uhrazena z majetkové podstaty dlužnice (bod III. výroku), přiznal správci náhradu hotových výdajů v celkové výši 2 359,50 Kč včetně DPH s tím, že tato částka bude v plné výši uhrazena z majetkové podstaty dlužnice (bod IV. výroku), vyslovil, že finanční prostředky deponované na účtu majetkové podstaty dlužnice budou použity k úhradě odměny a náhrady hotových výdajů správce, k úhradě pohledávky sepisovatele návrhu na povolení oddlužení a zbylou částku rozvrhne správce mezi nezajištěné věřitele dle platného distribučního schématu (bod V. výroku) a zprostil správce funkce (bod VI. výroku).

2. Při svém rozhodování o odměně správce vyšel zejména z toho, že

[1] usnesením ze dne 5. 3. 2021 (A-9) zjistil úpadek dlužnice, povolil jeho řešení oddlužením a ustanovil správce,

[2] usnesením ze dne 14. 7. 2021 (B-9) schválil oddlužení dlužnice plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty,

[3] podáním ze dne 15. 3. 2022 správce vyúčtoval svou odměnu a náhradu hotových výdajů tak, že mu náleží odměna a náhrada hotových výdajů za 13 měsíců od povolení

oddlužení (březen 2021 až březen 2022) ve výši 14 157 Kč včetně DPH a odměna za přezkum 14 přihlášek pohledávek ve výši 4 235 Kč. Rovněž nebyla uhrazena odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení Mgr. J. N. (dále též jen „sepisovatel“) ve výši 4 840 Kč. Na účet majetkové podstaty byla připsána od bývalého zaměstnavatele dlužnice částka 21 067 Kč (deponované srážky ze mzdy) a platba z 8. 3. 2022 ve výši 474 Kč (srážka ze mzdy). Po úhradě pohledávek za majetkovou podstatou zbyde k rozdělení mezi nezajištěné věřitele 6 868 Kč, z nichž odměna správce (za zpeněžení) činí 332,41 Kč. Celková odměna správce tak činí 18 724,41 Kč, z čehož bylo 9 033 Kč uhrazeno a zbývá uhradit 9 691,41 Kč (B-21).

3. Odkázav na § 38 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon - dále též jen „I. Z.“) a na § 3 odst. 2 písm. a), c) a § 2a vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů (dále též jen „Vyhláška“), dospěl soud prvního stupně k závěru, že správci náleží odměna za 13 měsíců oddlužení (od jeho povolení do jeho zrušení) ve výši 13 x 750 Kč + 21 % DPH, celkem tedy 11 797,50 Kč včetně DPH, dále odměna za přezkum přihlášek pohledávek 12 věřitelů ve výši 12 x 250 Kč + 21 % DPH, celkem tedy 3 630 Kč včetně DPH. K závěru, že pro výpočet odměny je rozhodný počet věřitelů, jejichž pohledávky byly přezkoumány (nikoli počet přihlášek), odkázal na množství rozhodnutí senátů 1 VSPH a 4 VSPH Vrchního soudu v Praze. Odměnu z výtěžku zpeněžení (části zaslaných deponací bývalého zaměstnavatele dlužnice určené k rozdělení mezi nezajištěné věřitele) vypočetl jako 4 % z částky 7 473 Kč [21 067 Kč - 8 754 Kč (dlužná odměna a náhrada hotových výdajů správce) - 4 840 Kč (odměna sepisovatele)] + 21 % DPH, tedy 361,69 Kč.

II.

Odvolání a vyjádření k němu

4. Proti bodu III. výroku tohoto usnesení se správce včas odvolal a navrhl, aby jej Vrchní soud v Praze (dále též jen „odvolací soud“) změnil tak, že se schvaluje jeho odměna v celkové výši 16 387,85 Kč. Namítal, že

[1] z textu § 2a Vyhlášky jasně vyplývá, že odměna se počítá z počtu přezkoumaných přihlášek, nikoli z počtu přihlášených věřitelů. Správci vznikají s více přihláškami vyšší náklady bez ohledu na to, zda se jedná o přihlášky téhož či více věřitelů. Správce přezkoumal 14 přihlášek, náleží mu tak odměna za přezkum ve výši 14 x 250 Kč + 21 % DPH, celkem tedy 4 235 Kč,

[2] soud prvního stupně nesprávně určil výši odměny správce z výtěžku zpeněžení. Správce v době podání vyúčtování odměny správce vyčkával, zda dlužnice zašle platbu, a když tak neučinila, vyplatil prostřednictvím splátkového kalendáře deponovanou částku 474 Kč na dlužnou odměnu a náhradu hotových výdajů. Částka k vydání nezajištěným věřitelům (základ pro výpočet odměny z výtěžku zpeněžení) tak činí 21 067 Kč - 8 885 Kč (dlužná odměna správce po nové úhradě 474 Kč) - 4 840 Kč (odměna sepisovatele), tedy 7 342 Kč. Odměna správce z výtěžku zpeněžení tak činí 4 % z 7 342 Kč + 21 % DPH, celkem tedy 355,35 Kč.

5. Podle § 7 I. Z. nestanoví-li tento zákon jinak, nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

III.

Důvodnost odvolání

6. Odvolací soud přezkoumal usnesení v rozsahu napadeném odvoláním včetně řízení, jež mu předcházelo, podle § 212 a § 212a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), za použití § 7 I. Z. a dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

7. Odvolací soud především zdůrazňuje, že skutková zjištění soudu prvního stupně, zčásti reprodukováná shora, nacházejí oporu v obsahu spisu.

8. Odvolací soud z insolvenčního rejstříku (obsahu spisu) dále ověřil, že

[1] podáním ze dne 2. 2. 2021 sepisovatel uplatnil v insolvenčním řízení nárok na odměnu ve výši 4 840 Kč (A-3)

[2] dle zprávy o přezkumu, seznamu přihlášených pohledávek a přezkumných listů ze dne 31. 5. 2021 správce v řízení přezkoumal celkem 14 přihlášek pohledávek 12 věřitelů (B-7),

[3] napadené usnesení bylo správci doručeno dne 28. 3. 2022 a dlužníci dne 1. 4. 2022 (B-22).

9. Podle § 38 odst. 1 I. Z. insolvenční správce má právo na odměnu a náhradu hotových výdajů. V případě konkursu se výše odměny určí z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek a z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele. V případě oddlužení činí výše odměny z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek 25 % výše stanovené prováděcím právním předpisem pro odměnu z počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek v konkursu. Je-li insolvenční správce plátcem daně z přidané hodnoty, náleží mu k odměně a k náhradě hotových výdajů částka odpovídající této dani, kterou je insolvenční správce povinen z odměny a z náhrady hotových výdajů odvést podle zvláštního právního předpisu. Tímto zvláštním předpisem je Vyhláška.

10. Podle § 2a Vyhlášky, pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs nebo reorganizace, náleží insolvenčnímu správci dále odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů, která činí za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele částku 1 000 Kč, nejvýše však 1 000 000 Kč celkem za přezkoumané přihlášky pohledávek. Za přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele se považuje taková přihláška pohledávky věřitele, kterou insolvenční správce zařadil do seznamu přihlášených pohledávek podle insolvenčního zákona. Pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs a nedošlo-li ke zpeněžení, náleží insolvenčnímu správci odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů nejméně 45 000 Kč.

11. Podle § 3 odst. 2 písm. a) a c) Vyhlášky, pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, činí odměna insolvenčního správce a) 750 Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře a c) 4 % z výtěžku zpeněžení dosaženého jinými způsoby určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele, zahrnujícího i částku připadající na odměnu insolvenčního správce.

12. Pokud jde o odměnu správce za průběh oddlužení, nutno zdůraznit, že dle § 3 odst. 2 písm. a) Vyhlášky správci náleží odměna ve výši 750 Kč + DPH za každý měsíc od povolení oddlužení (březen 2021) do skončení plnění splátkového kalendáře (do zrušení oddlužení, březen 2022). Správci tak za 13 měsíců oddlužení náleží odměna ve výši 13 x 750 Kč + 21 % DPH, tedy celkem 11 797,50 Kč včetně DPH.

13. K odměně z přezkoumaných přihlášek pohledávek.

č. 61

[1] Každou jednotlivou pohledávku, individualizovanou konkrétním důvodem a výší, lze uplatnit samostatnou přihláškou, přičemž, aby tak věřitelé nemuseli (formálně) činit, tedy každý svůj nárok samostatně přihlašovat, umožňuje jim předepsaný formulář přihlášky pohledávek (§ 176 I. Z.) uvést - uplatnit - v rámci jedné formulářové přihlášky všechny své jednotlivé pohledávky na vložených listech a na závěr vyčíslit jejich celkovou výši. To ovšem neznamená, že jsou věřitelé povinni takto postupovat, tj. uplatňují-li vůči dlužníkovi vícero pohledávek, mohou tak činit samostatnými přihláškami.

[2] V poměrech konkursního řízení vedeného podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, příslušná prováděcí vyhláška č. 476/1991 Sb. upravovala v § 7 odst. 4 další dílčí odměnu správce konkursní podstaty tak, že ji odvíjela výslovně od „počtu konkursních věřitelů“, totiž částkou 1 000 Kč „za každého přihlášeného konkursního věřitele“, při stanovení její zaručené nejnižší a nejvyšší možné celkové výše. Pro poměry insolvenčního řízení je však tato dílčí odměna insolvenčního správce konstruována výslovně jinak, a to v § 2a Vyhlášky jako odměna „z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů“ náležející správci částkou 1 000 Kč „za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele“, jíž se rozumí „přihláška pohledávky věřitele, kterou insolvenční správce zařadil do seznamu přihlášených pohledávek podle insolvenčního zákona“, při stanovení maxima celkové výše této odměny (1 000 000 Kč) za všechny takto přezkoumané přihlášky pohledávek (se zaručenou nejnižší výší této odměny pro případ řešení dlužníkovy úpadku konkursem, jestliže by v něm nenáležela správci žádná odměna dle § 1 Vyhlášky). Tato úprava se pak ve smyslu § 38 odst. 1 věty třetí I. Z. použije i v případě oddlužení, a to jen s tou modifikací, že tehdy odměna „z počtu přihlášených pohledávek“ definovaná (výše uvedeným způsobem) v § 2a Vyhlášky činí z její zde uvedené výše toliko 25 %.

[3] Jakkoli soudy mohou teleologickým výkladem vyplňovat mezery v zákoně (či podzákoném právním předpisu, vyhlášce), nepřísluší jim vykládat ustanovení zákona (či vyhlášky) *contra legem*, tj. v rozporu s tím, co je v příslušném právním předpisu jazykově jednoznačně vyjádřeno, totiž způsobem, který o obsahu dané právní

regulace objektivně vzato nemůže vzbuzovat žádnou pochybnost. Takovýto postup by již nebyl výkladem obsahu právního předpisu, ale nepřipustnou normotvorbou.

[4] Dle názoru odvolacího soudu dikce § 2a Vyhlášky (v případě oddlužení ve spojení s § 38 odst. 1 věty třetí I. Z.) neumožňuje jiný výklad, než jaký byl vyjádřen již dříve např. v usnesení ze dne 3. 6. 2020, sen. zn. 3 VSPH 596/2020, ze dne 23. 3. 2021, sen. zn. 3 VSPH 915/2020, a ze dne 7. 12. 2021, sen. zn. 3 VSPH 1046/2021, totiž, že předmětná odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů náleží insolvenčnímu správci (v příslušné výši) za každou jednu přezkoumanou přihlášku pohledávky, kterou věřitel v insolvenčním řízení podal a která byla správcem zařazena do seznamu přihlášených pohledávek (§ 189 I. Z.) a podle něj přezkoumána (v případě oddlužení postupem dle § 410 odst. 2 I. Z.), a to bez ohledu na to, zda případně též věřitel uplatnil svoje pohledávky vícero přihláškami.

[5] Odvolací soud tak nesdílí - i v jeho praxi se vyskytující - odlišný názor, že § 2a Vyhlášky je třeba - navzdory jeho zcela jednoznačné dikci - vyložit tak, že daná odměna se odvíjí nikoli od počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů, nýbrž od počtu věřitelů, kteří podali přezkoumané přihlášky pohledávek.

[6] Pokud by existovala povinnost věřitele přihlásit veškeré své pohledávky jednou přihláškou, jak dovozují některá rozhodnutí odvolacího soudu, musely by insolvenční soudy evidovat další přihlášky týchž věřitelů jako „doplnění“ jejich předchozích přihlášek. Takový postup ale není praktikován vzhledem k tomu, že možnost přihlásit pohledávky vícerymi přihláškami není věřiteli zapovězena, a potom rovněž insolvenční správce musí zvláště evidovat, zpracovat a přezkoumat každou novou přihlášku pohledávky, třebas by byla podána věřitelem, který již dříve přihlášku jiných svých pohledávek podal.

[7] Pro účely honorování činnosti insolvenčního správce související s administrací a přezkumem přihlášených pohledávek zákonodárce zvolil (vytyčil) konkrétní paušální kritérium, spočívající v počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů. Je zřejmé, že takto vytčené rozhodné kritérium - stejně jako kdyby bylo zákonodárcem zvoleno (což se nestalo) kritérium počtem věřitelů s přezkoumanými přihláškami pohledávek - nezohledňuje při své paušálnosti případné rozdíly v počtu pohledávek přihlášených tou kterou přihláškou (tím kterým věřitelem) či v individuální náročnosti přezkoumání některých přihlášených pohledávek oproti jiným, tedy to, že pro správce může být (bývá) značně rozdílná náročnost jeho přezkumné činnosti ve vztahu k jednotlivým přihláškám pohledávek (věřitelům). Insolvenční soud nicméně vždy má možnost, aby odměnu insolvenčního správce stanovenou podle Vyhlášky za podmínek vymezených v § 38 odst. 3 věty druhé I. Z. moderoval (jejím přiměřeným zvýšením nebo naopak snížením), pokud by shledal, že takto stanovená odměna zjevně neodpovídá rozsahu a náročnosti činnosti insolvenčního správce, za kterou je touto odměnou honorován.

[8] V projednávané věci soud prvního stupně napadeným usnesením přiznal správci celkovou odměnu za přezkoumané přihlášky ve výši 3 630 Kč včetně DPH. Ze správcem předložené zprávy o přezkumu, seznamu přihlášených pohledávek a přezkumných listů vyplývá, že do seznamu přihlášených pohledávek zařadil celkem 14 přihlášek

pohledávek, které dne 31. 5. 2021 přezkoumal. Jelikož dle § 38 odst. 1 věty třetí I. Z. ve spojení s § 2a Vyhlášky náleží správci odměna ve výši 25 % z částky 1 000 Kč, tedy ve výši 250 Kč (bez DPH), za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky, náleží mu tato odměna ve výši 14 x 250 Kč + 21 % DPH (již je plátcem), tedy celkem 4 235 Kč včetně DPH.

14. K odměně z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele.

[1] Prostředky určené k uspokojení věřitelů lze při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty mezi ně rozdělit pouze do právní moci rozhodnutí, jímž bylo zrušeno oddlužení a zastaveno insolvenční řízení, jelikož k tomuto okamžiku zanikají účinky oddlužení i účinky zjištění úpadku, včetně dispozičního oprávnění správce (zde § 409 odst. 3 I. Z.), jenž je tímto rozhodnutím současně zproštěn funkce (§ 418 odst. 5 I. Z.). Jinak řečeno, není přípustné, aby „v insolvenčním řízení“ bylo věřitelům plněno poté, co bylo insolvenční řízení pravomocně zastaveno.

[2] Žádná z oprávněných osob (§ 418 odst. 8 I. Z.) nepodala odvolání proti bodům I. a II. výroku napadeného usnesení, jimiž bylo oddlužení dlužnice zrušeno a insolvenční řízení zastaveno. Napadené usnesení tak v tomto rozsahu nabylo právní moci dne 19. 4. 2022.

[3] Jelikož insolvenční řízení pravomocně skončilo, nepřipadá v úvahu uspokojení dlužníkových věřitelů (a to ani věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou, včetně sepisovatele). Budiž zdůrazněno, že správci v průběhu řízení nic nebránilo v uspokojení pohledávky sepisovatele a následném rozvržení finančních prostředků obdržených od bývalého zaměstnavatele dlužnice mezi nezajištěné věřitele jako mimořádnou splátku. Po skončení insolvenčního řízení tak učinit nelze, protože k nerozvrženým prostředkům již nemá správce (jenž již pozbyl funkce) dispoziční oprávnění a je povinen je vydat dlužnici. Není tak dána jakákoli částka určená k rozvržení mezi nezajištěné věřitel, z níž by připadalo v úvahu správci odměnu přiznat.

15. Shrnuto uvedené, celková odměna správce činí 11 797,50 Kč + 4 235 Kč, celkem tedy 16 032,50 Kč.

16. Z uvedených důvodů odvolací soud usnesení insolvenčního v napadeném bodu III. výroku podle § 220 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 167 odst. 2 o. s. ř. za použití § 7 I. Z. změnil způsobem uvedeným ve výroku tohoto usnesení.

č. 62

Pokyn zajištěného věřitele ke zpeněžení zajištění podle § 293 odst. 1 insolvenčního zákona je procesním úkonem, jehož účinky insolvenční soud zkoumá podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednajícího je skutečný souhlas.

Jestliže insolvenční správce dlužníka vyvine předběžnou iniciativu ke zpeněžení zajištění prodejem mimo dražbu (např. inzercí takového prodeje na inzertních portálech) v době, kdy zajištěný věřitel stále může udělit pokyn k jinému zpeněžení zajištění, není vyloučeno ani to, že iniciátorem sdělení, že je zde příležitost zpeněžit zajištění prodejem mimo dražbu za určitou (dosud nejvyšší) nabídku, adresovaného zajištěnému věřiteli, bude insolvenční správce dlužníka. „Pokyn“ zajištěného věřitele se v takovém případě může omezit na „přítakání“ takovému postupu (souhlas s ním). Jen proto, že akceptace postupu navrženého ohledně zpeněžení zajištění insolvenčním správcem dlužníka, projevená v podání zajištěného věřitele, bude v některých případech vyžadovat znalost vůle projevené insolvenčním správcem dlužníka při návrhu takového postupu zajištěnému věřiteli, nelze mít procesní úkon, jímž zajištěný věřitel onen postup akceptuje, za vadný (nevyvolávající zákonem předjímané účinky).

Insolvenční řízení, Zpeněžování, Pohledávka přednostní

§ 7 IZ, § 9 IZ, § 14 odst. 1 IZ, § 289 IZ, § 293 IZ, § 41 o. s. ř.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2023, sen. zn. [29 ICdo 137/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:29.ICDO.137.2022.3

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 6. 2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 18. 2. 2022, Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu, jíž se žalobce (P. P. coby insolvenční dlužník) domáhal vůči žalovaným [1/ A. I. OK v. o. s., jako insolvenčnímu správci žalobce, a 2/ P. r. a. s. (dále též jen „společnost P“)] určení, že ve výroku označená kupní smlouva je neplatná (bod I. výroku).

[2] Rozhodl o nákladech řízení (body II. a III. výroku).

2. Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 289 odst. 3 a § 293 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

3. Za pokyn k prodeji (zajištěného majetku) odpovídá zajištěný věřitel a za zpeněžení (též) insolvenční správce. První žalovaný postupoval dle pokynu zajištěného věřitele [Českého inkasního kapitálu, a. s. (dále též jen „zajištěný věřitel Č“) ze dne 3. 7. 2020 (k prodeji pozemků mimo dražbu nejvyšší učiněné nabídce, tj. za kupní cenu 7.500 Kč).

4. Žalobcem namítaná nevýhodnost prodeje není významná pro posouzení platnosti kupní smlouvy. Podmínkou platnosti je dle ustanovení § 289 odst. 3 insolvenčního zákona dostatečné určení kupní ceny, která nemusí odpovídat reálné hodnotě předmětu koupě (v době prodeje pozemků dle prvního žalovaného vyšší cenu nikdo nenabídl). Kupní smlouva proto není neplatná ani pro rozpor s dobrými mravy.

5. K odvolání žalobce Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 16. 6. 2022:

[1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

6. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 289 odst. 1 a 3 a § 293 insolvenčního zákona, a z ustanovení § 580 odst. 1 a § 588 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

7. Odůvodnění napadeného rozsudku obsahuje rozpor mezi skutkovými zjištěními, dle kterých zajištěný věřitel Č udělil insolvenčnímu správci souhlas se zpeněžením nemovitostí, a právním závěrem, dle kterého zajištěný věřitel Č udělil insolvenčnímu správci pokyn ke zpeněžení. Lze souhlasit s odvolací námitkou, že odůvodnění napadeného rozsudku je z tohoto důvodu nepřezkoumatelné. Odvolací soud má nicméně současně za to, že označená nepřezkoumatelnost nebránila žalobci formulovat vůči napadenému rozsudku odvolací důvody. Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2014, sp. zn. [21 Cdo 3466/2013](#) [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu], nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněný pod číslem 100/2013 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 100/2013“). Proto odvolací soud přes existenci této vady nepřistoupil ke zrušení napadeného rozsudku a věcně jej přezkoumal.

8. Podání zajištěného věřitele Č ze dne 3. 7. 2020 je formulováno jako udělení souhlasu insolvenčnímu správci se zpeněžením dle ustanovení § 289 odst. 1 insolvenčního zákona. Pokyn zajištěného věřitele dle ustanovení § 293 insolvenčního zákona je procesním úkonem; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020, sen. zn. [29 ICdo 87/2018](#). V rozsahu, v němž účinky konkrétního pokynu zajištěného věřitele směřují do oblasti práva hmotného, pak jde o právní jednání; srov. Kratěna, Š.: Právní povaha pokynu zajištěného věřitele, <https://advokatnidenik.cz>. Přezkoumávaný procesní úkon zajištěného věřitele Č, který směřoval k uzavření kupní smlouvy, je tedy třeba vykládat nejen podle obsahu, ale také podle úmyslu zajištěného věřitele. Z projevu vůle zajištěného věřitele Č pak lze bez pochybností uzavřít, že zajištěný věřitel Č chtěl po insolvenčním správci, aby zajištěné

nemovitosti prodal přímým prodejem mimo dražbu za stanovenou kupní cenu. Výkladem projevené vůle ve smyslu § 556 odst. 1 o. z. tak lze dospět k závěru, že úmyslem zajištěného věřitele Č bylo dát insolvenčnímu správci pokyn ke zpeněžení nemovitostí; z následného chování insolvenčního správce (spočívajícího v uzavření kupní smlouvy), je pak zřejmé, že tento úmysl mu byl znám a takto jej i vnímal.

9. Žalovaný tedy v době zpeněžení nemovitosti měl pokyn zajištěného věřitele Č k takovému právnímu jednání, přičemž rozhodná byla existence pokynu v době účinnosti kupní smlouvy.

10. Nad rámec výše uvedeného odvolací soud dovozuje, že ani posouzení pokynu zajištěného věřitele Č jako výlučně procesního úkonu (jen podle obsahu) by nevedlo (se zřetelem k dikci § 580 odst. 1 o. z.) k závěru o neplatnosti kupní smlouvy (pro rozpor se zákonem). Z důvodové zprávy k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů [jímž bylo (nově) formulováno ustanovení § 293 odst. 1 insolvenčního zákona] totiž plyne, že úmysl zákonodárce směřoval již před novelizací § 293 insolvenčního zákona k tomu, aby ono ustanovení bylo aplikováno jako *lex specialis* a aby insolvenční správce postupoval pouze dle pokynů zajištěného věřitele. Smyslem a účelem posuzované normy tak je, aby zajištěný majetek byl zpeněžován podle vůle zajištěného věřitele, což se stalo (byť z čistě procesního pohledu nešlo o řádný projev vůle). Uzavřením kupní smlouvy byl (tedy) šetřen smysl a účel § 293 odst. 1 insolvenčního zákona.

11. Kupní smlouva není neplatná ani pro namítaný rozpor s dobrými mravy; případná nevýhodnost prodeje (co do nízké kupní ceny) může založit odpovědnost insolvenčního správce a zajištěného věřitele, avšak nemá význam pro posouzení platnosti kupní smlouvy; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2020, sen. zn. [29 ICdo 8/2018](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sen. zn. [29 ICdo 114/2018](#).

12. Za této situace není důvodná odvolací námitka, že insolvenční soud neprovedl žalobcem navržené důkazy k prokázání toho, že kupní cena je nepřiměřeně nízká (pro posouzení důvodnosti podané žaloby je tato skutečnost právně bezvýznamná); proto žalobcem navržené důkazy neprovedl ani odvolací soud.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí jednak na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jednak na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Konkrétně jde o tyto otázky:

[1] Došlo hodnocením kupní smlouvy jako platné k odchýlení od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu?

[2] Jaká je povaha pokynu zajištěného věřitele; jde o procesní úkon, který se vykládá podle svého obsahu, nebo je třeba zohlednit i úmysl jednajícího?

14. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

15. V rámci podaného dovolání dovolatel především nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu není nepřezkoumatelné, vytýkáje insolvenčnímu soudu, že přijal závěry, které nemají oporu v provedeném dokazování, nevypořádal se s některými jeho argumenty a neuvedl, proč neprovedl jím navržený důkaz sdělením A. K. (dále jen „A. K.“), máje za to, že nedostatky odůvodnění rozsudku insolvenčního soudu mu způsobily újmu. K tomu v návaznosti na označenou literaturu zdůrazňuje, že je nepochybně namístě požadovat, aby soudní rozhodnutí z hlediska jeho odůvodnění obsahovalo zákonem předepsané náležitosti a dovolává se závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2009, sp. zn. [30 Cdo 1792/2009](#), na téma nepřezkoumatelnosti rozhodnutí v návaznosti na skutková zjištění. Míni, že insolvenční soud se nezabýval zásadním argumentem, že nelze zaměňovat pokyn zajištěného věřitele směřující ke zpeněžení zajištěného majetku se „souhlasem“ zajištěného věřitele (jímž je podání z 3. 7. 2020), jelikož obsahově jde o odlišné úkony. K tomu s odvoláním na závěry obsažené v nálezu Ústavního soudu ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. [I. ÚS 113/02](#) [jde o náleží uveřejněný pod číslem 109/2002 Sbírky náleží a usnesení Ústavního soudu, který je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu], uvádí, že je povinností soudu vypořádat se s účastníkem uplatněnými právně relevantními tvrzeními a dovozuje, že vady odůvodnění rozsudku insolvenčního soudu vedly k porušení jeho práva na spravedlivý proces.

č. 62

16. K položeným otázkám argumentuje dovolatel následovně:

K otázce č. 1 (K hodnocení kupní smlouvy jako platné)

17. Závěr soudů, že nevýhodnost prodeje může založit odpovědnost insolvenčního správce a zajištěného věřitele, avšak není významná pro posouzení platnosti kupní smlouvy, má dovolatel za rozporný s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu. K tomu se [k institutu neúměrného zkrácení (*laesio enormis*) a k dobrým mravům] dovolává závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. [30 Cdo 21/2012](#). K závěru odvolacího soudu, že prodej nemovitostí za nevýhodnou cenu a pochybení insolvenčního soudu při zpeněžení nemovitostí (z nichž dovolatel usuzoval na rozpor s dobrými mravy) jsou skutečnostmi, které nemohou mít vliv na platnost kupní smlouvy, dovolatel připouští, že nepřiměřeně nízká kupní cena nezpůsobuje neplatnost kupní smlouvy sama o sobě. Míni však, že zde jsou i další okolnosti, pro které je posledně označené rozhodnutí uplatnitelné v této věci.

18. K těmto (dalším) okolnostem patří zejména postup prvního žalovaného, který vyvinul pouze minimální snahu o dosažení co nejvyššího výtěžku zpeněžení. Inzercí na téměř neznámém portálu (www.burzaspravcu.cz) nedostal první žalovaný povinnosti vynaložit maximální úsilí k dosažení co nejvyššího uspokojení věřitelů, když je obecně známo, že trh s nemovitostmi je realizován na mnohem známějších a navštěvovanějších portálech. Význam dalších okolností uzavření kupní smlouvy je dán charakterem insolvenčního řízení. Dlužník je zbaven dispozičních oprávnění ke svému majetku a může tak pouze přihlížet krokům insolvenčního správce. O to více je třeba dbát na kontrolu insolvenčního správce při zpeněžování majetku dlužníka. V této souvislosti je nepochybné, že dlužník sám by nikdy nepřistoupil k prodeji nemovitostí za cenu představující pouhý zlomek jejich hodnoty.

Nemovitosti přitom nepředstavují žádný obtížně zpeněžitelný majetek, což plyne i ze zájmu vlastníka sousedního pozemku; ten by nepochybně projevil zájem i vůči prvnímu žalovanému (kdyby bylo zpeněžení prezentováno na standardních inzertních serverech).

K otázce č. 2 (K povaze pokynu zajištěného věřitele)

19. Závěr odvolacího soudu, že pokyn zajištěného věřitele může mít povahu právního jednání, směřují-li jeho účinky do oblasti hmotného práva (a proto je třeba jej vykládat s ohledem na zamýšlený úmysl jednatel), má dovolatel za nesprávný.

20. Procesní úkony jsou definovány jako projevy nebo jednání subjektů řízení, které procesní právo předvidá a upravuje a kterým přiznává účinky na vznik, další rozvíjení, změnu nebo zánik procesněprávního vztahu. Procesní úkony (podání) účastníků mají nejčastěji podobu návrhů v nejširším slova smyslu. Právním jednáním je pak takové chování subjektu práva, jež je podle ustanovení zákona způsobilé vyvolat právní následky (vznik, změnu nebo zánik práv nebo povinností).

21. Procesní úkony adresuje účastník soudu a v jejich obsahu projevuje vůli směřující k uplatnění procesních práv nebo plnění procesních povinností v řízení. U hmotněprávních úkonů směřuje projev vůle ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností podle hmotného práva.

22. U procesních úkonů se obecně nerozlišuje jejich platnost a neplatnost, popřípadě zdánlivost. Procesní účinky úkonu buď nastávají, nebo nenastávají, popřípadě zanikají. Není-li zřejmé kdo, popřípadě jaký procesní úkon činí (úkon je nesrozumitelný nebo neurčitý), nebo nemá-li úkon stanovené náležitosti, jde o úkon vadný.

23. Při zkoumání povahy pokynu zajištěného věřitele je na místě připomenout postavení insolvenčního správce, který je podle judikatury procesním subjektem podřízeným insolvenčnímu soudu a je součástí moci soudní. S ohledem na zařazení insolvenčního správce do moci soudní je třeba posuzovat případná právní jednání činěná vůči němu obdobně, jako by byla činěna vůči soudu. V této souvislosti je namístě zmínit typická právní jednání, která jsou realizována v soudním řízení, kterými jsou zejména námitka promlčení, výzva k plnění, započtení, oznámení o postoupení pohledávky, prominutí dluhu, uznání dluhu, výpověď nebo odstoupení od smlouvy, narovnání apod. Pro právní jednání je typické, že vycházejí ze soukromého práva. Z uvedeného nepochybně vyplývá, že pokyn zajištěného věřitele Č je bez jakýchkoliv pochybností procesním úkonem, neboť:

[1] jde o návrh v širším slova smyslu, když jde o podání, které směřuje vůči procesnímu subjektu, respektive vůči moci soudní, kterým zajištěný věřitel uplatňuje svá procesní práva a modifikuje postup insolvenčního správce v řízení,

[2] insolvenční správce může pokyn odmítnout, což u právních jednání možné není,

[3] se u něj nerozlišuje (nezkoumá) [ne]platnost.

24. Ze zásady neformálnosti procesních úkonů vyplývá, že je soud posuzuje podle jejich obsahu. Srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2015, sp. zn. [21 Cdo 369/2015](#)

(jde o usnesení uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 7, ročníku 2016, pod číslem 84), a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2019, sp. zn. [30 Cdo 2865/2019](#).

25. Na základě výkladových pravidel pro procesní úkony nelze ohledně pokynu zajištěného věřitele Č sdílet názor obou soudů, že jde o pokyn zajištěného věřitele ve smyslu § 293 insolvenčního zákona. Podání zajištěného věřitele Č ze dne 3. 7. 2020 nenaznačuje, že jde o takový pokyn, neboť:

[1] Je označeno jako „Souhlas s prodejem nemovitého majetku“.

[2] obsahuje souhlas zajištěného věřitele Č s prodejem majetku v majetkové podstatě dlužníka mimo dražbu, a to s odkazem na § 289 insolvenčního zákona.

26. Předmětná listina tedy není pokynem zajištěného věřitele podle § 293 insolvenčního zákona; jde o souhlas věřitele podle § 289 insolvenčního zákona, tedy o zcela jiné procesní podání.

č. 62

27. Za správný nemá dovolatel ani názor odvolacího soudu, že procesní úkon zajištěného věřitele Č směřoval k uzavření kupní smlouvy, takže je třeba jej vykládat nejen podle obsahu, ale také podle úmyslu zajištěného věřitele Č. Z podání je totiž patrné, že úmyslem zajištěného věřitele bylo udělit souhlas s prodejem mimo dražbu podle § 289 insolvenčního zákona (který není pokynem zajištěného věřitele ke zpeněžení); o kupní smlouvě se podání nezmiňuje.

28. Z výše uvedeného dovolatel uzavírá, že správnou odpovědí na položenou otázku je odpověď, že pokyn zajištěného věřitele podle § 293 insolvenčního zákona má povahu procesního úkonu, a proto je třeba jej vykládat výhradně podle obsahu.

29. Ke zpeněžení nemovitostí tudíž došlo v rozporu s insolvenčním zákonem, neboť první žalovaný neměl pokyn zajištěného věřitele Č ke zpeněžení a současně porušil podmínky určené ustanovením § 293 insolvenčního zákona, v důsledku čehož kupní smlouva nebyla platně uzavřena.

30. První žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, máje za to, že napadené rozhodnutí se neodchýlilo od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu představované např. rozsudkem Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 8/2018](#) nebo usnesením Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 114/2018](#).

31. Druhý žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, odkazuje na podání, která učinil v předchozích fázích řízení a uváděje, že dovolání opakuje argumentaci uplatněnou v předchozích fázích řízení.

III.

Přípustnost dovolání

32. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

33. Nejvyšší soud se nejprve zabýval podmínkami řízení a přípustností dovolání.

34. V průběhu dovolacího řízení insolvenční soud usnesením ze dne 22. 5. 2023, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne v 8.39 hodin, které nabylo právní moci dne 7. 6. 2023, zrušil konkurs na majetek dlužníka (dovolatele) po splnění rozvrhového usnesení (§ 308 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona), čímž insolvenční řízení skončilo (srov. § 309 odst. 4 insolvenčního zákona).

35. K tomu je nutné již na tomto místě uvést, že vzhledem k době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka (5. 10. 2015) byl pro insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka až do jeho skončení i v době od 1. 6. 2019 rozhodný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019 [srov. článek II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony]. Totéž pravidlo platí i pro incidenční spory insolvenčním řízením vyvolané a projednávané v jeho rámci (§ 2 písm. d/, § 160 odst. 1 insolvenčního zákona).

36. S přihlédnutím k ustanovení § 159 odst. 1 písm. f/, odst. 4 a 5 insolvenčního zákona lze v tomto incidenčním sporu nadále pokračovat, s tím, že dnem skončení insolvenčního řízení (7. 7. 2023) by se účastníkem incidenčního sporu na místě insolvenčního správce měl stát (bez dalšího) dlužník. Vzhledem k tomu, že dlužník se tohoto sporu již účastní (jako žalobce) a je zjevné, že nemůže být současně žalobcem i žalovaným (prvním žalovaným místo insolvenčního správce), promítla se pravidla formulovaná v označených ustanoveních insolvenčního zákona tak, že na straně žalované zůstala jako jediný žalovaný společnost P, což se projevilo i v označení účastníků v záhlaví tohoto rozhodnutí.

37. Dovolání nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

38. Důvod připustit dovolání Nejvyšší soud nemá pro řešení právní otázky č. 1 (K hodnocení kupní smlouvy jako platné). V posouzení této otázky je napadené rozhodnutí (oproti mínění dovolatele) souladné s níže označenou (ustálenou) judikaturou Nejvyššího soudu.

39. Judikatura Nejvyššího soudu ke zpeněžování majetku náležejícího do majetkové podstaty dlužníka prodejem mimo dražbu je (totiž) ustálena v závěru, že podle § 289 odst. 2 věty první insolvenčního zákona lze při prodeji mimo dražbu kupní cenu stanovit pod cenu odhadní. Srov. shodně již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2017, sen. zn. [29 NSČR 47/2015](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročníku 2018, pod číslem 105, rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 8/2018](#) (ústavní stížnost podanou proti tomuto rozsudku odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 17. 8. 2020, sp. zn. [II. ÚS 1632/20](#)), rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 87/2018](#) a rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 99/2020](#).

40. Případná (ne)výhodnost takového prodeje může založit odpovědnost insolvenčního správce a zajištěného věřitele, avšak není významná pro posouzení platnosti kupní smlouvy. Srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 8/2018](#), rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 87/2018](#) a rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 99/2020](#), jakož i (dále) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2022, sp. zn. [29 Cdo 380/2020](#).

41. Napadené rozhodnutí z mezí této judikatury Nejvyššího soudu nevybočuje ani s přihlédnutím k obsahu dovolacích námitek.

42. Nejvyšší soud nicméně shledává dovolání přípustným pro posouzení dovoláním předestřené právní otázky č. 2 (K povaze pokynu zajištěného věřitele), když potud jde o věc dovolacím soudem v daných souvislostech neřešenou.

43. Námitkou nepřezkoumatelnosti rozsudku insolvenčního soudu vystihuje dovolatel tzv. jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci takových vad zkoumá dovolací soud u přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), takže Nejvyšší soud neshledává účelným zabývat se (poté, co dovolání připustil pro řešení otázky č. 2) samostatně přípustností dovolání u této námítky, se kterou se vypořádá v mezích přípustného dovolání.

č. 62

IV.

Důvodnost dovolání

44. Nejvyšší soud se zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

45. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

46. Při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. správné, vychází dovolací soud ze skutkových závěrů odvolacího soudu a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuluje sám dovolatel. Srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. [29 Odo 268/2003](#), uveřejněného pod číslem 19/2006 Sb. rozh. obč., a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. [31 Cdo 3881/2009](#), uveřejněného pod číslem 10/2014 Sb. rozh. obč. Pro tyto účely se též nezabývá námitkami, jež dovolatel ke skutkovému stavu věci, z něž vyšel odvolací soud, snesl prostřednictvím tvrzení o vadách řízení ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř.

47. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující skutková zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

48. Usnesením ze dne 5. 10. 2015, (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne v 13.11 hodin), insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dovolatele (bod I. výroku) a prohlásil konkurs na jeho majetek (bod II. výroku).

49. Usnesením ze dne 21. 12. 2015, (zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 22. 12. 2015 v 11.48 hodin), insolvenční soud potvrdil usnesení schůze věřitelů o odvolání dosavadní insolvenční správkyne dlužníka z funkce a o ustanovení prvního žalovaného insolvenčním správcem dlužníka.

50. Při přezkumném jednání, jež se konalo dne 21. 12. 2015, byly zjištěny i pohledávky věřitele č. 6 Komerční banky, a. s. (dále jen „banka“), jako zajištěné (i) nemovitostmi, které byly předmětem kupní smlouvy.

51. Usnesením ze dne 7. 1. 2016, (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne ve 14.57 hodin), insolvenční soud určil, že konkurs na majetek dlužníka bude projednán jako nepatrný.

52. Usnesením ze dne 28. 5. 2019, (zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 29. 5. 2019 v 11.59 hodin), které nabylo právní moci dne 29. 5. 2019, insolvenční soud připustil, aby na místo banky vstoupil do insolvenčního řízení zajištěný věřitel Č.

53. V (doplněném) soupisu majetkové podstaty dlužníka (B-26) byly k 11. 10. 2019 mimo jiné sepsány (pod položkou č. 3) dva pozemky zapsané na listu vlastnictví č. 1, vedeném u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště Třinec, pro obec B., katastrální území B. (dále též jen „nemovitostí“), jako majetek dlužníka.

54. Podáním datovaným 28. 5. 2020 (B-39) souhlasil zástupce věřitelů ve smyslu § 289 insolvenčního zákona s prodejem nemovitostí mimo dražbu nejvyšší učiněné nabídky (za kupní cenu ve výši 7.500 Kč).

55. Podání zajištěného věřitele Č, datované 3. 7. 2020 (B-34), adresované insolvenčnímu správci dlužníka a označené jako „Souhlas s prodejem nemovitého majetku“ obsahuje následující sdělení:

„Ve věci insolvenčního řízení dlužníka (...) tímto udělujeme v pozici věřitele ve smyslu § 289 insolvenčního zákona souhlas s prodejem nemovitého majetku uvedeného v soupisu majetkové podstaty ze dne 11. 10. 2019 pod položkou poř. č. 3, tj. nemovitostí zapsaných na listu vlastnictví č. 1, pro katastrální území B., mimo dražbu nejvyšší učiněné nabídky, tj. za kupní cenu ve výši 7.500 Kč.“

56. Insolvenční správce dlužníka (jako prodávající) uzavřel se společností P (jako kupující) dne 3. 8. 2020 kupní smlouvu, jejímž předmětem byl převod nemovitostí do vlastnictví kupujícího za dohodnutou (a před podpisem kupní smlouvy uhrazenou) kupní cenu ve výši 7.500 Kč. Společnost P je na tomto základě zapsána jako vlastník nemovitostí v katastru nemovitostí. Kupní smlouvu zveřejnil insolvenční soud v insolvenčním rejstříku dne 2. 9. 2020 v 10.15 hodin (B-34).

57. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 5. 2019, pro věc rozhodném) a občanského soudního řádu (ve znění, jež od podání žaloby nedoznalo změn):

§ 7 (insolvenčního zákona)

Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních

Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

§ 9 (insolvenčního zákona)

Procesními subjekty podle tohoto zákona jsou

- a/ insolvenční soud,
- b/ dlužník,
- c/ věřitelé, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku,
- d/ insolvenční správce, popřípadě další správce,
- e/ státní zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu, a
- f/ likvidátor dlužníka.

č. 62

§ 14 (insolvenčního zákona)

(1) Účastníky insolvenčního řízení jsou dlužník a věřitelé, kteří uplatňují své právo vůči dlužníku.

(...)

§ 289 (insolvenčního zákona)

(1) Prodej mimo dražbu může insolvenční správce uskutečnit se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru. Při udělení souhlasu může insolvenční soud stanovit podmínky prodeje. Dokud není souhlas insolvenčním soudem a věřitelským výborem udělen, nenabývá smlouva o prodeji mimo dražbu účinnosti. Souhlas insolvenčního soudu a věřitelského výboru není nutný k prodeji věcí bezprostředně ohrožených zkázou nebo znehodnocením, jakož i věcí běžně zcizovaných při pokračujícím provozu dlužníkovy podniku.

(2) Při prodeji mimo dražbu lze kupní cenu stanovit pod cenu odhadní. Insolvenční správce přitom přihlédne i k nákladům, které by jinak bylo nutné vynaložit na správu zpeněžovaného majetku.

(3) Platnost smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení prodejem mimo dražbu, lze napadnout jen žalobou podanou u insolvenčního soudu nejpozději do 3 měsíců ode dne zveřejnění smlouvy v insolvenčním rejstříku. Platnost smlouvy, kterou došlo ke zpeněžení prodejem mimo dražbu, lze napadnout žalobou podanou u insolvenčního soudu i po uplynutí lhůty podle věty první, nebyl-li nabyvatel v dobré víře.

§ 293 (insolvenčního zákona)

(1) Jde-li o zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce vázán pokyny zajištěného věřitele směřujícími ke zpeněžení; je-li zajištěných věřitelů více, uděluje tyto pokyny zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako první v pořadí. Jestliže zajištěný věřitel neudělí příslušné pokyny ani ve lhůtě určené insolvenčním soudem, má právo je udělit zajištěný věřitel, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako další v pořadí. Insolvenční správce může tyto pokyny odmítnout, má-li za to, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji; v takovém případě požádá insolvenční soud o jejich přezkoumání v rámci dohlédací činnosti.

(2) Ustanovení § 230 odst. 3 až 5 platí obdobně. Ustanovení § 286 odst. 2, § 287 odst. 2 a § 289 odst. 1 se použije jen tehdy, není-li zde pokynu zajištěného věřitele.

Úkony účastníků

§ 41 (o. s. ř.)

(1) Účastníci mohou provádět své úkony jakoukoli formou, pokud zákon pro některé úkony nepředepisuje určitou formu.

(2) Každý úkon posuzuje soud podle jeho obsahu, i když je úkon nesprávně označen.

(3) Hmotněprávní jednání účastníka učiněné vůči soudu je účinné také vůči ostatním účastníkům, avšak teprve od okamžiku, kdy se o něm v řízení dozvěděli; to platí i tehdy, je-li pro platnost hmotněprávního jednání předepsána písemná forma. Ustanovení § 40 odst. 3 se použije obdobně.

58. Ve výše ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k otázce č. 2 následující závěry:

59. Nejvyšší soud úvodem podotýká, že v dané věci nejde o to, že by odvolací soud upřel podání zajištěného věřitele Č z 3. 7. 2020 povahu procesního úkonu [odvolací soud sám uzavírá, že jde o procesní úkon (srov. reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavci 8. odůvodnění shora a odstavec 25. odůvodnění napadeného rozhodnutí)], nýbrž o to, zda má (podle odvolacího soudu) zároveň povahu právního jednání podle práva hmotného (a proto se projev vůle v něm vyjádřený vykládá podle pravidel práva hmotného).

60. Procesním úkonem je typově projev vůle účastníka soudního řízení adresovaný soudu a směřující k uplatnění procesních práv, ke splnění procesních povinností nebo k jiným procesním následkům, které s takovým projevem právní předpisy spojují. Každý projev vůle,

který účastník učinil vůči soudu a kterým sleduje právní následky v procesněprávním vztahu, je procesním úkonem Srov. shodně v literatuře např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 258. Procesním úkonem nicméně nemusí být jen podání adresované přímo soudu. Může jít o projev vůle učiněný v rámci daného soudního řízení přímo proti některému z jeho procesních subjektů proto, že tak stanoví (předpokládá) zákon, přičemž role soudu se v takovém případě může omezit na plnění kontrolních funkcí [posouzení, zda podání, jež má mít zákonem předvídané procesní následky, tyto následky vyvolalo, tak aby se i jeho prostřednictvím naplnil (mohl naplnit) účel daného soudního řízení]. Srov. k tomu v literatuře např. již Hora, V.: Československé civilní právo procesní, díl II., vydání první (nákladem vlastním), Praha 1922 (dále jen „Hora“), str. 107-108, nebo Coufalík, P.: Vzájemný vztah právních jednání a procesních úkonů. In: Bejček, J., Fiala, J., Koukal, P., Šilhán, J., Valdhans, J.: Dny práva 2016 – Days of Law 2016, Část VIII. Právní jednání, Masarykova univerzita, Brno 2017.

61. Pokyn zajištěného věřitele směřující ke zpeněžení zajištění výše rozebranému pojetí procesního úkonu odpovídá. Jde o jednostranné podání účastníka insolvenčního řízení (§ 14 odst. 1 insolvenčního zákona) adresované zvláštnímu procesnímu subjektu, jímž je insolvenční správce dlužníka (§ 9 písm. d/ insolvenčního zákona). Současně jde o podání, jehož existenci insolvenční zákon při zpeněžení zajištění předpokládá (§ 293 odst. 1 insolvenčního zákona), a které vyvolává (je-li učiněno) zákonem předvídané procesní účinky [podle § 293 odst. 1 insolvenčního zákona takový pokyn zavazuje adresáta (insolvenčního správce dlužníka) pro účely zpeněžení zajištění a vylučuje z možnosti udělit pokyn zajištěného věřitele, jehož pohledávka se uspokojuje ze zajištění jako další v pořadí, a podle § 293 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona jeho udělení vylučuje u zajištění postup podle ustanovení § 286 odst. 2, § 287 odst. 2 a § 289 odst. 1 insolvenčního zákona]. Současně jde o projev vůle (podání), jehož účinky lze překonat rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným rámci dohlédací činnosti (srov. ustanovení § 293 odst. 1 věty třetí části věty za středníkem insolvenčního zákona). K tomu, že dohlédací činnost insolvenčního soudu je ve smyslu ustanovení § 10 písm. b/ insolvenčního zákona též dohledem nad činností věřitelů, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku, srov. v podrobnostech usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2023, sen. zn. [29 ICdo 117/2022](#).

62. Procesní úkony se liší od právních jednání (jednání podle práva hmotného) především v tom, že právní účinky nevyvolávají samy o sobě, nýbrž až ve spojení s dalšími procesními úkony soudu či účastníků, jež jim v průběhu občanského soudního řízení předcházejí nebo po nich následují. Občanské soudní řízení (proces) samo směřuje (zejména jde-li o tzv. „sporné řízení“) k odhalení vad vůle, k nimž došlo při soukromoprávních jednáních stran, a soudním rozhodnutím pak mají být odčiněny účinky vadných projevů vůle při soukromoprávních jednáních. Je proto pojmově vyloučeno, aby pro omyl, který se projevil neshodou mezi jeho vůlí a jejím projevem, účastník řízení napadl platnost svého procesního úkonu, jehož prostřednictvím se uskutečňuje vlastní cíl občanského soudního řízení. Každý procesní úkon je proto nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednatelů je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil, a tím, co jím projeviti chtěl, nemá žádný vliv na procesní úkon a jeho účinnost. Srov. např. již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [29 Odo 649/2001](#), uveřejněné pod číslem 11/2006 Sb. rozh. obč., jehož závěry Nejvyšší soud potvrdil v usnesení velkého senátu občanskoprávního

a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2847/2011](#), uveřejněném pod číslem 72/2012 Sb. rozh. obč., a zopakoval je v odstavci 53. stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#), uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. st. V literatuře srov. k tomu např. opět Hora, str. 111-112, nebo Macur, J.: Lze posuzovat procesní jednání stran podle ustanovení hmotného práva o vadách právních úkonů? Právní rozhledy číslo 11, ročník 1995, str. 440-443.

63. Hora k uvedenému výstižně poznamenává (str. 111), že:

„Procesní úkony nejsou samostatné, nepůsobí každý o sobě právních účinků, předchází procesní úkon je podkladem a oporou pro další procesní úkony tak, jako kámen a cihla v budově, a teprve všechny dohromady tvoří celek; vybourávání jednotlivých kamenů a dodatečné odstraňování jich musí přirozeně vésti ku zřícení celé budovy. Procesem mají vady vůle, jež se sběhly při soukromoprávních jednáních, býti odhaleny, rozhodnutím soudním mají býti účinky vadných projevů soukromoprávních odčiněny. Kam by se však dospělo, když by bylo připuštěno, aby se mohlo jednotlivým prohlášením procesním z důvodu vad vůle odporovati a tím snad v rámci původního procesu nekonečnou řadu jiných procesů připouštěti, jichž předmětem by byly procesní úkony samy?“

64. Závěry formulované k procesním úkonům činěným v občanském soudním řízení sporném lze v dotčeném ohledu beze zbytku převzít i ohledně procesních úkonů (procesních podání) činěných v insolvenčním řízení, které je zvláštním druhem občanského soudního řízení (srov. odstavec 41. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2023, sen. zn. [29 NSČR 141/2022](#)).

65. Posouzení, zda příslušný procesní úkon (procesní podání) vyvolal (podle toho, jak byl navenek projeven) zákonem předvídané účinky, nebo zda má vady (a jaké následky takové vady mají) se děje na základě příslušného procesního předpisu; v insolvenčním řízení typově na základě insolvenčního zákona, s možností přiměřené aplikace občanského soudního řádu nebo zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (jsou-li splněny předpoklady formulované v § 7 insolvenčního zákona).

66. Posouzení, zda pokyn zajištěného věřitele podle § 293 insolvenčního zákona vyvolal (podle toho, jak byl navenek projeven) zákonem předvídané účinky, nebo zda má vady (a jaké následky takové vady mají) se přitom děje (v souladu s § 7 insolvenčního zákona) též na základě přiměřené aplikace § 41 o. s. ř. (jelikož insolvenční zákon nestanoví jinak a nejde o postup rozporný se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení).

67. Přitom ustanovení § 41 odst. 3 o. s. ř. výslovně počítá i s tím, že účastník řízení (nebo jiný k tomu oprávněný procesní subjekt) učiní součástí svého podání též hmotněprávní jednání, tedy právní jednání, které nevyvolává procesněprávní účinky [a právě proto vyžaduje (k vyvolání hmotněprávních účinků) vědomost ostatních účastníků o takovém právním jednání]. Ani v takovém případě nicméně nejde o to, že příslušný procesní úkon by měl být pro účely posouzení svého účinku poměřován normami hmotného práva jen proto, že příslušné podání obsahuje kromě něj i hmotněprávní jednání. Příkladem takového podání může být v občanském soudním řízení sporném např. podání, jímž žalovaný v rámci vyjádření k žalobě (procesní úkon) žalobou uplatněnou peněžitou pohledávkou zčásti uzná (procesní úkon

podle § 153a odst. 1 věta druhá o. s. ř.) a ve zbývajícím rozsahu učiní součástí podání hmotněprávní jednání jímž je jednostranný hmotněprávní projev vůle směřující k započtení své pohledávky proti pohledávce žalobce (hmotněprávní jednání podle § 41 odst. 3 o. s. ř.).

68. Na otázku (č. 2) položenou dovolatelem tedy Nejvyšší soud odpovídá tak, že pokyn zajištěného věřitele ke zpeněžení zajištění podle § 293 odst. 1 insolvenčního zákona je procesním úkonem, jehož účinky insolvenční soud zkoumá podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednajícího je skutečný souhlas.

69. Obsah pokynu zajištěného věřitele podle § 293 odst. 1 insolvenčního zákona měl Nejvyšší soud za určující pro posouzení jeho účinků též v rozsudku sen. zn. [29 ICdo 87/2018](#) (na který poukázal již odvolací soud). Nejvyšší soud tedy nesdílí (má za nesprávný) názor odvolacího soudu, že při zkoumání účinků podání zajištěného věřitele Č z 3. 7. 2020 byl soud oprávněn vykládat vůli projevenou zajištěným věřitelem Č podle § 556 odst. 1 o. z., tedy také podle úmyslu zajištěného věřitele Č.

č. 62

70. Nejvyšší soud dodává, že pro závěr, že jde (jen) o procesní úkon, je bez významu (jelikož je nesprávný) argument, že insolvenční správce je „součástí moci soudní“ a proto je zapotřebí posuzovat právní jednání činěná vůči němu „obdobně, jako by byla činěna vůči soudu“ (srov. reprodukci dovolání v odstavci 23. shora). Takové postavení insolvenční správce nemá ani podle zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ani podle insolvenčního zákona.

71. Vzhledem k tomu, že odvolací soud dále dovodil (srov. reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavci 10. shora i odstavec 28. odůvodnění napadeného rozhodnutí), že byť z čistě procesního pohledu nešlo o řádný projev vůle, nezakládaly by jeho vady neplatnost kupní smlouvy, zabýval se Nejvyšší soud dále (v reakci na dovolací námitku, podle které vůbec nešlo o pokyn zajištěného věřitele dle § 293 odst. 1 insolvenčního zákona) tím, jaké účinky vyvolalo (mohlo vyvolat) podání zajištěného věřitele Č z 3. 7. 2020 a jaký vliv měly jeho případné nedostatky na platnost kupní smlouvy.

72. K tomu Nejvyšší soud s poukazem na ustanovení § 41 odst. 2 o. s. ř. především uvádí, že pro posouzení účinků tohoto procesního úkonu není samo o sobě významné, že byl označen jako „Souhlas s prodejem nemovitého majetku“. Poměřováno obsahem podání (srov. reprodukci jeho obsahu v odstavci 55. shora) zajištěný věřitel Č jím zřetelně projevil vůli (projevil souhlas) k tomu, aby insolvenční správce zpeněžil nemovitosti prodejem mimo dražbu za nejvyšší učiněnou nabídku, „tj. za kupní cenu ve výši 7.500 Kč“. Závěr, že nemůže jít o „pokyn“ podle § 293 odst. 1 insolvenčního zákona, vychází z nesprávného předpokladu, že iniciativa ke zpeněžení zajištění musí vždy prvotně vzejít od zajištěného věřitele (jehož „pokynem“ proces zpeněžení zajištění začíná). Přitom přímo dikce § 293 insolvenčního zákona předpokládá, že zajištěný věřitel (nebo některý ze zajištěných věřitelů) může zůstat v procesu zpeněžování pasivním (nečinným), takže tam, kde svou vůli neprojeví, ač tak mohl a měl učinit, nastoupí na jeho místo jiný zajištěný věřitel (další v pořadí) [§ 293 odst. 1 věta druhá insolvenčního zákona] nebo se prosadí obecný režim zpeněžování prodejem mimo dražbu (§ 293 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona, ve spojení s § 289 odst. 1 insolvenčního zákona).

73. Jestliže insolvenční správce dlužníka vyvine předběžnou iniciativu ke zpeněžení zajištění prodejem mimo dražbu (např. inzercí takového prodeje na inzertních portálech) v době, kdy zajištěný věřitel stále může udělit pokyn k jinému zpeněžení zajištění, není vyloučeno ani to, že iniciátorem sdělení, že je zde příležitost zpeněžit zajištění prodejem mimo dražbu za určitou (dosud nejvyšší) nabídku, adresovaného zajištěnému věřiteli, bude insolvenční správce dlužníka. „Pokyn“ zajištěného věřitele se v takovém případě může omezit na „přítakání“ takovému postupu (souhlas s ním). Jen proto, že akceptace postupu navrženého ohledně zpeněžení zajištění insolvenčním správcem dlužníka, projevená v podání zajištěného věřitele, bude v některých případech vyžadovat znalost vůle projevené insolvenčním správcem dlužníka při návrhu takového postupu zajištěnému věřiteli, nelze mít procesní úkon, jímž zajištěný věřitel onen postup akceptuje, za vadný (nevyvolávající zákonem předjímané účinky).

č. 62

74. Nejvyšší soud tudíž nesdílí názor dovolatele, že podání z 3. 7. 2020 nebylo pokynem zajištěného věřitele ke zpeněžení zajištění podle § 293 odst. 1 insolvenčního zákona. Má naopak za to, že i bez znalosti předchozí komunikace zajištěného věřitele Č s insolvenčním správcem dlužníka lze podání (podle toho, co je v něm projeveno) míti za akceptaci takového postupu, jímž insolvenčního správce dlužníka zpeněží nemovitosti prodejem mimo dražbu za (dosud) nevyšší nabídku (7.500 Kč). O tom, že šlo o pokyn ve smyslu ustanovení § 293 odst. 1 insolvenčního zákona tedy Nejvyšší soud žádných pochyb nemá (a to ani při zohlednění nepřesného odkazu na ustanovení § 289 odst. 1 insolvenčního zákona v textu podání).

75. Dovolání tak potud není důvodné a právní posouzení věci je ve výsledku správné.

76. Zbývá vypořádat námitku nepřezkoumatelnosti rozsudku insolvenčního soudu. Pro účely tohoto posouzení jsou rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu (ve znění, jež od podání žaloby nedoznalo změn):

§ 120 (o. s. ř.)

(1) Účastníci jsou povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Soud rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede.

(...)

§ 157 (o. s. ř.)

(...)

(2) Není-li dále stanoveno jinak, soud v odůvodnění rozsudku uvede, čeho se žalobce (navrhovatel) domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci vyjádřil žalovaný (jiný účastník řízení), stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce; není přípustné ze spisu opisovat skutkové přednesy účastníků a provedené důkazy. Soud dbá o to, aby odůvodnění rozsudku bylo přesvědčivé. Odůvodnění uvedené v písemném vyhotovení rozsudku musí být v souladu s vyhlášeným odůvodněním.

(...)

§ 219a (o. s. ř.)

(1) Odvolací soud rozhodnutí zruší, jestliže

(...)

b/ rozhodnutí není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů,

(...)

§ 242 (o. s. ř.)

(...)

(3) Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, odvolací soud přihledne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

(...)

77. K této námitce Nejvyšší soud uvádí, že napadené rozhodnutí není v dotčeném ohledu prosto vnitřního rozporu. Nelze totiž na jedné straně říci, že rozhodnutí soudu prvního stupně nepřezkoumatelné je, a na straně druhé uzavřít, že nepřezkoumatelnost nebránila odvolateli ve formulaci odvolacích důvodů (srov. reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavci 7. shora a odstavec 23. odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nepřezkoumatelnost rozhodnutí soudu prvního stupně je totiž (bez dalšího) důvodem pro jeho zrušení a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení (srov. § 219a odst. 1 písm. b/ o. s. ř.).

78. Poměřováno obsahem odůvodnění rozsudku insolvenčního soudu ovšem to, v čem odvolací soud spatřoval jeho nepřezkoumatelnost, žádnou nepřezkoumatelností není. Tím, že insolvenční soud podání určitého obsahu zevně označené jako „Souhlas s prodejem nemovitého majetku“ po právní stránce posoudil jako pokyn zajištěného věřitele podle § 293 odst. 1 insolvenčního zákona, totiž žádnou nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů svého rozhodnutí nezaložil (jak patrně i ze závěrů Nejvyššího soudu na dané téma).

79. Jinak je napadené rozhodnutí souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, představovanou [R 100/2013](#) (z něž výslovně vychází). V [R 100/2013](#) Nejvyšší soud vysvětlil, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly - podle obsahu odvolání - na újmu uplatnění práv odvolatele. Poměřováno těmito závěry rozhodnutí insolvenčního soudu zjevně nebylo nepřezkoumatelné.

80. K tomu lze dodat, že z ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. [které upravuje náležitosti odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku a přiměřeně se prosazuje i pro odůvodnění rozhodnutí vydaných odvolacím soudem (§ 211 o. s. ř.)] ani z práva na spravedlivý proces nelze dovozovat povinnost soudů vypořádat se s každou jednotlivou námitkou účastníka řízení. Jak opakovaně vysvětlil Ústavní soud, není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. [III. ÚS 989/08](#), uveřejněný pod číslem 26/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Rozhodnutí insolvenčního soudu vyhovuje i těmto požadavkům.

č. 62

81. Způsob, jakým se odvolací soud vypořádal s námitkou neprovedení dalších (dovolatelem navržených) důkazů, též odpovídá ustálené judikatuře k výkladu ustanovení § 120 odst. 1 věty druhé o. s. ř. Tou je především rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. [21 Cdo 1009/98](#), uveřejněný pod číslem 39/1999 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 39/1999“), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. [21 Cdo 4841/2007](#), uveřejněný pod číslem 71/2009 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 71/2009“). Z judikatury Ústavního soudu srov. např. náleží ze dne 6. 12. 1995, sp. zn. [II. ÚS 56/95](#), uveřejněný pod číslem 80/1995 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nebo náleží ze dne 13. 9. 1999, sp. zn. [I. ÚS 236/1998](#), uveřejněný pod číslem 122/1999 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

82. Z [R 39/1999](#) a [R 71/2009](#) plyne, že soud neprovede důkazy, které jsou pro věc nerozhodné a nemohou směřovat ke zjištění skutkového stavu věci (ke zjištění skutečností předvídaných skutkovou podstatou právní normy), jakož i důkazy, které jsou zjevně nabízeny jen proto, aby řízení bylo účelově prodlouženo (důkazy pro rozhodnutí bezvýznamné). Stejně tak neprovede důkazy, které byly pořízeny nebo opatřeny v rozporu s obecně závaznými právními předpisy (důkazy nezákonné).

83. Závěr odvolacího soudu o nadbytečnosti dalšího dokazování ob stojí tím spíše, že se týká právní otázky, pro jejíž zodpovězení neshledal Nejvyšší soud dovolání přípustným (otázky č. 1).

84. Dovolatelem namítanými vadami tudíž řízení není postiženo. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, se pak nepodávají ani ze spisu.

85. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

86. Výrok o nákladech dovolacího řízení se opírá o ustanovení § 243c odst. 3, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když dovolání žalobce bylo zamítnuto, čímž žalovanému vzniklo právo na náhradu účelně vynaložených nákladů dovolacího řízení. Ty v dané věci sestávají z odměny advokáta za 1 úkon právní služby (sepis vyjádření k dovolání z 2. 11. 2022) určené podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátního tarifu), v aktuálním znění. Advokátce žalovaného přísluší za tento úkon právní služby mimosmluvní odměna dle § 11 odst. 1 písm. k/ advokátního tarifu.

87. Předmětný incidenční spor je ve smyslu ustanovení § 9 odst. 4 písm. c/ advokátního tarifu sporem ve věci rozhodované v insolvenčním řízení, u kterého se považuje za tarifní hodnotu částka 50.000 Kč. Tomu odpovídá (dle § 7 bodu 5. advokátního tarifu) mimosmluvní odměna ve výši 3.100 Kč. Spolu s částkou 300 Kč (odpovídající paušální částce náhrady hotových výdajů ve výši 300 Kč dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu), jde celkem o částku 3.400 Kč, kterou dovolací soud přiznal žalovanému k tíži žalobce.